



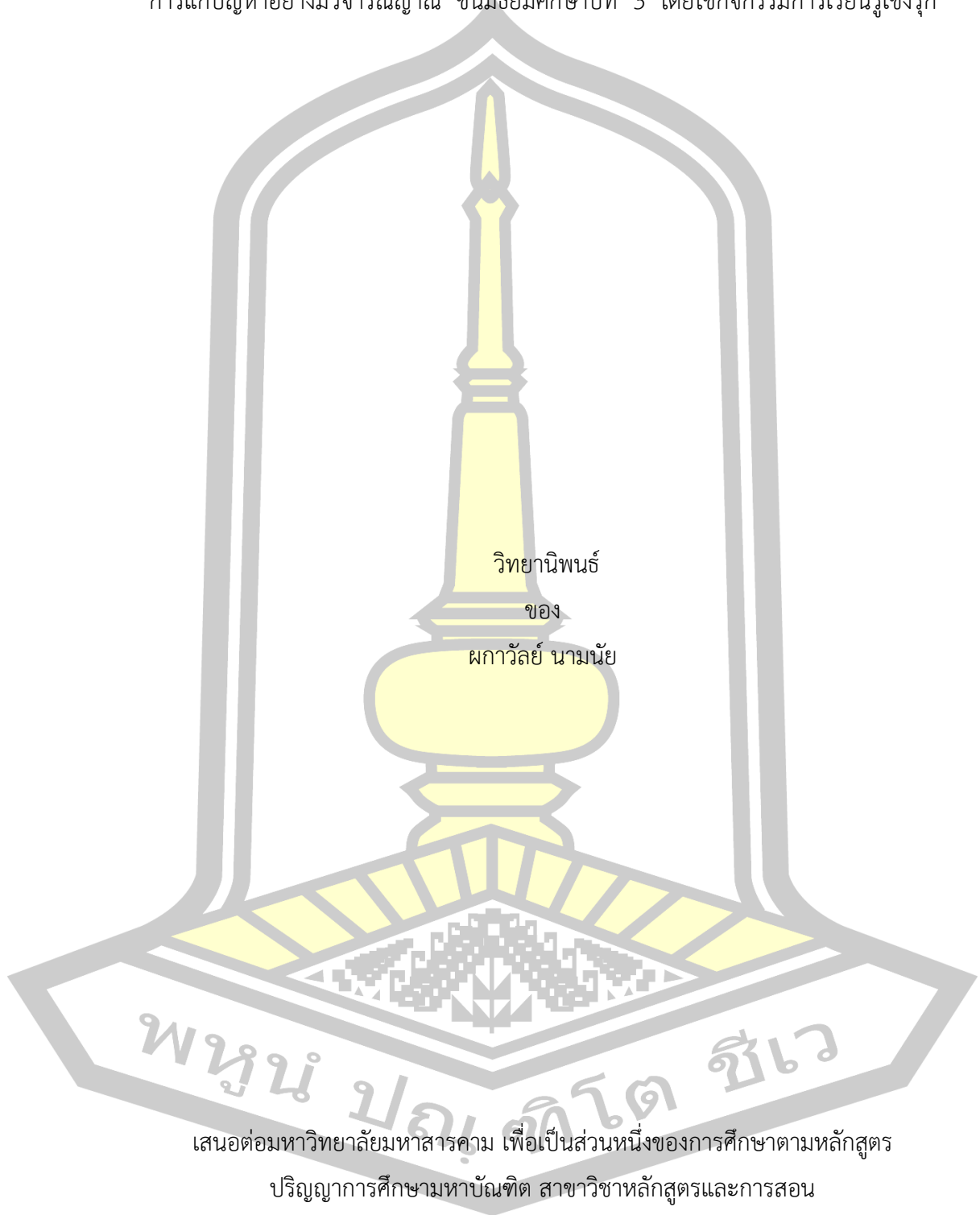
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต และพัฒนาความสามารถใน  
การแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

วิทยานิพนธ์  
ของ  
ผกาวัลย์ นามนัย

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน  
พฤษภาคม 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต และพัฒนาความสามารถใน  
การแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก



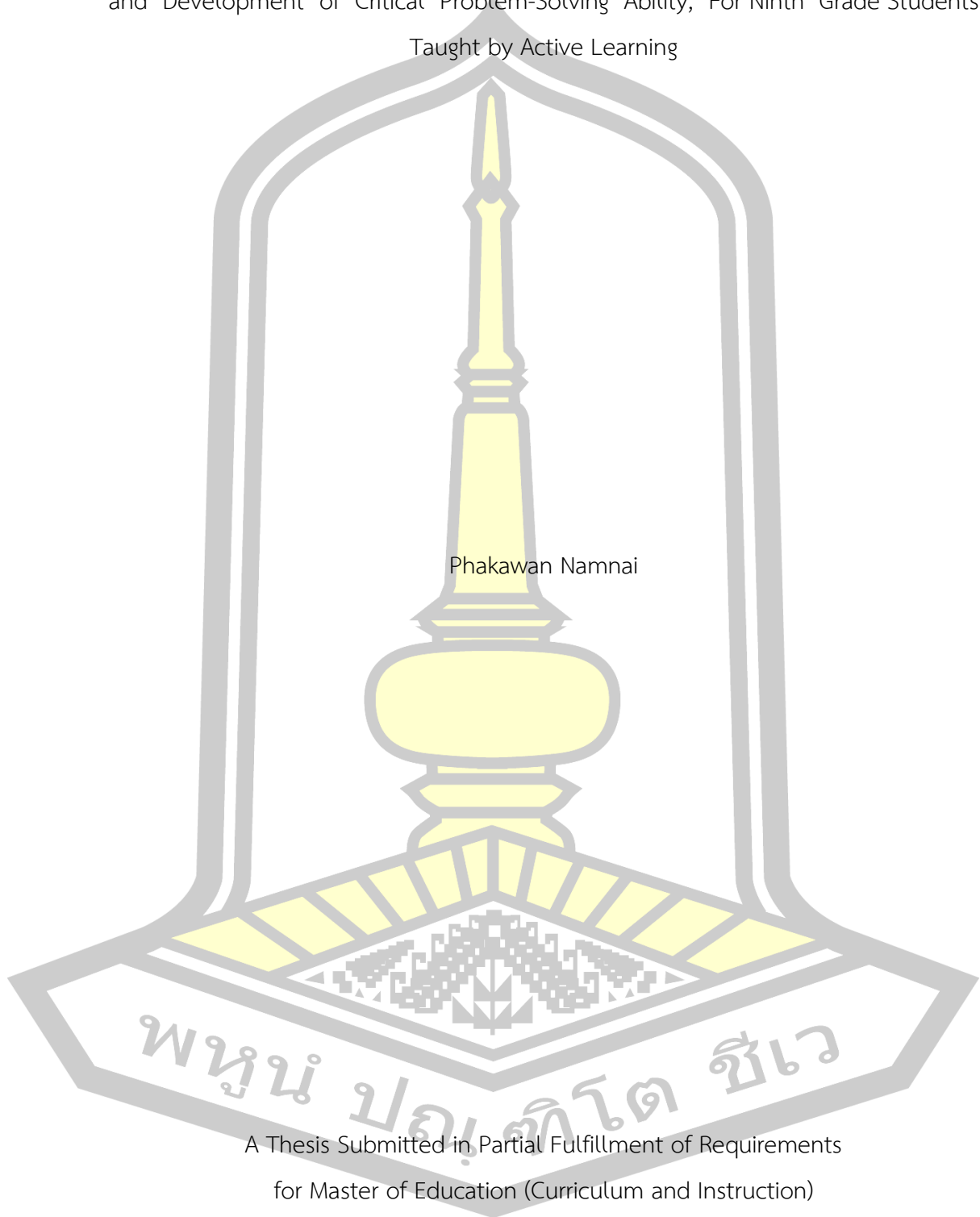
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

พฤษภาคม 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Development of Learning Achievement : Law and Living  
and Development of Critical Problem-Solving Ability, For Ninth Grade Students

Taught by Active Learning



Phakawan Namnai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements  
for Master of Education (Curriculum and Instruction)

May 2019

Copyright of Maharakham University



คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาวผกาวัลย์ นามนัย  
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา  
หลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. ชวลิต ชูกำแหง )

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผศ. ดร. มนต์รี วงษ์สะพาน )

.....กรรมการ

(อ. ดร. กันยารัตน์ สอนสุภาพ )

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. สมาน เอกพิมพ์ )

มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....  
(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทศิริสิริ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(ผศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล )

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

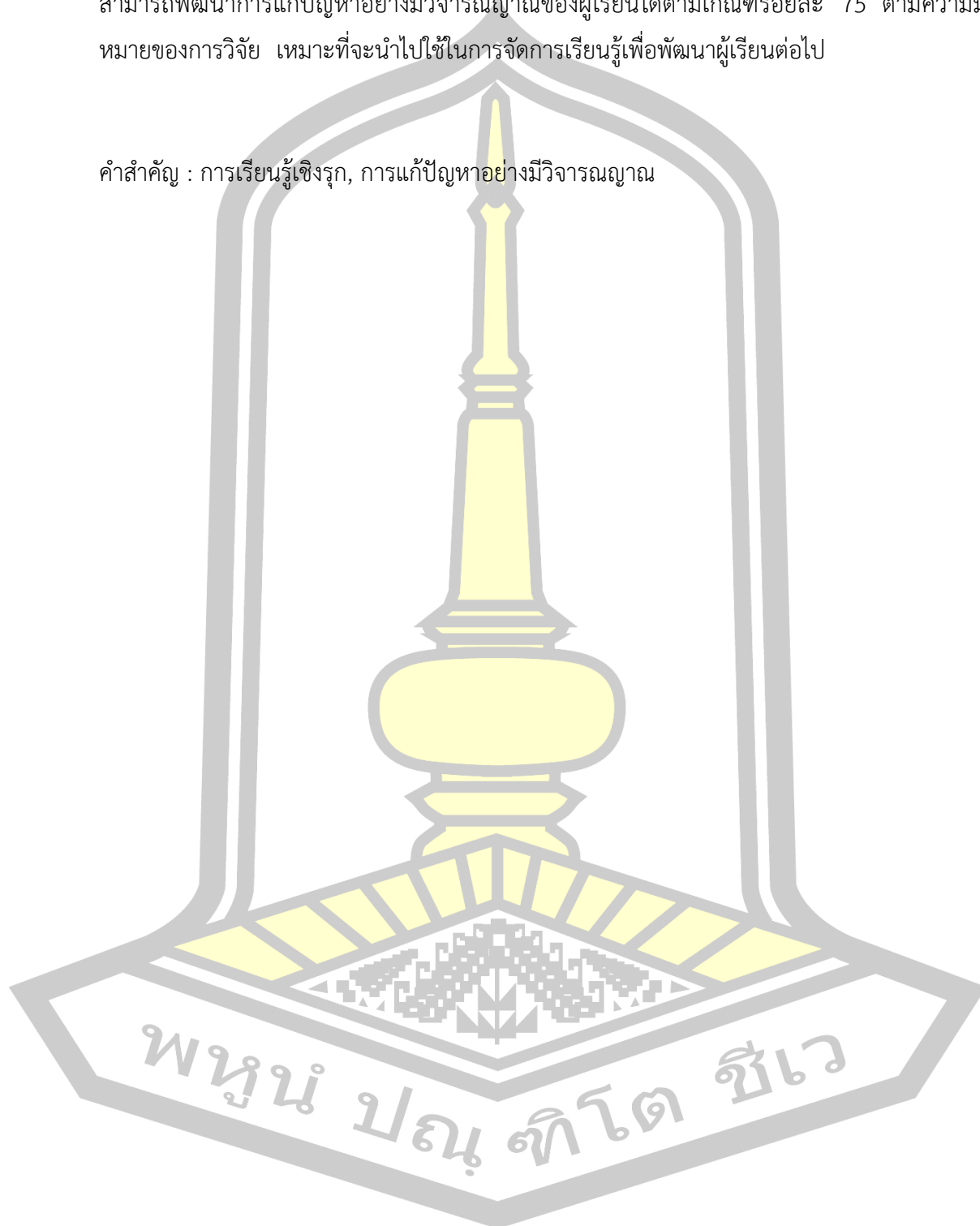
<b>ชื่อเรื่อง</b>	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต และพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก		
<b>ผู้วิจัย</b>	ผกาวัลย์ นามนัย		
<b>อาจารย์ที่ปรึกษา</b>	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์รี วงษ์สะพาน		
<b>ปริญญา</b>	การศึกษามหาบัณฑิต	<b>สาขาวิชา</b>	หลักสูตรและการสอน
<b>มหาวิทยาลัย</b>	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	<b>ปีที่พิมพ์</b>	2562

### บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 2) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 ห้องเรียน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จากห้องเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับนักเรียนห้องอื่นในระดับเดียวกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 6 ชนิด ดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ วิชา หน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 15 ชั่วโมง 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ 4) แบบสังเกต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ นักเรียนจำนวน 43 เมื่อเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ครบทั้ง 2 วงรอบ ผลปรากฏว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ทุกคน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.37 คิดเป็นร้อยละ 81.24 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่ตั้งไว้ และนักเรียนมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ทุกคน โดยมีคะแนนจากแบบวัดการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ยเท่ากับ 40.12 คิดเป็นร้อยละ 80.23 และจากการแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนมีพฤติกรรมการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ทุกคน แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่

ที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และสามารถพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้ตามเกณฑ์ร้อยละ 75 ตามความมุ่งหมายของการวิจัย เหมาะที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนต่อไป

คำสำคัญ : การเรียนรู้เชิงรุก, การแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ



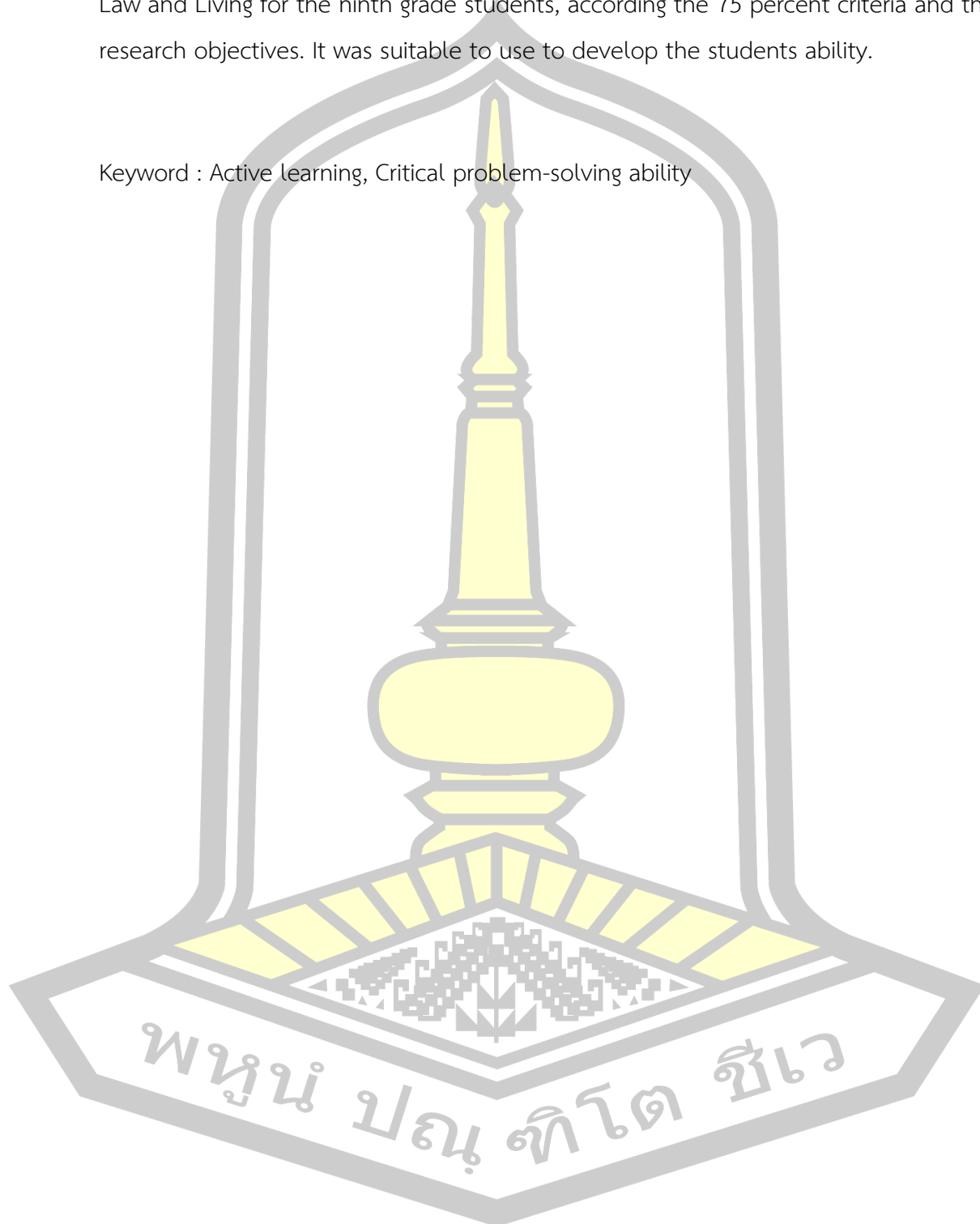
<b>TITLE</b>	The Development of Learning Achievement : Law and Living and Development of Critical Problem-Solving Ability, For Ninth Grade Students Taught by Active Learning		
<b>AUTHOR</b>	Phakawan Namnai		
<b>ADVISORS</b>	Assistant Professor Montree Wongsaphan , Ed.D		
<b>DEGREE</b>	Master of Education	<b>MAJOR</b>	Curriculum and Instruction
<b>UNIVERSITY</b>	Maharakham University	<b>YEAR</b>	2019

#### ABSTRACT

The purposes of this research were to develop the learning achievement and critical problem-solving ability for the ninth grade students taught by active learning, using the action research. The objectives of the research were 1) To develop the learning achievement: Law and living for the ninth grade students taught by active learning to pass the 75 percent criteria 2) To develop the critical problem-solving ability for the ninth grade students taught by active learning to pass the 75 percent criteria. The target population was the ninth grade students; 1 classroom, Selaphumpittayakom School, Selaphum District, Roi-Et. The target population was chosen by purposive sampling with the lowest level of learning achievement and desired characteristics evaluation comparing to the other same level classrooms. The research instruments were 1) the lesson plans of the citizenship subject for the ninth grade students taught by active learning, 15 hours 2) learning achievement test 3) critical problem-solving ability test 4) statistics observation form for percentage, mean, standard deviation. The result all 43-ninth-grade-student can pass the learning achievement criteria at the end of the 2<sup>nd</sup> circle when they were taught by active learning of Law and Living. The average score of the learning achievement was 24.37 or 81.24 percent which passed the 75 percent criteria. The critical problem-solving ability average score measured from the test was 40.12 or 80.23 percent and from the behavior observation, all students can pass the criteria. Thus, the active

learning can develop the learning achievement and critical problem-solving ability of Law and Living for the ninth grade students, according the 75 percent criteria and the research objectives. It was suitable to use to develop the students ability.

Keyword : Active learning, Critical problem-solving ability





## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนตรี วงษ์สะพาน อาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ชี้แนะแนวทาง ตลอดทั้งคอยช่วยเหลือตรวจแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนของวิทยานิพนธ์ ทำให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ รองศาสตราจารย์ ดร. ชวลิต ชูกำแพง อาจารย์ ดร. กัญยา รัตน์ สอนสุภาพ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมาน เอกพิมพ์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และกราบขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอนและประสิทธิประสาทวิชาความรู้มาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ คุณครูเฉลียว ศรีปะโค คุณครูวิภาณันท์ ปวงประซัง คุณครูมนัส อัสโย และคุณครู รุ่งทิวา อุบลเลิศ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ โดยให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญให้วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบใจเพื่อนๆ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่ให้กำลังใจและคำชี้แนะในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคมทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้จนประสบผลสำเร็จในการศึกษา

คุณค่าและประโยชน์ของการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณ บิดามารดาบูรพาจารย์ ที่ให้การอบรมสั่งสอนให้มีสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมอันเป็นเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

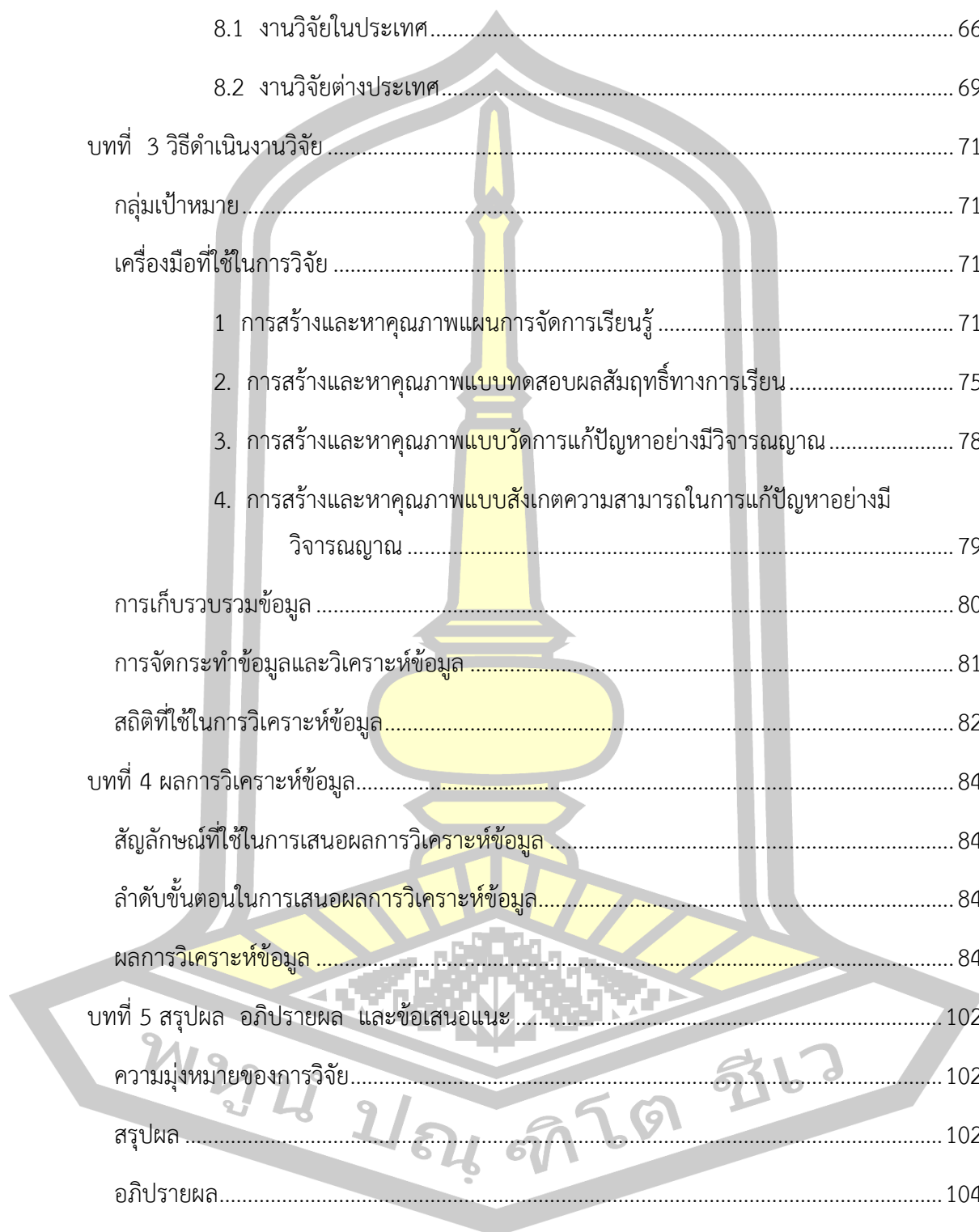
ผกาวัลย์ นามนัย

พูน ปณ ทิโต ชีเว

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลังและความเป็นมา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
1. กรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้ สาระ หน้าที่พลเมือง หลักสูตรแกนกลางการศึกษา.....	9
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	9
2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	21
3. การคิดวิจารณ์.....	35
4. การคิดแก้ปัญหา.....	44
5. การแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณ์.....	49
6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	53
7. การดำเนินการวิจัยแบบ Action Research.....	57

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	66
8.1 งานวิจัยในประเทศ.....	66
8.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	69
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย .....	71
กลุ่มเป้าหมาย.....	71
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย .....	71
1 การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ .....	71
2. การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน .....	75
3. การสร้างและหาคุณภาพแบบวัดการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ .....	78
4. การสร้างและหาคุณภาพแบบสังเกตความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมี วิจารณญาณ .....	79
การเก็บรวบรวมข้อมูล .....	80
การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล .....	81
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	84
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	84
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	102
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	102
สรุปผล .....	102
อภิปรายผล.....	104
ข้อเสนอแนะ .....	106
1 ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	106



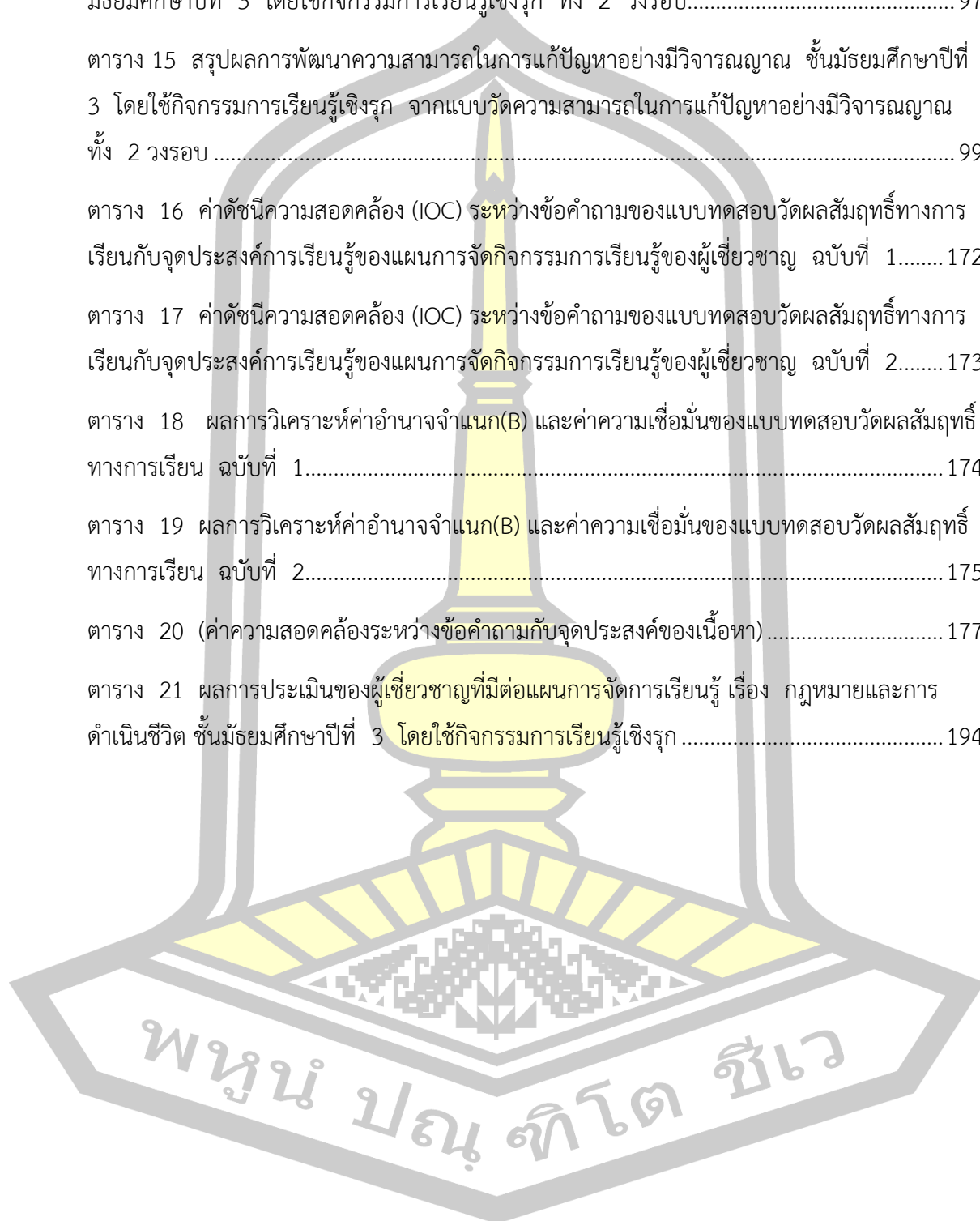
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป.....	106
บรรณานุกรม.....	107
ภาคผนวก.....	116
ภาคผนวก ก ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 1.....	117
ภาคผนวก ข แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	150
ภาคผนวก ค แบบวัดความสามารถในการการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ.....	159
ภาคผนวก ง ค่า IOC อำนาจจำแนก ความยากง่าย.....	171
ภาคผนวก จ การตรวจสอบและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	176
ภาคผนวก ฉ คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	193
ประวัติผู้เขียน.....	196



## สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม	15
ตาราง 2 หลักสูตรสาระหน้าที่พลเมืองประเพณีและการดำรงชีวิตในสังคม ม.3.....	19
ตาราง 3 แสดงหน่วยการเรียนรู้ วิชา หน้าที่พลเมือง.....	72
ตาราง 4 วิเคราะห์กำหนดข้อสอบที่ต้องการให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 1..	76
ตาราง 5 วิเคราะห์กำหนดข้อสอบที่ต้องการให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 2..	77
ตาราง 6 การดำเนินการรอบที่ 1.....	80
ตาราง 7 การดำเนินการรอบที่ 2.....	81
ตาราง 8 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 1 .....	85
ตาราง 9 ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 1 จากแบบวัดการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ .....	87
ตาราง 10 ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 1 จากแบบสังเกตพฤติกรรม.....	89
ตาราง 11 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต .....	92
ตาราง 12 ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ตามเกณฑ์ร้อยละ วงรอบที่ 2 จากแบบวัดการแก้ปัญหา อย่างมีวิจารณญาณ .....	94
ตาราง 13 ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 2 จากแบบสังเกต .....	96

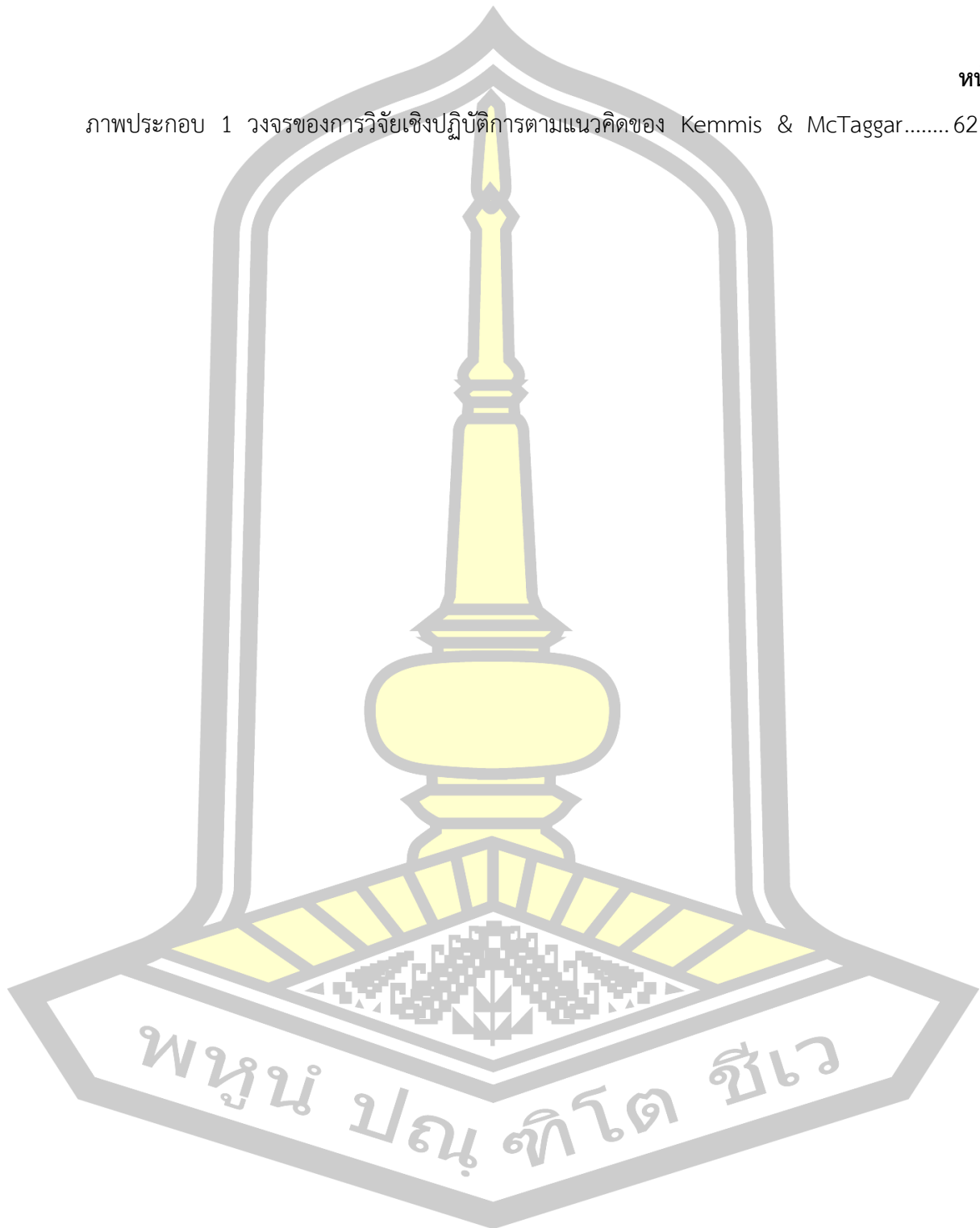
ตาราง 14	สรุปผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิตชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ทั้ง 2 วงรอบ.....	97
ตาราง 15	สรุปผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก จากแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ทั้ง 2 วงรอบ .....	99
ตาราง 16	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญ ฉบับที่ 1.....	172
ตาราง 17	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญ ฉบับที่ 2.....	173
ตาราง 18	ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก(B) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับที่ 1.....	174
ตาราง 19	ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก(B) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับที่ 2.....	175
ตาราง 20	(ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของเนื้อหา).....	177
ตาราง 21	ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก .....	194



## สารบัญภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบ 1 วงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggar.....62



## บทที่ 1

### บทนำ

#### ภูมิหลังและความเป็นมา

การเรียนรู้เรื่อง หน้าที่พลเมือง เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อเด็กและเยาวชนไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการเรียนรู้และฝึกฝนในการปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข ยิ่งแนวโน้มของสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นสังคมที่มีความเสี่ยงรอบตัว จำเป็นต้องดำเนินชีวิตอย่างระมัดระวังและรู้เท่าทัน รู้ป้องกันภัยคุกคามต่างๆที่จะเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เด็กและเยาวชนจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณควบคู่ไปกับทักษะวิชาการ

อธิคุณ สินธนาปัญญา (2559: 17-18) กล่าวว่าปัจจุบันยังพบว่าผู้ที่ กระทบผิดส่วนมากเป็นเด็กและเยาวชน ที่ก่อเหตุที่รุนแรงและมีพฤติกรรมกระทำความผิดไม่แตกต่างกับผู้ใหญ่เลยซึ่งมีแนวโน้มมากขึ้น และอายุของผู้กระทำความผิดมีอายุลดน้อยลงเรื่อยๆ หากเด็กมีพฤติกรรมกระทำความผิดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆเช่นนี้ อาจจะมีสาเหตุหลายประการ เช่น ไม่รู้กฎหมาย จึงไม่ทันระวังตัวในการกระทำสิ่งต่างๆ ขาดสติยั้งคิด เมื่อสถานการณ์เป็นเช่นนี้จะส่งผลให้เกิดปัญหาหลายอย่างตามมาในอนาคต หากเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ในสังคม เช่น การขาดวินัย ไม่เคารพกฎหมาย สร้างความเดือดร้อน สร้างปัญหาในสังคม โตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีคุณภาพ ก่อปัญหาในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการหลอกลวง คดโกง ทำร้ายร่างกาย แก่งค์คอลเซ็นเตอร์ แก่งค์ตบทรัพย์ การคอร์รัปชัน ดังที่เห็นในช่วงปัจจุบัน ส่งผลต่อเศรษฐกิจ และความมั่นคงของระเทศ สอดคล้องกับข้อมูลทางกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2561) พบว่า จำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูก ดำเนินคดีโดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ทั่วประเทศ จำแนกตามอายุ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554-2558 พบว่า เป็นสถิติที่น่าวิตกกังวลถึงสถานการณ์ของสภาพปัญหาเด็กและ เยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย ที่มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนและมีลักษณะการกระทำผิดที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุ อยู่ระหว่าง 10-18 ปี มีแนวโน้มก่อคดีอาชญากรรมสูงขึ้นมากขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554-2558 ดังนั้น จากสถานการณ์ด้านอาชญากรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนดังกล่าว จึงเกิดคำถามหลายคำถามกับสังคมถึงสาเหตุของปัญหา และจะมีทางออกในการแก้ปัญหาอย่างไร อนาคตของประเทศจะเป็นอย่างไร เมื่อเด็กและเยาวชนเหล่านี้ เติบโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นพลเมืองของประเทศ คำถามเหล่านี้จึงเป็นคำถามที่ท้าทายให้กับสังคมที่จะต้องเร่งแก้ไข ดังนั้นปัญหาในวัยรุ่น หรือเยาวชน จึงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข การเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมือง การเรียนรู้กฎหมายที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่าง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในสมัยปัจจุบัน เพราะเป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่เด็ก ทำให้เด็กได้เรียนรู้และเกรงกลัวต่อการกระทำผิดที่ขัดต่อกฎหมาย และเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ ผ่านรายวิชาหน้าที่พลเมือง อันจะส่งผลให้เด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่กลายเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศ หากเด็กมีค่านิยมที่ถูกต้องในเรื่องต่างๆ



นั่นหมายความว่า ย่อมมีความรับผิดชอบและมีวินัย อันจะส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนอีกด้วย ซึ่งจากการทำ PLC ร่วมกับครูที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาเหมือนกัน พบว่านักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับต่ำ คือ นักเรียนไม่มีการคิดวิจารณ์ญาณ ไม่สามารถเอาตัวรอดในสถานการณ์ต่างๆได้ กระทำการใดๆโดยที่ไม่นึกถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ เช่น หนีเรียน เล่นเกมในชั้นเรียน ไม่สนใจการเรียน ไม่กลัวการติด 0 ร มส มีการทะเลาะวิวาท ใช้กำลังตัดสินปัญหา และแก้ปัญหาโดยผิดวิธีหลายครั้ง โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 ที่มีผลการประเมินต่ำที่สุด ทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ และโดนลงโทษเรื่องการกระทำผิดและหักคะแนนความประพฤติจากทางโรงเรียนบ่อยครั้ง

เมื่อปัญหาในเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ไม่ว่าผู้คนจะอยู่ ณ จุดใดของโลกก็สามารถรับรู้ข้อมูล ข่าวสารติดต่อสัมพันธ์กันได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เนื่องจากการพัฒนาระบบการสื่อสารและเทคโนโลยีให้ทันสมัย การพัฒนาที่เป็นไปอย่างรวดเร็วจึงก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมากมาย ที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ ปัญหาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน และเมื่อบุคคลเผชิญกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหา ความขัดแย้งหรือคำถาม จะเกิดสภาวะไม่สมดุลขึ้น เป็นความไม่สบายกายไม่สบายใจ ซึ่งจะเป็นสิ่งเร้ากระตุ้นให้บุคคลคิดหาคำตอบ เมื่อสามารถตอบคำถามนั้นๆได้ บุคคลจะกลับเข้าสู่สภาวะสมดุล ดังนั้นมนุษย์จึงมีการคิดแก้ปัญหาเพื่อให้ตัวเองนั้นกลับเข้าสู่สภาวะสมดุล โดยพยายามปรับตัวเองและสิ่งแวดล้อมให้ผสมกลมกลืนกับสภาวะที่เราคาดหวัง การคิดแก้ปัญหาเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งสำหรับมนุษย์ เพราะมนุษย์ต้องเจอกับปัญหาอยู่ทุกวัน สุวิทย์ มูลคำ (2547: 11-16) จึงมองว่าทักษะการคิดแก้ปัญหาไม่ใช่เพียงแต่การรู้จักคิดและรู้จักการใช้สมองหรือเป็นทักษะที่มุ่งพัฒนาสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาทัศนคติ วิธีคิด ค่านิยม ความรู้ ความเข้าใจในสภาพการณ์ของสังคมได้ดีอีกด้วย ซึ่งในระบบการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนา และฝึกเยาวชนให้มีโอกาสฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาให้มากขึ้น

ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 หมวด 4 มาตรา 22 ได้ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ(กรมวิชาการ, 2545) เมื่อพิจารณารายละเอียดหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ พบว่าสมรรถภาพต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนก็คือ ความสามารถในการแก้ปัญหา และความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ เพราะความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นการบูรณาการของทุกส่วนในการเรียนเข้าด้วยกัน และเป็นสมรรถภาพที่ตองนา

ไปใช้ในชีวิตจริงมากที่สุด แต่เป็นที่น่าวิตกว่า ปัจจุบันคุณภาพของนักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตจากระบบการศึกษาของไทยยังอยู่ในระดับที่น่าพอใจ ระบบการศึกษาของไทยยังไม่อยู่ในสภาพที่จะสร้างนักเรียนที่มีคุณภาพ ให้มีปัญญา คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในด้านกระบวนการในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับต่ำ นอกจากการแก้ปัญหาแล้วผู้เรียนยังจำเป็นต้องมีความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการคิด ประกอบไปด้วยการกำหนดปัญหา รวบรวมประเด็นปัญหา แยกแยะและจัดลำดับปัญหา การรวบรวมข้อมูล เป็นการเลือกข้อมูลจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาใช้ การจัดระบบข้อมูล โดยแยกแยะความแตกต่างของข้อมูล การตั้งสมมุติฐาน คือ การนำข้อมูลที่มีการจัดระบบแล้วมาเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ การสรุปอ้างอิง โดยพิจารณาเลือกแนวทางที่สมเหตุสมผลที่สุด จากข้อมูลที่มีอยู่มาตัดสินใจสรุป และการประเมินสรุปอ้างอิง โดยการประเมินความสมเหตุสมผล และการนำไปใช้ประโยชน์ของข้อมูล

ดังนั้น ความสามารถในการแก้ปัญหามีวิจารณ์ญาณ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียน เพราะหากนักเรียนต้องการจะประสบผลสำเร็จในการเรียนแล้ว นักเรียนจะต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการวางแผนคิดแก้ปัญหา การแก้ปัญหานั้นจะต้องมีวิจารณ์ญาณด้วย หากครูได้ฝึกให้นักเรียนได้รู้จักวิธีการวางแผนในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณ์ญาณตั้งแต่ในชั้นเรียนให้กับนักเรียนแล้ว ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนในห้องเรียนของนักเรียนทั้งในปัจจุบันและการทำงานในอนาคต เพราะจะเป็นการฝึกให้นักเรียนเผชิญปัญหา ฝึกคิดหาวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคให้หมดไป จนเกิดเป็นความเคยชิน การฝึกให้นักเรียนเข้าใจในกระบวนการแก้ปัญหามีวิจารณ์ญาณ และนำกระบวนการแก้ปัญหามีวิจารณ์ญาณมาใช้ในการเรียนและในชีวิตจริงได้จะมีคุณค่าและประโยชน์ต่อตัวนักเรียนมากกว่าการมุ่งให้นักเรียนท่องจำและรู้เนื้อหาวิชาเพียงอย่างเดียว ดังที่วิชัย วงษ์ใหญ่ (2549: 43) กล่าวว่า ระบบการศึกษาของไทยจะต้องพัฒนาให้นักเรียนสามารถคิดเป็น ฟังตนเองได้ และรู้จักวิธีการแก้ปัญหา โดยการนำเหตุการณ์และปัญหาจากชุมชนมาให้นักเรียนได้เรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2551: 12) ก็ตระหนักในความจำเป็นต่อการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น ยอมรับใน

ความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองให้เข้ากับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ ดังนี้ 1) ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) ภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักหน้าที่ของตน ใช้ชีวิตในสังคมอย่างสงบ ไม่สร้างความเดือดร้อน หรือสร้างปัญหาให้แก่สังคม เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เคารพความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตย เคารพสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคม และสามารถแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี(กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 132-133)

เมื่อศึกษาบริบทของนักเรียนโรงเรียนเสลภูมิพิทยาคมที่ผู้วิจัยสอน พบว่า นักเรียนยังด้อยเรื่องของทักษะการคิด ทั้งการคิดแก้ปัญหา การคิดวิจารณ์ญาณ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นมากในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดสอบของโรงเรียนเสลภูมิพิทยาคมที่พบว่ายังมีปัญหาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อเทียบกับโรงเรียนคู่แข่งยังถือว่าไม่น่าพอใจ ทั้งจากการสอบวัดผลในโรงเรียนและการสอบแข่งขัน โดยในรายวิชาหน้าที่พลเมือง เมื่อตรวจสอบข้อมูลจากงานวิชาการ โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม (2560) พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 2.78 และผลการสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีคะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 35.99

ดังนั้นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควบคู่ไปกับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณ์ญาณจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับนักเรียนในปัจจุบัน เพราะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน เตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนเพื่อเตรียมตัวในการใช้ชีวิตในสังคมภายนอก เมื่อสำเร็จการศึกษา และเติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของประเทศชาติ

ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา (2547: 27) กล่าวว่า การจัดการศึกษาแบบเชิงรุก หรือ Active Learning เป็นอีกแนวการจัดการศึกษาหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณ์ญาณและช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะเป็นวิธีการจัดการ

เรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจ และการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนตื่นตัวต่อการเรียนรู้ และสร้างความกระตือรือร้นด้านการคิดมากกว่าวิธีการสอนโดยการท่องจำเพียงอย่างเดียว การเรียนการสอนเชิงรุกจึงมีบทบาทช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกิจกรรมการเรียนการสอนได้ลงมือกระทำ (active learning) มากกว่าการที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้เพียงอย่างเดียว (passive learning) ผู้เรียนสามารถร่วมกิจกรรมการแสวงหาความรู้ที่ผู้สอนกำหนด อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง สอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในโมโนทัศน์ที่สอนได้ถูกต้องและลึกซึ้งเกิดความคงทนถาวร ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ได้เป็นอย่างดี เกิดความสนุกสนานจากกิจกรรมที่จัดขึ้นในการเรียนการสอนและสามารถบูรณาการความรู้ที่ได้ให้เกิดประโยชน์ เป็นผลสืบเนื่องมาจากผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การเรียนการสอนเชิงรุกสามารถสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ พรณิภา กิจเอก (2550: 18) ยังกล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนดำเนินกิจกรรมในการเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ในระดับลึก ผู้เรียนจะสร้างความเข้าใจและค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มีการแยกแยะความรู้ใหม่ที่ได้รับกับความรู้เก่าที่มีสามารถประเมินต่อเติมและสร้างแนวคิดของตนเอง ซึ่งเรียกว่าการมีการเรียนรู้เกิดขึ้น ซึ่งแตกต่างจากวิธีการเรียนรู้ในระดับผิวเผินที่เน้นการรับข้อมูลและจดจำข้อมูลเท่านั้น ผู้เรียนลักษณะนี้จะเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้วิธีการเรียน เป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้น มีทักษะที่สามารถเลือกรับข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีระบบ เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทการเรียนรู้ของตนเองเป็นสำคัญ มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจ รวมถึงความถนัดของผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับ การพูด การฟัง การอ่าน การเขียน การสะท้อนแนวความคิดและความรู้ที่ได้รับจากการแก้ปัญหาและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยผู้สอนเป็นผู้สร้างสถานการณ์ชี้แนะประสบการณ์และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ แต่จริยธรรมของคนกลับต่ำลงเช่นนี้ การสอนหน้าที่พลเมืองที่ควบคู่ไปกับการปลูกฝังจริยธรรม และวิธีคิดแก้ปัญหาเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสงบ ไม่สร้างความเดือดร้อน จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้ โดยวิชาหน้าที่พลเมืองนั้นจะสอนให้เด็กรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองตามหลักประชาธิปไตย เคารพสิทธิของผู้อื่น เคารพความแตกต่างในสังคม และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก็เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเองผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง และ

ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและมีความรู้ที่คงทนสามารถเอาไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตและนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และใช้เป็นแนวทางสำหรับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อใช้พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อไปในอนาคต

### ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75
2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75

### ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยทำให้ได้สิ่งต่อไปนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความรู้ความสามารถพื้นฐานในการเรียนเรื่องอื่นๆ
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ นำทักษะไปใช้แก้ปัญหาค่าดำเนินชีวิต

### ขอบเขตของการวิจัย

#### 1. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 ห้องเรียน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จากห้องเรียนที่มีผลการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหา อยู่ในระดับต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับนักเรียนห้องอื่นในระดับเดียวกัน

#### 2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ
3. เนื้อหาในการจัดกิจกรรม ได้แก่ เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต

#### 4. ระยะเวลาที่ใช้ทำวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในปีการศึกษา 2561 ภาคเรียนที่ 1

## นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีการเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้คอยชี้แนะ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการใช้ความคิดโต้ตอบ มีการใช้ทักษะการคิดขั้นสูง ผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ปฏิบัติทั้งจากสถานการณ์จริง และตลอดกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังนี้ (Baldwin, 1998: 47)

1. สร้างความคุ้นเคย คือ ขั้นเตรียมความพร้อม เป็นขั้นบรรยากาศตอนเริ่มต้น ครูและนักเรียนพูดคุยกันเกี่ยวกับประเด็นที่จะศึกษา ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่นักเรียนมีเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษา ครูแจ้งวัตถุประสงค์และอธิบายกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

2. กำหนดกลุ่ม คือ เปลี่ยนจากการสร้างบรรยากาศไปเป็นการสนับสนุนดูแลกลุ่ม สร้างความคาดหวังที่ทำหาย ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนโดยความสามารถ เก่ง ปานกลาง อ่อน

3. ทำงานเป็นกลุ่ม คือ กระบวนการเรียนรู้สมาชิกกลุ่มจะทำงานที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา และกลุ่มจะมีการช่วยเหลือกัน ให้นักเรียนดูวิดีโอสถานการณ์ปัญหา ให้สมาชิกในกลุ่มระดมความคิด หาสาเหตุของปัญหา และเสนอแนวทางและดำเนินการแก้ไขปัญหา และบอกได้ว่าเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายใด

4. การนำไปใช้ คือ กระตุ้นให้สมาชิกพยายามประยุกต์สถานการณ์การเรียนรู้ซึ่ง ทำหายความคิด ให้สมาชิกในกลุ่มระดมสมอง ช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาในชุมชนของตนเอง พร้อมทั้งระบุว่าปัญหาดังกล่าวเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายใด และแก้ไขปัญหาดำเนินการตามหลักกฎหมาย

5. การสะท้อนความคิด คือ ให้นักเรียนทำแผนผังความคิด สรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเอง แต่ละกลุ่มนำเสนอ ผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด

6. สรุปผล คือ ขยายการสะท้อนความคิดจากกลุ่ม นำเข้าไปในแผนปฏิบัติการ เป็นหนทางในการประยุกต์ทักษะใหม่ๆ ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ในชั่วโมงนั้นๆ โดยให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคล อันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นผลการวัดการเปลี่ยนแปลงและประสบการณ์การเรียนรู้ ในเนื้อหาสาระที่เรียนมาแล้วว่าเกิดการเรียนรู้เท่าใด มีความสามารถชนิดใด โดยสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ในลักษณะต่างๆ ได้แก่ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ แบบสังเกตพฤติกรรม ซึ่งวัดผลตามสภาพจริงและภาคปฏิบัติ เพื่อบอกถึงคุณภาพการศึกษา

3. การแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ คือ การแก้ปัญหาที่พิจารณาได้ตรงข้อมูลอย่างรอบคอบในการตัดสินใจ หาข้อสรุปและตัดสินใจด้วยการประเมินข้อมูลจากความรู้ประสบการณ์และทักษะการคิดขั้นสูง เพื่อจัดการวางแผนวิธีการในการแก้ปัญหาด้วยความรู้ความคิดและประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องและบรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อจัดปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ได้จากคะแนนทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาของเหตุการณ์ เรื่องราว หรือเนื้อหา ที่ประกอบด้วยความสามารถ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การระบุปัญหา นักเรียนสามารถระบุได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นได้ 2) การวิเคราะห์ปัญหา นักเรียนสามารถวิเคราะห์ได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากอะไร สัมพันธ์กับเหตุการณ์ใด มีอะไรเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดปัญหาได้บ้าง 3) การดำเนินการแก้ไขปัญหา นักเรียนสามารถเสนอแนวทางแก้ปัญหาและสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม และ 4) การตรวจสอบผลลัพธ์ นักเรียนสามารถอธิบายได้ว่าผลที่เกิดจากการแก้ปัญหานั้นเป็นอย่างไร ซึ่งได้จากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 2 ตอนที่ 1 เป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ 4 ตัวเลือก ตอนที่ 2 เป็นแบบเขียนตอบ และแบบสังเกตพฤติกรรม



## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้  
นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. กรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้ วิชา หน้าที่พลเมือง
2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
3. การคิดวิจารณ์ญาณ
4. ความสามารถในการแก้ปัญหา
5. การแก้ปัญหามีวิจารณ์ญาณ
6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
7. การวิจัยปฏิบัติการ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

### 1. กรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้ สาระ หน้าที่พลเมือง หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ  
(2551: 1-5) มีหลักการและแนวทางการจัดการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. หลักการ
  - 1.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐาน  
การเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบน  
พื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
  - 1.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่าง  
เสมอภาค และมีคุณภาพ
  - 1.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัด  
การศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
  - 1.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการ  
จัดการเรียนรู้
  - 1.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ



1.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

## 2. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสารการคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

### 3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

#### 3.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้าง

องค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล จัดการปัญหา และความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

### 3.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

#### 4. มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

- 4.1 ภาษาไทย
- 4.2 คณิตศาสตร์
- 4.3 วิทยาศาสตร์
- 4.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 4.5 สุขศึกษาและพลศึกษา
- 4.6 ศิลปะ
- 4.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 4.8 ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

#### กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

##### 1. ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลกเรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเอง

กับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ ดังนี้

1. ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิหน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่าง สันติสุข ในสังคมไทยและสังคมโลก

3. เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

5. ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

## 2. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

### สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

### สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

### สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

### สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และดำรงความเป็นไทย

### สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรมมีจิตสำนึกมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

## หลักสูตรและเนื้อหาสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

### 1. มาตรฐานและตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 146-149)

ตาราง 1 ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

ตัวชี้วัดชั้นปี			ตัวชี้วัดช่วงชั้น
มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข			
ม.1	ม. 2	ม. 3	ม.4 – ม.6
1. ปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล 2. ระบุความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ 3. อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดี หรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน 4. แสดงออก ถึงการเคารพในสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น	1. อธิบายและปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ 2. เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตาม สถานภาพ บทบาทสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตย 3. วิเคราะห์บทบาท ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม 4. อธิบายความ คล้ายคลึงและความแตกต่างของ วัฒนธรรมไทยและ วัฒนธรรม ของ ประเทศ ในภูมิภาคเอเชีย เพื่อ นำไปสู่ความเข้าใจอัน	1. อธิบายความแตกต่างของการกระทำ ความผิด ระหว่างคดีอาญาและ คดีแพ่ง 2. มีส่วนร่วมในการ ปกป้องคุ้มครองผู้อื่น ตามหลักสิทธิ มนุษยชน 3. อนุรักษ์วัฒนธรรม ไทยและเลือกรับ วัฒนธรรมสากลที่ เหมาะสม 4. วิเคราะห์ปัจจัยที่ ก่อให้เกิด ปัญหา ความขัดแย้งใน ประเทศ และเสนอ แนวคิดในการลดความ ขัดแย้ง 5. เสนอแนวคิดใน การดำรงชีวิตอย่างมี	1. วิเคราะห์และ ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และ สังคมโลก 2. วิเคราะห์ความสำคัญ ของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม 3. ปฏิบัติตน และมี ส่วนสนับสนุน ให้ผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติเพื่อ เป็นพลเมืองดีของ ประเทศชาติ และ สังคมโลก 4. ประเมิน สถานการณ์ สิทธิมนุษยชนใน ประเทศไทย และ

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัดชั้นปี			ตัวชี้วัดช่วงชั้น
ม.1	ม. 2	ม. 3	ม.4 – ม.6
	ดีระหว่างกัน	ความสุขในประเทศ และสังคมโลก	เสนอแนวทางพัฒนา 5. วิเคราะห์ความ จำเป็นที่จะต้องมีการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทย และเลือกรับ วัฒนธรรมสากล
มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรง รักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข			
1. อธิบายหลักการ เจตนารมณ์ โครงสร้าง และสาระสำคัญของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยฉบับปัจจุบันโดยสังเขป	1. อธิบาย กระบวนการ ในการ ตรากฎหมาย 2. วิเคราะห์ ข้อมูล ข่าวสาร ทางการเมือง การปกครองที่มี ผลกระทบต่อ สังคมไทยสมัยปัจจุบัน	1. อธิบายระบอบการ ปกครอง แบบต่างๆ ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน 2. วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ระบอบ การปกครองของไทย กับประเทศอื่นๆ ที่มี การปกครอง ระบอบ ประชาธิปไตย 3. วิเคราะห์ รัฐธรรมนูญฉบับ ปัจจุบันในมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ เลือกตั้ง การมีส่วน ร่วมและการตรวจสอบ การใช้อำนาจอรัฐ	1. วิเคราะห์ปัญหา การเมืองที่สำคัญใน ประเทศ จากแหล่ง ข้อมูลต่างๆ พร้อมทั้ง เสนอแนวทางแก้ไข 2. เสนอแนวทาง ทาง การเมืองการปกครองที่ นำไปสู่ความเข้าใจ และการประสาน ประโยชน์ร่วมกัน ระหว่างประเทศ 3. วิเคราะห์ ความสำคัญและ ความ จำเป็นที่ต้องธำรงรักษา ไว้ซึ่งการปกครองตาม ระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรง
2. วิเคราะห์บทบาท การ ถ่วงดุลอำนาจอธิปไตยใน รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยฉบับ ปัจจุบัน			
3. ปฏิบัติตนตาม บทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับ ตนเอง			

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัดชั้นปี		ตัวชี้วัดช่วงชั้น	
มาตรฐาน ส.2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข			
ม.1	ม. 2	ม. 3	ม.4 – ม.6
		4. วิเคราะห์ประเด็นปัญหา ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและเสนอแนวทางแก้ไข	เป็นประมุข 4. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

**หลักสูตรสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม**

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม

ได้จัดทำหลักสูตร สังคมศึกษา ปรับปรุง พ.ศ. 2560 ดังนี้ (กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา, โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม. 2560)

#### คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รายวิชาสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 23101 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 เวลา 60 ชั่วโมง จำนวน 1.5 หน่วยกิต

.....

ศึกษา วิเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์ อารยธรรม และความสงบสุขแก่โลก ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน พุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่างๆ หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือ การประพาดติดตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่าง สังฆคณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบร้อยสี่ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการพัฒนาตนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงาน และการมีครอบครัว การพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิตด้วยวิถีคิดแบบโยนิโส-มนสิการคือวิถีคิดแบบร้อยสี่ และวิถีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ การสวดมนต์แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติหรือตามแนวทาง



ของศาสนา ความแตกต่างและยอมรับวิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนในศาสนาอื่นๆ หน้าที่และบทบาทของสาวกและปฏิบัติตนต่อสาวก การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่างๆ ตามหลักศาสนา การปฏิบัติหน้าที่ของศาสนิกชนที่ดี การปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม วันสำคัญทางศาสนา การแสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ แนวทางในการธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ ความแตกต่างของการกระทำความผิดระหว่างคดียาอาญาและคดีแพ่ง การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม การมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศและแนวคิดในการลดความขัดแย้ง การดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก ระบอบการปกครองแบบต่างๆ ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน การเปรียบเทียบระบอบการปกครองของไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและเสนอแนวทางแก้ไข โดยใช้กระบวนการทำงานกลุ่ม ในการสืบค้นข้อมูล นำไปสู่การคิด วิเคราะห์ การฝึกปฏิบัติ และนำเสนอข้อมูลเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม เห็นคุณค่า ความสำคัญ ศาสนาที่ตนนับถือ และนำหลักธรรม ไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุข การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

<b>รหัสตัวชี้วัด</b>	ส 1.1 ม.3/1, ม.3/2, ม.3/3, ม.3/4, ม.3/5, ม.3/6, ม.3/7, ม.3/8, ม.3/9, ม.3/10
	ส 1.2 ม.3/1, ม.3/2, ม.3/3, ม.3/4, ม.4/5, ม.3/6, ม.3/7
	ส 2.1 ม.3/1, ม.3/2, ม.3/3, ม.3/4, ม.3/5
	ส 2.2 ม.3/1, ม.3/2, ม.3/3, ม.3/4

**รวม 26 ตัวชี้วัด**



ตาราง 2 หลักสูตรสาระหน้าที่พลเมืองประเพณีและการดำรงชีวิตในสังคม ม.3  
โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม

ตัวชี้วัด/ สาระการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 23101

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน
มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจ และปฏิบัติตน ตามหน้าที่ของการ เป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและ ดำรงรักษาประเพณี วัฒนธรรม ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่าง สันติสุข	1. อธิบายความแตกต่าง ของการกระทำความผิด ระหว่างคดีอาญาและคดี แพ่ง	1. ลักษณะการกระทำความผิด ทางอาญาและโทษ 2. ลักษณะการกระทำความผิด ทางแพ่งและความรับผิดชอบ ทางแพ่ง 3. ตัวอย่างการกระทำความผิด ทางอาญา เช่น ความผิดเกี่ยวกับ ทรัพย์ 4. ตัวอย่างการกระทำความผิด ทางแพ่ง เช่น การกระทำความผิดทาง แพ่ง การละเมิด	4
	2. มีส่วนร่วมในการปกป้อง คุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิ มนุษยชน	1. ความหมายและความสำคัญของ สิทธิมนุษยชน 2. การมีส่วนร่วมคุ้มครองสิทธิ มนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยตามวาระและ โอกาสที่เหมาะสม	3
	3. อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และเลือกรับวัฒนธรรม สากลที่เหมาะสม	1. ความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมสากล 2. การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและ ภูมิปัญญาไทยที่เหมาะสม 3. การเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่ เหมาะสม	2

ตาราง 2 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน
	4. วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศและเสนอแนวคิดในการลดความขัดแย้ง	1. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เช่น การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อ 2. สาเหตุปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทุจริต ปัญหาอาชญากรรม 3. แนวทางความร่วมมือ ในการลดปัญหาความขัดแย้งและการสร้างความสมานฉันท์	4
มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	1. อธิบายระบอบการปกครอง แบบต่างๆ ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน	1. ระบอบการปกครองแบบต่างๆที่ใช้ในยุคปัจจุบัน เช่น การปกครองระบอบเผด็จการปกครองระบอบประชาธิปไตย	2
	2. วิเคราะห์เปรียบเทียบระบอบการปกครองของไทยกับประเทศอื่นๆ ที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย	1. ความแตกต่าง ความคล้ายคลึงของการปกครองของไทยกับประเทศอื่นๆที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย	2
	3. วิเคราะห์รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	1. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตราต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ 2. อำนาจหน้าที่ของรัฐบาล 3. บทบาทสำคัญของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน	1

ตาราง 2 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน
		4. ความจำเป็นในการมีรัฐบาลตามระบอบประชาธิปไตย	1
	4. วิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและเสนอแนวทางแก้ไข	1. ประเด็นปัญหา และผลกระทบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย 2. แนวทางการแก้ไขปัญหา	1

ในการจัดการเรียนรู้ สาระหน้าที่พลเมือง จากการศึกษาหลักสูตรในระดับต่างๆ พบว่ามีกรอบแนวคิดสำคัญ คือ เน้นปฏิบัติจริง เน้นให้ผู้เรียนแก้ปัญหา เข้าใจถึงความแตกต่าง ความหลากหลายทางสังคม ตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตในสังคม อย่างสันติ โดยหลักสูตรมุ่งหมายให้ ผู้เรียนมีคุณธรรมในการคิดแก้ปัญหา และทักษะการคิดแก้ปัญหา เป็นสมรรถนะสำคัญของหลักสูตร ในการวิจัยครั้งนี้จึงเน้นการพัฒนาความสามารถทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต

## 2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

พรณิกา กิจเอก (2550 : 18) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎี constructivism เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทการเรียนรู้ของตนเองเป็นสำคัญ มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจ รวมถึงความถนัดของผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับ การพูด การฟัง การอ่าน การเขียน การสะท้อนแนวความคิดและความรู้ที่ได้รับจากการแก้ปัญหาและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยผู้สอนเป็นผู้สร้างสถานการณ์ที่แนะประสบการณ์และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

Grabinger (1996) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนดำเนินกิจกรรมต่างๆในการเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในระดับลึก ผู้เรียนจะสร้างความเข้าใจและค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มี แยกแยะความรู้ใหม่ที่ได้รับกับความรู้เก่าที่มี สามารถประเมินต่อเติมและสร้าง

แนวคิดของตนเอง ซึ่งเรียกว่าการมีการเรียนรู้เกิดขึ้น แตกต่างจากวิธีการเรียนรู้ในระดับผิวเผินที่เน้นการรับข้อมูลและจดจำข้อมูลเท่านั้น ผู้เรียนลักษณะนี้จะเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้วิธีการเรียน เป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้น มีทักษะที่สามารถเลือกรับข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีระบบ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก มีลักษณะสำคัญ 6 ประการด้วยกัน คือ

การเรียนรู้ในแนวคิด constructivism เป็นความรู้ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมเชิงรุกในการค้นหาความหมาย มีการจัดเรียงความรู้ของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน โดยผู้เรียน ค้นหาความรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้มีบทบาทในการเรียนซึ่งเรียกว่าการเรียนรู้เชิงรุก หากจะดึงความรู้มาใช้ในสถานการณ์ต่างๆ จะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียน เชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างความรู้ที่ผู้เรียนมีอยู่เดิมกับความรู้ใหม่ที่ได้รับ รวมถึงการเชื่อมโยงภายในที่ เป็นเรื่องของหลักการ ทฤษฎี และเชื่อมต่อภายนอก คือระหว่างหลักการกับประสบการณ์ ใน ชีวิตประจำวัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน และครู ช่วยกันสร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยน ความหมายของแต่ละบุคคล ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในสังคม

สภาพบริบทการเรียนรู้ในสภาพจริง การเรียนรู้ต้องอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ที่เป็นจริงซึ่งผู้เรียนอาจจะพบเจอภายนอกสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามประสบการณ์ที่มีอยู่ ช่วยให้สามารถต่อเติมและจัดเก็บความรู้ได้เป็นอย่างดี การเรียนรู้ในสภาพจริงจึงไม่ใช่การเรียน เฉพาะหลักการแนวคิดเท่านั้น แต่ต้องเรียนรู้การประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับในสภาพจริงด้วย รูปแบบ การสอนในลักษณะที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ในสภาพจริงคือ การเรียนจากกรณีศึกษาและ การเรียนแบบแก้ปัญหา

การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการเรียนที่ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน ในการแลกเปลี่ยน แบ่งปันความคิด เรียนรู้ และรับผิดชอบการเรียนของผู้อื่นเหมือนกับของตนเอง การทำงานในกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นที่เกิดจากการใช้ความรู้ในการอภิปรายโต้แย้ง อย่างมีเหตุผล ซึ่งจะ ช่วยเพิ่มระดับความคิด

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยสร้างและต่อเติมความรู้ ผู้เรียนจะไม่สามารถสร้างความรู้ใหม่ ได้โดยปราศจากกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้คิดสะท้อนและโต้แย้ง โดยอิงจากความรู้เดิมที่มีอยู่ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยสร้างและต่อเติมความรู้นี้ จะทำให้ผู้เรียนมีลักษณะเสาะแสวงหา สืบค้น และเป็นนักแก้ปัญหา ผู้สอนจะมีบทบาทในการช่วยอำนวยความสะดวกและแนะนำ เปลี่ยนจากเดิม ที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ กิจกรรมลักษณะนี้เน้นหนักที่การเรียนรู้แบบโครงงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้คิด สร้างสรรค์ และแก้ปัญหาในสภาพปัญหาจริง

การประเมินตามสภาพจริง ปัจจุบันการทดสอบและประเมินผู้เรียนดำเนินการโดย ขึ้นอยู่กับผู้สอนและการตั้งวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการทดสอบและประเมินผู้เรียน ในสภาพที่ไม่ได้นำความรู้ใหม่ๆไปประยุกต์ใช้ในสภาพจริงที่เกิดขึ้น

Bonwell (1995) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการคือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

Mayers, C and Jones (1993) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (co-creators)

ปรีชาญ เดชศรี (2545 : 53) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติในเชิงทักษะต่างๆ เช่น การทดลอง การสำรวจตรวจสอบ และการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาเชาว์ปัญญา วิเคราะห์ วิวิจารณ์ หรือตัดสินใจเรื่องต่างๆ เพื่อแทนที่การเรียนการสอนที่ครูบอกเล่าให้นักเรียนได้ฟังอย่างเดียว

บุหงา วัฒนะ (2546 : 30) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างนักเรียนด้วยกัน ครูต้องลดบทบาทในการสอน และการให้ข้อความรู้แก่นักเรียนโดยตรง แต่เพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ นักเรียนเกิดการกระตือรือร้นในการที่จะทำกิจกรรมต่างๆมากขึ้น และหลากหลาย แลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยการพูด การเขียน หรือการอภิปรายกับเพื่อน

ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา (2547: 27) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองอย่างกระปรีกระเปร่า โดยการลงมือกระทำ และคิดสิ่งที่ตนกำลังทำ จากข้อมูลหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้รับการผ่านการอ่าน พูด ฟัง คิด เขียน อภิปราย แก้ปัญหา และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อทดแทนการสอนแบบบรรยาย เน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆ รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน รวมถึงการให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝน ทำซ้ำบ่อยๆ ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถและศักยภาพของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการ และการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ และเป็นความรู้ที่ยั่งยืนจากธรรมชาติของการเรียนรู้เชิงรุก โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทการเรียนรู้ของตนเองเป็นสำคัญ และมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะต่างๆ

ศักดา ไชกิจเจริญ (2548: 12) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนที่นักเรียนต้องหาความหมายและทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง หรือร่วมกับเพื่อน เช่น ร่วมสืบหาคำตอบ ร่วมอภิปราย ร่วมนำเสนอ และร่วมสรุปความคิดรวบยอด หรืออีกนัยหนึ่งคือ การเปลี่ยนนักเรียนจากการเป็นผู้นั่งฟังมาเป็นนักเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสวงหาความรู้ที่ครูกำหนด

วันเพ็ญ คำเทศ (2549 : 18) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ทักษะการฟัง พูด อ่าน คิด เขียน และแสดงความคิดเห็นขณะลงมือปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วยวิธีสอน และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีความหมาย

พรธนิภา กิจเอก (2550 : 20) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนจะต้องควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทำให้ได้คิดและตัดสินใจเกี่ยวกับการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การสะท้อนแนวความคิดและความรู้ที่ได้รับ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และผู้สอน ตลอดจนมีการทบทวนความรู้ และตอบข้อคำถามโดยผู้สอนสร้างสถานการณ์ กระตุ้น ชี้แนะ รับฟังความคิดเห็น และอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม

Brandes, D. and Ginis (1996 : 41) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน สะท้อนแนวคิดและความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning คือ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีการเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ ส่งให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้คอยชี้แนะ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการใช้ความคิด ได้ตอบ มีการใช้ทักษะการคิดขั้นสูง เช่น การคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา การคิดวิจารณ์ และการประเมินค่า เป็นต้น ผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ปฏิบัติทั้งจากสถานการณ์จริง และตลอดกระบวนการเรียนรู้

### **ลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก**

ลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้มีผู้เสนอไว้ดังนี้

Bonwell (1995: 65) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะต่างๆ ต่อไปนี้ อย่างน้อย 1 ลักษณะ คือ

1. ไม่เน้นเรื่องการสื่อสารข้อมูล แต่เน้นเรื่องการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และการคิดวิจารณ์
2. ผู้เรียนลงมือกระทำมากกว่าฟัง
3. ผู้เรียนเข้าไปอยู่ในกิจกรรมนั้นๆ

4. เน้นมากเกี่ยวกับการสร้างเจตคติ และค่านิยมต่อหลักสูตร
5. ผู้เรียนได้รับการประเมินด้านความคิด คือ การคิดวิเคราะห์ และการคิด

วิจารณ์ญาณ

6. ทั้งครู และผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างรวดเร็ว

อุษณีย์ เทพวรชัย (2542 : 27-28) แบ่งลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1) ลักษณะสภาพการจัดการเรียนรู้ เป็นสภาพการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในชั้นเรียนผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ และมีการควบคุมตัวเองอยู่ในระดับสูง ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้โดยตรง ทั้งหมดของกิจกรรมจะครอบคลุมกระบวนการแก้ปัญหา และตรวจสอบปัญหาต่างๆ อาจจัดได้ในลักษณะเป็นรายบุคคล และกลุ่มเล็กๆ ลักษณะการสอนตรงกันข้ามกับการสอนแบบบรรยาย เพราะการสอนแบบเชิงรุกจะประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆที่กระตุ้น และจูงใจผู้เรียนอย่างน่าสนใจ ก่อให้เกิดทักษะด้านการติดต่อสื่อสาร เกิดความรู้สึกสนุกในขณะเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนก้าวหน้าขึ้นเรื่อยๆ ผู้เรียนจะได้รับการกระทำเชิงลบจากผู้สอนน้อยลง ทำให้เกิดทัศนคติทางบวกในการเรียนเพิ่มขึ้น และยังเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีกิจกรรมร่วมกันในลักษณะร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Activity) ได้สังเกตการณ์ทำงานของกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participation) มีการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่ม โดยมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เรียนรู้การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการแก้ไขปัญหาในลักษณะเป็นทีม จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกการฟัง พูด อ่าน เขียน แสดงความคิดเห็น และฝึกแก้ไขปัญหา รวมถึงเป็นสภาพการจัดการเรียนรู้

### รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้มีนักวิชาการทางการศึกษาค้นคว้า ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

Stearns (1994: 25) เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกดังนี้

ขั้นที่ 1 บรรยาย (Lecture) คือ การอธิบายหัวข้อ คำจำกัดความ แนะนำวิธีอ่านหนังสือ

ขั้นที่ 2 การเรียนรู้รายบุคคล (Individual Learning) ผู้เรียนต้องอ่านจากกรณีศึกษา และตอบคำถามอย่างดีที่สุด เป็นการกระตุ้นให้ทำการบ้านเพื่อให้พร้อมที่จะเริ่มต้นในขั้นที่ 3 ในขั้นนี้มีการวิเคราะห์ ฝึกการตอบคำถามด้วยตนเอง เป็นขั้นเตรียมผู้เรียนเพื่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่มเล็กของขั้นที่ 3

ขั้นที่ 3 การเรียนแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Learning) เมื่อเริ่มเข้ากลุ่มผู้สอนพูดคุย เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้เรียน ต่อจากนั้นในการตกลงในบางเรื่อง เช่น เรื่องเวลา



มีการตั้งกฎในการเรียน เช่น ทุกคนต้องแสดงความคิดเห็น สิ่งที่สำคัญที่สุดของชั้นเรียน ครูผู้สอน ต้องไม่เป็นผู้ตอบคำถามเอง แต่เป็นผู้คอยกระตุ้นกลุ่มให้ช่วยกันตอบ

ขั้นที่ 4 การเรียนแบบกลุ่มใหญ่ (Large Group Learning) จะเกิดขึ้นได้เมื่อ ผู้สอนตัดสินใจว่าผู้เรียนทั้งหมดมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ และมีความสามารถ คาดว่ากลุ่มจะสามารถช่วยกันตอบคำถามต่างๆได้ เทคนิคที่ใช้ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม จะมีการตั้งตัวแทนเพื่อ บันทึกการอภิปราย ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความสะดวกและอาจให้เหตุผลประกอบในบางเรื่องได้

Baldwin (1998: 47) ได้เสนอรูปแบบการจัดเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความคุ้นเคย (Warming Up) เป็นขั้นบรรยากาศตอนเริ่มต้น

ขั้นที่ 2 กำหนดกลุ่ม (Group Forming) เปลี่ยนจากการสร้างบรรยากาศไปเป็นการสนับสนุนดูแลกลุ่ม สร้างความคาดหวังที่ท้าทาย และย้ำความมั่นใจว่าจะจะเป็นกลุ่มที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 3 การทำงานเป็นกลุ่ม (Group-Working) เหมือนเช่นกระบวนการเรียนรู้ สมาชิกกลุ่มจะทำงานที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา และกลุ่มจะมีการช่วยเหลือกัน

ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ (Application) กระตุ้นให้สมาชิกพยายามประยุกต์สถานการณ์การเรียนรู้ซึ่งท้าทายความคิด

ขั้นที่ 5 การสะท้อนความคิด (Reflect) เป็นการนำเสนอสิ่งที่กลุ่มจะสามารถทำได้ในอนาคต

ขั้นที่ 6 ยุติการทำงาน (Winding-Down) เป็นขั้นขยายการสะท้อนความคิดจากกลุ่ม นำเข้าไปในแผนปฏิบัติการ เป็นหนทางในการประยุกต์ทักษะใหม่ๆ เพิ่มการสนับสนุน และพิจารณาการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน

บัญญัติ ชำนาญกิจ (2549: 1-7) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ครูพยายามกระตุ้นให้นักเรียนดึงประสบการณ์เดิม มาเชื่อมโยงหรืออธิบายประสบการณ์หรือเหตุการณ์ใหม่แล้วนำไปสู่การคิด เพื่อให้ได้ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่แล้วแบ่งปันประสบการณ์ของตนกับผู้อื่น เป็นการรวบรวมประสบการณ์ที่หลากหลายจากแต่ละคน เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ร่วมกัน

2. การสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน เน้นการตั้งประเด็นให้นักเรียนได้สะท้อนความคิดหรือบอกความคิดเห็นของตนเองให้ผู้อื่นได้รับรู้ และได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างกัน จนเกิดความเข้าใจชัดเจน และได้ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่

3. การนำเสนอความรู้ นักเรียนจะได้รับความรู้และเนื้อหา โดยครูเป็นผู้จัดการให้ เพื่อใช้ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือช่วยให้การเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งทำได้โดย คู่วิดีทัศน์ ฟังแถบเสียง อ่านเอกสาร ใบความรู้หรือตำราเรียน

4. การประยุกต์ใช้หรือลงมือกระทำ เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนได้นำความคิดรวบยอด ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นไปประยุกต์ใช้หรือทดลองใช้ ซึ่งครูสามารถประเมินผล การเรียนรู้ได้และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รู้จักการนำไปใช้ในชีวิตจริง

มนัส บุญประกอบ (2547 : 12-13) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก โดยนำทฤษฎีต่างๆมาประสานกัน ดังนี้

1. ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นกระตุ้นและเร้าความสนใจด้วยการทบทวนความรู้เดิม แจ่มจุดประสงค์การเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจและแนะแนวทางการทำกิจกรรม เพื่อนำไปสู่ขั้นการสร้างประสบการณ์ การประเมินผล ผู้สอนจะประเมินนักเรียนจากการตอบคำถามและการแสดงความคิดเห็น

2. ขั้นการสร้างประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่จะได้ลงมือทำกิจกรรม ซึ่งทำให้เกิดกระบวนการคิดในการแก้ปัญหาและรู้ว่ามีความทำอะไร ระหว่างการทำกิจกรรมมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย โดยผู้สอนจัดกิจกรรมและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน และการประเมินผลผู้สอนจะประเมินนักเรียนโดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่ทำกิจกรรมภายในกลุ่ม

3. ขั้นการแบ่งปันความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะได้แลกเปลี่ยนความรู้ ปรับโครงสร้างความรู้และสรุปความคิดรวบยอดด้วยการนำเสนอหน้าชั้นเรียน การประเมินผล ผู้สอนจะประเมินนักเรียนโดยพิจารณาจากการแสดงความคิดเห็นในการร่วมอภิปราย การตอบคำถามและการตรวจใบงานของผู้เรียน

4. ขั้นการทบทวนความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้สะท้อนความคิด ความรู้สึกของตนเองเป็นหลักภายใต้การจัดการจัดกิจกรรมของผู้สอน การประเมินผล ผู้สอนจะประเมินนักเรียนโดยพิจารณาจากการแสดงออก การแสดงความคิดเห็น การเขียนบันทึกประจำวันของนักเรียน

5. การนำไปใช้ เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าควรนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร การประเมินผล ผู้สอนจะประเมินนักเรียนจากการตอบคำถามและการแสดงความคิดเห็น

เกษม ศรีเดิมา (2549: 2) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ผู้สอนพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนดึงประสบการณ์เดิมของตนออกมาเชื่อมโยงหรืออธิบายประสบการณ์หรือเหตุการณ์ใหม่ แล้วนำไปสู่การขบคิดเพื่อให้

ได้เกิดข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่และแบ่งปันประสบการณ์ของตนกับผู้อื่นที่อาจมีประสบการณ์เหมือนหรือต่างไปจากตนเอง เป็นการรวบรวมมวลประสบการณ์ที่หลากหลายจากแต่ละคน เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ร่วมกัน

2. การสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน เป็นขั้นที่ทำให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างมวลประสบการณ์ ข้อมูล ความคิดเห็น เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจที่ถ่องแท้หรือเกิดข้อสรุป องค์ความรู้ใหม่หรือตรวจสอบปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อของตนเอง

3. ขั้นการนำเสนอความรู้ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้รับความรู้หรือข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี หลักการขั้นตอนหรือข้อสรุปต่างๆ โดยครูเป็นผู้จัดให้ เพื่อใช้เป็นต้นทุนในการสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือช่วยให้การเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์

4. ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้หรือลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้นำความคิดรวบยอดหรือข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นไปประยุกต์หรือทดลองใช้หรือเป็นการแสดงผลสำเร็จของการเรียนรู้ในองค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งผู้สอนสามารถใช้กิจกรรมในขั้นนี้ประเมินผลการเรียนรู้ได้ และเมื่อพิจารณาจะพบว่าขั้นนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักการนำไปใช้ในชีวิตจริงไม่ใช่แค่การเรียนรู้เท่านั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น การเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนดำเนินกิจกรรมต่างๆในการเรียน ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ในระดับลึก ผู้เรียนจะสร้างความเข้าใจและค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มี การแยกแยะความรู้ใหม่ที่ได้รับกับความรู้เก่าที่มีสามารถประเมินต่อเติมและสร้างแนวคิดของตนเอง ซึ่งเรียกว่าการมีการเรียนรู้เกิดขึ้น ซึ่งแตกต่างจากวิธีการเรียนรู้ในระดับผิวเผินที่เน้นการรับข้อมูลและจดจำข้อมูลเท่านั้น ผู้เรียนลักษณะนี้จะเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้วิธีการเรียน เป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้น มีทักษะที่สามารถเลือกรับข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีระบบ จึงเลือกใช้ลักษณะการจัดการเรียนรู้ของ Baldwin เพราะเป็นลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ซับซ้อน เหมาะสมกับเวลา 1 ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เพราะมีขั้นตอนไม่เยอะ และสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ชอบทำอะไรที่มีขั้นตอนซับซ้อนเพราะทำให้เกิดความสับสนและน่าเบื่อ ซึ่งการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของ Baldwin มีขั้นตอนการจัดการกิจกรรม ดังนี้ 1) สร้างความคุ้นเคย 2) กำหนดกลุ่ม 3) ทำงานเป็นกลุ่ม 4) การนำไปใช้ 5) การสะท้อนความคิด 6) สรุปผล

## แนวทางการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

McKinney (2008: 69) เสนอรูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Think-Pair-Share) คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้คิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดคนเดียว 2-3 นาที (Think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนคน 3-5 นาที (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share)
2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning Group) คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดกลุ่ม กลุ่มละ 3-6 คน
3. การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led Review Sessions) คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาข้อสงสัยต่างๆ ในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูจะคอยช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหา
4. การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) คือการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้ามาบูรณาการในการเรียนการสอน สามารถใช้ได้ทั้งชั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน หรือชั้นการประเมินผล
5. การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or Reactions to Videos) คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนดูวิดีโอ 5-20 นาที แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ดู อาจใช้วิธีการพูดโต้ตอบกัน การเขียน หรือการร่วมกันสรุปเป็นรายกลุ่ม
6. การเรียนรู้แบบโต้เถียง (Student debates) คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม
7. การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student Generated Exam Questions) คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้อแล้ว
8. การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-Research Proposals or Project) คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้เอง วางแผนการเรียนรู้ เรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างชิ้นงาน สะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรืออาจเรียกการสอนแบบนี้ว่าการสอนแบบโครงงาน (Project-Based Learning) หรือ การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)
9. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze Case Studies) คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนอ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

10. การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping Journals or Logs) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่างๆที่พบเห็น หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

11. การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and Produce a Newsletter) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนร่วมกันผลิตจดหมายข่าว ประกอบด้วย บทความ ข้อมูล สารสนเทศ ข่าวสาร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่น

12. การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept Mapping) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิด เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอด และความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิด โดยใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่มก็ได้ แล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่นๆ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น

Mayers. C and Jones (1993 : 74) ได้เสนอการสร้างสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกว่าควรคำนึงในเรื่อง ดังต่อไปนี้

1. มีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ และเนื้อหาของหลักสูตร
2. สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีการจูงใจ ให้น่าสนใจ และก่อให้เกิดความร่วมมือ
3. จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมาะสมกับวิธีสอน
4. ผู้สอนควรรู้จักรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เช่น เรื่องทัศนคติ ความสนใจ

ความรู้ และทักษะของผู้เรียน

Nixon, Jon. And Martin, Jane, Mckeown, Penny. And Ranson (1996 : 34) ได้เสนอไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุกที่มีประสิทธิภาพ ควรมีการกระตุ้นจูงใจผู้เรียนด้วยสิ่งที่เขาสนใจ และเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของเขา และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกควรตระหนักในเรื่อง ดังต่อไปนี้

1. จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน
2. สร้างบรรยากาศแห่งการมีส่วนร่วม และมีการโต้ตอบ ก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต จัดผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่สนใจ กิจกรรมที่เป็นพลวัต ได้แก่ การฝึกแก้ปัญหา การให้ทำงานด้านศิลปะและการศึกษาด้วยตนเอง

4. ผู้เรียนควรเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเรียนอย่างถ่องแท้ และเข้าใจการได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้

5. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning)

6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ทำหาย และให้โอกาสผู้เรียนได้พบวิธีการสอนที่หลากหลาย

หลากหลาย

มนัส บุญประกอบ และคณะ (2543 : 62) เสนอวิธีการสอนเชิงรุก ดังนี้

1. การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เป็นกลวิธีที่จัดให้มีขึ้นด้วยเจตนาว่าร่วมกันที่จะพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยนำปัญหา และแง่คิดต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้นมากล่าวให้ช่วยกัน แสดงความคิดเห็นหรือช่วยขบคิดเกี่ยวกับข้อปัญหานั้น เพื่อหาข้อสรุป ทุกคนมีส่วนร่วมในการพูด แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแยกผู้พูดและผู้ฟัง เป็นวิธีที่ทำให้เกิดผลดีมากมาย เพราะเป็นการเริ่มจากความรู้พื้นฐานของผู้เรียนไปสู่ประสบการณ์ใหม่ ช่วยพัฒนาเจตคติ ยกระดับความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทุกคนจากการทำงานเป็นกลุ่ม ใช้กระบวนการที่นำผู้เรียนให้คิดและแบ่งปันความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ต่อกัน อาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1.1 การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เป็นกลวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพที่สุดอย่างหนึ่ง ที่สามารถใช้ได้กับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ทุกบทเรียน ในกรณีที่ต้องการให้มีการแสดงความคิดเห็นกันอย่างทั่วถึง

1.2 การอภิปรายทั้งชั้นเรียน (Whole Class Discussion) เป็นการอภิปรายที่มักมีผู้สอนเป็นผู้นำในการอภิปราย มักใช้เร้าความสนใจให้ผู้เรียนให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือสรุปบทเรียน เทคนิคที่ดีเทคนิคหนึ่งสำหรับการอภิปรายกลุ่มที่ช่วยให้การลงสรุปแนวความคิดรวดเร็ว คือ การระดมสมอง (Brainstorming) หากใช้วิธีระดมสมองได้อย่างเหมาะสมจะกระตุ้นแนวคิดใหม่ และส่งเสริมการแก้ปัญหาที่ต้องการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และที่มีจุดมุ่งหมายบ่งชี้ชัดเจนว่าไม่ต้องการคำตอบถูกผิด แต่ต้องการแนวทางแก้ปัญหาหลายแนวทาง ซึ่งระหว่างการระดมสมองทุกคนมีอิสระที่จะพูดและเสนอความคิดเห็นที่แตกต่างได้

2. เกม (Games) หมายถึง กิจกรรมที่ใช้ผู้เล่นหนึ่งคนหรือมากกว่า เป็นการแข่งขันที่มีกฎเกณฑ์ ช่วยให้ผู้เรียนสนุก ตื่นเต้น มีส่วนร่วมและกระตุ้นให้เรียนรู้ ช่วยพัฒนาทักษะแก้ปัญหา สื่อสารการฟัง ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ผู้สอนสามารถใช้เกมในการเสริมแรง ทบทวนสอนข้อเท็จจริงทักษะและมโนทัศน์ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน ผู้เรียนอ่อนและเก่งสามารถทำงานร่วมกันได้ดี ทำให้ผู้เรียนอ่อนเกิดกำลังใจในการเรียนมากขึ้น ทั้งอาจใช้เป็นการประเมินผลการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ เกมมีหลายประเภท เช่น การจับคู่การทายคำโดมิโน ปริศนาอักษรไขว้และไฟ เป็นต้น

3. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นกลวิธีที่ติดมากอีกวิธีหนึ่ง เมื่อผู้สอนต้องการสำรวจความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ หรือต้องการให้ผู้เรียนรู้ชัดว่า บุคคลที่อยู่ในสถานการณ์หนึ่งๆนั้นรู้สึกอย่างไร และเพื่อเป็นการให้ข้อมูลสำหรับอภิปรายต่อไป โดยจัดให้มีการแสดงในสถานการณ์ที่คล้ายชีวิตจริง ผู้เรียนสวมบทบาทเป็นผู้เกี่ยวข้องที่อยู่ในสถานการณ์นั้น เช่น เป็นตัวละครในประวัติศาสตร์ นักข่าว ผู้ป่วย ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ โดยให้ตัวละครแสดงความคิดเห็นและสนทนาเกี่ยวกับบทบาทที่ได้รับ เป็นต้น (Austin, 1997: 182 - 183; Solomon, 1991:

95 -103 อ้างถึงใน ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา. 2547: 34) สิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติและค่านิยม คือ การอภิปรายหลังการแสดง นอกจากการเป็นผู้สังเกตการณ์แล้ว ผู้สอนจะเป็นผู้นำอภิปราย ผู้กำหนดบทบาท ผู้ควบคุมเวลา และช่วยแก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการแสดงบทบาทสมมติ โดยองค์ประกอบหลักของการแสดงบทบาทสมมติจะประกอบด้วย บุคคลที่เกี่ยวข้องประเด็นปัญหาที่จะทำความเข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เวลา และสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์

4. การแสดงละคร (Drama) คล้ายคลึงกับการแสดงบทบาทสมมติ กล่าวคือ เป็นวิธีการที่ผู้เรียนเป็นผู้แสดงบทบาทตามที่ได้รับ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องราวที่แสดง แต่ใช้เวลามากกว่าบทบาทสมมติ จึงเหมาะสำหรับใช้สอนในเนื้อหาที่ยาก

5. การใช้กรณีศึกษา (Case Study) เป็นวิธีหนึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อมเฉพาะเรื่อง อาจเป็นเรื่องสมมติขึ้นหรือชีวิตจริงที่อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชน มักจะเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้หนึ่งหรือหลายคนกำลังประสบอยู่ การใช้กรณีจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมพิจารณาแสดงความรู้สึกเพื่อสรุปปัญหา แนวคิดและแนวทางแก้ปัญหา การประยุกต์ความรู้เดิม สร้างความเชื่อมั่นว่าการตัดสินใจของตนเองมีความสำคัญและเชื่อถือได้และสร้างแรงจูงใจที่จะเรียนสิ่งอื่นต่อไป

6. การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation Techniques) หมายถึง การสอนที่มีการเลียนแบบสภาพเหตุการณ์หรือสมมติสถานการณ์ให้มีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง และสอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน จากนั้นเสนอเป็นกิจกรรมการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติออกความคิดเห็น หรือตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหาจากสถานการณ์นั้น ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในสภาพที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความเข้าใจหลักการ และกระบวนการต่างๆ ที่ไม่เห็นเป็นรูปธรรม ผู้เรียนมีความรู้สึกร่วมต่อเหตุการณ์ได้ดี อีกทั้งยังสามารถถ่ายโยงการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงได้ต่อไป โดยผู้สอนต้องเตรียมอุปกรณ์บัตรกำหนดบทบาท และสถานที่ตลอดจนกล่าวนำและอธิบายบทบาทของผู้เรียนให้เข้าใจตรงกัน ลักษณะของสถานการณ์จำลองที่ดีจะต้องมีความเที่ยงตรง ที่จะสามารถใช้เป็นตัวแทนของสถานการณ์ในชีวิตจริง รวมทั้งมีความครอบคลุม ต่อสิ่งสำคัญที่ควรเน้นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตที่สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อนเกินไป เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน สามารถอภิปราย สรุปได้และต้องมีส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงให้นำไปใช้ในในชีวิตจริงได้

7. การอ่านเชิงรุก (Active Reading) เป็นกลวิธีการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น ไม่ใช่การอ่านอย่างคร่าวๆ หรืออ่านไปเรื่อยๆเหมือนการอ่านทั่วไป

แต่เป็นการอ่านที่มีวัตถุประสงค์เพื่อหาคำตอบหรือตั้งคำถาม โดยประมวลความคิดจากสิ่งที่อ่าน เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนได้รับสาระจากการอ่านอย่างต่อเนื่อง ทั้งได้ใช้วิจารณ์ญาณพินิจวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน เป็นการอ่านเนื้อหาอย่างสนใจ และก่อให้เกิดความสนใจค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตัวผู้เรียนเอง โดยใช้เทคนิคต่างๆที่ช่วยส่งเสริมผู้เรียนในการอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหา ดังนี้

7.1 การเน้นคำ (Emphasizing) เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเลือกคำสปีประโยคหรือข้อมูลออกจากเนื้อหาที่กำหนด เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เห็นคำหลักหรือมโนทัศน์ที่สำคัญ ทำได้หลายวิธี เช่น ชีตเส้นใต้ ระบายสี วงรอบข้อมูล เป็นต้น

7.2 การเว้นคำ (Closing) เป็นกิจกรรมเชิงคาดคะเน โดยลบคำที่สำคัญ (Keyword) ในเนื้อหาออกบางส่วน แล้วให้ผู้เรียนเติมเนื้อหาให้สมบูรณ์ ผู้สอนอาจกำหนดคำสำหรับเติมหรือไม่กำหนดก็ได้

7.3 การเรียงลำดับ (Sequencing) เป็นกิจกรรมตัดแบ่งเนื้อหาความรู้ออกเป็น ส่วนๆ สลับคละกัน แล้วให้ผู้เรียนจัดเรียงลำดับเชิงเหตุผล ของเหตุการณ์ตามเนื้อหาให้ถูกต้อง

7.4 การระบุชื่อ (Labeling) ให้ผู้เรียนตัดชิ้นส่วนของข้อความที่เตรียมให้แล้วนำไปติดบนแผนภาพที่กำหนดเพื่อตรวจสอบความรู้ที่ถูกต้องในการค้นหาชื่อ หรือคำที่เหมาะสมกับแผนภาพ และใช้แผนภาพเป็นเครื่องช่วยจำและแยกแยะเนื้อหา การเขียน

7.5 แผนภาพ (Drawing Diagrams) ให้ผู้เรียนเขียนแผนภาพหรือแผนภูมิลำดับความคิดจากเนื้อหาที่อ่าน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นภาพ ตรวจสอบและบันทึกความเข้าใจมโนทัศน์ที่กำหนดให้อ่าน อ่านเนื้อความแล้วตั้งคำถาม (Devising Question) ผู้สอนเตรียมเนื้อหาให้ผู้เรียนอ่านแล้วตั้งคำถามแลกเปลี่ยนคำถามกัน เพื่อค้นหาคำตอบ หรืออภิปรายร่วมกัน

7.6 การผสมภาพหรือสัญลักษณ์กับคำ (Pictogram) เป็นการแลกเปลี่ยนคำถามหรือพยัญชนะบางตัวของข้อมูลให้เป็นรูปภาพ หรือสัญลักษณ์แทน ผู้เรียนทำความเข้าใจข้อมูลที่กำหนดจากการอ่านเรียงลำดับภาพสัญลักษณ์และคำต่างๆ คล้ายปริศนาภาพ เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสนุก กระตุ้นการอ่าน การเก็บข้อมูลและคัดเลือกข้อมูล

8. การเขียนเชิงรุก (Active Writing) เป็นกลวิธีกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกเชิงความรู้ ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์โดยใช้เทคนิคต่างๆที่ช่วยส่งเสริมผู้เรียนในการเขียน ดังนี้

8.1 บันทึกประจำวัน (Dairy) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ของตนเองอย่างอิสระโดยสื่อสารแนวความคิดของตนเองด้วยการเขียน

8.2 รายงานหนังสือพิมพ์ (Newspaper Reports) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเขียนสาระเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา บทสัมภาษณ์สำหรับตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์หรือเลือกบทความจากวารสารหนังสือพิมพ์ เพื่อนำมาเขียนรายงานข้อเท็จจริง



8.3 การเขียนร้อยแก้ว โคลง กลอน (Phrase and Poet) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างสรรค์งานเขียนที่นำไปสู่มนต์เสน่ห์ หรือการวิเคราะห์ข้อเท็จจริง การบรรยายประสบการณ์หรือความรู้สึกของผู้เรียน การเขียนรายงานโครงการ เป็นต้น

8.4 บทละคร (Drama) ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการเขียนบทละครโดยใช้เนื้อในบทเรียน ให้ผู้เรียนเขียนสะท้อนความรู้ แนวคิด ความคิดเห็น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

8.5 การเขียนจดหมาย (Letter) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสื่อสารสิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยการเขียนจดหมายโต้ตอบกับผู้ใกล้ชิด เพื่อทบทวน พัฒนาและเสริมสร้างความเข้าใจ

8.6 การนำเสนอ (Presentation) เป็นการรายงานผลการค้นคว้าของผู้เรียนให้ผู้อื่นทราบ อาจอยู่ในรูปแบบของการทำโปสเตอร์แผ่นพับ ฯลฯ

9. การทำงานกลุ่ม (Small Group Work) เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มย่อยๆ พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น วิธีนี้จะประสบผลเมื่อผู้เรียนมีเวลาสะท้อนความคิดในสิ่งที่เรียนหรือประสบการณ์ที่ได้รับ

10. การเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning) (Johnson, D.W. 1997: 24-31) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ ร่วมใจ ที่จะให้การเรียนประสบผลสำเร็จ 5 ประการ คือ

10.1 มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก (Positive Interdependence)

10.2 มีการปฏิสัมพันธ์โดยตรงของสมาชิก (Face to Face Interaction)

10.3 มีความรับผิดชอบและการตอบสนองของผู้เรียนเป็นรายบุคคล (Individual Accountability & Personal Responsibility)

10.4 มีทักษะทางมนุษยสัมพันธ์และทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal & Small Group Skills)

10.5 เป็นกระบวนการทำงานกลุ่ม (Group Processes)

10.6 มีโครงสร้างหรือเทคนิคในการจัดกิจกรรม (Structures) ที่ได้ออกแบบให้เหมาะสมกับเป้าหมายจะเห็นได้ว่า การเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning) เป็นกลวิธีหนึ่งให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มเล็กแบบอิสระความสามารถ จนบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มจากความรับผิดชอบของแต่ละคน และการพึ่งพาช่วยเหลือกันในกลุ่ม

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย ส่งเสริมผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จัดกิจกรรมให้ท้าทาย ตื่นเต้น ได้รับความสนใจของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม และสามารถ

นำไปใช้ได้จริง การวิจัยครั้งนี้เลือกใช้การจัดการเรียนรู้ของ Baldwin เพราะเป็นลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ซับซ้อน เหมาะสมกับเวลา 1 ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เพราะมีขั้นตอนไม่เยอะ และสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ชอบทำอะไรที่มีขั้นตอนซับซ้อนเพราะทำให้เกิดความสับสนและน่าเบื่อ

### 3. การคิดวิจารณ์ญาณ

#### ความหมายการคิดวิจารณ์ญาณ

สมศักดิ์ ภู่วิภาตววรรธ (2544: 52) กล่าวว่า การคิดวิจารณ์ญาณ หมายถึง การคิดพิจารณา ไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลหรือสถานการณ์ ซึ่งอาศัยการสังเกต ความรู้ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ การเชื่อมโยงเหตุการณ์ การสรุปความ และประสบการณ์ของตนเองมา ประเมินข้อมูล โดยใช้เหตุผลเชิงตรรกวิทยา ที่มีหลักเกณฑ์ได้รับการยอมรับ ตลอดจนผ่านการพิจารณาปัจจัยรอบด้านอย่างกว้างไกลลึกซึ้ง และผ่านการพิจารณาถ่วงทวนและโทษ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธ แม้ว่าการคิดวิจารณ์ญาณเป็นการคิดที่ซับซ้อนและเป็นการคิดในขั้นสูง แต่สามารถพัฒนาได้เป็นลำดับจากง่ายไปยาก โดยอาศัยทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นทักษะย่อยๆที่อยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น การสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ การเรียงลำดับ การสรุปความ เป็นต้น เมื่อประกอบกันก็จะเป็นการคิดในขั้นสูง ขณะเดียวกันการคิดในระดับนี้ต้องมีการฝึกฝนกระทำซ้ำด้วยความเอาใจใส่ และต้องใช้เวลา ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกระตุ้น ส่งเสริม พัฒนาให้เกิดขึ้น

ศุภวรรณ เล็กวิไล (2549: 34) กล่าวว่า การคิดวิจารณ์ญาณ หมายถึง การคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยหลักฐาน ประกอบด้วยสิ่งที่จะคิด โดยมีจุดมุ่งหมายในการคิด และกระบวนการคิด ดังนี้

1. สิ่งที่จะคิด เป็นการคิดที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลเกิดปัญหาความไม่แน่ใจเกี่ยวกับข้อความ ข้อโต้แย้งหรือข้ออ้าง จากข้อมูลหรือสภาพที่ปรากฏ
2. จุดมุ่งหมายในการคิด เป็นการคิดที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาข้อสรุปที่สมเหตุสมผลตามข้อมูลที่มีอยู่
3. กระบวนการคิด เป็นการคิดที่อาศัยกระบวนการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลที่มีอยู่

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551: 37) กล่าวว่า การคิดวิจารณ์ญาณ หมายถึง กระบวนการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักฐานประกอบด้วยสิ่งที่ จะคิด จุดมุ่งหมายในการคิด และกระบวนการคิด มีการประเมินอย่างรอบคอบต่อข้ออ้าง หรือหลักฐาน เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นไปได้ มีการพิจารณาถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและใช้

กระบวนการทางตรงได้อย่างสมเหตุสมผล จนเกิดทักษะในการใช้ทัศนคติและความรู้มาประเมินผล ความถูกต้องของข้อความ

สันติ กิจลือเกียรติ (2555: 29) กล่าวว่า การคิดวิจารณ์ญาณ หมายถึง การคิดพิจารณา สิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียดรอบคอบ ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล เพื่อหาข้อสรุปที่ดีที่สุดและเป็นไปได้มากที่สุด โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ คือ การระบุปัญหา การตั้งสมมติฐาน ขั้นทดลอง และขั้นสรุปผลการทดลอง

จากความหมายของการคิดวิจารณ์ญาณดังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การคิดวิจารณ์ญาณ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการคิดพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการตัดสินใจอย่างมีเหตุมีผล มีจุดมุ่งหมายในการคิด เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ การคิดวิจารณ์ญาณประกอบด้วยทักษะย่อยๆ ไม่ว่าจะเป็น การตีความ การวิเคราะห์ การประเมิน การสรุปความ และการอธิบาย ซึ่งครอบคลุมทักษะการคิดวิจารณ์ญาณครบทุกด้าน

#### **แนวคิดเกี่ยวกับการคิดวิจารณ์ญาณ**

กระทรวงศึกษาธิการ (2554 : 68 – 70) ได้กล่าวถึง ความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ ประกอบด้วยความสามารถต่างๆ ดังนี้

1. การตระหนักถึงความเป็นไปของปัญหา ได้แก่ การล่วงรู้ถึงเงื่อนไขต่างๆที่มีความสัมพันธ์กันในสภาพการณ์ รู้ถึงความขัดแย้งและเรื่องราวที่สำคัญในสภาพการณ์ การระบุจุดเชื่อมต่อที่ขาดหายไปของชุดเหตุการณ์หรือความคิด และการรู้ถึงสภาพปัญหาที่ยังไม่มีคำตอบ

2. การนิยามปัญหา ได้แก่ การระบุถึงธรรมชาติของปัญหา ความเข้าใจถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องและจำเป็นในการแก้ปัญหา นิยามองค์ประกอบของปัญหา ซึ่งมีความยุ่งยากและเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม จำแนกแยกแยะองค์ประกอบของปัญหาที่มีความซับซ้อนออกเป็น ส่วนประกอบที่สามารถจัดกระทำได้ ระบุงค์ประกอบที่สำคัญของปัญหา จัดองค์ประกอบของปัญหาให้เป็นลำดับขั้นตอน

3. ความสามารถในการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหา คือ การตัดสินใจว่าข้อมูลใดมีความจำเป็นต่อการแก้ปัญหา การจำแนกแหล่งข้อมูล que เชื่อถือได้กับ แหล่งข้อมูล que เชื่อถือไม่ได้ การระบุว่าข้อมูลใดควรยอมรับหรือไม่ การเลือกรูปแบบของข้อมูลที่มีความเพียงพอและเชื่อถือได้ ตลอดจนการจัดระบบระเบียบของข้อมูล

4. ความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้น ประกอบด้วย การระบุข้อตกลงเบื้องต้นที่ผู้อ้างเหตุผลไม่ได้กล่าวไว้ การระบุข้อตกลงเบื้องต้นที่คัดค้านการอ้างเหตุผล และการระบุข้อตกลงเบื้องต้นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการอ้าง

5. ความสามารถในการกำหนดและเลือกสมมติฐาน ประกอบด้วย การค้นหา การชี้แนะต่อคำตอบปัญหา การกำหนดสมมติฐานต่างๆ โดยอาศัยข้อมูลและข้อตกลงเบื้องต้น

การเลือกสมมติฐานที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด พิจารณาเป็นอันดับแรก การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างสมมติฐานกับข้อมูลและข้อตกลงเบื้องต้น การกำหนดสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ยังไม่ทราบและเป็นข้อมูลที่จำเป็น

6. ความสามารถในการสรุปอย่างสมเหตุสมผล และการตัดสินความสมเหตุสมผลของการคิดหาเหตุผล ประกอบด้วย

6.1 การลงสรุปอย่างสมเหตุสมผล โดยอาศัยข้อตกลงเบื้องต้น สมมติฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การระบุความสัมพันธ์ระหว่างค่าประพจน์ การระบุถึงเงื่อนไขที่จำเป็นและเงื่อนไขที่เพียงพอ การระบุความสัมพันธ์เชิงเหตุผล การระบุและกำหนดข้อสรุป

6.2 การพิจารณาตัดสินความสมเหตุสมผลของกระบวนการที่นำไปสู่ข้อสรุป ได้แก่ การจำแนกการสรุปที่สมเหตุสมผลจากการสรุปที่อาศัยค่านิยม ความพึงพอใจและความลำเอียง การจำแนกระหว่างการคิดหาเหตุผลที่มีข้อสรุปได้แน่นอนกับการคิดหาเหตุผลที่ไม่สามารถหาข้อสรุปที่เป็นข้อยุติได้

6.3 การประเมินข้อสรุปโดยอาศัยเกณฑ์การประยุกต์ใช้ ได้แก่ การระบุถึงเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการพิสูจน์ข้อสรุป การรู้ถึงเงื่อนไขที่ทำให้ข้อสรุปไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้และการตัดสินความเพียงพอของข้อสรุปในลักษณะที่เป็นคำตอบของปัญหา

สุวิทย์ มูลคำ (2547: 36-37) สรุปพฤติกรรมของบุคคลที่มีการคิดวิจารณ์ญาณ ประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

1. สามารถนิยามปัญหา โดยกำหนดปัญหา ข้อโต้แย้ง หรือข้อมูลที่คลุมเครือให้ชัดเจนและเข้าใจความหมายของคำ ข้อความหรือแนวคิด

2. สามารถคิดรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตปรากฏการณ์ต่างๆ ด้วยการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ข้อโต้แย้ง หรือข้อมูลที่คลุมเครือ แสวงหาข้อมูลที่ต้องการ ชัดเจนมากขึ้น ถามและพิจารณาทัศนะของคนอื่น และแสวงหาความรู้ที่ทันสมัย

3. สามารถจัดระบบข้อมูลโดยแสวงหาแหล่งที่มาของข้อมูล วินิจฉัยความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล พิจารณาความเพียงพอของข้อมูล ระบุข้อตกลงเบื้องต้นของข้อความ จัดระบบข้อสนเทศต่างๆ เช่น การจำแนกความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ชัดเจนกับข้อมูลที่คลุมเครือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับปัญหา ข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น ความคิดเห็นด้วย อารมณ์กับความคิดเห็นด้วยเหตุผล พิจารณาข้อมูลที่แสดงถึงความลำเอียงและการโฆษณาชวนเชื่อ พิจารณาและตัดสินความขัดแย้งของข้อความและเสนอของข้อมูลได้

4. สามารถตั้งสมมติฐาน โดยกำหนดสมมติฐานจากความสัมพันธ์เชิงเหตุผล มองหาทางเลือกหลายๆทางในการแก้ปัญหา และเลือกสมมติฐาน

5. สามารถสรุปอ้างอิง โดยพิจารณาและตัดสินว่ามีเหตุผลเพียงพอที่สรุปได้หรือไม่ จำแนกข้อสรุปที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ และข้อสรุปโดยใช้เหตุผลทางตรรกศาสตร์ อธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปัญหาหรือข้อขัดแย้ง และสรุปเป็นเกณฑ์ได้

6. สามารถสรุปอ้างอิง โดยพิจารณาและตัดสินข้อสรุปว่า สรุปตามข้อมูลหลักฐานหรือไม่ พิจารณาความคลุมเครือของการสรุปเหตุผล บอกเหตุผลที่ไม่เป็นไปตามหลักตรรกศาสตร์ จำแนกข้อสรุปที่มีเหตุผลหนักแน่นและน่าเชื่อถือ เมื่อพิจารณาความเกี่ยวข้องกับข้อมูลและประเด็น ความสำคัญ พิจารณาถึงผลที่เกิดจากการตัดสินใจโดยยืนยันการสรุปเดิม ถ้ามีเหตุผลและหลักฐานเพียงพอและพิจารณาการสรุปใหม่ ถ้าการสรุปไม่มีเหตุผล มีข้อมูลหรือเหตุผลเพิ่มเติมพิจารณาและตัดสินการนำข้อสรุปไปประยุกต์ใช้

### กระบวนการคิดวิจารณ์ญาณ

เสถียร โตรัตน์ (2546 : 26-36)กล่าวว่า การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการคิดวิจารณ์ญาณ จำเป็นต้องมีกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณที่สำคัญ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการคิดวิจารณ์ญาณ การคิดวิจารณ์ญาณมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดที่รอบคอบ สมเหตุสมผล ผ่านการพิจารณาปัจจัยรอบด้านอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และผ่านการพิจารณากลับกรอง ไตร่ตรอง ทั้งด้านคุณ-โทษ และคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้น มาแล้ว

2. เกณฑ์ความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ ผู้คิดวิจารณ์ญาณจะมีความสามารถ ดังนี้

2.1 สามารถกำหนดเป้าหมายในการคิดอย่างถูกต้อง  
 2.2 สามารถระบุประเด็นในการคิดได้อย่างชัดเจน  
 2.3 สามารถประมวลข้อมูลทั้งทางด้านข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่คิด ทั้งทางกว้าง ทางลึก และไกล

2.4 สามารถวิเคราะห์ข้อมูล และเลือกข้อมูลที่จะใช้ในการคิดได้  
 2.5 สามารถประเมินข้อมูลได้  
 2.6 สามารถใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาข้อมูล และเสนอคำตอบหรือทางเลือกที่สมเหตุสมผล

2.7 สามารถเลือกทางเลือกหรือลงความเห็นในประเด็นที่คิดได้

3. วิธีการหรือขั้นตอนการคิดวิจารณ์ญาณ

3.1 ตั้งเป้าหมายในการคิด

3.2 ระบุประเด็นในการคิด

3.3 ประมวลข้อมูลทั้งทางด้านข้อเท็จจริง และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็น

ที่คิด ทั้งทางกว้าง ลึก และไกล

3.4 วิเคราะห์ จำแนก แยกแยะข้อมูล จัดหมวดหมู่ของข้อมูล และเลือกข้อมูลที่จะนำมาใช้

3.5 ประเมินข้อมูลที่จะใช้ในแง่ความถูกต้อง ความเพียงพอ และความน่าเชื่อถือ

3.6 ใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาข้อมูล เพื่อแสวงหาทางเลือกหรือคำตอบที่สมเหตุสมผล ตามข้อมูลที่มี

3.7 เลือกทางเลือกที่เหมาะสม โดยพิจารณาถึงผลที่ตามมาและคุณค่า หรือความหมายที่แท้จริงของสิ่งนั้น

3.8 ชั่งน้ำหนักผลได้ ผลเสีย คุณ-โทษ ในระยะสั้นและระยะยาว

3.9 ไตร่ตรอง ทบทวนกลับไปให้รอบคอบ

3.10 ประเมินทางเลือกและลงความเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่คิด

อรพรรณ พรสีมา (2553: 67) เสนอกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. การนิยาม และการทำความเข้าใจของปัญหา จำแนกเป็น 4 ความสามารถ  
ดังนี้

1.1 การระบุเรื่องราวที่สำคัญหรือการระบุปัญหา เป็นความสามารถในการระบุความสำคัญของเรื่องที่อ่าน การอ้างเหตุผล ภาพล้อ การใช้เหตุผลต่างๆ และข้อสรุปในการอ้างเหตุผล

1.2 การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างคน วัตถุ สิ่งของ ความคิด หรือผลลัพธ์ตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป

1.3 การกำหนดว่าข้อมูลใดมีความเกี่ยวข้อง เป็นความสามารถในการจำแนก  
ระหว่างข้อมูลที่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องได้ กับข้อมูลที่ไม่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องได้ รวมทั้ง  
จำแนกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องราว

1.4 การกำหนดคำถามที่เหมาะสม เป็นความสามารถในการกำหนดคำถาม  
ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องราว

2. การพิจารณาตัดสินข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับปัญหา จำแนกเป็น 6 ความสามารถ  
ดังนี้

2.1 การจำแนกหลักฐาน เป็นลักษณะข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ซึ่งพิจารณา  
ตัดสินโดยใช้เหตุผล เป็นความสามารถในการประยุกต์เกณฑ์ต่างๆ เพื่อพิจารณาตัดสินลักษณะ  
คุณภาพของการสังเกตและการคิดหาเหตุผล

2.2 การตรวจสอบความสอดคล้อง เป็นความสามารถในการตัดสินว่า ข้อความ หรือสัญลักษณ์ที่กำหนดมีความสอดคล้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีความสอดคล้องกับบริบท ทั้งหมดหรือไม่

2.3 การระบุข้อตกลงเบื้องต้นที่ไม่ได้กล่าวอ้าง เป็นความสามารถในการระบุ ว่า ข้อตกลงเบื้องต้นใดที่ไม่ได้กล่าวไว้ในการอ้างเหตุผล

2.4 การระบุภาพพจน์ (Stereotypes) เป็นการอ้างเหตุผล เป็นความสามารถ ของการระบุความคิดที่บุคคลยึดติด (Fixed Notions) หรือความคิดตามประเพณีนิยม (Conventional Notions)

2.5 การระบุความมีอคติปัจจัยทางอารมณ์และการโฆษณา เป็นความสามารถใน การระบุความมีอคติในการอ้างเหตุผล และการตัดสินความเชื่อถือได้ของแหล่งข้อมูล

2.6 การระบุความแตกต่างระหว่างระบบค่านิยม (Value System) และอุดมการณ์ (Ideologies) เป็นความสามารถในการระบุความคล้ายคลึง และความแตกต่างระหว่างระบบค่านิยม และอุดมการณ์

3. การแก้ปัญหาหรือการลงข้อสรุป จำแนกเป็น 2 ความสามารถย่อย ได้แก่

3.1 การระบุความเพียงพอของข้อมูล เป็นความสามารถในการตัดสินใจว่าข้อมูลที่ มีอยู่นั้นเพียงพอทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ ต่อการนำไปสู่ข้อสรุป การตัดสินใจ หรือการกำหนด สมมุติฐานที่เป็นไปได้หรือไม่

3.2 การพยากรณ์ผลลัพธ์ที่อาจเป็นไปได้ เป็นความสามารถในการทำนายผลลัพธ์ที่ อาจเป็นไปได้ของเหตุการณ์ หรือชุดของเหตุการณ์ต่างๆ

สุวิทย์ มูลคำ (2547 : 14) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดวิจารณ์ญาณว่า ประกอบด้วยกระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดปัญหา หมายถึง การรู้จักและทำความเข้าใจกับปัญหา โดยพิจารณา รวบรวมประเด็นปัญหา แยกแยะปัญหาและจัดลำดับปัญหา เพื่อกำหนดปัญหา ข้อโต้แย้งหรือ ข้อมูลที่คลุมเครือ รวมทั้งการนิยามความหมายของคำหรือข้อความ มีกิจกรรม ประกอบด้วย

1.1 กำหนดปัญหา ข้อโต้แย้ง หรือข้อมูลที่คลุมเครือให้ชัดเจน

1.2 สรุปความคิดหลักของข้อความ

1.3 ทำความเข้าใจความหมายของคำหรือข้อความ

2. การรวบรวมข้อมูล หมายถึง การแสวงหาสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ข้อโต้แย้ง จากแหล่งต่างๆ รวมทั้งการเลือกข้อมูลหรือความรู้จากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาใช้ ดังนั้น วิธีการ รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ได้แก่ การสังเกต ทั้งการสังเกตด้วย ตนเองและการรวบรวมข้อมูลจากการรายงานผลการสังเกตของผู้อื่น ประกอบด้วย

2.1 สังเกตปรากฏการณ์ต่างๆ ด้วยความเป็นปรนัย

2.2 เลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา

2.3 แสวงหาข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน

2.4 แสวงหาความรู้ที่ทันสมัย

3. การจัดระบบข้อมูล หมายถึง การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล

ความเพียงพอของข้อมูล การจัดระบบของข้อมูล ขณะเดียวกันก็ต้องประเมินความถูกต้องและความเพียงพอของข้อมูลที่รวบรวมได้ว่าจะนำไปสู่การอ้างอิงได้หรือไม่ โดยการแยกแยะความแตกต่างของข้อมูล คือ จำแนกความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ชัดเจนกับข้อมูลที่คลุมเครือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับปัญหา ระบุข้อตกลงเบื้องต้น เพื่อนำมาจัดกลุ่มและจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตั้งสมมุติฐาน ประกอบด้วย

3.1 วินิจฉัยความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล

3.2 ประเมินความถูกต้องของข้อมูล

3.3 พิจารณาความเพียงพอของข้อมูล

3.4 ระบุข้อตกลงเบื้องต้นของข้อมูลที่ต้องยอมรับ

3.5 จำแนกความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ชัดเจนกับข้อมูลที่คลุมเครือ

3.6 จำแนกข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา

3.7 จำแนกข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น

3.8 พิจารณาข้อมูลที่แสดงถึงความลำเอียงและโฆษณาชวนเชื่อ

3.9 พิจารณาและตัดสินความขัดแย้งของข้อมูล

3.10 เสนอข้อมูลด้วยการพูด การเขียน และการแสดงความคิดเห็น

4. การตั้งสมมุติฐาน หมายถึง การพิจารณาแนวทางสรุปอ้างอิงปัญหาข้อโต้แย้ง โดยนำข้อมูลที่มีการจัดระบบแล้วมาเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ เพื่อสรุปแนวทางที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด ประกอบด้วย

4.1 เชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของข้อมูล

4.2 พิจารณาทางเลือกหลายๆ ทางในการแก้ปัญหา

5. การสรุปอ้างอิงโดยใช้หลักตรรกศาสตร์ หมายถึง การพิจารณาเลือกแนวทางที่สมเหตุสมผลที่สุด จากข้อมูลและหลักฐานที่มีอยู่ในการตัดสินสรุป ซึ่งคุณลักษณะของการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณมีความสัมพันธ์กับการใช้เหตุผลแบบตรรกศาสตร์ หรือใช้เหตุผลแบบอุปมานและอนุมาน ประกอบด้วย

5.1 ตัดสินใจสรุปปัญหาหรือข้อโต้แย้งเมื่อมีเหตุผลเพียงพอ

5.2 สรุปปัญหาหรือข้อโต้แย้งจากข้อมูลอย่างสมเหตุสมผล



5.3 อธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปัญหา หรือข้อโต้แย้งและสรุปเป็นกฎเกณฑ์

6. การประเมินสรุปอ้างอิง หมายถึง การประเมินความสมเหตุสมผลของข้อมูลตามหลักตรรกศาสตร์ โดยประเมินว่าสมเหตุสมผลหรือไม่ นำไปใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไรถ้าข้อมูลที่ได้รับมีการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย

6.1 ยืนยันการสรุป ถ้ามีเหตุผลหรือหลักฐานเพียงพอ

6.2 พิจารณาเพิ่มเติมข้อมูลหรือเหตุผลใหม่ ถ้าการสรุปเดิมไม่มีเหตุผล

6.3 พิจารณาและตัดสินใจการนำข้อสรุปและหลักการไปประยุกต์ใช้จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดวิจารณ์ญาณ

จากข้อมูลที่กำลังมาข้างต้น สรุปได้ว่า กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการคิด ประกอบไปด้วยการกำหนดปัญหา รวบรวมประเด็นปัญหา แยกแยะและจัดลำดับปัญหา การรวบรวมข้อมูล เป็นการเลือกข้อมูลจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาใช้ การจัดระบบข้อมูล โดยแยกแยะความแตกต่างของข้อมูล การตั้งสมมุติฐาน คือ การนำข้อมูลที่มีการจัดระบบแล้วมาเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ การสรุปอ้างอิง โดยพิจารณาเลือกแนวทางที่สมเหตุสมผลที่สุด จากข้อมูลที่มีอยู่มาตัดสินใจสรุป และการประเมินสรุปอ้างอิง โดยการประเมินความสมเหตุสมผล และการนำไปใช้ประโยชน์ของข้อมูล

#### **การวัดความสามารถทางการคิดวิจารณ์ญาณ**

การวัดความสามารถทางการคิดวิจารณ์ญาณ มีผู้สร้างแบบวัดความสามารถทางการคิดวิจารณ์ญาณหลายรูปแบบ ได้แก่

1. แบบวัดความสามารถทางการคิดวิจารณ์ญาณของวัตสันและเกลเซอร์ (Watson and Glaser. 1937 : 28 ; อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 257) ที่ใช้วัดความสามารถ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ความสามารถในการสรุปอิงความ (Inference) เป็นการวัดความสามารถในการตัดสินใจ จำแนกความน่าจะเป็นของข้อสรุปว่าเป็นจริงหรือเป็นเท็จ ลักษณะของแบบสอบย่อยนี้มีการกำหนดสถานการณ์มาให้ แล้วมีข้อสรุปของสถานการณ์ 3 – 5 ข้อสรุป จากนั้นผู้ตอบต้องพิจารณาตัดสินข้อสรุปแต่ละข้อว่าเป็นเช่นไร โดยเลือกจากตัวเลือก ได้แก่ เป็นจริง (True) น่าจะเป็นจริง (Probably True) ข้อมูลที่ให้ไม่พอ (Insufficient Data) น่าจะเป็นเท็จ (Probably Untrue) และเป็นเท็จ (False)

1.2 ความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้น (Recognition of Assumption) เป็นการวัดความสามารถในการจำแนกว่าข้อความใดเป็นข้อตกลงเบื้องต้นหรือไม่ ลักษณะของแบบสอบย่อยนี้มีการกำหนดสถานการณ์มาให้แล้วมีข้อความตามมาสถานการณ์ละ 2 - 3 ข้อ

จากนั้นผู้ตอบต้องพิจารณาตัดสินว่าข้อความในแต่ละข้อเป็นหรือไม่เป็นข้อตกลงเบื้องต้นของสถานการณ์ทั้งหมด

1.3 ความสามารถในการนิรนัย (Deduction) เป็นการวัดความสามารถในการหาข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผลจากข้ออ้างที่ให้มา 1 ย่อหน้า แล้วมีข้อสรุปตามมาข้อละ 2 - 4 ข้อ จากนั้นผู้ตอบต้องพิจารณาตัดสินว่าข้อสรุปใดเป็นข้อสรุปที่จำเป็นหรือเป็นไปได้

1.4 ความสามารถในการแปลความ (Interpretation) เป็นการวัดความสามารถในการให้นำหน้าข้อมูลหรือหลักฐาน เพื่อตัดสินความเป็นไปได้ของข้อสรุป ลักษณะของแบบสอบย่อยนี้ มีการกำหนดสถานการณ์มาให้ แล้วมีข้อสรุปสถานการณ์ละ 2 - 3 ข้อ จากนั้นผู้ตอบต้องพิจารณาว่าข้อสรุปใดน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือภายใต้สถานการณ์นั้น

1.5 ความสามารถในการประเมินโต้แย้ง (Evaluation of Arguments) เป็นการวัดความสามารถในการจำแนกการใช้เหตุผลว่าสิ่งใดสมเหตุสมผล ลักษณะของแบบสอบย่อยนี้มีการกำหนดชุดของคำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหาสำคัญมาให้ แต่ละคำถามมีชุดของคำตอบพร้อมเหตุผลกำกับ จากนั้นผู้ตอบต้องพิจารณาว่าคำตอบใดมีความสำคัญเกี่ยวข้องโดยตรงกับคำถาม และให้เหตุผลประกอบ

2. แบบวัดความสามารถทางการคิดวิจารณ์ของคอร์เนลล์ (Ennis and Millman. 161 : 33 ; อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 259) ทั้งสองได้สร้างแบบวัดความสามารถทางการคิดวิจารณ์ขึ้นมา 2 ฉบับ เพื่อวัดกลุ่มบุคคลต่างระดับกัน ดังนี้

2.1 แบบวัด Cornell Thinking Test ระดับ X เป็นแบบวัดที่ใช้วัดนักเรียนในระดับตั้งแต่ระดับ 4 - 12

2.2 แบบวัด Cornell Thinking Test ระดับ Z เป็นแบบวัดที่ใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีปัญญาเป็นเลิศ และกลุ่มนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยจนถึงวัยผู้ใหญ่ (Cornell Thinking Test) ของเอนนิสและมิลแมน

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า แบบวัดความสามารถทางการคิดวิจารณ์ คือแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อวัดทักษะทางการคิดของนักเรียน ซึ่งเป็นการคิดตามสถานการณ์ปัญหาที่กำหนด พยายามการกระตุ้นให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา โดยการสังเกต การพิจารณาความเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การระบุลักษณะของข้อมูล การตั้งสมมุติฐาน การใช้เหตุผล โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดด้วยตนเอง เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ใหม่ๆ และเพิ่มความรู้และทักษะต่างๆในการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์และงานใหม่อย่างต่อเนื่อง

#### 4. การคิดแก้ปัญหา

##### ความหมายของการคิดแก้ปัญหา

Piaget (1962 : 23-89) อธิบายถึงความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตามทฤษฎีทางด้านพัฒนาการว่า ความสามารถในด้านนี้เริ่มพัฒนาการมาตั้งแต่ขั้นที่ 3 คือ Stage of Concrete Operational ผู้เรียนมีอายุประมาณ 6-12 ปี เริ่มมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาแบบง่ายๆ ภายในขอบเขตจำกัด ต่อมาถึงระดับการพัฒนาขั้นที่ 4 Stage of Formal Operational ผู้เรียนมีอายุประมาณ 12 ปีขึ้นไป ผู้เรียนสามารถคิดหาเหตุผลดีขึ้น และสามารถคิดแก้ปัญหาแบบซับซ้อนได้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ป็นนามธรรมได้

Gagne (1971 : 63) ได้อธิบายถึงความสามารถในด้านคิดแก้ปัญหาว่า เป็นรูปแบบของการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ที่อาศัยการเรียนรู้ประเภทหลักการ ที่มีความเกี่ยวข้องกันตั้งแต่สองประเภทขึ้นไปและใช้หลักการนั้นมาประสมประสานกันจนเป็นความสามารถชนิดใหม่ ที่เรียกว่าความสามารถทางการคิดแก้ปัญหา การเรียนรู้ประเภทความคิดรวบยอดเป็นพื้นฐานของการเรียน เพราะการเรียนรู้ประเภทหลักการตามแนวของกาเย่ คือ ความเกี่ยวข้องระหว่างความคิดรวบยอดตั้งแต่สองชนิดขึ้นไป การเรียนรู้ประเภทความคิดรวบยอด กาเย่อธิบายว่า เป็นการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ต้องอาศัยทักษะ ความสามารถในการมองเห็นลักษณะร่วมกันของสิ่งเร้าทั้งหลาย

ภavana เทียนขาว (2540 : 39) กล่าวว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญา การรู้จักคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ซึ่งได้มาจากการสังสมประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคลมาใช้แก้ปัญหาที่ประสบใหม่ โดยมีแบบพฤติกรรม มีวิธีการและขั้นตอนในการศึกษาปัญหาต่างๆให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ

อุมาวิชนีย์ อาจพรม (2546 : 43) กล่าวว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา หมายถึง กระบวนการคิดแก้ปัญหาที่มีแบบแผน มีจุดมุ่งหมาย ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และประสบการณ์เดิมมาใช้ในการแก้ปัญหาใหม่

อภิรดี เกลี้ยงเกิด (2548 : 15) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ของบุคคลที่ใช้ในการคิดแก้ปัญหา ซึ่งสามารถพัฒนาได้จากประสบการณ์ความรู้ที่สังสมมา รวมไปถึงการฝึกฝนการคิดที่เป็นระบบ ขั้นตอน แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด

กฤษณา คุณาเรืองรอง (2553 : 25) กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการบูรณาการทักษะ กระบวนการทางด้านสติปัญญา ความคิด และประสบการณ์ของบุคคล เพื่อจัดปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในการทำกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

จากความหมายของการคิดแก้ปัญหาที่มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ทักษะการคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการบูรณาการทักษะทางด้านสติปัญญา ความคิด

และประสบการณ์ของบุคคลที่ส่งสมมา เพื่อขจัดปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในการทำกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ ซึ่งประกอบด้วยความสามารถ 4 ด้าน ได้แก่ การระบุปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การเสนอวิธีแก้ไขปัญหา และการตรวจสอบผลลัพธ์

### องค์ประกอบของความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

Stollburg (1956 : 228) ให้ความเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีการคิดแก้ปัญหา นั้น แต่ละคนย่อมมีลักษณะเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ การคิดแก้ปัญหาจึงไม่เหมือนกัน การคิดแก้ปัญหาไม่มีขั้นตอนที่แน่นอน และไม่เป็นไปตามลำดับ อาจสลับก่อนหลังหรือบางขั้นตอนอาจไม่มีก็ได้ นอกจากนี้การคิดแก้ปัญหายังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้

1. ประสบการณ์
2. วุฒิภาวะทางสมอง
3. สภาพการณ์ที่แตกต่างกัน
4. กิจกรรมและความสนใจของแต่ละคนที่มีต่อปัญหานั้น

Grossnickle and Brueckner (1959: 310-311) กล่าวถึงองค์ประกอบของกระบวนการแก้ปัญหา ดังนี้

1. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก
2. เป็นปัญหาที่สามารถทำการแก้ไขได้
3. ปัญหานั้นอยู่ในขอบเขตที่ชัดเจนที่เด็กแต่ละคนสามารถเข้าใจได้
4. เด็กจะเสนอวิธีแก้ปัญหานั้นไปได้
5. เด็กได้รับการแนะนำจากครูในการวางแผนการแก้ปัญหา การเก็บรวบรวมข้อมูล

และการประเมินผล

Morgan (1978 : 154-155) สรุปว่า วิธีคิดแก้ปัญหาของแต่ละบุคคลนั้นแตกต่างกัน จึงทำให้ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาแตกต่างกันด้วย ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ดังนี้

1. สติปัญญา (Intelligence) ผู้มีสติปัญญาดี สามารถแก้ปัญหาได้ดี
2. แรงจูงใจ (Motivation) ในการทำให้เกิดแนวทางในการคิดแก้ปัญหา
3. ความพร้อม (Readiness) ในการที่จะแก้ปัญหาใหม่ๆโดยทันทีทันใดจากประสบการณ์ที่มีมาก่อน
4. การเลือกวิธีแก้ปัญหานั้นได้อย่างเหมาะสม (Functional fixedness)
6. นวัตกรรมต่างๆมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
7. เด็กจะนำกระบวนการแก้ปัญหานั้นที่วางแผนไว้แล้วมาใช้ในสถานการณ์ที่ต้นเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น
8. สรุปการแก้ปัญหา

สรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญของกระบวนการแก้ปัญหา จะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยความสามารถของการแก้ปัญหานั้นขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา ประสบการณ์ ความพร้อมของบุคคล และวิธีการแก้ปัญหาของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน จึงทำให้มีผลลัพธ์ที่แตกต่างกันด้วยการการแก้ปัญหาจะอยู่ในขอบเขตความสามารถของตัวบุคคล ในการวัดความสามารถในการแก้ปัญหาต้องมีกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นปัญหา ครูจะต้องเป็นผู้แนะนำวิธีการการวางแผนแก้ปัญหา การเก็บรวบรวมข้อมูลและการประเมินผลให้ผู้เรียนเข้าใจ จนผู้เรียนสามารถสรุปผลการแก้ปัญหาได้

### ขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา

Polya (1957 : 6-22) เสนอขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในปัญหา พยายามเข้าใจสัญลักษณ์ต่างๆในปัญหา สรุปวิเคราะห์ แปลความ ทำความเข้าใจได้ว่าโจทย์ถามอะไร โจทย์ให้ข้อมูลอะไรบ้าง

ขั้นที่ 2 การแยกแยะปัญหาออกเป็นส่วนย่อยๆ เพื่อความสะดวกในการลำดับขั้นตอนในการแก้ปัญหา และวางแผนว่าจะใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 3 การลงมือทำตามแผน รวมถึงวิธีการแก้ปัญหาด้วย

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบวิธีการและคำตอบ เพื่อให้แน่ใจว่าแก้ปัญหาถูกต้อง

Bloom (1956 : 122) เสนอขั้นตอนการคิดแก้ปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

ขั้นที่ 1 เมื่อผู้เรียนได้พบปัญหา ผู้เรียนจะคิดค้นหาสิ่งที่เคยพบเห็นเกี่ยวกับปัญหา

ขั้นที่ 2 ผู้เรียนจะใช้ผลจากขั้นที่ 1 มาสร้างรูปแบบของปัญหาที่เกิดขึ้นมาใหม่

ขั้นที่ 3 จำแนกแยกแยะปัญหา

ขั้นที่ 4 การเลือกใช้ทฤษฎี หลักการ ความคิด และวิธีการที่เหมาะสมกับปัญหา

ขั้นที่ 5 การใช้ข้อสรุปของวิธีการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 6 ผลที่ได้จากการแก้ปัญหา

ความสามารถทางสมองที่นำมาใช้คิดแก้ปัญหาในขั้นที่ 1-4 เป็นการนำไปใช้ ขั้นที่ 5 และ 6 เป็นความเข้าใจ สำหรับความรู้ ความจำ ถือว่าเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการคิดแก้ปัญหา ส่วนความสามารถในการวิเคราะห์เป็นความสามารถทางสมองอย่างหนึ่งที่นำมาใช้ในกระบวนการคิดแก้ปัญหาในขั้นที่ 3

Bruner (1966 : 123-124) ได้ศึกษาวิธีการคิดแก้ปัญหาและสรุปไว้ว่า การคิดแก้ปัญหาของบุคคลต้องการกลไกแห่งความสามารถในการอ้างอิง และจำแนกประเภทของสิ่งเร้า ประสบการณ์รับรู้ต่างๆก็เป็นปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการจัดประเภท ที่จะนำไปสู่การตอบสนองในขั้นตอนต่างๆในการคิดแก้ปัญหา มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นรู้จักปัญหา (Problem isolation) เป็นขั้นที่บุคคลรู้จักสิ่งเร้าที่ตนกำลังเผชิญอยู่ว่าเป็นปัญหา
2. ขั้นแสวงหาเค้าเงื่อน (Search for cues) เป็นขั้นที่บุคคลใช้ความพยายามอย่างมากในการระลึกถึงประสบการณ์เดิม
3. ขั้นตอนตรวจสอบความถูกต้อง (Confirmation check) ก่อนที่จะตอบสนองในลักษณะของการจัดประเภทหรือแยกแยะโครงสร้างเนื้อหา
4. ขั้นการตัดสินใจตอบสนองที่สอดคล้องกับปัญหา

Dewey (1976) ได้เสนอลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการคิดแก้ปัญหาของมนุษย์ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 เหตุการณ์ที่เริ่มแรก คือ การเสนอปัญหา (Presentation of the problem) อาจทำได้ด้วยการสื่อภาษาหรืออาจใช้วิธีอื่น

ขั้นที่ 2 กำหนดขอบเขตของปัญหา และแยกลักษณะสำคัญของปัญหา เพื่อให้ปัญหาชัดเจนขึ้น (Definition of problem)

ขั้นที่ 3 เสนอวิธีการแก้ปัญหาด้วยการตั้งสมมติฐาน (Formulation of hypotheses)ว่าจะใช้ในการแก้ปัญหาในขั้นนี้อาจเสนอวิธีหลายวิธี

ขั้นที่ 4 ดำเนินการตรวจสอบ (Verification) ข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งมีหลายข้อจนกระทั่งสามารถพบวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง หรือพบวิธีที่ดีที่สุด

Weir (1974: 18) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหาไว้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา เป็นความสามารถในการวิเคราะห์ว่าปัญหาคืออะไร ตั้งปัญหาหรือค้นปัญหาที่แท้จริงของเหตุการณ์ สามารถระบุขอบเขตของปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหา เป็นความสามารถในการพิจารณาวิเคราะห์แยกแยะสาเหตุของปัญหา หรือตั้งสมมติฐานของปัญหา

ขั้นที่ 3 เสนอวิธีคิดแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการคิดค้น และเสนอวิธีการแก้ปัญหาจากสาเหตุของปัญหา

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์ เป็นความสามารถในการอธิบายผลที่เกิดขึ้นหลังจากการแก้ปัญหาจากสาเหตุของปัญหา

จากขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหาดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การแก้ปัญหามีหลายวิธี ซึ่งนักการศึกษาแต่ละคนได้กำหนดขั้นตอนวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ตามประสบการณ์และความสะดวกในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเมื่อประสบปัญหาจริง ในการจัดการเรียนการสอนนั้นการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญสำหรับผู้เรียน ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

การทำความเข้าใจปัญหา การวิเคราะห์แยกแยะปัญหา การหาหลักการหรือวิธีการแก้ปัญหา การลงมือแก้ปัญหา การตรวจสอบการแก้ปัญหา และการสรุปผลการแก้ปัญหา

### การสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา

สมบุรณ์ ชิตพงษ์ (2544 : 56-57) กล่าวว่า การวัดทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหาไม่ได้มุ่งหวังที่จะตรวจสอบว่าผลที่ได้จากพฤติกรรม หรือคุณลักษณะที่บุคคลเลือกกระทำหรือปฏิบัตินั้นว่าจะถูกหรือผิด แต่มุ่งหวังว่าบุคคลจะเลือกกระทำหรือปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงต่อการจัดการกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ ส่วนการที่บุคคลจะสามารถกระทำหรือปฏิบัติตามพฤติกรรมหรือลักษณะที่ตนเลือกหรือไม่นั้น เป็นเรื่องของความสามารถที่ฝึกฝนกันไป สมมติว่ามีปัญหาที่ต้องการหาทางออก การแก้ปัญหานั้นไม่ได้แสดงว่าบุคคลนั้นไม่มีความสามารถในการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ซึ่งหากบุคคลไม่สามารถการแก้ปัญหานั้นได้มีอยู่ 2 ลักษณะเป็นอย่างน้อย คือ

ลักษณะที่ 1 แก้ปัญหานั้นไม่ถูกหรือหาคำตอบไม่ได้ เพราะเลือกใช้วิธีแก้ปัญหาที่ไม่ถูกต้อง หรือวิธีแก้ปัญหาที่เลือกใช้เป็นวิธีที่ไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา

ลักษณะที่ 2 แก้ปัญหาไม่ถูกทั้งๆที่เลือกใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพแล้ว คือรู้ว่าจะแก้ปัญหานี้ได้สำเร็จโดยวิธีใด แต่ขาดความสามารถที่จะใช้วิธีการนั้นแก้ไขปัญหานั้นให้สำเร็จ

### ลักษณะของเครื่องมือวัดทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหา

สมบุรณ์ ชิตพงษ์ (2544 : 59-60) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดแนวคิดแก้ปัญหาประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ

ส่วนที่ 1 เป็นตัวปัญหาหรือสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นสื่อในการหาทางออก

ส่วนที่ 2 เป็นตัวเลือกหรือทางออกในการแก้ปัญหา ตัวเลือกมีลักษณะเป็นคำตอบที่เป็นตัวแทนของพฤติกรรมที่เลือกใช้ในการแก้ปัญหานั้นๆ ลักษณะสำคัญของตัวเลือกที่ผู้สร้างต้องคำนึง คือ

1. ต้องเป็นทางออกในการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ทุกตัวเลือก หรือเป็นตัวเลือกที่ถูกต้อง และไม่มีตัวเลือกใดที่ถูกกว่ากัน(ผู้ตอบเพียงตอบว่าพอใจ หรือชอบตัวเลือกใดเท่านั้น)

2. คำตอบในแต่ละตัวเลือกเป็นคำตอบที่แสดงถึงการใช้พฤติกรรมที่กำหนดขึ้นในการแก้ปัญหาหรือแก้สถานการณ์ที่กำหนดขึ้น การสร้างที่เป็นตัวเลือกจึงต้องใช้ความสามารถในการสร้างตัวเลือกที่เป็นลักษณะแทนพฤติกรรมนั้นๆ

สรุปได้ว่า การสร้างแบบวัดทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหาไม่ได้มุ่งหวังที่จะตรวจสอบว่าพฤติกรรมที่บุคคลกระทำหรือปฏิบัตินั้นว่าจะถูกหรือผิด แต่มุ่งหวังว่าบุคคลจะเลือกจัดการกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่เผชิญได้มีประสิทธิภาพไม่ ส่วนลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความสามารถในการแก้ปัญหานั้น ประกอบด้วยสองส่วนเป็นอย่างน้อย คือ ส่วนของปัญหาและส่วนที่เป็น

ทางเลือกหรือทางออกของปัญหานั้น ซึ่งทางออกของปัญหา ต้องเป็นตัวเลือกที่เป็นลักษณะของถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่เผชิญ

## 5. การแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

### 1. ความหมายของการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

Bloom (1971) กล่าวว่า ความเกี่ยวเนื่องของการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณถือเป็นการคิดที่อยู่ในกลุ่มของการคิดระดับสูงที่สามารถพัฒนาขึ้นได้จากการเรียนรู้และฝึกฝนซึ่งทั้งการแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีทั้งส่วนที่เหมือนกันและส่วน วัตถุประสงค์ กระบวนการและข้อดี-ข้อจำกัด ที่มีความแตกต่างกัน โดยข้อเสนอความเกี่ยวเนื่องของการแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็น 2 ส่วน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการศึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณอาจกล่าวได้ว่าการคิดและการแก้ปัญหานั้นมีส่วนที่สัมพันธ์กันอย่างมากการคิดถือเป็นส่วนสำคัญในการแก้ปัญหายังเป็นการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนยิ่งมีความจำเป็นต้องใช้กระบวนการคิดที่ระดับสูง

Sternberg (1985) เสนอทฤษฎีสติปัญญาสามเกลียวซึ่งอธิบายความสามารถทางปัญญา ผ่าน 3 ทฤษฎีย่อยคือทฤษฎีย่อยของความสอดคล้องกับบริบทสังคมทฤษฎีย่อยด้านประสบการณ์และทฤษฎีย่อยด้านกระบวนการคิด โดยระบุว่าทฤษฎีย่อยด้านกระบวนการคิดได้อธิบายกลไกที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมทางปัญญาและเชื่อว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่อยู่ในส่วนที่เป็นตัวควบคุม ซึ่งจะเป็นตัวควบคุมกระบวนการประมวลความรู้ของบุคคลและช่วยให้บุคคลดำเนินการคิดและประเมินผลที่ได้จากการคิดหรือเป็นการพิจารณาที่จะนำทักษะการคิดไปใช้ในการแก้ปัญหา

พิชิต สนั่นเอื้อ (2542) กล่าวว่า การแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นถือเป็นคนละอย่างกันถึงแม้ว่าจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันก็ตามในการฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณต้องคำนึงถึงองค์ประกอบเฉพาะที่นักจิตวิทยาและผู้เชี่ยวชาญได้ศึกษาเอาไว้เป็นสำคัญ แต่ความสามารถในการแก้ปัญหานั้นเป็นความสามารถที่จัดระบบระเบียบความรู้ความคิดหรือข้อมูลที่มีอยู่ในการแก้ปัญหาคัดสินใจว่าจะใคร่เชื่อหรือใคร่ควรทำการฝึกการคิดทำให้ผู้เรียนมีทักษะแต่อาจจะถ่วงอยู่การแก้ปัญหาได้ไม่ดีก็ได้ถ้าขาดการบูรณาการความรู้และทักษะเหล่านั้น

ธีรวดี อังคบุตร (2552) กล่าวว่าการจัดการกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาโดยการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเกิดขึ้นโดยเริ่มที่ประเด็นที่เป็นปัญหาข้อโต้แย้งหรือความไม่แน่ใจโดยอาศัยความรู้ ความคิดและประสบการณ์ของบุคคลในการทำความเข้าใจโดยผ่านการรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลที่มีอยู่อย่างละเอียดรอบคอบโดยพิจารณาจากหลักฐานหรือข้อมูลที่ปรากฏและใช้ความรู้ทักษะและประสบการณ์ของตนเองประกอบกับตรรกวิทยาในการตัดสินใจเพื่อไปสู่ข้อสรุปที่สมเหตุสมผลดังนั้น



จะสามารถสังเกตได้ว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นส่วนเติมเต็มให้กับการแก้ปัญหาให้มีความสมบูรณ์สมเหตุสมผล

พลกฤษ ตันติยานุกูล (2532) กล่าวว่า ขั้นตอนกระบวนการของการแก้ปัญหาที่มีลักษณะที่คล้ายกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลายขั้นตอนเช่นการระบุประเด็นปัญหาการรวบรวมข้อมูลการดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและการประเมินผล ดังนั้น การฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นส่วนที่สามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาได้และจากความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่หมายถึงกระบวนการคิดพิจารณาได้ตรงอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลสภาพการณ์ที่ปรากฏในสภาพการณ์ปัญหาโดยใช้ความรู้ความคิดประสบการณ์ในการสำรวจหลักฐานอย่างรอบคอบเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่สมเหตุสมผลและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

มยุรี หรุ่นขำ (2554) กล่าวว่า การแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ คือ การที่บุคคลมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำรวจสรุปหรือตัดสินใจ บุคคลจะใช้กระบวนการคิดพิจารณาได้ตรงอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลที่ปรากฏก่อน การคิดในลักษณะดังกล่าว ย่อมส่งผลให้สามารถระบุสาเหตุปัญหาได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็นมากกว่าคนที่ไม่มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เพราะฉะนั้นการแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการคิดที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกที่จะส่งเสริมกระบวนการคิดที่มีความสมบูรณ์ถูกต้องทั้งในส่วนของกระบวนการและผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น การบูรณาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณผู้ส่งเสริมการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดสำหรับการแก้ปัญหาได้อย่างสมบูรณ์ เพราะฉะนั้นจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณเพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการดำเนินชีวิตของเยาวชนต่อไป

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณพบว่า การแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณถือเป็นการคิดที่เป็นคนละรูปแบบการแต่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากและเป็นไปในเชิงบวกในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหารวมถึงความสำคัญของการมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการนำไปบูรณาการในการแก้ไขปัญหาคือ จะส่งผลให้มีกระบวนการที่เป็นระบบและผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ ดังนั้น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาหรือการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ จึงเป็นทักษะที่รวบรวมจุดเน้นของรูปแบบการคิดทั้ง 2 รูปแบบ นำมาบูรณาการร่วมกันในการบรรลุผลที่ต้องการอย่างรอบคอบ มีระบบระเบียบและถูกต้องสมบูรณ์ ดังนั้น การแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การแก้ปัญหาที่พิจารณาได้ตรงข้อมูลอย่างรอบคอบในการตัดสินใจ หาข้อสรุปและตัดสินใจด้วยการประเมินข้อมูลจากความรู้ประสบการณ์และทักษะการคิดขั้นสูง เพื่อจัดการวางแผนวิธีการในการแก้ปัญหาด้วยความรู้ความคิดและประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องและบรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อขจัดปัญหา

ต่างๆที่เกิดขึ้นในการทากิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ได้จากคะแนนทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาของเหตุการณ์ เรื่องราว หรือเนื้อหา ที่ประกอบด้วยความสามารถ 4 ด้าน ได้แก่ การระบุปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การดำเนินการแก้ไขปัญหา และการตรวจสอบผลลัพธ์ ได้จากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 2 ตอนที่ 1 เป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ 4 ตัวเลือก ตอนที่ 2 เป็นแบบเขียนตอบตอนแบบสังเกตพฤติกรรม และแบบสังเกตพฤติกรรม

## 2. ลักษณะองค์ประกอบและกระบวนการของการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

มยุรี หรุ่นขำ (2554) ลักษณะของการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณประกอบขึ้นจากลักษณะโดยทั่วไปของขั้นตอนการแก้ปัญหาร่วมกับลักษณะสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ การย้อนกลับกระบวนการ หากข้อมูลได้รับการพิจารณาได้ว่าไม่เพียงพอไม่เหมาะสม อาจส่งผลที่ไม่สมเหตุสมผล ดังนั้น จากการศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ทำให้สามารถสังเคราะห์ข้อมูลได้ว่าลักษณะโดยทั่วไปของการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วย 3 ลักษณะดังนี้ 1) มีลักษณะเป็นขั้นตอนเป็นลำดับที่สามารถย้อนกลับได้หากมีข้อมูลใหม่หรือผลของทางเลือกไม่เหมาะสม 2) มีจุดมุ่งหมายในการคิด คือ แก้ไขปัญหาให้กับสู่ภาวะปกติหรือสภาวะที่ต้องการ 3) กระบวนการคิดจะยุติลงเมื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่เป็นข้อสรุปที่สมเหตุสมผลมีความน่าเชื่อถือและผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบ ประกอบด้วย การระบุปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การดำเนินการแก้ไขปัญหา และการตรวจสอบผลลัพธ์

## 3. การวัดทักษะในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

มยุรี หรุ่นขำ (2554) การวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ จะต้องประกอบขึ้นจากคุณลักษณะในการวัดทักษะในการแก้ปัญหาและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่สำคัญ ตัวชี้วัดการวัดทักษะการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณจะประกอบด้วย 1) ความสามารถในการทำความเข้าใจและระบุปัญหา หมายถึง ความสามารถในการนิยามรายละเอียดของปัญหาในส่วนของการระบุข้อตกลงข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น 2) ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหา หมายถึงความสามารถในการเลือกใช้ข้อมูลที่ได้รับและสามารถใช้กระบวนการคิดในการวางแผนสร้างวิธีการในการบรรลุจุดมุ่งหมาย 3) ความสามารถในการพิจารณาข้อมูล หมายถึง ความสามารถในการนำข้อมูลต่างๆที่ได้รับมาพิจารณาในด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งที่มาเพื่อนำมาใช้ในการสรุปประเด็นสำคัญ 4) ความสามารถในการตั้งสมมติฐานเพื่อใช้ในการประเมินทางเลือกและเป้าหมาย หมายถึง ความสามารถในการคาดคะเนผลที่คาดหวังในการแก้ปัญหาและการคาดคะเนผลที่อาจเกิดขึ้นจากทางเลือกวางแผนขึ้น เพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมของทางเลือกนั้นๆ 5) ความสามารถในการลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจลงข้อสรุปในการเลือกใช้ข้อมูลที่เหมาะสม

สำหรับสร้างวิธีการในการแก้ปัญหาและลงข้อสรุปในการเลือกใช้ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหา ลักษณะโดยทั่วไปของการแก้ปัญหายังมีวิจารณ์ญาณประกอบด้วย 3 ลักษณะดังนี้

- 1) มีลักษณะเป็นขั้นตอนเป็นลำดับที่สามารถย้อนกลับได้หากมีข้อมูลใหม่หรือผลของทางเลือกไม่เหมาะสม
- 2) มีจุดมุ่งหมายในการคิด คือ แก้ไขปัญหาให้กับสู่ภาวะปกติหรือสภาวะที่ต้องการ
- 3) กระบวนการคิดจะยุติลงเมื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่เป็นข้อสรุปที่สมเหตุสมผลมี ความน่าเชื่อถือและผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบ ประกอบด้วย การระบุปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การดำเนินการแก้ไขปัญหา และการตรวจสอบผลลัพธ์

ในการวิจัยครั้งนี้ จึงวัดทักษะการแก้ปัญหายังมีวิจารณ์ญาณ 4 ด้าน ได้แก่ การระบุปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การดำเนินการแก้ไขปัญหา และการตรวจสอบผลลัพธ์ โดยใช้แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหายังมีวิจารณ์ญาณ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ แบบสถานการณ์เลือกตอบ 4 ตัวเลือก ตอนที่ 2 แบบเขียนตอบ 4 ข้อ และแบบสังเกตพฤติกรรม

#### **การพัฒนาการแก้ปัญหายังมีวิจารณ์ญาณ**

พรพิมล เจียมนาครินทร์ (2539) กล่าวว่า การแก้ปัญหายังมีวิจารณ์ญาณ เป็นกิจกรรมทางความคิดรูปแบบหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาคิดด้วยความคิดที่เป็นขั้นตอนและผ่านกระบวนการคิดที่แตกต่างอย่างละเอียดรอบคอบ ในการพัฒนาการแก้ปัญหายังมีวิจารณ์ญาณมีส่วนสำคัญที่ต้องคำนึงถึง 2 ประการ ได้แก่ ความพร้อมของผู้รับการพัฒนาและวิธีการในการนำมาใช้ในการพัฒนา ซึ่งในส่วนของคุณพร้อมของผู้รับการพัฒนา หมายถึง ความพร้อมทางด้านพัฒนาการทางปัญญา เนื่องจากการแก้ปัญหายังมีวิจารณ์ญาณที่ประกอบขึ้นจากการแก้ปัญหาคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ซึ่งทั้งสองส่วนเป็นการคิดที่อยู่ในระดับการคิดระดับสูง

ศักดิ์ดา ไชกิจเจริญ (2548: 12) กล่าวว่า ทักษะการแก้ปัญหายังมีวิจารณ์ญาณจึงจัดเป็นทักษะการคิดระดับสูงซึ่งในการพัฒนาการคิดระดับสูงนั้นจะขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้และฝึกฝนด้วยความพร้อมทางสติปัญญาของบุคคล และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสติปัญญา ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัววัฒนธรรมในสังคมฐานะทางเศรษฐกิจและขนาดของครอบครัว ดังนั้น การพัฒนาการแก้ปัญหายังมีวิจารณ์ญาณจึงสามารถพัฒนาได้ด้วยกระบวนการทางสังคมด้วยการส่งเสริมประสบการณ์และความชำนาญให้แก่บุคคลซึ่งในปัจจุบันมีแนวคิดทฤษฎีและเทคนิควิธีการมากมายที่นำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการคิดที่มีลักษณะเป็นขั้นตอน จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ พบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหายังมีวิจารณ์ญาณได้ เพราะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หากความหมายและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหรือร่วมกับเพื่อน เปลี่ยนจากผู้นั่งฟังมาเป็นผู้แสวงหาความรู้

## 6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

### ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บริยทิพย์ บุญคง (2546: 7) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning Achievement) เป็นผลที่เกิดจากปัจจัยต่างๆ ในการจัดการศึกษา นักการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นดัชนีประการหนึ่งที่สามารถบอกถึงคุณภาพการศึกษา ดังที่ อนาคตาซี กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านสติปัญญา และองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา ได้แก่ องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคม แรงจูงใจ และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาด้านอื่น

ไอแซกส์ อาโนลด์ และไมลีย์ (อ้างถึงใน บริยทิพย์ บุญคง. 2546: 7) ให้ความหมายของคำว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่อาศัยความพยายามอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำที่ต้องอาศัยความสามารถทั้งทางร่างกายและสติปัญญา ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียนโดยอาศัยความสามารถเฉพาะบุคคล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้จากการกระบวนกรที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบด้วยวิธีต่างๆ แต่อาจได้จาก การสังเกต หรือการตรวจการบ้าน หรืออาจได้ในรูปของเกรดจากโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่ซับซ้อน และระยะเวลาานพอสมควร หรืออาจได้จากการวัดแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

ไพศาล หวังพานิช (2543: 89) ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคล อันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมหรือการสอบ จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของบุคคลว่าเรียนแล้วมีความรู้เท่าใด สามารถวัดได้โดยการใช้แบบทดสอบต่างๆ เช่น ใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ข้อสอบวัดภาคปฏิบัติ สามารถวัดได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติโดยทักษะของผู้เรียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถในรูปของการกระทำให้ออกเป็นผลงาน การวัดจึงต้องใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ
2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหา ซึ่งเป็นประสบการณ์เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคล อันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นผลกรวัดการเปลี่ยนแปลงและประสบการณ์การเรียนรู้อ ในเนื้อหาสาระที่เรียนมาแล้วว่าเกิดการเรียนรู้อเท่าใด มีความสามารถชนิด

ใด โดยสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ในลักษณะต่างๆ และการวัดผลตามสภาพจริงหรือภาคปฏิบัติ เพื่อบอกถึงคุณภาพการศึกษา

### ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

สมนึก ภัททิยธนี (2556 : 78-82) ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง แบบทดสอบวัดสมรรถภาพทางสมองต่างๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้ว ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างกับแบบทดสอบมาตรฐาน แต่เนื่องจากครูต้องทำหน้าที่วัดผลนักเรียน คือ เขียนข้อสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ที่ตนได้สอน ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับแบบทดสอบที่ครูสร้างและมีหลายแบบแต่นิยมใช้มี 6 แบบ ดังนี้

1. ข้อสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถาม แล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายตามความรู้ และข้อคิดเห็นแต่ละคน

2. ข้อสอบแบบกาถูก-ผิด ลักษณะทั่วไป ถือได้ว่าข้อสอบแบบกาถูก-ผิด คือ ข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ จริง-ไม่จริง เหมือนกัน-ต่างกัน เป็นต้น

3. ข้อสอบแบบเติมคำ ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์ให้ผู้ตอบเติมคำ หรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้นั้น เพื่อให้มีใจความสมบูรณ์และถูกต้อง

4. ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ ลักษณะทั่วไป ข้อสอบประเภทนี้คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ เขียนเป็นประโยคคำถามสมบูรณ์ (ข้อสอบเติมคำเป็นประโยคที่ยังไม่สมบูรณ์) แล้วให้ผู้ตอบเป็นคนเขียนตอบ คำตอบที่ต้องการจะสั้นและกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง

5. ข้อสอบแบบจับคู่ ลักษณะทั่วไป เป็นข้อสอบเลือกตอบชนิดหนึ่งโดยมีคำหรือข้อความ แยกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่า แต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวยืน) จะคู่กับคำ หรือ ข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่งตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้

6. ข้อสอบแบบเลือกตอบ ลักษณะทั่วไป ข้อสอบแบบเลือกตอบนี้จะประกอบด้วย 2 ตอน ตอนนำหรือคำถามกับตอนเลือก ในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณาแล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงตัวเลือกเดียวจากตัวเลือกอื่นๆ และคำถามแบบเลือกตอบที่ใช้นิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกันดูเผินๆ จะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมด แต่ความจริงมีน้ำหนักรวมกันน้อยต่างกัน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543 : 96) กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทำนองเดียวกันว่า หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอกับให้นักเรียนปฏิบัติจริง

จากความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้ความสามารถทางการเรียนด้านเนื้อหา ด้านวิชาการและทักษะต่างๆ ของวิชาที่ได้เรียนมาว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียง มีคุณภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ในการวิจัยครั้งนี้เลือกใช้การวัดแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ สาเหตุที่เลือกแบบเลือกตอบเพราะแบบเลือกตอบเป็นข้อสอบที่มีคำตอบที่ใกล้เคียงกันแต่มีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงแค่ข้อเดียว มีตัวเลือกที่เป็นตัวลวงทำให้นักเรียนได้ใช้ทักษะการคิดมากขึ้น มีความเป็นปรนัย

#### **หลักเกณฑ์ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**

ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากนักการศึกษาหลายๆท่าน ที่กล่าวถึงหลักเกณฑ์ไว้สอดคล้องกัน และได้ลำดับเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. เนื้อหาหรือทักษะที่ครอบคลุมในแบบทดสอบ ต้องเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้แบบทดสอบวัด ถ้านำไปเปรียบเทียบกับกันจะต้องให้ทุกคนมีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้ครอบคลุมและเท่าเทียมกัน
3. วัดให้ตรงจุดประสงค์ การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรวัดตามวัตถุประสงค์ของการสอน และต้องมั่นใจว่าสามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้จริง
4. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดความเจริญงอกงามของนักเรียน การเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้า ไปสู่วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้น ครูควรทราบมาก่อนเรียน นักเรียนมีความรู้ ความสามารถอย่างไร เมื่อเรียนเสร็จแล้วมีความรู้แตกต่างจากเดิมหรือไม่ ส่วนมากใช้การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
5. การวัดผลเป็นการวัดผลทางอ้อม จึงยากที่จะใช้ข้อสอบแบบเขียนตอบวัดพฤติกรรมตรงๆของบุคคลได้ สิ่งที่วัดได้ คือ การตอบสนองต่อข้อสอบ ดังนั้น การเปลี่ยนวัตถุประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมที่จะสอบต้องทำอย่างรอบคอบและถูกต้อง
6. การวัดการเรียนรู้ เป็นเรื่องยากที่จะวัดทุกสิ่งทุกอย่างที่สอนได้ภายในเวลาอันจำกัด สิ่งที่วัดได้เป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมทั้งหมดเท่านั้น ดังนั้น ต้องมั่นใจว่าสิ่งทีวัดนั้นเป็นตัวแทนแท้จริงได้
7. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเครื่องช่วยพัฒนาการสอนของครู และเป็นเครื่องช่วยในการเรียนของเด็ก

8. ในการศึกษาที่สมบูรณ์นั้น สิ่งสำคัญไม่ได้อยู่ที่การทดสอบแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น การทบทวนการสอนของครูก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

9. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรเน้นการวัดความสามารถในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ หรือการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ

10. ใช้คำถามให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์

11. ข้อสอบควรมีความเหมาะสมกับนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น ไม่ยากหรือไม่ง่ายเกินไป มีเวลาเพียงพอสำหรับนักเรียนในการทำข้อสอบ

จากที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ในการสร้างแบบทดสอบให้มีคุณภาพและวิธีการสร้างแบบทดสอบนั้น เป็นการสร้างเพื่อวัดเนื้อหาและพฤติกรรมที่สอนไปแล้ว จึงต้องตั้งคำถามที่สามารถวัดพฤติกรรมการเรียนการสอนได้อย่างครอบคลุม ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ มีความเหมาะสมกับนักเรียนในทุกๆด้าน

#### ชนิดของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538 : 146) ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า เป็นแบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนหลังจากที่ได้เรียนไปแล้วซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอกับให้นักเรียนปฏิบัติจริง ซึ่งแบ่งแบบทดสอบประเภทนี้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบของครู หมายถึง ชุดของข้อคำถามที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้น เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียน เป็นการทดสอบว่านักเรียนมีความรู้มากแค่ไหน บทพร้อมในส่วนใด จะได้สอนซ่อมเสริม หรือเป็นการวัดเพื่อดูความพร้อมที่จะเรียนในเนื้อหาใหม่ ขึ้นอยู่กับความต้องการของครู

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา หรือจากครูที่สอนวิชานั้น แต่ผ่านการทดลองหาคุณภาพหลายครั้ง จนมีคุณภาพดี จึงสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบนั้น โดยสามารถใช้หลักและเปรียบเทียบผลเพื่อประเมินค่าของการเรียนการสอนในเรื่องใดๆก็ได้ แบบทดสอบมาตรฐานจะมีคู่มือดำเนินการสอบบอกถึงวิธีการ และมีมาตรฐานในด้านการแปลคะแนนด้วย ทั้งแบบทดสอบของครูและแบบทดสอบมาตรฐาน จะมีวิธีการในการสร้างข้อคำถามที่เหมือนกัน เป็นคำถามที่วัดเนื้อหาและพฤติกรรมในด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

2.1 วัดด้านการนำไปใช้

2.2 วัดด้านการวิเคราะห์

2.3 วัดด้านการสังเคราะห์

2.4 วัดด้านการประเมินค่า

## 7. การดำเนินการวิจัยแบบ Action Research

### ความหมายและพัฒนาการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ปัจจุบันการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นที่รู้จักและได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวาง ยิ่งไปกว่านั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาในชุมชน สถานศึกษา สถาบัน หรือองค์กรต่างๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชนมากยิ่งขึ้น มีนักวิชาการให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ดังต่อไปนี้

Johnson (2008 : 28) ให้ความหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ว่า เป็นการวิจัยระหว่างการปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาที่ผู้ปฏิบัติงานกำลังเผชิญอยู่ โดยเป็นกระบวนการศึกษาสภาพหรือสถานการณ์ที่เป็นจริงของสถานศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ และพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพของการปฏิบัติงาน

Kemmis, S & McTaggart (1988 : 10) ให้ความหมายว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยที่ไม่ได้แตกต่างไปจากการวิจัยอื่นๆในเชิงเทคนิค แต่แตกต่างในด้านวิธีการ ซึ่งวิธีการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การทำงานที่เป็นการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของตนเองที่เป็นวงจรแบบขดลวด (Spiral of Self-Reflecting) โดยเริ่มต้นที่ขั้นตอนการวางแผน (planning) การปฏิบัติ (action) การสังเกต (observing) และการสะท้อนกลับ (reflecting) เป็นการวิจัยที่จำเป็นต้องอาศัยผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการสะท้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

องอาจ นัยวัฒน์ (2548 : 338) กล่าวไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่ทำโดยนักวิจัยและคณะบุคคลที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน องค์กร หรือชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อนำผลการศึกษาวิจัยที่ค้นพบไปใช้ปรับปรุง แก้ปัญหา หรือพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานได้อย่างทันต่อเหตุการณ์ สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ต้องการแก้ไข รวมทั้งกลมกลืนกับโครงสร้างการบริหารงาน ตลอดจนบริบททาง ด้านสังคมและวัฒนธรรมและด้านอื่นๆ ที่แวดล้อมหรือเกิดขึ้นในสถานที่เหล่านั้น

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูล หรือการแสวงหาข้อเท็จจริงของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อสรุป อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ ทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน ผู้วิจัยสามารถดำเนินการได้หลายรอบจนกระทั่งผลการปฏิบัติงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือสามารถแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ได้สำเร็จ ขั้นตอนของการวิจัยประกอบด้วย การวางแผน(plan) การปฏิบัติ(action) การสังเกต(observation) และการสะท้อนกลับ(reflection)



### ความเชื่อพื้นฐานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีความเชื่อพื้นฐาน (Basic Assumptions) อยู่ 4 ประการ ดังนี้

1. วิธีการแก้ปัญหาที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจะมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้มากกว่าวิธีแก้ปัญหาที่ได้มาจากการสั่งการของผู้มีอำนาจหรือผู้บริหาร โดยการแก้ปัญหาแบบสั่งการนั้น มักเกิดมาจากการสั่งสมประสบการณ์และการใช้สามัญสำนึกเป็นหลัก ซึ่งมักจะขาดข้อมูลและหลักฐานที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจ
2. การวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหาของผู้ปฏิบัติงานที่ดำเนินการเองโดยผู้ปฏิบัติงาน จะมีโอกาสแก้ปัญหาได้สำเร็จมากกว่าการวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ทำโดยบุคคลอื่น
3. การวิจัยเป็นเรื่องของการวิเคราะห์ปัญหา การค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหา การทดสอบและการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา การวิจัยเป็นทักษะที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้โดยผู้ปฏิบัติงานทุกคน การวิจัยไม่ได้เป็นสิทธิพิเศษของผู้เชี่ยวชาญคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
4. การพัฒนาความสามารถของบุคคลโดยการฝึกหัด ถือว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาการปฏิบัติงาน

### ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการทางการศึกษา

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2537: 12) เสนอกรอบลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการทางการศึกษา (Action Research in Education) ไว้อย่างน่าสนใจ ดังต่อไปนี้

1. เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและมีการร่วมมือ (Participation and Collaboration) ใช้การทำงานเป็นกลุ่ม ผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีส่วนร่วมสำคัญและมีบทบาทเท่าเทียมกันในทุกกระบวนการของการวิจัย ทั้งการเสนอความคิดเห็นเชิงทฤษฎี การปฏิบัติ ตลอดจนการวางแผนนโยบายการวิจัย
2. เน้นการปฏิบัติการ (Action Orientation) การวิจัยชนิดนี้ใช้การปฏิบัติเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และศึกษาผลของการปฏิบัติเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนา
3. ใช้การวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Function) กิจกรรมการวิเคราะห์ การปฏิบัติอย่างลึกซึ้งจากสิ่งที่สังเกตได้ จะนำไปสู่การตัดสินใจที่สมเหตุสมผล เพื่อการปรับแผนการปฏิบัติการ
4. ใช้วงจรการปฏิบัติการ (The Action Research Spiral) ตามแนวคิดของ เคมมิ ส และแมคแทกกาท (Kimmis & McTaggart) คือ การวางแผน (planning) การปฏิบัติ (action) การสังเกต (observing) และการสะท้อนกลับ (reflecting) ตลอดจน การปรับปรุงผล (re - planning) เพื่อนำไปปฏิบัติในวงจรต่อไปจนกว่าจะได้รูปแบบของการปฏิบัติงานที่เป็นที่พึงพอใจ และได้เสนอเชิงทฤษฎีเพื่อเผยแพร่ต่อไป

องอาจ นัยพัฒน์ (2548: 335) อธิบายเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ 8 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านการปฏิบัติงาน (Practical Problem) ที่ผู้ปฏิบัติงานระดับล่างมักจะประสบในขณะที่ทำงานอยู่ประจำหรือปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละวันมากกว่า การเกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านทฤษฎี (Theoretical Problem) ซึ่งได้รับการนิยามหรือกล่าวถึงโดยนักวิจัยบริสุทธิ์ในสาขาวิชาความรู้ใดๆโดยเฉพาะ

2. มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อการทำความเข้าใจ (Understanding) ต่อสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครู ผู้บริหารการศึกษา อย่างลุ่มลึกและกระจ่างชัด ภายใต้กระบวนการไคร่ครวญตรวจสอบในลักษณะสะท้อนกลับของวิธีปฏิบัติที่นักวิจัยเชิงปฏิบัติการได้ลงมือกระทำลงไปอย่างวิพากษ์วิจารณ์ (critically) อันจะนำไปสู่การได้แนวทางปฏิบัติการสำหรับใช้แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทแวดล้อมมากยิ่งขึ้นสำหรับการดำเนินงานในลำดับต่อไป นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานรวมทั้งสภาวะการณ์เงื่อนไขต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานมากกว่าการมีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างสรรค์องค์ความรู้เชิงวิชาการอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการเฉพาะ

3. มุ่งเน้นการตีความหมายเหตุการณ์หรือสภาวะการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นตามความคิดเห็นหรือทัศนะของผู้ปฏิบัติงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับเหตุการณ์หรือสภาวะการณ์ของปัญหา มากกว่าการอาศัยแนวคิดทฤษฎี กฎหรือหลักการของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ทั้งนี้ เพราะเชื่อว่าท่าทาง การกระทำ การติดต่อสื่อสารหรือพฤติกรรมใดๆของมนุษย์ ทั้งที่ปรากฏเด่นชัดหรือไม่เห็นเด่นชัดในเหตุการณ์หรือสภาวะการณ์ของปัญหาหนึ่งๆ สามารถตีความหมายได้โดยการสรุปอ้างอิง (inference) จากแรงจูงใจ ความเชื่อ เจตนา หรือจุดมุ่งหมายของผู้แสดงพฤติกรรม ประกอบเข้ากับบริบทแวดล้อมที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมหรือการกระทำเหล่านั้นขึ้น เช่น บรรทัดฐาน ค่านิยม และกฎเกณฑ์ต่างๆทางสังคมเป็นสำคัญ แสดงว่านักวิจัยไม่สามารถตีความหมายพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลใดๆได้เลย ถ้าปราศจากการพิจารณาบริบทแวดล้อม พฤติกรรมนั้นๆมาประกอบด้วย

4. เสนอผลการวิจัยในรูปแบบเรียบง่าย ใช้ถ้อยคำ สำนวนในระดับเดียวกับผู้ปฏิบัติงาน พยายามหลีกเลี่ยงคำศัพท์เฉพาะสาขาวิชา (technical term) และภาษาที่มีลักษณะค่อนข้างเป็นนามธรรม เพื่อทำให้ง่ายต่อการติดตาม และการทำความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้คำอธิบายเกี่ยวกับผลการวิจัยตลอดจนกระบวนการวิจัยอื่นๆ สามารถตรวจสอบความตรง (validity) ได้จาก การสนทนาแบบเป็นกันเองกับผู้ปฏิบัติงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกๆระยะของกระบวนการวิจัย

5. มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย การดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในทุกขั้นตอนจะต้องอยู่ภายใต้บรรยากาศการมีส่วนร่วม การร่วมมือร่วมใจ การเชื่อถือและไว้วางใจ การเป็นมิตร รวมทั้งความเป็นอิสระและความเสมอภาคในการแสดงความคิดเห็น

6. ผ่อนคลายความเข้มงวดเกี่ยวกับระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย การดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการไม่ยึดติดอยู่ภายใต้กรอบการจัดกระทำทางการทดลองและการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนอย่างเคร่งครัดแบบตายตัวด้วยแบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research Design) หรือวิธีการทางสถิติใดๆ (Statistical Control) แนวคิดพื้นฐานดังกล่าวนี้ไม่ได้หมายความว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการละเอียดหรือมองข้ามความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าด้วยการอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ แต่ปรับวิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการดังกล่าวให้กลมกลืนหรือสอดคล้องกับลักษณะของปัญหา สภาพการณ์ต่างๆ รวมทั้งบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมปัญหาที่ต้องการแสวงหาความรู้ความจริง ด้วยเหตุนี้การวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยทั่วไปอาจเลือกใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณที่อาศัย แบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) หรือการวิจัยเชิงคุณภาพ

7. ไม่เน้นการสรุปอ้างอิงผลการศึกษาวิจัยข้ามไปยังบริบทอื่น การสรุปอ้างผลการวิจัยหรือการขยายผลการวิจัยให้ครอบคลุมไปยังห้องเรียนหรือโรงเรียนที่มีทำเลที่ตั้งหรือบริบทอื่นๆ แตกต่างไปจากบริบทที่ทำการวิจัยจริง มีลักษณะค่อนข้างจำกัดกว่าการวิจัยเชิงทดลองทางวิทยาศาสตร์ เพราะ การสรุปอ้างอิงผลของการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการไม่สามารถอาศัยกฎของความครอบคลุม (covering law) ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์หรือการอ้างอิงเชิงสาเหตุ (causal Relationships) ดังนั้น ในทางปฏิบัติโดยทั่วไป การสรุปอ้างอิงผลของการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการจึงมีแนวโน้มกระทำได้เฉพาะในขอบเขตของสถานที่ บุคคล และเวลาที่ทำการศึกษาวิจัย อย่างไรก็ตามถ้าต้องการขยายผลของการวิจัยให้ครอบคลุมข้ามไปยังขอบเขตอื่นที่นอกเหนือก็สามารถกระทำได้ ถ้าปัจจัยที่เกี่ยวข้องในบริบทเหล่านั้นมีลักษณะคล้ายคลึงหรืออยู่ในสภาพการณ์ที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งได้รับการยืนยันจากผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆประกอบด้วย

8. สร้างดุลยภาพและความเสมอภาคระหว่างทัศนะของบุคคลภายในและภายนอก นักวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เป็นบุคคลภายใน (insider) และบุคคลภายนอก (outsider) ของสถานที่ทำการศึกษาวิจัยมีบทบาทสำคัญ 2 ประการ คือ บุคคลภายในมีบทบาทเป็นทั้งผู้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ปกติและเป็นนักวิจัยปฏิบัติการในสถานที่ทำงานของตนเอง ในขณะที่บุคคลภายนอกมีบทบาทเป็นผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ให้คำปรึกษาทางวิชาการให้กับบุคคลภายใน และเป็นนักวิจัยเชิงปฏิบัติการ เช่นเดียวกับบุคคลภายใน นักวิจัยเชิงปฏิบัติการทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอกต้องปรับบทบาทของตนเองให้มีดุลยภาพทางแนวความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติอยู่เสมอในแต่ละสภาพการณ์ นอกจากนี้จะต้องสร้างความเสมอภาคทางความคิดเห็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมการ

วิจัย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดหรือความสับสนระหว่างบทบาทเหล่านั้นในขณะปฏิบัติงานวิจัย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิจัยที่มีลักษณะที่เป็นการแก้ไข ปัญหาหรือการพัฒนาในองค์กร ชุมชน สถานศึกษา หรือสังคมหนึ่งๆ อยู่บนหลักการพื้นฐานของ ความเป็นประชาธิปไตย ความยุติธรรม มีส่วนร่วม เป็นมิตร และความสอดคล้องกลมกลืนกับ บริบททางสังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม นักวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการวิจัยมีการ เรียนรู้ร่วมกัน ความรู้เชิงปฏิบัติการที่เป็นผลผลิตที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจระหว่างนักวิจัยกับผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทุกคนเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาโดยผู้ปฏิบัติงานซึ่งมีความใกล้ชิดกับปัญหานั้น ซึ่งลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยทั่วไปจะมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา หรือ ปรับปรุงในองค์กรให้ดีขึ้น แต่ไม่นิยมใช้ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการอ้างอิงไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่น เพราะการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาที่พบเจอเฉพาะบริบทของผู้ปฏิบัติงาน หากจะ อ้างอิงไปยังบริบทอื่น บริบทเหล่านั้นต้องมีลักษณะคล้ายคลึงหรืออยู่ในสภาวะการณ์ที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งได้รับการยืนยันจากผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆประกอบด้วย

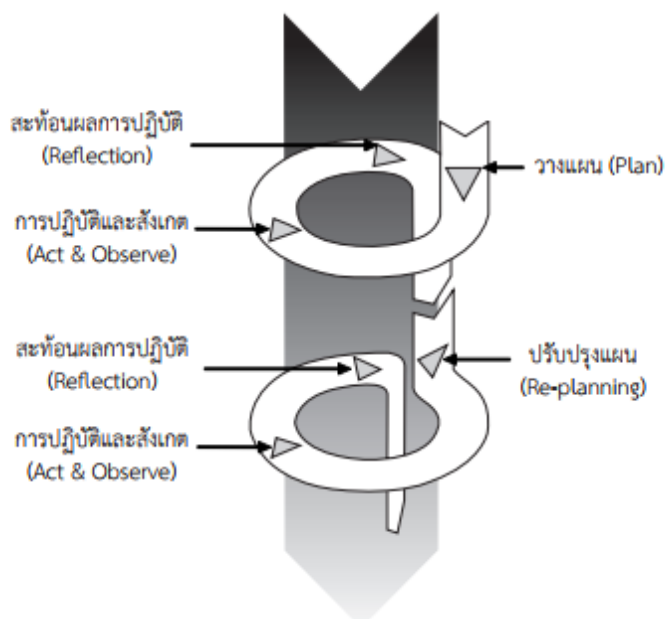
#### **จุดมุ่งหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ**

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการ ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น โดยนำเอางานที่ปฏิบัติอยู่มาวิเคราะห์สภาพปัญหาอันเป็นเหตุให้งานนั้นไม่ประสบ ผลสำเร็จเท่าที่ควร นอกจากนั้นต้องใช้แนวคิดทางทฤษฎีและประสบการณ์จากการปฏิบัติงานที่ผ่านมา เสาะหาข้อมูลและวิธีการที่คาดว่าจะแก้ปัญหาได้ แล้วนำวิธีการดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นๆ

#### **กระบวนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ**

เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาที่ผู้ปฏิบัติงานพบเจอในการ ปฏิบัติงาน ดังนั้นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการจึงมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยที่มีลักษณะเป็น เกลียวเวียนหรือวงจรต่อเนื่องกันไป (spiral of steps) หลายวงรอบ จนกว่าจะสามารถแก้ปัญหา นั้นได้สำเร็จ มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

กระบวนการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis, S & McTaggart (1988: 10) ประกอบด้วยกิจกรรมการวิจัยที่สำคัญ 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การวางแผนเพื่อไปสู่ การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (planning) 2) ลงมือปฏิบัติการตามแผน (action) 3) สังเกตการณ์ (observation) และ 4) สะท้อนกลับ (reflection) กระบวนการและผลของการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้นและปรับปรุงแผนการปฏิบัติงาน (re-planning) โดยดำเนินการเช่นนี้ต่อไปเรื่อยๆ เป็นดัง แสดงรายละเอียดตามภาพที่ 1



ภาพประกอบ 1 วงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggar

ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการวิจัยหลักที่หมุนเคลื่อนไปเป็นวัฏจักรของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จึงเป็นเสมือนแหล่งที่ก่อให้เกิดความรู้เชิงปฏิบัติการและกลไกการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้แก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นการดำเนินงานวิจัยที่ไม่แยกกิจกรรมการสืบค้นหาความรู้ ความจริงออกจากกิจกรรม

องอาจ นัยพัฒน์ (2548: 343) กล่าวถึง หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนมี ดังต่อไปนี้

1. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติการไว้ก่อนล่วงหน้า โดยอาศัยการคาดคะเนแนวโน้มของผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ประกอบกับการระลึกถึงเหตุการณ์หรือเรื่องราวในอดีตที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขตามประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมของผู้วางแผนภายใต้การไตร่ตรองถึง ปัจจัยสนับสนุนขัดขวางความสำเร็จในการแก้ไข ปัญหาการต่อต้าน รวมทั้งสภาวะการณ์ เงื่อนไขอื่นๆ ที่แวดล้อมปัญหาอยู่ในเวลานั้น โดยทั่วไปการวางแผนจะต้องคำนึงถึงความ ยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อจะสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต

2. การปฏิบัติการ (Action) เป็นการลงมือดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้อย่างระมัดระวังและควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในแผน อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้มีโอกาสแปรเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขและข้อจำกัดของสภาวะการณ์เวลานั้นได้ ด้วยเหตุนี้แผนปฏิบัติการที่ดีจะต้องมีลักษณะเป็นเพียงแผน ชั่วคราว ซึ่งเปิดช่องให้ผู้

ปฏิบัติการสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามเงื่อนไขและปัจจัยที่เป็นอยู่ในขณะนั้น การปฏิบัติที่ดีจะต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตรภายใต้การใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจ

3. การสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการและผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ได้ลงมือกระทำลงไป รวมทั้งสังเกตการณ์ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ตลอดจนประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติการตามแผนว่ามีสภาพหรือลักษณะเป็นอย่างไร การสังเกตการณ์ที่ดีจะต้องมีการวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้าอย่างคร่าวๆโดยจะต้องมีขอบเขตไม่แคบหรือจำกัดจนเกินไป เพื่อจะได้เป็นแนวทางสำหรับการสะท้อนกลับกระบวนการและผลการปฏิบัติที่จะเกิดขึ้นตามมา

4. การสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการให้ข้อมูลถึงการกระทำตามที่บันทึกข้อมูลไว้จากการสังเกตในเชิงวิพากษ์กระบวนการและผลการปฏิบัติงานตามที่วางแผนไว้ ตลอดจนการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคการพัฒนา รวมทั้งประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยอาศัยกระบวนการกลุ่มในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์หรือประเมินผลการปฏิบัติงาน ระหว่างบุคคลที่มีส่วนร่วมในการวิจัย เป็นวิธีการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานตามแนวทาง ดั้งเดิมไปเป็นการปฏิบัติงานตามวิธีการใหม่ ซึ่งใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการทบทวนและปรับปรุงวางแผนปฏิบัติการในวงจรกระบวนการวิจัยในรอบหรือเกลียวต่อไป

#### ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เมื่อกล่าวในเชิงการนำไปใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานในโรงเรียน สามารถอธิบายวิธีการดำเนินการตามวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการดังนี้

1. การจำแนกหรือพิจารณาปัญหาที่ประสงค์จะศึกษา ผู้วิจัยและกลุ่มที่ทำการวิจัยจะต้องศึกษารายละเอียดของปัญหาที่จะศึกษาอย่างชัดเจน ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนที่จะทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะต้องศึกษาค้นคว้าแสวงหาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นๆให้กว้างขวางพอสมควร

2. เลือกปัญหาสำคัญที่เป็นสาระควรแก่การศึกษาวิจัย โดยอาศัยพื้นฐานจากหลักการและทฤษฎีมาใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะของปัญหา แล้วสร้างวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ในรูปแบบของข้อความที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของปัญหากับ หลักการหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3. เลือกเครื่องมือดำเนินการวิจัยที่จะช่วยให้ได้คำตอบของปัญหาตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ปฏิบัติหรือการฝึกหัดตามวิธีการ และเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นผลจากการปฏิบัติการ เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น

4. บันทึกเหตุการณ์อย่างละเอียดในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ทั้งส่วนที่เป็นความก้าวหน้าและที่เป็นอุปสรรคตามวงจรของการปฏิบัติการทั้ง 4 ขั้นตอน โดยจะต้องเก็บสะสมข้อบันทึกต่างๆไว้เพื่อใช้ในการปรับปรุงวงจรปฏิบัติในรอบต่อไป และเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลสำหรับใช้วิเคราะห์หาคำตอบของสมมติฐาน

4.1 ขั้นวางแผน (Planning) เริ่มด้วยการสำรวจปัญหาร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้ได้ปัญหาที่สำคัญที่ต้องการแก้ไข ตลอดจนการแยกแยะรายละเอียดของปัญหานั้นเกี่ยวกับลักษณะของปัญหา เกี่ยวข้องกับใคร แนวทางแก้ไขอย่างไร และจะต้องปฏิบัติอย่างไร

4.2 ขั้นปฏิบัติการ (Action) เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในขั้นวางแผนมาดำเนินการ โดยวิเคราะห์วิจารณ์ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นร่วมกันของทีมงาน เพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงแผน ฉะนั้นแผนที่กำหนดควรจะมีคามยืดหยุ่นปรับได้

4.3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบ อาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยต้องอาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ

4.4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection) เป็นขั้นสุดท้ายของวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยทำการประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการแก้ปัญหาหรือสิ่งที่เป็นข้อจำกัดอันเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆ ที่สัมพันธ์กับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม และระบบการศึกษาของโรงเรียนที่ประกอบกันอยู่ โดยผ่านการร่วมอภิปรายปัญหาและการประเมินโดยกลุ่ม จะทำให้ได้แนวทางของการพัฒนาและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่การปรับปรุงและวางแผนการปฏิบัติต่อไป

5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในด้านต่างๆของข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้ ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูลเพื่อให้มั่นใจในความถูกต้อง แสดงรายละเอียดในการอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ จัดหมวดหมู่และแยกประเภทของกลุ่มข้อมูลตามหัวข้อที่เหมาะสม เปรียบเทียบข้อแตกต่างและความคล้ายคลึงของข้อมูลแต่ละประเภทโดยการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งร่วมกับกลุ่มผู้วิจัย

6. ตรวจสอบข้อมูลที่กลุ่มวิจัยได้ร่วมกันพิจารณาไว้แล้วอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสรุปหาคำตอบที่เป็นสาเหตุ วิธีการแก้ปัญหา และผลที่ได้รับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ และจะเกิดประโยชน์สูงสุดหากผู้วิจัยสามารถทำการประมวลและสรุปเป็นหลักการ (principle) รูปแบบ (model) ของการปฏิบัติ ข้อเสนอเชิงทฤษฎี (proposition) หรือทฤษฎี (theory) ของปฏิบัติการแก้ปัญหาต่างๆได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยหลักตรรกวิทยาโดยวิธีอุปนัย (induction) และความรู้เชิงทฤษฎีของผู้วิจัยเป็นสำคัญ

### การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

หลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ต้องตระหนักรู้เสมอ คือ กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญต่อกระบวนการดำเนินการวิจัย การวิจัยชนิดนี้ไม่ควรทำตามลำพังและควรใช้วงจรของกระบวนการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล การปฏิบัติ เพื่อนำมาปรับปรุงแผนงาน แล้วดำเนินกิจกรรมที่ปรับปรุงใหม่ ซึ่งวงจรของทั้ง 4 ขั้นตอน มีลักษณะการดำเนินการเป็นบันไดเวียน (spiral) กระทำซ้ำตามวงจร จนกว่าจะได้ผลปฏิบัติการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งต้องบันทึกผลในทุกๆ ขั้นตอนที่สำคัญ คือ

1. บันทึกผลของการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมและการฝึกปฏิบัติ
2. บันทึกผลของการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาและการสื่อสารในห้องเรียน หรือหน่วยงานและกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข
3. บันทึกผลของการเปลี่ยนแปลงการสัมพันธภาพทางสังคมและการจัดระบบ องค์กรที่ช่วยลดอุปสรรคต่อการฝึกปฏิบัติ
4. บันทึกผลของการพัฒนาการที่เป็นข้อค้นพบที่สำคัญของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

### การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการของการวิจัยเชิงคุณภาพหรือการแจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญเชิงอธิบายความ ซึ่งจะนำไปสู่การสรุปเป็นผลงานวิจัย และแสดงให้เห็นแนวทางหรือรูปแบบการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพเพื่อการแก้ไขปัญหาของสิ่งที่ศึกษานั้น

สรุป การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นวิธีการแสวงหาความรู้โดยนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือข้อสรุปที่ต้องการ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานหรือเกี่ยวข้องกับปัญหานั้นโดยตรง จากนั้นนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานที่ปฏิบัติอยู่ซึ่ง มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ นำไปใช้ในการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง และมุ่งพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่หน่วยงานหรือบุคลากรนั้นๆ รับผิดชอบอยู่ การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีลักษณะการวิจัยเป็นเกลียววนไปเรื่อยๆ หรือเป็นขั้นบันไดสามารถทำได้หลายรอบ จนกว่าจะบรรลุเป้าหมาย หรือสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จ การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีขั้นตอนการดำเนินงานเช่นเดียวกับการวิจัยรูปแบบอื่น โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบและการประเมินผล นอกจากนี้ขณะดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยสามารถปรับปรุงแก้ไขแผนงานได้ตลอดเวลา เพื่อให้แผนงานมีความเหมาะสมกับสภาพจริงของการปฏิบัติงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ



## 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### 8.1 งานวิจัยในประเทศ

อรุณ เพชรประไพ (2557 : 1-107) ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิกการ ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ เรื่อง กฎหมายจราจร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิกการ และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิกการ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนเครือข่ายบ้านขาม – หนองโดน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 จำนวน 123 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 21 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้นักเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิกการ ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.78 การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบวัดการคิดวิจารณ์ญาณ มีค่าความยากง่าย 0.21 - 0.77 มีค่าอำนาจจำแนก 0.21 – 0.64 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิกการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิกการมีความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิกการในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.91

วาสนา เจริญไทย (2557 : 1-77) ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกกับนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ปกติ และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ประชากรของการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน 188 คน กลุ่มตัวอย่างมี 2 ห้องเรียน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม โดยเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน

และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบ One Sample t-test และ independent Sample t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องเศษส่วนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

นันทกาญจนา แสงเรือง (2558 : 1-85) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาสื่อการสอนสำหรับทัศนศาสตร์เชิงกายภาพ บนพื้นฐานการเรียนรู้เชิงรุก วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนาสื่อการสอนสำหรับทัศนศาสตร์เชิงกายภาพบนพื้นฐานการเรียนรู้เชิงรุก ผลจากการวิจัยทำให้ได้ 4 กิจกรรม สำหรับการเรียนรู้เชิงรุกทั้งในการบรรยายและในการปฏิบัติการ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้สื่อการสอนที่พัฒนาขึ้นที่มีผลต่อความเข้าใจแสงเชิงกายภาพของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยมีลักษณะทดลอง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุมจำนวน 15 คนได้รับการสอนแบบปกติ ที่มีทั้งการบรรยายและการทดลอง กลุ่มทดลองจำนวน 86 คนที่สอนโดยใช้สื่อสาธิตและทำการทดลองตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ข้อมูลได้มาจากคำตอบของนักเรียนทั้งสองกลุ่มในการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียกว่า Light diffraction and interference conceptual survey (LDICS) เป็นแบบทดสอบปรนัยสองชั้นที่มีข้อคำถามจำนวน 11 ข้อผลการสอบก่อนเรียนนำมาวิเคราะห์โดยใช้ independent Sample t-test พบว่าก่อนเรียนนักเรียนทั้งสองกลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเนื้อหาเรื่องแสงเชิงกายภาพไม่ต่างกัน ส่วนคะแนนหลังเรียนนำมาวิเคราะห์ Paired Sample t-test พบว่าทั้งสองกลุ่มมีความเข้าใจเนื้อหาต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ( $P < 0.0001$ ) เมื่อวิเคราะห์ค่า Averaged normalized gain ( $\langle g \rangle$ ) ของกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ดีกว่าด้วยค่า  $\langle g \rangle = 0.29$  เมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุมที่มี  $\langle g \rangle = 0.11$  แสดงว่านักเรียนที่ผ่านการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนที่ถูกพัฒนาขึ้นสำหรับทัศนศาสตร์เชิงกายภาพบนพื้นฐานการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในด้านเนื้อหาได้ดีกว่าการเรียนการสอนตามหลักสูตรปกติอย่างมีนัยสำคัญ

รลิตา รักสกุล (2557: 1-100) ศึกษา เรื่อง สัมฤทธิ์ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning 2) ประเมินคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning 3) เปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning 4) ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา GEN 351 การบริหารจัดการยุคใหม่และภาวะผู้นำ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โดยใช้สูตรคำนวณการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ และการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มจากนักศึกษาจำนวน 24 กลุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 407 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ 2) แบบประเมินคุณภาพด้านวิธีการสอน 3) แบบทดสอบหาสัมฤทธิ์ผล(รูบริคส์) 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียน ได้แก่การทดสอบหาค่า t-test และ ANOVA ผลการวิจัยพบว่า

1) คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนบูรณาการโดยใช้ Active Learning มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก 2) ผลการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning หลังการจัดการเรียนการสอน มีสัมฤทธิ์ที่ผลสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 3) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนานักเรียนในเรื่องของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งการคิดในระดับสูง คือ การคิดวิจารณ์ญาณและการคิดแก้ปัญหาได้

ดังนั้นเสนอ คือ ผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และยังเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้สามารถมีความเข้าใจ ความรู้ที่คงทน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงเหมาะที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาความสามารถทางด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดวิจารณ์ญาณต่อไป

## 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

วอลแมนและเชน (Wollman and Chen. 1982: 139, อ้างถึงใน อุทัยวรรณ กัณธารัตน์. 2540: 48) ได้ศึกษา กระบวนการกลุ่มกับการแก้คดีปัญหา ในกลุ่มทดลองระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม (Social-interaction) ของผู้เรียนทำให้เกิดการทำงานกลุ่ม มีการวางแผนกันภายในกลุ่มก่อนการลงมือแก้ปัญหา ทำให้สามารถควบคุมตัวแปรได้ดีขึ้น นักวิจัยสรุปว่า การมีปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมทำให้เกิดการร่วมกันลงมือปฏิบัติ (Hands-on) การแก้ปัญหาวิทยาศาสตร์ส่งผลต่อการสามารถสืบเสาะหาความรู้ในเด็กประถมศึกษาสูงขึ้นมากและมีประสิทธิภาพอย่างมากแล้วยังช่วยสะท้อนให้เห็นถึงการเกิดทักษะกระบวนการอีกด้วยอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญคือ พฤติกรรมของครู ช่วยสร้างแรงขับเคลื่อนภายในตัวผู้เรียน เทคนิคการใช้คำถาม และการรอเวลาการตอบคำถามของนักเรียน หรือการมีช่วงเวลามากพอที่จะให้นักเรียนได้สะท้อนคำตอบออกมาช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้

บอนนี (Bonnie B. Barr. 1994; อ้างถึงใน อุทัยวรรณ กัณธารัตน์, 2540: 148) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process Skill) สำหรับนักเรียนเกรด 4 โดยให้ผู้เรียนแยกแยะ กำหนดปัญหา เลือกข้อมูลที่เหมาะสมกับปัญหา กำหนดสมมติฐาน ประเมินสมมติฐาน สร้างความรู้และสรุปความรู้นั้น แล้วเชื่อมโยงความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการกำหนดสถานการณ์ การมองหาปัญหา การสาธิต และการกำหนดปัญหาขึ้นเอง ผลปรากฏว่า ผู้เรียนทุกกลุ่มสามารถนำวิธีการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Method of scientific inquiry) มาใช้ในการแก้ปัญหา ที่สำคัญมีการพัฒนาใน 5 ทักษะกระบวนการที่สำคัญที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และที่สำคัญยังมีการพัฒนา การกำหนดสมมติฐานซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process skill) และการแก้ปัญหา (Problem solving) ของผู้เรียน

Mahan (1990: 309-316) ได้ศึกษาผลการสอนของครู 2 แบบ คือ แบบบรรยาย ประกอบการอภิปรายและวิธีสอนแบบแก้ปัญหา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 9 ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก คือระดับสติปัญญา คุณวุฒิของครูผู้สอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน หลังจากระบบการเรียนการสอนผ่านไป 1 ปีแล้ว ทำการสอบวัดความสามารถทางการเรียน ผลการวิจัย พบว่านักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์มากขึ้น และสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ดี นักเรียนที่อ่อนมีความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และมีทักษะในการแก้ปัญหา มากขึ้น

Nabor (1975) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับเกรด 5 และเกรด 6 โดยใช้แบบทดสอบ lowa test of Education Progress: Science วัดความสามารถในการแก้ปัญหา และใช้แบบทดสอบ lowa test of Basic Skill From 5 วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สรุปได้ว่า จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ด้วยเช่นกัน เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและสามารถนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณได้



### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินงานวิจัย

การดำเนินการวิจัยมีวิธีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

#### กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 ห้องเรียน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จากห้องเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับนักเรียนห้องอื่นในระดับเดียวกัน

#### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ วิชา หน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 16 ชั่วโมง
2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งเป็น 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 ใช้ในวงรอบที่ 1 ฉบับที่ 2 ใช้ในวงรอบที่ 2
3. แบบวัดการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ
4. แบบสังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

#### 1 การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้

การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้ทราบเนื้อหาสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต ศึกษาตัวชี้วัด และมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรสังคมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.2 ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และทำการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ได้ 16 แผน 16 ชั่วโมง ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงหน่วยการเรียนรู้ วิชา หน้าที่พลเมือง

ชื่อหน่วย	แผนที่	ชื่อเรื่อง	ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา
1. กฎหมาย แพ่งและ กฎหมาย อาญา	1	กฎหมาย แพ่งและ อาญา	อธิบายความแตกต่างของการ กระทำความผิดระหว่าง คดีอาญาและคดีแพ่ง	- กฎหมายแพ่ง - กฎหมายอาญา	1 ชั่วโมง
	2	การ กระทำ ความผิด	อธิบายความแตกต่างของการ กระทำความผิดระหว่าง คดีอาญาและคดีแพ่ง	- ลักษณะการกระทำ ความผิดทางแพ่ง - ลักษณะการกระทำความ ความผิดทางอาญา	1 ชั่วโมง
	3	ความ แตกต่าง ทางแพ่ง และ อาญา	อธิบายความแตกต่างของการ กระทำความผิดระหว่าง คดีอาญาและคดีแพ่ง	ความแตกต่างของการ กระทำความผิดทาง แพ่งและทางอาญา	1 ชั่วโมง
	4	กฎหมาย แพ่งและ อาญากับ สังคม ปัจจุบัน	อธิบายความแตกต่างของการ กระทำความผิดระหว่าง คดีอาญาและคดีแพ่ง	- ตัวอย่างการกระทำ ความผิดทางอาญา - ตัวอย่างการกระทำ ความผิดทางแพ่ง	1 ชั่วโมง
2. สิทธิ มนุษยชน	5	สิทธิ มนุษยชน	มีส่วนร่วมในการปกป้อง คุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิ มนุษยชน	- ความหมายของสิทธิ มนุษยชน - ความสำคัญของสิทธิ มนุษยชน	1 ชั่วโมง
	6	สิทธิตาม รัฐธรรมนูญ	มีส่วนร่วมในการปกป้อง คุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิ มนุษยชน	การมีส่วนร่วมคุ้มครองสิทธิ ตามรัฐธรรมนูญตามวาระ และโอกาสที่เหมาะสม	1 ชั่วโมง

ตาราง 3 (ต่อ)

	แผนที่	ชื่อเรื่อง	ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา
2. สิทธิมนุษยชน	7	สิทธิกับการดำเนินชีวิต	มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน	- การดำเนินชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชน - ตัวอย่างการใช้สิทธิมนุษยชน	1 ชั่วโมง
3. วัฒนธรรมกับการดำเนินชีวิต	8	วัฒนธรรม	อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม	- ความสำคัญของวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย - วัฒนธรรมสากล	1 ชั่วโมง
	9	วัฒนธรรมกับการดำเนินชีวิต	อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม	- การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทยที่เหมาะสม - การเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม	1 ชั่วโมง
4. สังคมไทย	10	สังคมไทย	วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศและเสนอแนวคิดในการลดความขัดแย้ง	- ความหมายความขัดแย้ง - ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เช่น การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อ	1 ชั่วโมง
	11	ปัญหาสังคม	วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศและเสนอแนวคิดในการลดความขัดแย้ง	- ความหมายปัญหาทางสังคม สาเหตุปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทุจริต ปัญหาอาชญากรรม	1 ชั่วโมง
	12	ภัยใกล้ตัว	วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศและเสนอแนวคิดในการลดความขัดแย้ง	- ลักษณะของความขัดแย้งและปัญหาสังคม - ตัวอย่างความขัดแย้งและปัญหาสังคม	1 ชั่วโมง



ตาราง 3 (ต่อ)

	แผนที่	ชื่อเรื่อง	ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา
5. การเมือง การปกครอง	13	ระบอบการปกครอง	อธิบายระบอบการปกครองแบบต่างๆ ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน	ระบอบการปกครองแบบต่างๆที่ใช้ในยุคปัจจุบัน เช่น การปกครองระบอบเผด็จการ การปกครองระบอบประชาธิปไตย	1 ชั่วโมง
	14	การปกครองกับปัญหาสังคม	1. อธิบายระบอบการปกครองแบบต่างๆ ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน 2. วิเคราะห์เปรียบเทียบระบอบการปกครองของไทยกับประเทศอื่นๆ ที่มี การปกครองระบอบประชาธิปไตย	- ปัญหาสังคมที่เกิดจากความแตกต่างทางการเมืองการปกครอง - ตัวอย่างปัญหาสังคมที่เกิดจากการปกครอง	1 ชั่วโมง
6. ประชาธิปไตยกับสังคมไทย	15	ประชาธิปไตย	วิเคราะห์รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง	บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตราต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อำนาจหน้าที่ของรัฐบาล	1 ชั่วโมง
	16	อุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศไทยตามระบอบประชาธิปไตย	วิเคราะห์ประเด็นปัญหา ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและเสนอแนวทางแก้ไข การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	- ประเด็นปัญหา และผลกระทบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย - แนวทางการแก้ไขปัญหา	1 ชั่วโมง

1.3 ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1.4 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 16 แผน

1.5 สร้างแบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด(บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 65-103) ดังนี้

เกณฑ์	แปลความ
4.51 – 5.00	มีคุณภาพมากที่สุด
3.51 – 4.50	มีคุณภาพมาก
2.51 – 3.50	มีคุณภาพปานกลาง
1.51 – 2.50	มีคุณภาพน้อย
1.00 – 1.50	มีคุณภาพน้อยที่สุด

1.7 นำแผนทั้ง 16 แผน พร้อมแบบประเมินคุณภาพความเหมาะสม เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแผนและแบบประเมินรวมทั้งความเหมาะสมของภาษาที่ใช้

1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

1.9 นำแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินคุณภาพของแผนเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อทำการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยนายเฉลียว ศรีปะโค รองผู้อำนวยการโรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม นายมนัส อัสโย ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม และนางวิภาพันธ์ ปวงปะชัง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม

1.10 นำผลประเมินมาวิเคราะห์แล้วต้องได้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 5.00 จึงถือว่าแผนนี้มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ได้

1.11 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงตามแก้ไขข้อบกพร่องที่พบ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้เพิ่มในความรู้หรือแบบฝึกให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมหรือได้ลงมือปฏิบัติมากขึ้น ยกตัวอย่างเรื่องใกล้ตัวนักเรียน และได้ทำการเพิ่มในกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยเพิ่มใบฝึกทักษะ ใบงาน กิจกรรมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติมากขึ้น และนำเหตุการณ์ใกล้ตัวมาสร้างเป็นสถานการณ์

1.12 จัดพิมพ์แผนเป็นฉบับจริง เพื่อเตรียมนำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายต่อไป

## 2. การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1 ศึกษาหลักสูตรเพื่อให้ทราบเนื้อหา ตัวชี้วัด มาตรฐาน ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551

2.2 ศึกษาจุดประสงค์และเนื้อหาของแต่ละแผน

2.3 วิเคราะห์จุดประสงค์กับเนื้อหาเพื่อสร้างแบบทดสอบจำนวน 45 ข้อ เพื่อจะเลือกมาใช้จริง 30 ข้อ ดังตาราง

ตาราง 4 วิเคราะห์กำหนดข้อสอบที่ต้องการให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้เรื่องกฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 1

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์	จำนวนข้อสอบ	
			สร้างขึ้น	ต้องการจริง
1. กฎหมาย แพ่งและ อาญา	1. กฎหมายแพ่งและ อาญา	1. บอกความหมาย ความสำคัญของ กฎหมายได้	5	3
	2. การกระทำ ความผิด	2. อธิบายความแตกต่างของหมาย กฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาได้	5	3
	3. ความแตกต่างทาง แพ่งและอาญา	3. อธิบายลักษณะการกระทำผิดทาง กฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาได้	5	3
	4. กฎหมายแพ่งและ อาญากับสังคมปัจจุบัน	4. ยกตัวอย่างความผิดทางแพ่งและ อาญาในสังคมปัจจุบันได้	5	3
2. สิทธิ มนุษยชน	5. สิทธิมนุษยชน	5. บอกความสำคัญและทบทวน เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนได้	5	3
	6. สิทธิตาม รัฐธรรมนูญ	6. อธิบายการมีส่วนร่วมในการปกป้อง คุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน	5	3
	7. สิทธิกับการดำเนิน ชีวิต	7. ยกตัวอย่างการมีส่วนร่วมในการ ปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิ มนุษยชนได้	5	4
3. วัฒนธรรมกับ การดำเนิน ชีวิต	8. วัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาไทย	8. อธิบายความหมายและความสำคัญ ของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยได้	5	4
	9. วัฒนธรรมกับการ ดำเนินชีวิต	9. บอกแนวทางการอนุรักษ์ วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรม สากลได้อย่างเหมาะสม	5	4
<b>ข้อสอบทั้งหมด</b>			<b>45</b>	<b>30</b>

ตาราง 5 วิเคราะห์กำหนดข้อสอบที่ต้องการให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 2

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์	จำนวนข้อสอบ	
			สร้างขึ้น	ต้องการจริง
4. ปัญหาสังคมและความขัดแย้ง	10. สังคมไทย	10. วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศได้	5	3
	11. ปัญหาสังคม	11. ระบุปัญหาทางสังคมและสาเหตุปัญหาทางสังคมได้	6	4
	12. ภัยใกล้ตัว	12. สามารถระบุภัยจากสังคมและเสนอแนวทางแก้ไขได้	6	4
5. การเมืองการปกครอง	13. ระบอบการปกครอง	13. อธิบายระบอบการปกครองแบบต่างๆ ที่ใช้ในยุคปัจจุบันได้	7	5
	14. การปกครองกับปัญหาสังคม	14. อธิบายปัญหาที่เกิดจากการเมืองการปกครองได้	7	5
6. ประชาธิปไตยกับสังคมไทย	15. ประชาธิปไตย	15. วิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการปกครองของไทยกับประเทศอื่นๆที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้	7	4
	16. อุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศตามระบอบประชาธิปไตย	16. วิเคราะห์สาเหตุทางการเมืองที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมได้	7	5
<b>ข้อสอบทั้งหมด</b>			<b>45</b>	<b>30</b>

2.4 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบชนิด 4 ตัวเลือก (สมนึก ภัททิยธนี, 2556: 98)

2.5 สร้างแบบทดสอบในรูปตาราง IOC (ตารางค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของเนื้อหา) จำนวน 45 ข้อ ทั้ง 2 วงรอบ

2.6 นำแบบทดสอบในรูปตาราง IOC ไปเสนอบริการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมเนื้อหาของข้อคำถาม และความเหมาะสมของข้อคำถามที่ใช้

2.7 นำแบบทดสอบมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ คือ ใช้คำถามให้กระชับและชัดเจนและเข้าใจง่ายมากขึ้น

2.8 นำแบบทดสอบเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการเก็บค่า IOC ดังนี้ เช็คช่อง +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์ เช็คช่อง 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์ เช็คช่อง -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์

2.9 นำแบบประเมินค่า IOC มาวิเคราะห์แล้วต้องได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 ได้ค่าจริงระหว่าง 0.66-1.00

2.10 คัดข้อคำถามที่เข้าเกณฑ์ไว้ 30 ข้อ

2.11 จัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบ

2.12 นำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 45 คน

2.13 นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน ดังนี้

2.13.1 ตอบถูกให้ 1 คะแนน

2.13.2 ตอบผิด ไม่ตอบ เลือกตอบเกิน 1 คำตอบ ให้ 0 คะแนน

2.14 นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อแล้วต้องได้ค่าตั้งแต่ 0.20-1.00 ฉบับที่ 1 ได้ค่าจริงระหว่าง 0.43-0.68 แล้วนำมาหาค่าความยาก ซึ่งต้องได้ค่าตั้งแต่ 0.20 – 0.80 ได้ค่าจริงระหว่าง 0.57-0.76 ฉบับที่ 2 ได้ค่าจริงระหว่าง 0.43-0.92 แล้วนำมาหาค่าความยาก ซึ่งต้องได้ค่าตั้งแต่ 0.20 – 0.80 ได้ค่าจริงระหว่าง 0.30-0.76

2.15 คัดข้อคำถามที่เข้าเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนก โดยให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์ จำนวน 30 ข้อ

2.16 นำแบบทดสอบ 30 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ฉบับที่ 1 ได้ค่าจริง เท่ากับ .68 ฉบับที่ 2 ได้ค่าจริง เท่ากับ .78

2.17 จัดพิมพ์แบบทดสอบเป็นฉบับจริงเพื่อเตรียมนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

### 3. การสร้างและหาคุณภาพแบบวัดการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

การสร้างและหาคุณภาพความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษารายละเอียดทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

3.2 ศึกษาวิธีสร้างแบบประเมิน

3.3 สร้างแบบทดสอบแบบสถานการณ์ เลือกตอบ 4 คำตอบ จำนวน 30 ข้อ

3.4 นำแบบทดสอบไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมเนื้อหาของข้อคำถาม และความเหมาะสมของข้อคำถามที่ใช้

3.5 นำแบบประเมินมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ คือ ใช้คำถามหรือสถานการณ์ที่เป็นเรื่องราวที่คนส่วนใหญ่สนใจ อยู่ในกระแส กำลังเป็นข่าวที่อยู่ในกระแส และเป็นเหตุการณ์ที่ใกล้ตัวนักเรียน ที่เสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์ในชีวิตจริง

3.6 นำแบบประเมินเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม

3.7 แก้ไขตามคำแนะนำ คือ ใช้สถานการณ์ที่ใกล้ตัวนักเรียน ที่เสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์ในชีวิตจริง และใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย

3.8 จัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบ

3.9 นำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.10 นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน ดังนี้

3.10.1 ตอบถูกให้ 1 คะแนน

3.10.2 ตอบผิด ไม่ตอบ เลือกตอบเกิน 1 คำตอบ ให้ 0 คะแนน

3.11 นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อแล้วต้องได้ค่าตั้งแต่ 0.20–1.00 แล้วนำมาหาค่าความยาก ซึ่งต้องได้ค่าตั้งแต่ 0.20 – 0.80 ได้ค่าจริงระหว่าง 0.41–0.76 ถือว่าใช้ได้

2.12 คัดข้อคำถามที่เข้าเกณฑ์ จำนวน 30 ข้อ

2.13 นำแบบทดสอบ 30 ข้อมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .72

2.14 จัดพิมพ์แบบทดสอบเป็นฉบับจริงเพื่อเตรียมนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ต่อไป

#### 4. การสร้างและหาคุณภาพแบบสังเกตความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

การสร้างและหาคุณภาพแบบสังเกต สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษารายละเอียดแบบสังเกต

4.2 ศึกษาวิธีสร้างแบบสังเกตพฤติกรรม

4.3 นำแบบสังเกตเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมเนื้อหา และความเหมาะสม

4.4 นำแบบประเมินมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

4.5 นำแบบประเมินเสนอผู้เชี่ยวชาญ

4.6 จัดพิมพ์แบบทดสอบเป็นฉบับจริงเพื่อเตรียมนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กรอบ PAOR เป็นตัวตั้งต้นในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติการ (Action) 3) การสังเกตการณ์ (Observation) 4) การสะท้อนกลับ (Reflection) การดำเนินการแบ่งเป็น 2 วงรอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 6 การดำเนินการรอบที่ 1

ขั้นตอนการวิจัย	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	วิธีการ	การวิเคราะห์
P : ขั้นวางแผนในการ ทำวิจัย ทำเครื่องมือ ต่างๆ	40 คน	- แผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ 1-9	จัดกิจกรรมการ เรียนรู้	- ค่าเฉลี่ย - ร้อยละ - ส่วนเบี่ยงเบน
A : สร้างเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย และ ทดลองใช้เครื่องมือกับ กลุ่มเป้าหมาย		- แบบทดสอบวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน ชุดที่ 1 (30 ข้อ)	การทดสอบ	มาตรฐาน
O : รวบรวมข้อมูล ผล จากการทดลองใช้ เครื่องมือ		- แบบทดสอบวัด ความสามารถใน การแก้ปัญหาอย่าง มีวิจารณญาณ		
R : สะท้อนผลการ ทดลองใช้เครื่องมือ และนำผลการทดลอง ไปวิเคราะห์ร่วมกับ คุณครูอัมรา พรรณนา สุระ ผู้ร่วมวิจัยและ พัฒนาการจัดการ เรียนรู้ในวงรอบที่ 2		แบบสังเกต	การสังเกต	- ค่าเฉลี่ย - ร้อยละ - ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

ตาราง 7 การดำเนินการรอบที่ 2

ขั้นตอนการวิจัย	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	วิธีการ	การวิเคราะห์
P : ชั้นวางแผนในการ ทำวิจัย ทำเครื่องมือ ต่างๆ กับนักเรียนที่ยัง ไม่บรรลุนิติภาวะ	จำนวนนักเรียน ที่ไม่ผ่านวงรอบ ที่ 1	- แผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ 10-16	จัดกิจกรรมการ เรียนรู้	- ค่าเฉลี่ย - ร้อยละ - ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
A : สร้างเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย และ ทดลองใช้เครื่องมือกับ กลุ่มเป้าหมาย		- แบบทดสอบวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน ชุดที่ 2 (30 ข้อ)	การทดสอบ	
O : รวบรวมข้อมูล ผล จากการทดลองใช้ เครื่องมือ		- แบบทดสอบวัด ความสามารถใน การแก้ปัญหาอย่าง มีวิจารณญาณ		
R : สะท้อนผลการ ทดลองใช้เครื่องมือ และนำผลการทดลอง ไปวิเคราะห์ผล		แบบสังเกต	การสังเกต	

## การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูล
  - 1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาไว้ด้วยกัน
  - 1.2 จำแนกเป็นหมวดหมู่
  - 1.3 ตรวจสอบให้คะแนนไว้
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
  - 2.1 วิเคราะห์หาทักษะการคิดแก้ปัญหาของผลการจัดการเรียนรู้ สาระ หน้าที่  
พลเมือง เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก
  - 2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3  
ระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน



## สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

### 1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

#### 1.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

##### 1.1.1 ร้อยละ (Percentage) ใช้สูตรดังนี้(สมนึก ภัททิยธนี. 2556: 260)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ  
f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ  
N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

##### 1.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร ดังนี้(สมนึก ภัททิยธนี. 2556: 237)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ  $\bar{X}$  แทน ค่าเฉลี่ย  
 $\sum X$  แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม  
N แทน จำนวนคนในกลุ่ม

##### 1.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร ดังนี้(สมนึก ภัททิยธนี. 2556: 255)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน  
X แทน คะแนนแต่ละตัว  
N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม  
 $\sum$  แทน ผลรวม

#### 1.2 การหาความเที่ยงตรง (Validity) หรือ IOC ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง IOC ดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี. 2556: 220)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา  
 $\sum R$  แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด  
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.3 การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรของเบรนนาน (Brennan)(สมนึก ภัททิยธนี. 2556: 214)

$$B = \frac{U}{N_1} - \frac{L}{N_2}$$

เมื่อ	B	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	U	แทน	จำนวนผู้รอบรู้หรือสอบผ่านเกณฑ์ที่ตอบถูก
	L	แทน	จำนวนผู้ไม่รอบรู้หรือสอบไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตอบถูก
	N <sub>1</sub>	แทน	จำนวนผู้รอบรู้หรือสอบผ่านเกณฑ์
	N <sub>2</sub>	แทน	จำนวนผู้ไม่รอบรู้หรือสอบไม่ผ่านเกณฑ์

1.4 หาค่าความยากง่าย (Difficulty index) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ การวิเคราะห์ ความยากง่ายเป็นการวิเคราะห์รายข้อ ใช้สูตร (เขาวภา วิบูลย์ศรี. 2545)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าดัชนีความยากง่าย
	R	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำข้อนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ทำข้อสอบข้อนั้น

1.5 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอิงเกณฑ์ โดยวิธีของโลเวทท์ (Lovett Method) คำนวณด้วยสูตร ดังนี้(สมนึก ภัททิยธนี. 2556: 229)

$$r_{cc} = 1 - \frac{k \sum X_i - \sum X_i^2}{(k-1) \sum (X_i - C)^2}$$

เมื่อ	$r_{cc}$	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ
	k	แทน	จำนวนข้อสอบ
	$X_i$	แทน	คะแนนสอบของนักเรียนแต่ละคน
	C	แทน	คะแนนจุดตัด

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต และพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับชั้น ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

#### สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

#### ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับชั้น ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 1

ตอนที่ 2 ผลการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ในวงรอบที่ 2

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 2

#### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 1

ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 1 ปรากฏผลดังตาราง 8-10

ตาราง 8 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษา  
ปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 1

คนที่	คะแนน(30)	ร้อยละ	ผลการประเมิน	สาเหตุของปัญหา
1	23	76.67	ผ่าน	-
2	23	76.67	ผ่าน	-
3	24	80	ผ่าน	-
4	23	76.67	ผ่าน	-
5	24	80	ผ่าน	-
6	26	86.67	ผ่าน	-
7	23	76.67	ผ่าน	-
8	16	53.33	ไม่ผ่าน	วิเคราะห์เนื้อหาไม่ได้
9	19	63.33	ไม่ผ่าน	จำเนื้อหาไม่ได้
10	25	83.33	ผ่าน	-
11	23	76.67	ผ่าน	-
12	24	80	ผ่าน	-
13	23	76.67	ผ่าน	-
14	23	76.67	ผ่าน	-
15	19	63.33	ไม่ผ่าน	ไม่สนใจการเรียน
16	20	66.67	ไม่ผ่าน	จำเนื้อหาที่เรียนไม่ได้
17	18	60	ไม่ผ่าน	ไม่สนใจการเรียน
18	25	83.33	ผ่าน	-
19	18	60	ไม่ผ่าน	จำเนื้อหาที่เรียนไม่ได้
20	24	80	ผ่าน	-
21	19	63.33	ไม่ผ่าน	ไม่สนใจการเรียน
22	19	63.33	ไม่ผ่าน	จำเนื้อหาที่เรียนไม่ได้
23	23	76.67	ผ่าน	-
24	28	93.33	ผ่าน	-
25	28	93.33	ผ่าน	-
26	26	86.67	ผ่าน	-

ตาราง 8 (ต่อ)

คนที่	คะแนน(30)	ร้อยละ	ผลการประเมิน	สาเหตุของปัญหา
27	23	76.67	ผ่าน	-
28	29	96.67	ผ่าน	-
29	23	76.67	ผ่าน	-
30	24	80	ผ่าน	-
31	24	80	ผ่าน	-
32	26	86.67	ผ่าน	-
33	28	93.33	ผ่าน	-
34	15	50	ไม่ผ่าน	ไม่สนใจการเรียน
35	27	90	ผ่าน	-
36	26	86.67	ผ่าน	-
37	26	86.67	ผ่าน	-
38	22	73.33	ไม่ผ่าน	วิเคราะห์เนื้อหาที่ยากไม่ได้
39	23	76.67	ผ่าน	-
40	23	76.67	ผ่าน	-
41	24	80	ผ่าน	-
42	25	83.33	ผ่าน	-
43	23	76.67	ผ่าน	-
รวม	997	3,323.36	-	
$\bar{X}$ ทั้งหมด	23.19	77.29	-	
$\bar{X}$ สอบผ่าน	24.61	82.02	-	
S.D			3.29	
ผ่าน(ร้อยละ)			76.74	

จากตาราง 8 พบว่า นักเรียนทั้งหมด 43 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 75 จำนวน 33 คน นักเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 10 คน นักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ในวงรอบที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 76.74 ของนักเรียนทั้งหมด โดยนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีคะแนนเฉลี่ย 24.61 คิดเป็นร้อยละ 82.02 สาเหตุสำคัญที่ทำให้ไม่ผ่าน คือ นักเรียนจำเนื้อหาที่เรียนไม่ได้ ไม่สนใจการเรียน และวิเคราะห์เนื้อหาที่ยากไม่ได้

ตาราง 9 ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 1 จากแบบวัดการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

คนที่	คะแนน(50)	ร้อยละ	ผลการประเมิน	สาเหตุของปัญหา
1	39	78	ผ่าน	-
2	38	76	ผ่าน	-
3	42	84	ผ่าน	-
4	39	78	ผ่าน	-
5	26	52	ไม่ผ่าน	แก้ปัญหาไม่ตรงประเด็น,ไม่มีการตรวจสอบผลลัพธ์
6	39	78	ผ่าน	-
7	38	76	ผ่าน	-
8	24	48	ไม่ผ่าน	แก้ปัญหาไม่ตรงประเด็น,ไม่มีการตรวจสอบผลลัพธ์
9	26	52	ไม่ผ่าน	แก้ปัญหาไม่ตรงประเด็น,ไม่มีการตรวจสอบผลลัพธ์
10	38	76	ผ่าน	-
11	31	62	ไม่ผ่าน	ไม่มีการตรวจสอบผลลัพธ์
12	39	78	ผ่าน	-
13	25	50	ไม่ผ่าน	ไม่มีการตรวจสอบผลลัพธ์
14	39	78	ผ่าน	-
15	24	48	ไม่ผ่าน	ไม่ผ่านทุกองค์ประกอบ
16	21	42	ไม่ผ่าน	ไม่ผ่านทุกองค์ประกอบ
17	21	42	ไม่ผ่าน	ไม่ผ่านทุกองค์ประกอบ
18	39	78	ผ่าน	-
19	22	44	ไม่ผ่าน	ไม่ผ่านทุกองค์ประกอบ
20	37	74	ไม่ผ่าน	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัญหาไม่ได้
21	17	34	ไม่ผ่าน	ไม่ผ่านทุกองค์ประกอบ
22	26	52	ไม่ผ่าน	แก้ไขปัญหามิตรงประเด็น,ไม่มีการตรวจสอบผล
23	39	78	ผ่าน	-
24	40	80	ผ่าน	-
25	42	84	ผ่าน	-
26	38	76	ผ่าน	-

ตาราง 9 (ต่อ)

คนที่	คะแนน(50)	ร้อยละ	ผลการประเมิน	สาเหตุของปัญหา
27	21	42	ไม่ผ่าน	แก้ปัญหาไม่ได้,ไม่มีการตรวจสอบผลลัพธ์
28	38	76	ผ่าน	-
29	40	80	ผ่าน	-
30	40	80	ผ่าน	-
31	40	80	ผ่าน	-
32	44	88	ผ่าน	-
33	40	80	ผ่าน	-
34	22	44	ไม่ผ่าน	ไม่มีการตรวจสอบผลลัพธ์
35	38	76	ผ่าน	-
36	40	80	ผ่าน	-
37	39	78	ผ่าน	-
38	28	56	ไม่ผ่าน	ไม่มีการตรวจสอบผลลัพธ์
39	40	80	ผ่าน	-
40	40	80	ผ่าน	-
41	43	86	ผ่าน	-
42	41	82	ผ่าน	-
43	41	82	ผ่าน	-
รวม	1,484	2,968	-	
$\bar{X}$ ทั้งหมด	34.51	69.02	-	
$\bar{X}$ สอบผ่าน	39.75	79.50	-	
S.D			7.85	
ผ่าน(ร้อยละ)			65.15	

จากตาราง 9 พบว่า นักเรียนทั้งหมด 43 คน มีคะแนนการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 จำนวน 28 คน นักเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 15 คน นักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ในวงรอบที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 65.15 ของนักเรียนทั้งหมด โดยนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีคะแนนเฉลี่ย 39.75 คิดเป็นร้อยละ 79.50 สาเหตุที่ทำให้ไม่ผ่าน คือ ไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ แก้ปัญหาไม่ตรงจุด และไม่มีการตรวจสอบผลลัพธ์ที่เกิดจากการแก้ปัญหา

ตาราง 10 ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 1 จากแบบสังเกตพฤติกรรม

พฤติกรรม	ผลการประเมิน		ข้ออธิบายลักษณะพฤติกรรม
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	
1. การระบุปัญหา	32	11	นักเรียนสามารถระบุได้ว่าสถานการณ์ที่กำหนดให้หรือตัวอย่างข่าวที่ศึกษา มีอะไรที่เป็นปัญหา มีปัญหาอย่างไร
2. การวิเคราะห์ปัญหา	22	21	นักเรียนสามารถระบุสาเหตุของปัญหา และสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ได้
3. การดำเนินการ	28	15	นักเรียนสามารถเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมได้
4. การตรวจสอบผลลัพธ์	28	15	นักเรียนสามารถระบุผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากเสนอวิธีการแก้ปัญหา หรือหลังจากแก้ปัญหา

จากตาราง 10 พบว่า ผลการประเมินพฤติกรรมกรรมการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ จากการสังเกต แยกตามประเด็นที่ประเมินได้ดังนี้

- การระบุปัญหา มีนักเรียนผ่านการประเมิน 32 คน ไม่ผ่าน 11 คน
- การวิเคราะห์ปัญหา มีนักเรียนผ่านการประเมิน 22 คน ไม่ผ่าน 21 คน
- การดำเนินการแก้ปัญหา มีนักเรียนผ่านการประเมิน 28 คน ไม่ผ่าน 15 คน
- การตรวจสอบผลลัพธ์ มีนักเรียนผ่านการประเมิน 28 คน ไม่ผ่าน 15 คน

การระบุปัญหาของสถานการณ์มีจำนวนนักเรียนผ่านมากที่สุด เพราะนักเรียนส่วนมากสามารถระบุได้ว่าสถานการณ์ที่ยกตัวอย่างมีอะไรที่เป็นปัญหาและสามารถระบุปัญหาที่นักเรียนพบได้ แต่ยังไม่สามารถวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาหรือพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ได้จึงมีนักเรียนที่ผ่านน้อยที่สุด ส่วนการเสนอวิธีการแก้ปัญหากับการตรวจสอบผลลัพธ์ พบว่า นักเรียนที่สามารถเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมได้จะสามารถระบุผลลัพธ์ที่จะตามมาจากการวิธีการแก้ปัญหาที่ได้อธิบายไว้ได้เช่นกัน



## ตอนที่ 2 การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ในวงรอบที่ 2

หลังจากที่เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในวงรอบที่ 1 เสร็จเรียบร้อยแล้ว นักเรียนทั้งหมด 43 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่ตั้งไว้ 30 คน ไม่ผ่านเกณฑ์ 10 คน และมีคะแนนการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ 28 คน ไม่ผ่านเกณฑ์ 15 คน เมื่อมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จึงมีการนำผลการจัดการเรียนรู้ มาวิเคราะห์ร่วมกับผู้ร่วมวิจัย คือ คุณครูอัมรา พรรณนาสุระ ครูโรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม ที่สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เช่นเดียวกัน พบว่าสาเหตุที่นักเรียนไม่ผ่านการเกณฑ์ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องมาจากนักเรียนยังไม่สามารถจดจำเนื้อหาที่เรียนได้ เนื่องมาจากกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ยังไม่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจอย่างเต็มที่ จึงมีการปรับปรุงกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ โดยเพิ่มใบความรู้ แบบฝึกเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาและทำซ้ำ ทำให้จำได้มากขึ้น ส่วนด้านความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ได้มีการนำผลคะแนนประเมินมาร่วมปรึกษาหารือกับผู้ร่วมวิจัย พบว่านักเรียนที่ไม่ผ่านส่วนมากจะไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ เนื่องจากเรื่องที่น่ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างไกลตัว จึงมีการเปลี่ยนมาใช้เรื่อง เรื่องสถานการณ์ที่ใกล้ตัวมากขึ้น เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน โรงเรียน หรือที่กำลังอยู่ในกระแส นักเรียนสนใจหรือให้นักเรียนยกตัวอย่างเหตุการณ์เอง แล้วให้ครูตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกันคิด พบว่านักเรียนให้ความสนใจและสนุกกับการเรียนมากขึ้น ดังนั้น ในวงรอบที่ 2 จึงมีการปรับปรุงกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยการเพิ่มกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ เช่น เพิ่มใบความรู้ ใบกิจกรรม ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและคิดมากขึ้น ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีการใช้สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนเพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ มีรายละเอียด ดังนี้

แผนที่ 10 สังคมไทย เพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนศึกษาใบความรู้วิเคราะห์ สรุปลงเป็นผังความคิด และนำเสนอด้วยเทคนิคพิพากซ์

แผนที่ 11 ปัญหาสังคม เพิ่มกิจกรรมให้นักเรียนได้ค้นหาประเด็นปัญหาที่ใกล้ตัวนักเรียน หรือปัญหาในชุมชนที่นักเรียนสนใจ ร่วมกับให้นักเรียนได้คู่มือมัลติมีเดีย และมีใบกิจกรรมให้นักเรียน

แผนที่ 12 ภัยใกล้ตัว เพิ่มกิจกรรมให้นักเรียนได้ค้นหาประเด็นปัญหาที่ใกล้ตัวนักเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจ ครูเพิ่มสถานการณ์ภัยใกล้ตัวแล้วให้นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์และแก้ปัญหา เรื่อง อันตรายจากการชาร์จแบตเตอรี่โทรศัพท์ ให้นักเรียนนำเสนอโดยใช้บทบาทสมมติจากสถานการณ์ที่นักเรียนสนใจ และให้นักเรียนทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาภัยใกล้ตัวในชุมชน และสรุปโครงการทำยบทเรียน

แผนที่ 13 ระบอบการปกครอง ให้นักเรียนนำเสนอโดยการสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน โดยใช้การนำเสนอเชิงวิพากษ์ ให้นักเรียนตั้งคำถาม ถอดบทเรียนกัน โดยศึกษาจากใบความรู้ และสื่ออินเทอร์เน็ต

แผนที่ 14 การปกครองกับปัญหาสังคม เพิ่มใบกิจกรรมให้นักเรียนได้ทำและกระตุ้นการคิดมากขึ้น โดยให้นักเรียนเชื่อมโยงประเด็นปัญหาการปกครองใกล้ตัวนักเรียนเพื่อให้นักเรียนสนใจ และช่วยกันวิพากษ์แลกเปลี่ยนความคิดและแก้ปัญหาปัญหาโดยใช้บทบาทสมมติ

แผนที่ 15 ประชาธิปไตย เพิ่มกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้ทำและกระตุ้นการคิดมากขึ้น โดยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนเอง เกี่ยวกับการใช้สิทธิ์ตามระบอบประชาธิปไตย เชื่อมโยงประเด็นใกล้ตัวนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น ประชาธิปไตยในโรงเรียน

แผนที่ 16 อุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศตามระบอบประชาธิปไตย ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ และทำแบบฝึก เชื่อมโยงประเด็นใกล้ตัวนักเรียนเพื่อเพิ่มความสนใจ และให้นักเรียนและเปลี่ยนประสบการณ์ที่นักเรียนเคยประสบเหตุการณ์ที่คิดว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ให้นักเรียนร่วมกันวิพากษ์แลกเปลี่ยนความคิด และระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหา สรุปเป็นแผนผัง เช่น การคอร์รัปชัน โดยยกตัวอย่างให้นักเรียนเป็นผู้ที่ถูกคอร์รัปชัน และให้ร่วมกันแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

ตอนที่ 3 ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 2

ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 2 ปรากฏผลดังตาราง 11-15



ตาราง 11 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต  
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 2

คนที่	คะแนน(30)	ร้อยละ	ผลการประเมิน
1	23	76.67	ผ่าน
2	24	80	ผ่าน
3	24	80	ผ่าน
4	23	76.67	ผ่าน
5	25	83.33	ผ่าน
6	25	83.33	ผ่าน
7	23	76.67	ผ่าน
8	23	76.67	ผ่าน
9	24	80	ผ่าน
10	25	83.33	ผ่าน
11	23	76.67	ผ่าน
12	23	76.67	ผ่าน
13	23	76.67	ผ่าน
14	24	80	ผ่าน
15	23	76.67	ผ่าน
16	25	83.33	ผ่าน
17	23	76.67	ผ่าน
18	25	83.33	ผ่าน
19	23	76.67	ผ่าน
20	25	83.33	ผ่าน
21	24	80	ผ่าน
22	23	76.67	ผ่าน
23	24	80	ผ่าน
24	27	90	ผ่าน
25	26	86.67	ผ่าน
26	26	86.67	ผ่าน

ตาราง 11 (ต่อ)

คนที่	คะแนน(30)	ร้อยละ	ผลการประเมิน
27	24	80	ผ่าน
28	29	96.67	ผ่าน
29	23	76.67	ผ่าน
30	24	80	ผ่าน
31	24	80	ผ่าน
32	26	86.67	ผ่าน
33	28	93.33	ผ่าน
34	23	76.67	ผ่าน
35	26	86.67	ผ่าน
36	26	86.67	ผ่าน
37	26	86.67	ผ่าน
38	25	83.33	ผ่าน
39	23	76.67	ผ่าน
40	23	76.67	ผ่าน
41	24	80	ผ่าน
42	25	83.33	ผ่าน
43	23	76.67	ผ่าน
รวม	1,048	3,493.38	-
X	24.37	81.24	-
S.D		1.48	
ผ่านเกณฑ์ร้อยละ		100	

จากตาราง 11 เมื่อจัดการเรียนรู้ในวงรอบที่ 2 เสร็จเรียบร้อยและมีการเพิ่มกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ ผลปรากฏว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกคน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.37 คิดเป็นร้อยละ 81.24

ตาราง 12 ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ตามเกณฑ์ร้อยละ วงรอบที่ 2 จากแบบวัดการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

คนที่	คะแนน(50)	ร้อยละ	ผลการประเมิน
1	40	80	ผ่าน
2	40	80	ผ่าน
3	42	84	ผ่าน
4	39	78	ผ่าน
5	38	76	ผ่าน
6	41	82	ผ่าน
7	39	78	ผ่าน
8	38	76	ผ่าน
9	39	78	ผ่าน
10	41	82	ผ่าน
11	41	82	ผ่าน
12	40	80	ผ่าน
13	39	78	ผ่าน
14	39	78	ผ่าน
15	40	80	ผ่าน
16	38	76	ผ่าน
17	38	76	ผ่าน
18	40	80	ผ่าน
19	38	76	ผ่าน
20	41	82	ผ่าน
21	38	76	ผ่าน
22	42	84	ผ่าน
23	41	82	ผ่าน
24	42	84	ผ่าน
25	44	88	ผ่าน

ตาราง 12 (ต่อ)

คนที่	คะแนน(50)	ร้อยละ	ผลการประเมิน
26	39	78	ผ่าน
27	39	78	ผ่าน
28	38	76	ผ่าน
29	40	80	ผ่าน
30	42	84	ผ่าน
31	40	80	ผ่าน
32	44	88	ผ่าน
33	40	80	ผ่าน
34	38	76	ผ่าน
35	38	76	ผ่าน
36	40	80	ผ่าน
37	41	82	ผ่าน
38	42	84	ผ่าน
39	40	80	ผ่าน
40	40	80	ผ่าน
41	43	86	ผ่าน
42	41	82	ผ่าน
43	42	84	ผ่าน
รวม	1,725	3,450	-
X	40.12	80.23	-
S.D		0.10	
ผ่านเกณฑ์ร้อยละ		100	

จากตาราง 12 เมื่อจัดการเรียนรู้ในวงรอบที่ 2 และมีการเพิ่มกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ ผลปรากฏว่า นักเรียนมีคะแนนการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณจากแบบวัดการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกคน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 40.12 คิดเป็นร้อยละ 80.23

ตาราง 13 ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 2 จากแบบสังเกต

พฤติกรรม	ผลการประเมิน		ข้ออธิบายลักษณะพฤติกรรม
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	
1. การระบุปัญหา	43	0	นักเรียนสามารถระบุได้ว่าสถานการณ์ที่กำหนดให้หรือตัวอย่างข่าวที่ศึกษา มีอะไรที่เป็นปัญหา มีปัญหาอย่างไร
2. การวิเคราะห์ปัญหา	43	0	นักเรียนสามารถระบุสาเหตุของปัญหา และสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ได้
3. การดำเนินการ	43	0	นักเรียนสามารถเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมได้
4. การตรวจสอบผลลัพธ์	43	0	นักเรียนสามารถระบุผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากเสนอวิธีแก้ปัญหา หรือหลังจากแก้ปัญหา

จากตาราง 13 หลังจากที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวงรอบที่ 2 เสร็จเรียบร้อย พบว่า ผลการประเมินพฤติกรรมแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ จากการสังเกต แยกตามประเด็นที่ประเมินได้ดังนี้

- การระบุปัญหา นักเรียนผ่านการประเมินทุกคน
- การวิเคราะห์ปัญหา นักเรียนผ่านการประเมินทุกคน
- การดำเนินการแก้ปัญหา นักเรียนผ่านการประเมินทุกคน
- การตรวจสอบผลลัพธ์ นักเรียนผ่านการประเมินทุกคน

เมื่อจัดการเรียนรู้ในวงรอบที่ 2 และมีการเพิ่มกิจกรรมในการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลปรากฏว่า นักเรียนมีคะแนนการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณจากแบบสังเกตพฤติกรรมผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกคน

ตาราง 14 สรุปผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิตชั้น  
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ทั้ง 2 วงรอบ

วงรอบที่ 1			วงรอบที่ 2			สรุป
คนที่	คะแนน(30)	ร้อยละ	คนที่	คะแนน(30)	ร้อยละ	
1	23	76.67	1	23	76.67	คงเดิม
2	23	76.67	2	24	80	ลด
3	24	80	3	24	80	คงเดิม
4	23	76.67	4	23	76.67	เพิ่ม
5	24	80	5	25	83.33	เพิ่ม
6	26	86.67	6	25	83.33	เพิ่ม
7	23	76.67	7	23	76.67	เพิ่ม
8	16	53.33	8	23	76.67	คงเดิม
9	19	63.33	9	24	80	เพิ่ม
10	25	83.33	10	25	83.33	เพิ่ม
11	23	76.67	11	23	76.67	คงเดิม
12	24	80	12	23	76.67	ลด
13	23	76.67	13	23	76.67	คงเดิม
14	23	76.67	14	24	80	เพิ่ม
15	19	63.33	15	23	76.67	เพิ่ม
16	20	66.67	16	25	83.33	เพิ่ม
17	18	60	17	23	76.67	เพิ่ม
18	25	83.33	18	25	83.33	คงเดิม
19	18	60	19	23	76.67	เพิ่ม
20	24	80	20	25	83.33	เพิ่ม
21	19	63.33	21	24	80	เพิ่ม
22	19	63.33	22	23	76.67	เพิ่ม
23	23	76.67	23	24	80	เพิ่ม
24	28	93.33	24	27	90	ลด
25	28	93.33	25	26	86.67	ลด



ตาราง 14 (ต่อ)

วงรอบที่ 1			วงรอบที่ 2			สรุป
คนที่	คะแนน(30)	ร้อยละ	คนที่	คะแนน(30)	ร้อยละ	
26	26	86.67	26	26	86.67	คงเดิม
27	23	76.67	27	24	80	เพิ่ม
28	29	96.67	28	29	96.67	คงเดิม
29	23	76.67	29	23	76.67	คงเดิม
30	24	80	30	24	80	คงเดิม
31	24	80	31	24	80	คงเดิม
32	26	86.67	32	26	86.67	คงเดิม
33	28	93.33	33	28	93.33	คงเดิม
34	15	50	34	23	76.67	เพิ่ม
35	27	90	35	26	86.67	ลด
36	26	86.67	36	26	86.67	คงเดิม
37	26	86.67	37	26	86.67	คงเดิม
38	22	73.33	38	25	83.33	เพิ่ม
39	23	76.67	39	23	76.67	เพิ่ม
40	23	76.67	40	23	76.67	คงเดิม
41	24	80	41	24	80	เพิ่ม
42	25	83.33	42	25	83.33	คงเดิม
43	23	76.67	43	23	76.67	คงเดิม
<b>รวม</b>	<b>997</b>	<b>3,323.36</b>	<b>รวม</b>	<b>1,048</b>	<b>3,493.38</b>	-
$\bar{X}$	<b>23.19</b>	<b>77.29</b>	$\bar{X}$	<b>24.37</b>	<b>81.24</b>	-
S.D	<b>3.29</b>		S.D	<b>1.48</b>		
ผ่าน(ร้อยละ)	<b>76.74</b>			<b>100</b>		

จากตาราง 14 เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสองวงรอบ พบว่านักเรียนจำนวน 43 คน เมื่อเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทุกคน โดยมีคะแนนเฉลี่ยในวงรอบที่ 2 เท่ากับ 24.37 คิดเป็นร้อยละ 81.24 แสดงว่าการ

จัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้  
เชิงรุก สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ตามเกณฑ์ร้อยละ 75

ตาราง 15 สรุปผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่  
3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก จากแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ  
ทั้ง 2 วงรอบ

คนที่	วงรอบที่ 1		วงรอบที่ 2			สรุป
	คะแนน(50)	ร้อยละ	คนที่	คะแนน(50)	ร้อยละ	
1	39	78	1	40	80	เพิ่ม
2	38	76	2	40	80	เพิ่ม
3	42	84	3	42	84	คงเดิม
4	39	78	4	39	78	คงเดิม
5	26	52	5	38	76	เพิ่ม
6	39	78	6	41	82	เพิ่ม
7	38	76	7	39	78	เพิ่ม
8	24	48	8	38	76	เพิ่ม
9	26	52	9	39	78	เพิ่ม
10	38	76	10	41	82	เพิ่ม
11	31	62	11	41	82	เพิ่ม
12	39	78	12	40	80	เพิ่ม
13	25	50	13	39	78	เพิ่ม
14	39	78	14	39	78	คงเดิม
15	24	48	15	40	80	เพิ่ม
16	21	42	16	38	76	เพิ่ม
17	21	42	17	38	76	เพิ่ม
18	39	78	18	40	80	เพิ่ม
19	22	44	19	38	76	เพิ่ม
20	37	74	20	41	82	เพิ่ม
21	17	34	21	38	76	เพิ่ม

ตาราง 15 (ต่อ)

วงรอบที่ 1			วงรอบที่ 2			สรุป
คนที่	คะแนน(50)	ร้อยละ	คนที่	คะแนน(50)	ร้อยละ	
22	26	52	22	42	84	เพิ่ม
23	39	78	23	41	82	เพิ่ม
24	40	80	24	42	84	เพิ่ม
25	42	84	25	44	88	เพิ่ม
26	38	76	26	39	78	เพิ่ม
27	21	42	27	39	78	เพิ่ม
28	38	76	28	38	76	คงเดิม
29	40	80	29	40	80	คงเดิม
30	40	80	30	42	84	เพิ่ม
31	40	80	31	40	80	คงเดิม
32	44	88	32	44	88	คงเดิม
33	40	80	33	40	80	คงเดิม
34	22	44	34	38	76	เพิ่ม
35	38	76	35	38	76	คงเดิม
36	40	80	36	40	80	คงเดิม
37	39	78	37	41	82	เพิ่ม
38	28	56	38	42	84	เพิ่ม
39	40	80	39	40	80	คงเดิม
40	40	80	40	40	80	คงเดิม
41	43	86	41	43	86	คงเดิม
42	41	82	42	41	82	คงเดิม
43	41	82	43	42	84	เพิ่ม
รวม	1,484	2,968	รวม	1,725	3,450	
$\bar{X}$	34.51	69.02	$\bar{X}$	40.12	80.23	
S.D	7.85		S.D	0.10		
ผ่าน(ร้อยละ)	65.15					100

จากตาราง 15 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 43 คน เมื่อเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเสร็จเรียบร้อยแล้วทั้ง 2 วงรอบ ผลปรากฏว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกคน โดยมีคะแนนจากแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณในวงรอบที่ 2 เฉลี่ยเท่ากับ 40.12 คิดเป็นร้อยละ 80.23 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้ตามเกณฑ์ร้อยละ 75

การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในวงรอบที่ 1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนจำนวน 10 คน สาเหตุที่ไม่ผ่าน เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถจำเนื้อหาที่เรียนได้ เรื่องที่เรียนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมายแพ่งและอาญา การกระทำความผิด จึงทำให้นักเรียนไม่สนใจ เพราะเป็นเนื้อหาที่ค่อนข้างยาก ในวงรอบที่ 2 จึงมีการแก้ปัญหาโดย เพิ่มเทคนิคเข้าไปในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น บทบาทสมมติ การนำเสนอเชิงวิพากษ์ การแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน เพิ่มกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติมากขึ้น ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ วงรอบที่ 1 มีนักเรียนไม่ผ่าน 15 คน สาเหตุที่ไม่ผ่านส่วนใหญ่เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาได้ ในวงรอบที่ 2 จึงมีการเชื่อมโยงเหตุการณ์ใกล้ตัวนักเรียนมากขึ้น ให้นักเรียนยกตัวอย่างที่เคยมีประสบการณ์ เหตุการณ์ที่สนใจ หรือปัญหาใกล้ตัวที่กำลังเผชิญ แล้วให้ช่วยกันวิพากษ์ แก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยใช้บทบาทสมมติ และให้แก้ปัญหารจริงในชุมชนของตนเอง เมื่อจัดการเรียนรู้ในวงรอบที่ 2 เสร็จเรียบร้อยแล้ว พบว่า นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ 100 เปอร์เซ็นต์ แสดงว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณได้

## บทที่ 5

### สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต และพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก มีขั้นตอนการวิจัยและสรุปผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 1 ความมุ่งหมายของการวิจัย
- 2 สรุปผล
- 3 อภิปรายผล
- 4 ข้อเสนอแนะ

#### ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75
2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75

#### สรุปผล

1. ผลการจัดการเรียนรู้ในวงรอบที่ 1 นักเรียนทั้งหมด 43 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 75 จำนวน 33 คน นักเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 10 คน นักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ในวงรอบที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 76.74 ของนักเรียนทั้งหมด โดยนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีคะแนนเฉลี่ย 24.61 คิดเป็นร้อยละ 82.02 และนักเรียน 10 คน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ในวงรอบที่ 1 เนื่องจากนักเรียนมีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้เพราะไม่สามารถจำเนื้อหาและวิเคราะห์เนื้อหาที่เรียนได้

การแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนผ่านเกณฑ์ในวงรอบที่ 1 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 65.15 ของนักเรียนทั้งหมด โดยนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณเท่ากับ 39.75 คิดเป็นร้อยละ 80.37 และจากการสังเกตพฤติกรรมในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ การระบุปัญหามีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 32 คน การวิเคราะห์ปัญหาผ่านเกณฑ์ 22 คน การดำเนินการแก้ปัญหาผ่านเกณฑ์ 28 คน และการตรวจสอบผลลัพธ์ผ่านเกณฑ์ 28 คน

2. การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ในวงรอบที่ 2 เนื่องจากในวงรอบที่ 1 มีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และไม่ผ่านเกณฑ์การแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้น จึงมีการเพิ่มกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้ในวงรอบที่ 2 โดยในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้เพิ่มใบความรู้ ใบกิจกรรมหรือแบบฝึก เพื่อให้ให้นักเรียนได้ทำซ้ำมากขึ้น ทำให้นักเรียนเข้าใจและจำเนื้อหาได้ ส่วนการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ครูได้สร้างสถานการณ์ปัญหาที่มีความใกล้ตัวนักเรียนมากขึ้น เหตุการณ์ที่น่าสนใจ เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ให้นักเรียนพูดแสดงความคิดเห็นมากขึ้น หรือในบางชั่วโมง ให้นักเรียนเสนอปัญหาที่นักเรียนกำลังเผชิญหรือสนใจ แล้วให้ระบุสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีแก้ปัญหา และตรวจสอบผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น และพบว่านักเรียนมีความสนใจและแสดงความคิดเห็นแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณได้ดีขึ้นจากวงรอบที่ 1

3. ผลการจัดการเรียนรู้ในวงรอบที่ 2 เมื่อจัดการเรียนรู้ในวงรอบที่ 2 เสร็จเรียบร้อยปรากฏว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ทุกคนโดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.37 คิดเป็นร้อยละ 81.24 นักเรียนมีคะแนนการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณจากแบบวัดการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ทุกคนเช่นกัน โดยมีคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณเท่ากับ 40.12 คิดเป็นร้อยละ 80.23 และจากการสังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ แบ่งเป็น การระบุปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การดำเนินการแก้ปัญหา และการตรวจสอบผลลัพธ์ นักเรียนมีพฤติกรรมผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน

เมื่อจัดกิจกรรมครบทั้งสองวงรอบ พบว่า นักเรียนจำนวน 43 เมื่อเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เสร็จเรียบร้อยทั้ง 2 วงรอบ ผลปรากฏว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ทุกคน และมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ทุกคน เช่นกัน แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และสามารถพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้ตามเกณฑ์ร้อยละ 75

## อภิปรายผล

การวิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต และพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1 การวิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.24 หมายความว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ตามความมุ่งหมายของการวิจัย ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า

1.1 ผู้วิจัยได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก โดยการศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวทางของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และศึกษาวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และศึกษาเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือก และกำหนดเนื้อหาเพื่อให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถได้ ดังผลการศึกษาของ รสिता รักสกุล (2557 : 1-102) ที่พบว่า คุณภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดีมาก นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้รับการแนะนำ แก้ไข ปรับปรุงจาก อาจารย์ ที่ปรึกษา และได้ผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ในด้าน เนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล และด้านแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมสามารถนำไปใช้ใน กิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีรายละเอียดชัดเจน มีการจัดกิจกรรม โดยเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สอดคล้องกับผล การศึกษาของ วาสนา เจริญไทย (2557 : 1-78) ทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรม การเรียนรู้เชิงรุกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2 การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก จากการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 79.33 หมายความว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่ตั้งไว้ นั่นคือ ด้านการระบุปัญหา นักเรียนสามารถระบุปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ ผ่านเกณฑ์ทุกคน การวิเคราะห์ปัญหา นักเรียนสามารถอธิบายสาเหตุของปัญหาได้ และสามารถวิเคราะห์ได้ว่าปัญหานั้นมีอะไรบางอย่างที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดปัญหา มีเหตุการณ์ใดเข้ามาเกี่ยวข้อง และสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ผ่านเกณฑ์ทุกคน การดำเนินการแก้ปัญหา นักเรียนสามารถเสนอวิธีแก้ปัญหา และสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้ผ่านเกณฑ์ทุกคน และการตรวจสอบผลลัพธ์ เมื่อนักเรียนเสนอวิธีการแก้ปัญหาและดำเนินการแก้ปัญหาเรียบร้อยแล้ว นักเรียนจะสามารถตรวจสอบผลลัพธ์จากวิธีการที่ทำ ซึ่งมีคะแนนผ่านเกณฑ์ทุกคนเช่นเดียวกันแสดงว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณได้ตามเกณฑ์ ร้อยละ 75 ที่เป็นดังนี้เนื่องมาจาก

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้รับการแนะนำ แก้ไข ปรับปรุงจากอาจารย์ ที่ปรึกษา และได้ผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ในด้านการวัดและประเมินผล เพื่อให้เหมาะสมสามารถนำไปใช้ใน กิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีรายละเอียดชัดเจน มีการจัดกิจกรรม โดยเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นใช้สถานการณ์ที่นักเรียนสนใจและใกล้ตัวนักเรียน ทำให้บรรยากาศการจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ในชั้นเรียนได้ให้นักเรียนทำกิจกรรมและใบงานที่กระตุ้นการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ในการจัดการเรียนรู้มีการยกตัวอย่างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่มีความใกล้ตัวนักเรียน เป็นเหตุการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน จึงทำให้นักเรียนมีความสนใจมากขึ้น ให้นักเรียนดูวิดีโอและระดมความคิด วิเคราะห์ ทำใบงาน และแบบฝึก เป็นต้น เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ จึงทำให้นักเรียนเกิดทักษะ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วยการสร้างประสบการณ์ สะท้อนประสบการณ์ พัฒนาความคิดรวบยอด ปฏิบัติตามความคิดรวบยอด แล้วนำไปใช้ ช่วยให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับ วาสนา เจริญไทย (2557 : 1-78) ที่ทำการศึกษาลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความสามารถในการแก้ปัญหาทาง



คณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

## ข้อเสนอแนะ

### 1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ก่อนสอนทุกครั้งครูควรชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการดำเนินกิจกรรม แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ควรตระความสามารถของผู้เรียน จำนวน 3-4 คน โดยครูช่วยดูแลในการจัดกลุ่ม จึงจะเกิดผลดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรมีการสังเกตพฤติกรรมการทำงานอย่างใกล้ชิด เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินว่าวิธีการจัดการเรียนรู้ ช่วยในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณให้สูงขึ้นจริง

1.3 ครูควรนำผลจากการปฏิบัติงาน โดยสังเกตและบันทึกผลการดำเนินกิจกรรมตามจุดประสงค์ ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งบันทึกหลังสอน แล้วนำผลจากการบันทึกหลังสอนไปปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ในแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป

1.4 ในการจัดสภาพของบรรยากาศชั้นเรียน ครูมีการจัดสภาพให้เหมาะสมในการเคลื่อนไหว การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ให้มีบรรยากาศสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยกันคิดแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

1.5 ครูควรออกแบบลักษณะสถานการณ์ที่กระตุ้นความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ข่าวสารในชีวิตประจำวัน เหตุการณ์ที่สอดคล้องกับนักเรียน หรือเรื่องใกล้ตัวที่นักเรียนสนใจ เพื่อกระตุ้นความสนใจ การคิด และการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ เช่น อุบัติเหตุจากการใช้โทรศัพท์ การโดนหลอกจากการซื้อของออนไลน์ เป็นต้น

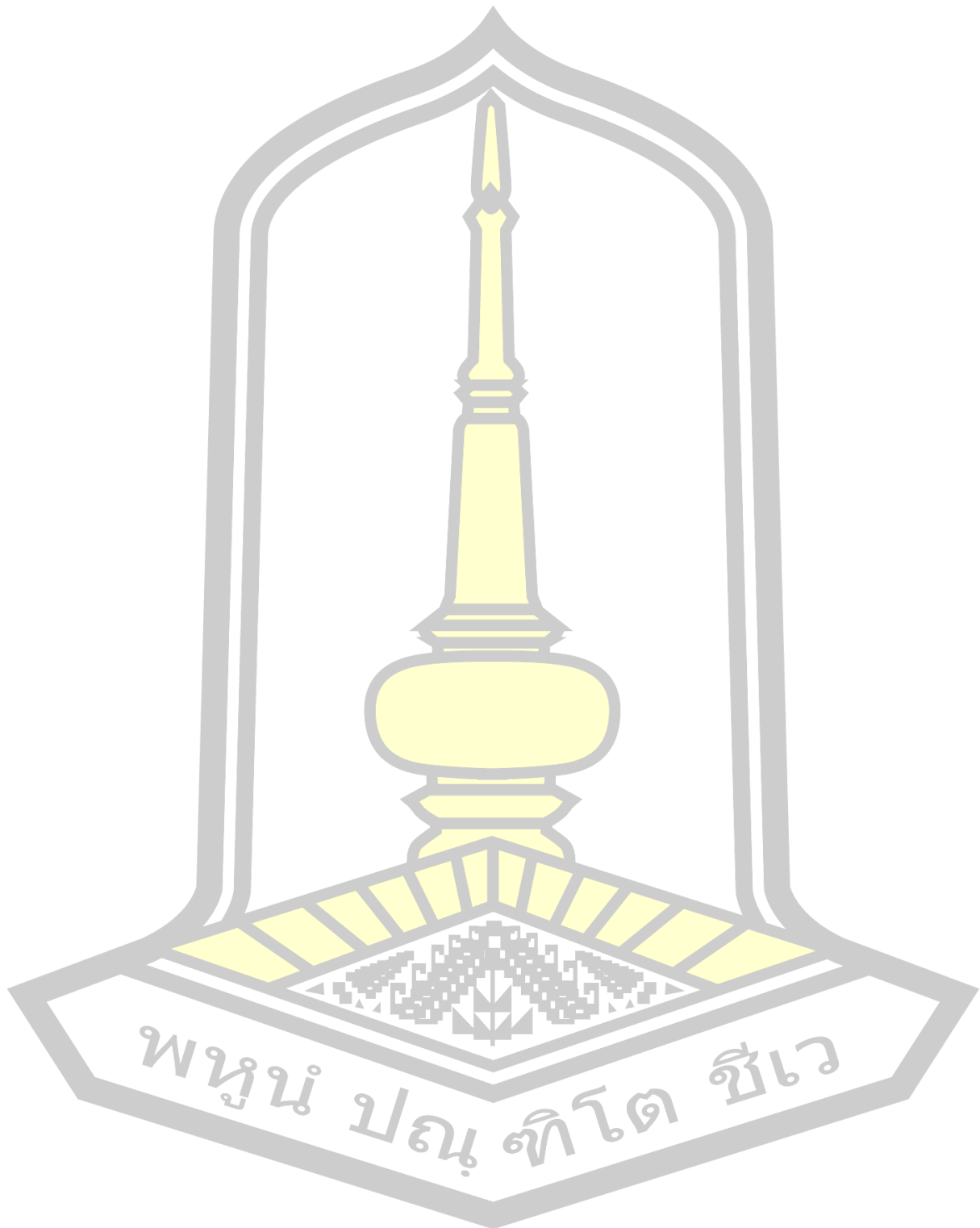
### 2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ไปประยุกต์ใช้กับเรื่องอื่นๆในสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือรายวิชาอื่นๆในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2 ควรมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ไปประยุกต์ใช้กับสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้นอื่นหรือสาระอื่นในช่วงชั้นต่างๆ

3. ควรมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับชุดฝึกหรือแบบฝึกทักษะ บทเรียนสำเร็จรูป ไปประยุกต์ใช้กับสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หรือสาระอื่นๆในระดับชั้นอื่นหรือสาระอื่นในช่วงชั้นอื่นๆ

บรรณานุกรม



## บรรณานุกรม

กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน. รายงานสถิติคดี (2561). Retrieved from <http://www.djop.go.th>.

กรมวิชาการ. (2545). เอกสารประกอบการศึกษาขั้นพื้นฐานแนวทางการวัดและการประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กฤษฎา คุณาเรืองรอง. (2553). การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และเจตคติต่อวิชาการงาน อาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบโครงงาน และแบบวัฏจักรการเรียนรู้. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

เกษม ศรีเดิมมา. (2549). ความเป็นมา..เป็นไปของ Active Learning. วารสารการจัดการความรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ฉบับที่ 1.

ณัฐธนิชา ทองรอด. (2556). ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณวิชาฟิสิกส์พื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

ทิวาร์ ศรีนรินทร์. (2558). การเปรียบเทียบการคิดวิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวดหัดใบกับผังกราฟิก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ธีรวดี อังคนุต. (2552). การพัฒนารูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้แผนผังทางปัญญาเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ สำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา, ภาควิชาหลักสูตรและการสอนเทคโนโลยีการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2552.

นันทกานู แสงเรือง. (2558). *การพัฒนาสื่อการสอนสำหรับทัศนศาสตร์เชิงกายภาพบนพื้นฐานการเรียนรู้เชิงรุก*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บัญญัติ ชำนาญกิจ. (2549). *จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ในระดับอุดมศึกษา*. วารสารการจัดการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7, Ed.). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุหงา วัฒนะ. (2546). *Active Learning*. วารสารวิชาการ.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). *การพัฒนาการคิด*. กรุงเทพฯ.

ปรียทิพย์ บุญคง. (2546). *การศึกษาบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร กรุงเทพฯ.

ปรีชาญ เดชศรี. (2545). *การเรียนรู้แบบ Active Learning ทำได้อย่างไร*. วารสารการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี.

พิชิต สนั่นเอื้อ. (2548). *ผลของการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณแบบสอดแทรกในวิชาที่สอน ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถด้านการแก้ปัญหาเชิงวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สกลนคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. สาขาจิตวิทยา. การศึกษาภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา. คณะครุศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรธนิภา กิจเอก. (2550). *ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้นต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อ วิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). *พัฒนาการวัยรุ่น*. กรุงเทพมหานคร. ต้นอ้อ แกรมมี่.

พลกฤษ ตันติญาณกุล. (2532). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา ด้วยการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. สาขาการศึกษาและการสอน สังคมศาสตร์. ภาควิชามัธยมศึกษา. คณะครุศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ไพศาล หวังพานิช. (2543). *การวัดและประเมินผลระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย.

ภาวนา เทียนขาว. (2540). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชา สังคมศึกษา ด้วยการสอนแบบแก้ปัญหากับการสอนคู่มือครู*. กรุงเทพมหานคร, ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.

มนัส บุญประกอบ. (2547). *การออกแบบเพื่อการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ*. วารสารพฤติกรรมศาสตร์.

มนัส บุญประกอบ และคณะ. (2543). *รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาเทคนิคการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวทางยกระดับคุณภาพวิทยาศาสตร์ศึกษา*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

มยุรี หรุ่นขำ. (2554). *ผลการใช้รูปแบบพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในบริบทของชุมชน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยา. การศึกษาภาควิชาสารัตถศึกษา. คณะครุศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2537). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการ*. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เยาวภา วิบูลย์ศรี. (2545). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รลิตา รักสกุล. (2557). *สัมฤทธิ์ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม. (2560). *รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน*.

โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม. *หลักสูตรกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เสลภูมิพิทยาคม 2560* (2560).

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- วันเพ็ญ คำเทศ. (2549). ผลการเรียนรู้การสอนชีววิทยาโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกของ เลสไล ดี ฟิงค์ ที่มีต่อความสามารถในการเขียนอนุเลขและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา เจริญไทย. (2557). ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาคณิตศาสตร์ศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2549). การเรียนรู้บูรณาการ: การแก้ปัญหาอนาคต. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, ฉบับที่ 1.
- ศักดิ์ดา ไชกิจเจริญ. (2548). สอนอย่างไรให้ Active learning. วารสารนวัตกรรมการเรียนการสอน.
- ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา. (2547). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น เรื่อง ร่างกายมนุษย์. วิทยานิพนธ์ดุขฎีบัณฑิต, สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริเพ็ญ ยังขาว. (2549). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาอนาคต. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภวรรณ เล็กวิไล. (2549). การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยกลวิธีการเรียนภาษาโดยใช้หลักการ เรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ดุขฎีบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2556). การวัดผลการศึกษา. กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สมบูรณ์ ชิตพงษ์. (2544). เครื่องมือวัดแนวคิดแก้ปัญหาในสารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับรวมเล่ม เฉพาะเรื่อง(ม.ป.ป. อันดับที่3). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรธ. (2544). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง. เชียงใหม่: เดอะโนว์เลจ เซ็นเตอร์.
- สันติ กิจลือเกียรติ. (2555). การศึกษาเชิงทดลองกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการ เรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิก เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนิเวศน์ จังหวัดปทุมธานี. ดุขฎีนิพนธ์, สาขาวิชาการศึกษา, มหาวิทยาลัยรังสิต.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสแควร์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). *กลยุทธ์การสอนคิดอย่างมีวิจารณญาณ*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- เสงี่ยม โตรัตน์. (2546). *การสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด*. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2548). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์ และ สังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- อธิคุณ สินธนาปัญญา. (2559). *จริยธรรมเด็กและเยาวชนเหยื่อของปัญหาสังคม*. วารสารบริหาร การศึกษาบัว บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อภิรดี เกลี้ยงเกิด. (2548). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนหน่วยมนุษย์กับสังคมด้วยแบบฝึกกิจกรรมโครงการ แบบอุปนัย และนิรนัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพรรณ พรสีมา. (2553). *การคิดทำอย่างไร*. (สถาบันพัฒนาทักษะการคิด, Ed.). กรุงเทพฯ.
- อรุณ เพชรประไพ. (2557). *ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการที่มีต่อความสามารถในการ คิดวิจารณ์ญาณ เรื่อง กฎหมายจราจรสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. มหาวิทยาลัยราช ภัฏพระนคร.
- อุทัยวรรณ กัณหารัตน์. (2540). *เปรียบเทียบคุณภาพ แบบทดสอบ เอ็มอีคิว เพื่อวัดความสามารถ ทางเนื้อหาเชิงทฤษฎีกับเชิงปฏิบัติ โดยกลุ่มผู้สอบที่มีภูมิหลังต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต, สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุมาวิชนีย์ อาจพรหม. (2546). *ผลการจัดการเรียนรู้จากห้องเรียนเสมือนวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา เทคโนโลยีการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุษณีย์ เทพวรชัย. (2542). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับ ปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์, สาขาการศึกษาและการสอน, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

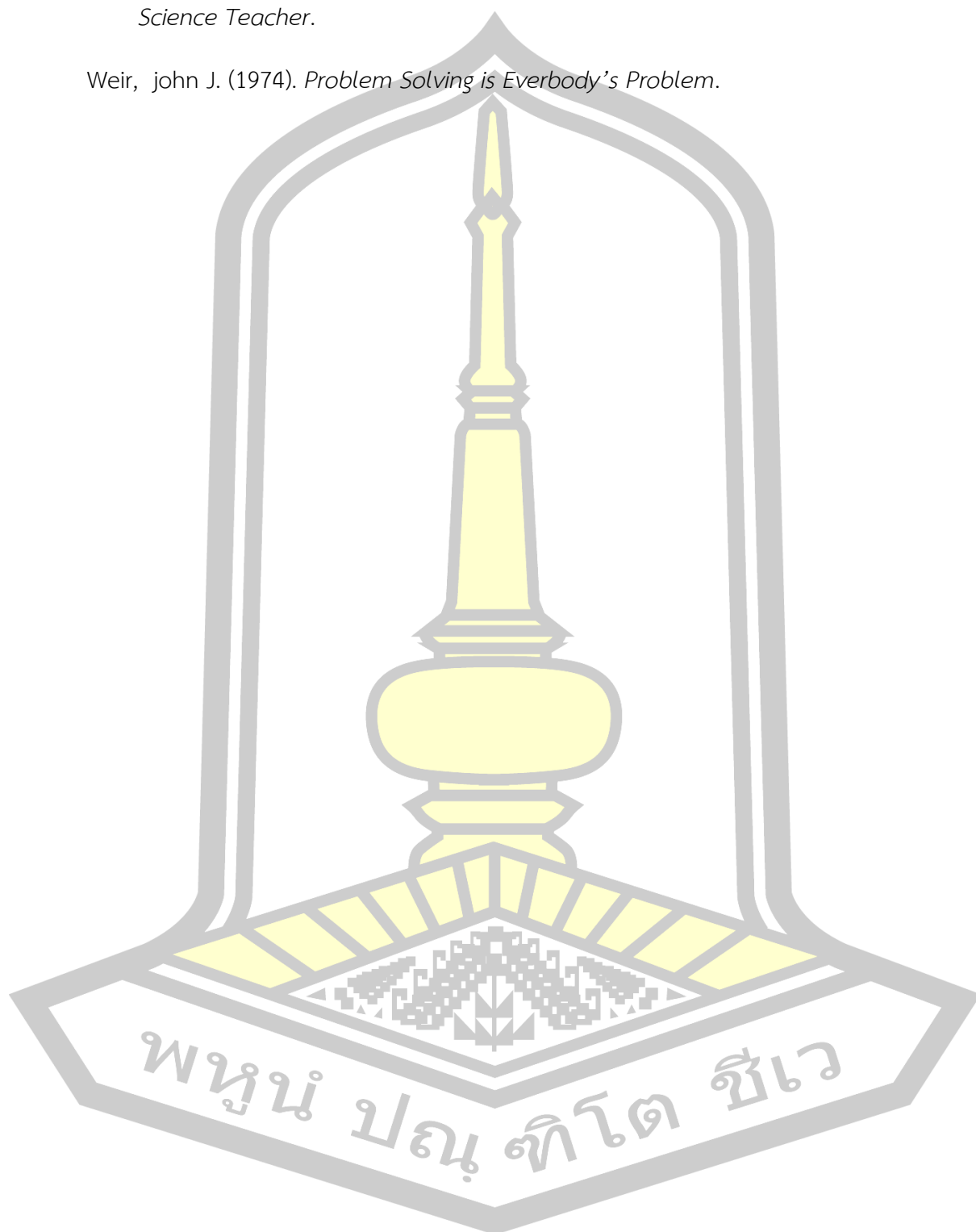
- Baldwin, J. A. W. (1998). *Hank Active Learning□ : A Teacher's Guide*. Great Britain: T.J.Press.
- Barudy,A.J. & Bartels, B.H. (2001). *Assessing understanding in mathematics with concept mapping*. Journal of Mathematics in School.
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Education Objective Handbook. Cognitive Domain*. New York: David Mackey Company,Inc.
- Bloom, Benjamin S. (1972). *Taxonomy of Education Objective Hand Book 1: Cognitive Damain 17 th ed*. New York : David Mackay.
- Bonwell. (1995) . *Creating Excitement in the Classroom Clearinghouse on HigherEducation*. George Washington University.
- Brandes, D. and Ginis, P. (1996). *A guide to student-centered learning*. Oxford: Blackwell.
- Bruner, M. N. (1966). *Studies In Cognitive Grown□: A Collaberation at the Center for Cognitive Studies*. New York: John Willy and Son.
- Childress, P. N. (1983). The effect of Science Priject Production in an Elenentary School Science Curriculum. *Dissertation Abstracts Intermational*.
- Dewey, J. (1976). *Moral Principle In Education*. Boston: Houghton Mifflin.
- Gagne, R. M. (1971). *The Analysis of Intelligence*. New York: Mc Graw- Hill.
- Grabinger, R. . (1996). *Rich Environments for Active Learning"*, In *Handbook of research for education communications and teachnology*. (D.H. Jonassen, Ed.). New York: Macmillan.
- Grossnickle, F. E. and L. J. B. (1959). *Discovery Meaning in Arithmetic*. New York: Holt Rinehart and Winston Inc.
- Johnson, A. P. (2008). *A Short Guide to Action Research (3rd ed.)*. Boston: Pearson Education.

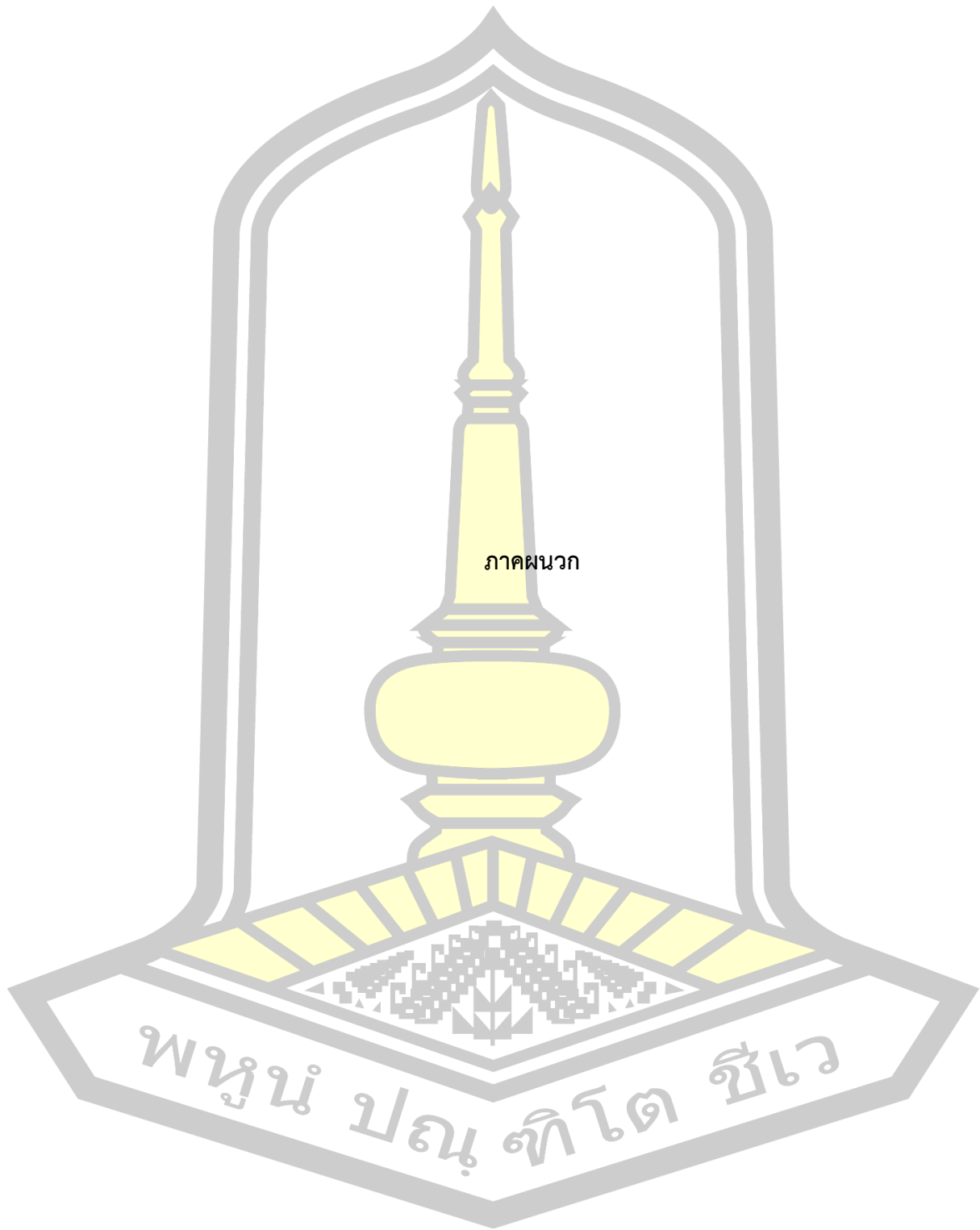


- Johnson, D.W, and F. J. (1997). *Joining Together: Group Theory and Group Skills* (6th ed). Allyn & Bacon.
- Kemmis, S & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planer* (3rd ed.). Victoria: Deakin University.
- Mahan, L. A. (1990). *Which Extream Variant of the Ploblem-Solving Method of Teaching Showld be More Characteristic of the Many Teach Variations of Ploblem-solving Teacher.*
- McKinney. (2008). *Sociology through Active Learning. Pine Forge Pr.*
- eyer, D. K. and other. (1997). *Challenge in Mathematic Classroom: Student Learn Project-Based Instruction. Elementary School Journal.*
- Meyers, C and Jones, T. . (1993). *Promoting active Learning: Strategies for the college classroom.* San Francisco: Jossey-Bass.
- Morgan, C. . (1978). *Thinking and Problem Solving. A Brief Introductionto Psychology.*
- Nabor, D. G. (1975). *A Cimparative Study of Achievement and Ploblem Solving Abilitues of Black Pupils at the Intermediate Level in Computer Supported Instruction abd Sels-Contained Instructional Pricess.*
- Nixon, Jon. And Martin, Jane, Mckeown, Penny. And Ranson, S. (1996). *Encourage Learning: toward a theory of the Learning School.* Buckingham.
- Piaget, J. (1962). *The Origins of Intillgence in Children.* New York: W.W.Norton.
- Piaget,J.( 1970). *Science of education and the psychology of child.* New York : Orion Press.
- Polya, G. (1957). *How to Solve.* New York: Doubleday and Company Co.
- Stearns, S. A. (1994). *Steps for Active Learning of complex Concepts. College Teaching.*
- Sternberg, R.J.( 1985). *Beyond IQ : A triarchic theory of human intelligence.* New York : Cambridge University Press.

Stollburg, R. . (1956). *Problem-Solving, The Process Games in Science Teaching.*  
*Science Teacher.*

Weir, john J. (1974). *Problem Solving is Everbody's Problem.*





ภาคผนวก

พหุณฺ์ ปณฺุ ทิโต ชีเว



## แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 กฎหมายแพ่งและอาญา

เวลา 4 ชั่วโมง

เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา

เวลา 1 ชั่วโมง

สอนโดย นางสาวผกาวัลย์ นามนัย

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. ....

### มาตรฐานการเรียนรู้

ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข

### ตัวชี้วัด

ม.3/1 อธิบายความแตกต่างของการกระทำความผิดระหว่างคดีอาญาและคดีแพ่ง

### จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมาย ความสำคัญของกฎหมายได้
2. นักเรียนสามารถจำแนกกฎหมายแพ่งและอาญาได้ ภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดให้ได้
3. นักเรียนมีความสนใจในการเรียน

### คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย : นักเรียนมีวินัยในการทำงาน ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จตามเวลา
2. ใฝ่เรียนรู้ : นักเรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ตั้งใจ สนใจในการเรียน
3. มุ่งมั่นในการทำงาน : นักเรียนช่วยกันทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยความ

พากเพียร

### สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ความสามารถในการสื่อสาร : นักเรียนตอบคำถามครูผู้สอน สื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ความสามารถในการคิด : นักเรียนสามารถคิดเชื่อมโยง ตามปัญหาที่ครูกำหนดให้ได้อย่างเหมาะสม

ความสามารถในการแก้ปัญหา : นักเรียนสามารถแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณตามสถานการณ์หรือเงื่อนไขที่ครูกำหนดให้ได้อย่างเหมาะสม

## สาระสำคัญ

กฎหมายเป็นกฎเกณฑ์ กติกา หรือมาตรฐานในการจัดระเบียบการอยู่ร่วมกันในสังคม กฎหมายที่ควรรู้เกี่ยวกับตนเองและครอบครัว กฎหมายที่ควรรู้เกี่ยวกับชุมชนและกฎหมายสำคัญของประเทศ ดังนั้นจึงจำเป็นที่ทุกคนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย เพื่อที่จะได้นำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ได้แก่ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอาญา

## สาระการเรียนรู้

1. ความหมาย ความสำคัญของกฎหมาย
2. กฎหมายแพ่ง
3. กฎหมายอาญา

## สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ม. 3
2. วิดีโอ เรื่อง ป่าทุบรถ
3. power point
4. ใบงาน เรื่อง จำแนกกฎหมายแพ่งและอาญา

## ผลงานที่ต้องการ

นักเรียนแต่ละกลุ่มทำแผนผังความคิดเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันกับกฎหมาย

## การวัดและการประเมินผล

1. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. ประเมินผลงานนักเรียน

## เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล

1. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ 3 รายการ 9 คะแนน
2. แบบประเมินผลงานชนิดรูบลิสกอร์ 3 ระดับ 5 รายการ 15 คะแนน

## เกณฑ์การวัดและประเมินผล

นักเรียนทุกคนมีคะแนนจากการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการประเมินผลงานรวมเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 75

## กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

### ขั้นที่ 1 สร้างความคุ้นเคย

ครูแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนและครูพูดคุยกันเกี่ยวกับประเด็นที่จะศึกษา ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องกฎหมาย โดยครูถามนักเรียนว่า มนุษย์เราอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเป็นสังคมโอกาสที่จะมีความขัดแย้งย่อมจะเกิดขึ้นได้ นักเรียนคิดว่าคนสังคมมีวิธีกำจัดความขัดแย้งนั้นได้อย่างไร มีอะไรเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมบ้าง

### ขั้นที่ 2 กำหนดกลุ่ม

ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนโดยคละความสามารถ เก่ง ปานกลาง อ่อน เพื่อสร้างความคาดหวังที่ท้าทาย

### ขั้นที่ 3 ทำงานเป็นกลุ่ม

นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายถึงความหมายความสำคัญของกฎหมาย ทั้งกฎหมายแพ่งและอาญา ครูถามคำถามกระตุ้นความคิดว่า ถ้าไม่มีกฎหมายสังคมจะเป็นอย่างไร หลังจากนั้นครูเปิดวิดีโอ เรื่อง ป่าทุบรถ ให้นักเรียนดู ให้สมาชิกในกลุ่มระดมความคิด วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาพร้อมเสนอแนวทางแก้ไข และระบุว่าเป็นการกระทำของบุคคลในวิดีโอเกี่ยวข้องกับกฎหมายใด โดยช่วยกันเขียนลงในใบงาน เรื่อง จำแนกกฎหมายแพ่งและอาญา

### ขั้นที่ 4 การนำไปใช้

สมาชิกในกลุ่มระดมสมอง ช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาในชุมชนของตนเอง พร้อมทั้งระบุว่าปัญหาดังกล่าวเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอย่างไรและสัมพันธ์กับเหตุการณ์ในวิดีโออย่างไร พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขตามหลักกฎหมาย

### ขั้นที่ 5 การสะท้อนความคิด

นักเรียนแต่ละกลุ่มทำแผนผังความคิด สรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเอง แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด

### ขั้นที่ 6 สรุปผล

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ในชั่วโมง โดยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งอธิบายและชี้แนะเพิ่มเติม

## ใบงาน เรื่อง จำแนกกฎหมายแพ่งและอาญา

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. จากวิดีโอที่นักเรียนดู บุคคลใดทำผิดกฎหมายแพ่ง จงอธิบาย

.....

.....

.....

2. จากวิดีโอที่นักเรียนดู บุคคลใดทำผิดกฎหมายอาญา จงอธิบาย

.....

.....

.....

3. หากนักเรียนเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในคลิปวิดีโอ นักเรียนจะอย่างไร

.....

.....

.....

3. การกระทำของบุคคลในคลิปเหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

4. นักเรียนสามารถนำหลักกฎหมายมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร จงยกตัวอย่าง เหตุการณ์

.....

.....

.....

พจนานุกรมศัพท์โต ชีเว





## เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมที่พึงประสงค์

รายการประเมิน	3	2	1
มีวินัย	นักเรียนสามารถทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด	นักเรียนทำงานเสร็จแต่ช้ากว่าเวลาที่กำหนดไม่เกิน 5 นาที	นักเรียนทำงานเสร็จแต่ช้ากว่าเวลาที่กำหนดมากกว่า 5 นาที
ใฝ่เรียนรู้	นักเรียนตั้งใจและสนใจในการเรียนรู้ดีมาก	นักเรียนตั้งใจและสนใจในการเรียนรู้พอใช้	นักเรียนตั้งใจและสนใจในการเรียนรู้น้อยมาก
มุ่งมั่นในการทำงาน	นักเรียนตั้งใจทำงานผลงานมีคุณภาพดีมาก	นักเรียนตั้งใจ ผลงานพอใช้	นักเรียนไม่ตั้งใจทำงานผลงานต้องปรับปรุง

เกณฑ์การให้คะแนนการประเมินพฤติกรรม กำหนดไว้ดังนี้

- |   |         |          |
|---|---------|----------|
| 3 | หมายถึง | ดีมาก    |
| 2 | หมายถึง | ดี       |
| 1 | หมายถึง | ปรับปรุง |

ผ่านเกณฑ์ระดับ ดี ขึ้นไป หรือได้คะแนน 7 คะแนนขึ้นไป





## เกณฑ์การประเมินคุณภาพผลงานนักเรียน

รายการประเมิน	3	2	1
เนื้อหาครบถ้วน	มีเนื้อหาครบถ้วนตามที่ได้รับมอบหมายดีมาก	มีเนื้อหาครบถ้วนตามที่ได้รับมอบหมายบางส่วน	มีเนื้อหาไม่ครบถ้วนตามที่ได้รับมอบหมาย
เรียงลำดับเนื้อหาชัดเจน	เรียงลำดับได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องตรงประเด็นมีสารประโยชน์	เรียงลำดับได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องตรงประเด็นมีสารประโยชน์บางส่วน	เรียงลำดับได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องแต่ไม่ตรงตรงประเด็นและไม่มีสารประโยชน์
การใช้ภาษาเหมาะสม	ใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมตรงตามอักขรวิธี เข้าใจง่าย	ใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมตรงตามอักขรวิธีบางส่วน	ใช้ภาษาไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี แต่พอเข้าใจได้
มีความคิดสร้างสรรค์	แสดงความคิดสร้างสรรค์ และตกแต่งผลงานได้สวยงามดีมาก	แสดงความคิดสร้างสรรค์พอใช้และตกแต่งผลงานสวยงาม	ไม่แสดงความคิดสร้างสรรค์ในผลงานเลย แต่ตกแต่งผลงาน
มีสะอาดเป็นระเบียบ	ผลงานสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยดีมาก	ผลงานสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย	ผลงานไม่สะอาดและไม่เป็นระเบียบ

เกณฑ์การให้คะแนนการประเมินผลงาน กำหนดไว้ดังนี้

- |   |         |               |
|---|---------|---------------|
| 3 | หมายถึง | มีคุณภาพดีมาก |
| 2 | หมายถึง | มีคุณภาพดี    |
| 1 | หมายถึง | ควรปรับปรุง   |

ผ่านเกณฑ์ระดับ ดี ขึ้นไป หรือได้คะแนน 10 คะแนนขึ้นไป

บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

.....

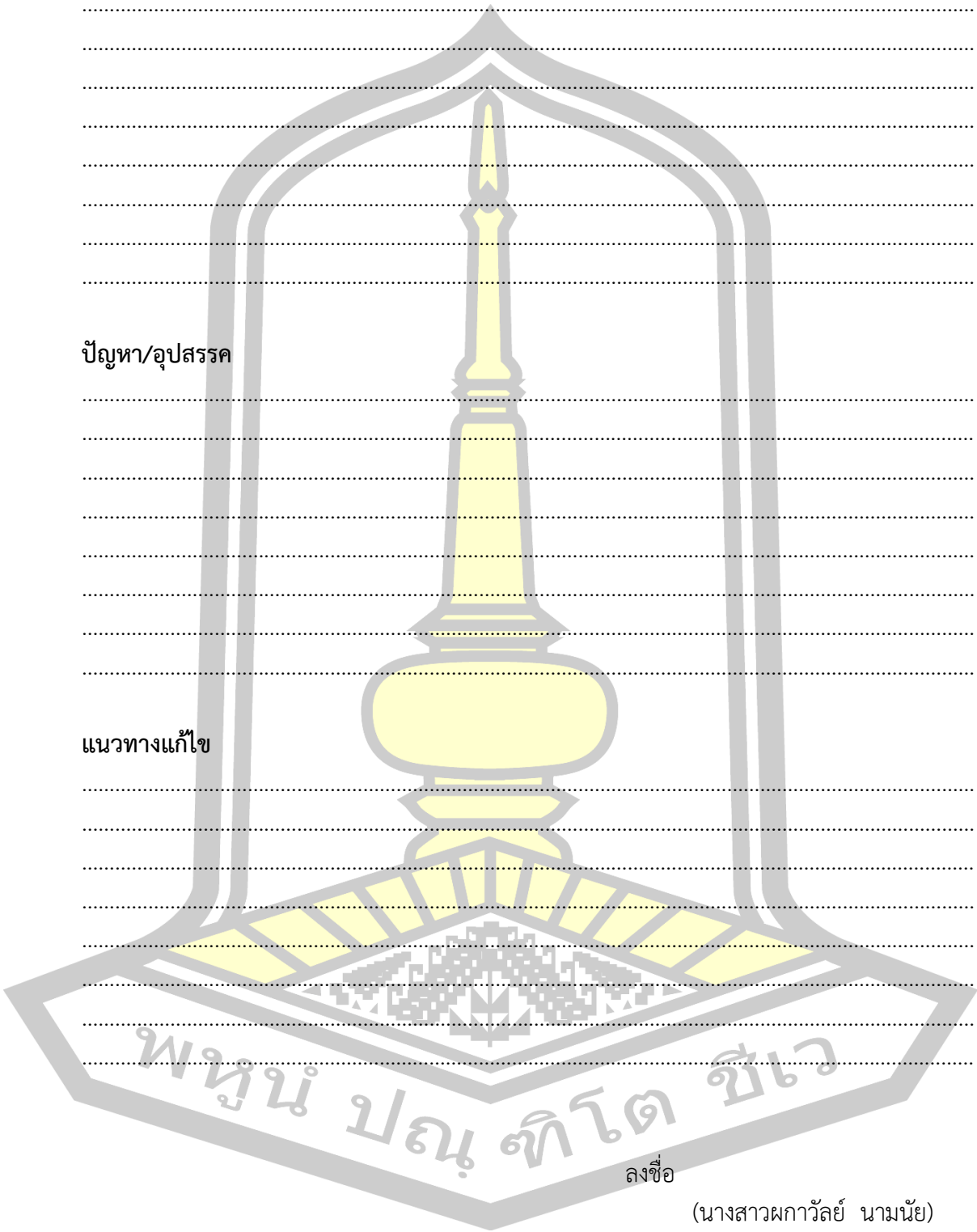
.....

.....

.....

.....

.....



ลงชื่อ  
 (นางสาวผกาวัลย์ นามนัย)  
 ครูผู้ช่วย  
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

.....  
.....  
.....  
.....  
.....

ลงชื่อ

(นางพิรารวรรณ น้าบัณฑิต)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ

.....  
.....  
.....  
.....  
.....

ลงชื่อ

(นายอดุลย์ แสงคำ)

รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ

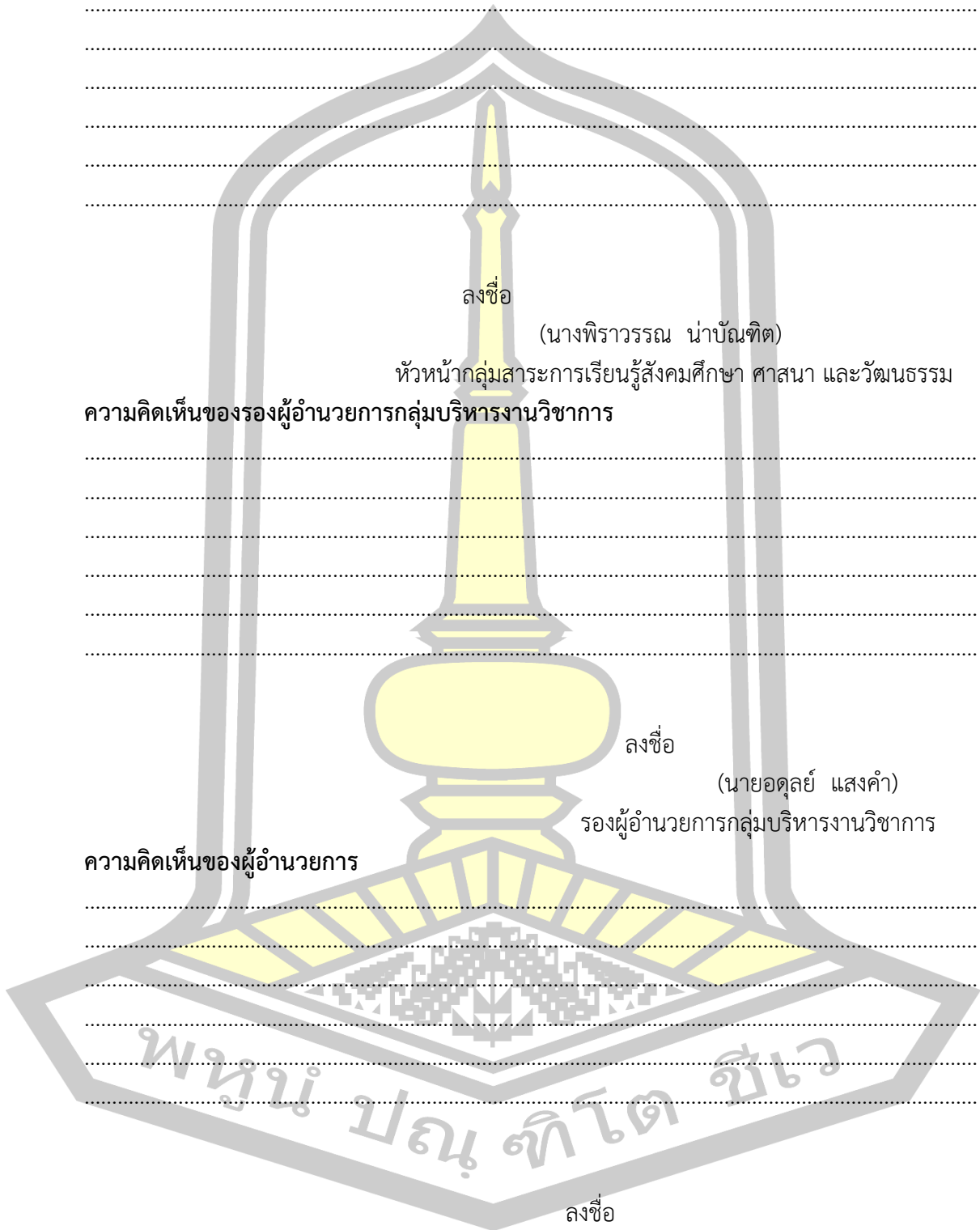
ความคิดเห็นของผู้บริหาร

.....  
.....  
.....  
.....  
.....

ลงชื่อ

(นายไพฑูรย์ มนตรี)

ผู้อำนวยการโรงเรียน





## แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สังคมไทย

เวลา 3 ชั่วโมง

หน่วยย่อยที่ 1 เรื่อง สังคมไทย

เวลา 1 ชั่วโมงสอน

โดย นางสาวภาววัลย์ นามนัย

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

### มาตรฐานการเรียนรู้

ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษา ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข

### ตัวชี้วัด

ม.3/4 วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศ และเสนอแนวคิดในการลด ความขัดแย้ง

จุดประสงค์การเรียนรู้ หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว นักเรียนจะสามารถ

1. อธิบายลักษณะสถาบันในสังคมไทยได้
2. วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสถาบันในสังคมไทยซึ่งมีส่วนร่วมมือกันในการแก้ปัญหาความ ขัดแย้งได้

### คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย : นักเรียนมีวินัยในการทำงาน ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จตามเวลา
2. ใฝ่เรียนรู้ : นักเรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ตั้งใจ สนใจในการเรียน
3. มุ่งมั่นในการทำงาน : นักเรียนช่วยกันทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยความ พากเพียร

### สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ความสามารถในการสื่อสาร : นักเรียนตอบคำถามครูผู้สอน สื่อสารได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

ความสามารถในการคิด : นักเรียนสามารถคิดเชื่อมโยง ตามปัญหาที่ครู กำหนดให้ ได้อย่างเหมาะสม

ความสามารถในการแก้ปัญหา : นักเรียนสามารถแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณตาม สถานการณ์หรือเงื่อนไขที่ครูกำหนดให้ได้อย่าง เหมาะสม



## สาระสำคัญ

สถาบันทางสังคมไทยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการขัดเกลาสมาชิกในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ลดความขัดแย้งระหว่างกัน

## สาระการเรียนรู้

1. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เช่น การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อ

## สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ม. 3
2. วิดีโอ เรื่อง สังคมไทย
3. power point
4. ใบความรู้ เรื่อง สังคมไทย
5. ภาพสังคมไทย
6. ใบงาน 1 เรื่อง สังคมไทย
7. ใบงาน 2 เรื่อง ปัญหาสังคมไทย

## ผลงานที่ต้องการ

นักเรียนแต่ละกลุ่มทำแผนผังความคิดปัญหาในสังคมของนักเรียน

## การวัดและการประเมินผล

1. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. ประเมินผลงานนักเรียน

## เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล

1. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ 3 รายการ 9 คะแนน
2. แบบประเมินผลงานชนิดรูบลิคสกออร์ 3 ระดับ 5 รายการ 15 คะแนน

## เกณฑ์การวัดและประเมินผล

นักเรียนทุกคนมีคะแนนจากการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการประเมินผลงานรวมเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 75

## กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

ขั้นที่ 1 สร้างความคุ้นเคย

ครูแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนและครูพูดคุยกันเกี่ยวกับประเด็นที่จะศึกษา ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

เกี่ยวกับสังคมไทยในความคิดของนักเรียน และให้นักเรียนอภิปรายปัญหาสังคมที่นักเรียนพบเจอ และนักเรียนมีวิธีจัดการกับปัญหานั้นอย่างไร

#### ขั้นที่ 2 กำหนดกลุ่ม

ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนโดยคละความสามารถ เก่ง ปานกลาง อ่อน เพื่อสร้างความคาดหวังที่ท้าทาย

#### ขั้นที่ 3 ทำงานเป็นกลุ่ม

ครูเปิดวิดีโอ สังคมไทย ให้นักเรียนดู หลังจากนั้นแจกภาพเกี่ยวกับสังคมไทยให้นักเรียน กลุ่มละ 1 ภาพ ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ภาพ ที่แจกให้ว่าเป็นลักษณะสำคัญของสังคมไทย อย่างไร แล้วช่วยกันเขียนสรุปไว้ใต้ภาพ ตัวแทนกลุ่ม นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน และให้กลุ่มอื่น ช่วยกันเสนอแนะเพิ่มเติม โดยครูเป็นผู้ตรวจสอบความ ถูกต้อง จากนั้นครูอธิบายเชื่อมโยงเกี่ยวกับ ลักษณะของสังคมไทยและปัญหาสังคม และให้นักเรียนตอบ คำถามกระตุ้นความคิด เช่น

- นักเรียนคิดว่าลักษณะของสังคมไทยเป็นอย่างไร ในสังคมมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น และนักเรียนมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร และถ้าแก้ปัญหาได้จะเกิดผลอย่างไร
- สังคมไทยมีเอกลักษณ์ที่เด่นกว่าสังคมอื่นในเรื่องใด หรือมีลักษณะเด่นอย่างไร

#### ขั้นที่ 4 การนำไปใช้

ครูมอบหมายให้นักเรียนในกลุ่มร่วมกันศึกษาความรู้เรื่อง ลักษณะของสถาบันทางสังคมไทย จากหนังสือเรียน โดยให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มศึกษาความรู้ คนละ 1-2 หัวข้อ ตามความเหมาะสม ดังนี้

- สถาบันครอบครัว
- สถาบันการศึกษา
- สถาบันศาสนา
- สถาบันทางเศรษฐกิจ
- สถาบันการเมืองการปกครอง
- สถาบันนันทนาการ
- สถาบันสื่อสารมวลชน

และตั้งประเด็นให้นักเรียนระดมสมองกันว่าปัญหาสังคมไทยจะลดน้อยลงไปในั้น แต่ละสถาบันมีบทบาทในการแก้ปัญหาอย่างไร

#### ขั้นที่ 5 การสะท้อนความคิด

นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปองค์ความรู้ของตนเอง แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของตนเอง หน้าชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด และทำแผนผังความคิดปัญหาในสังคมของนักเรียน

#### ขั้นที่ 6 สรุปผล

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ในชั่วโมง โดยให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งอธิบายและชี้แนะเพิ่มเติม

## ใบความรู้ เรื่อง สังคมไทย

### ลักษณะทั่วไปของสังคมไทย

ยึดถือพระมหากษัตริย์และนับถือพระพุทธศาสนา มีโครงสร้างแบบหลวม ๆ ไม่ค่อยมีการรักษากฎเกณฑ์ระเบียบอย่างเคร่งครัด มีการผ่อนปรนในเรื่องต่าง ๆ เป็นสังคมเกษตรกรรม ประชากรมีชีวิตอยู่อย่างง่าย ๆ ส่วนใหญ่ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นหลัก โครงสร้างของชนชั้นยึดสถานภาพ ทรัพย์สินสมบัติ อำนาจ เกียรติยศ คุณงามความดี เป็นเกณฑ์การแบ่งชนชั้น มีความรักในถิ่นฐานบ้านเกิดของตน ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดลักษณะของสังคมไทย

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรและพืชพรรณธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาตินี้ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมมาตั้งแต่อดีต มีขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเช่นลักษณะการสร้างบ้านเรือน ประเพณีแห่นางแมว เป็นต้น

สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ได้แก่ สิ่งประดิษฐ์ ศิลป ภาษาและวรรณคดี ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมทางสังคม อิทธิพลของพระพุทธศาสนาในปัจจุบันยังรับเทคโนโลยีสมัยใหม่จากสังคมตะวันตกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของสังคมไทยไปจากอดีต

สิ่งแวดล้อมทางสังคม หมายถึง แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม เช่น ความเป็นมิตรช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน การให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ การมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวอย่างใกล้ชิดสนิทสนม เป็นต้น สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ยกตัวอย่างมานี้ บางอย่างก็เปลี่ยนไปจากอดีตเนื่องจากโครงสร้างประชากรของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป และเนื่องจากการที่ได้ติดต่อสัมพันธ์กับสังคมอื่น ๆ โดยเฉพาะอิทธิพลจากสังคมตะวันตก ทำให้สิ่งแวดล้อมทางสังคมได้ขยายกว้างออกไปกว่าเดิม และมีผลต่อรูปแบบความสัมพันธ์ในการดำเนินชีวิตของสังคมไทยปัจจุบัน

### โครงสร้างของสังคมไทย

โครงสร้างของสังคมไทย หมายถึง ส่วนต่างๆ ที่ประกอบกันเป็นระบบความสัมพันธ์ของสังคมไทย ที่สำคัญได้แก่ *กลุ่มสังคมต่าง ๆ* ที่ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและ*สถาบันสังคมไทย* กลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคมไทย ครอบครัวไทย มีลักษณะเป็นครอบครัวขยายประกอบด้วยสมาชิกซึ่งเป็นประชากรไทยจำนวนครัวเรือนในสังคมไทยมีทั้งสิ้นประมาณ 11.3 ล้านครัวเรือน มีจำนวนสมาชิกโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 4.99 คน และมีแนวโน้มว่า จำนวนสมาชิกเฉลี่ยในแต่ละครัวเรือนจะลดลง ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายควบคุมขนาดประชากรของรัฐบาล โดยการวางแผนครอบครัว ชุมชน หมายถึง กลุ่มครอบครัวที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน มีวัฒนธรรมและกิจกรรมบางประการร่วมกันเพื่อสนองความต้องการของสมาชิก และเพื่อแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวันร่วมกัน ชุมชนในสังคมไทยมี 2 ประเภท คือ ชุมชนชนบทและชุมชนเมืองซึ่งมีลักษณะเปรียบเทียบได้ดังนี้

ชุมชนชนบท	ชุมชนเมือง
1.ประชากรมีจำนวนมากแต่อยู่กระจัดกระจายเป็นชุมชนเล็ก ๆ	1.ประชากรมีเป็นจำนวนมากและอยู่กันอย่างหนาแน่น
2.สถาบันการศึกษามีไม่มากนัก	2.มักเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาที่สำคัญ
3.รายได้ยังน้อย มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	3.เศรษฐกิจดี มีรายได้รายจ่ายสูง เป็นศูนย์รวมทางเศรษฐกิจและมีอาชีพหลากหลาย
4.เป็นการปกครองส่วนภูมิภาค มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย	4.เป็นศูนย์กลางการเมืองการปกครองของประเทศ
5.สถาบันศาสนาสำคัญมากของชุมชนบทไทยมีศรัทธาในศาสนาเคร่งครัด	5.เป็นศูนย์รวมของศาสนาและความเชื่อ แต่ระดับความศรัทธาในศาสนาไม่สูง
6.มีความสัมพันธ์เป็นแบบส่วนตัวและกันเองเป็นไปตามประเพณี	6.มีความสัมพันธ์แบบทางการ ยึดถือประโยชน์เป็นเกณฑ์
7.มีการเปลี่ยนแปลงช้าและมีปัญหาสังคมน้อย	7.มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและมีปัญหาสังคมมาก

เนื่องจากสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง สังคมชนบทเดิมกับสังคมชนบทปัจจุบันจึงมีความแตกต่างที่ควรสังเกต ดังนี้

ชุมชนชนบทปัจจุบัน	ชุมชนชนบทเดิม
1.มีความโดดเด่นยลลดลง มีความสัมพันธ์กับชาวเมืองมากขึ้น	1.ตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยว
2.ทำการเกษตรเพื่อการค้า	2.มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
3.มีการใช้เครื่องทุ่นแรงเพื่อการเกษตร	3.มีการใช้แรงงานเพื่อการเกษตร
4.เศรษฐกิจเป็นแบบการค้ามากขึ้น	4.เศรษฐกิจเพื่อการบริโภค

#### สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสังคมชนบท

สาเหตุภายใน เช่น การเกิด การตาย การย้ายถิ่นฐาน

สาเหตุภายนอก เช่น การคมนาคม การผสมผสานทางวัฒนธรรม

ข้อแตกต่างระหว่างชุมชนไทยทั้ง 2 ประเภท อาจเปรียบเทียบได้ดังนี้

ชุมชนชนบท	ชุมชนเมือง
1.มีลักษณะครอบครัวขยาย เป็นสังคมส่วนใหญ่ของไทย 2.สมาชิกสัมพันธ์กันแบบปฐมนิคม เคารพนับถือกันแบบเครือญาติ 3.มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก 4.ลักษณะทางเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน 5.เป็นสังคมแบบประเพณีนำ ยึดถือในศาสนาขนบธรรมเนียมประเพณี 6.คุณภาพชีวิตยังอยู่ในระดับต่ำ 7.มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมช้า แต่บางอย่างพัฒนาไปรวดเร็ว เช่น ชีวิตความเป็นอยู่	1.ลักษณะครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่ 2.สมาชิกสัมพันธ์กันตามสถานภาพ มีการติดต่อกันเป็นทางการ 3.อาชีพหลากหลาย 4.มีฐานะอาชีพแตกต่างกันมาก ตั้งแต่ยากจนถึงเศรษฐี 5.วัฒนธรรมผสมปนเป 6.โดยเฉลี่ยคุณภาพชีวิตสูงกว่าชนบท 7.การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นไปรวดเร็ว ทั้งการศึกษา เทคโนโลยี ความเป็นอยู่

ชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย นอกจากสังคมไทยจะประกอบไปด้วยชนเชื้อชาติไทย ซึ่งเป็นสมาชิกส่วนใหญ่ของสังคมแล้ว ยังประกอบไปด้วยชนชาติพันธุ์อื่น ๆ ซึ่งดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยด้วยกัน เช่น ชาวไทยเชื้อชาติสายจีน และเชื้อชาติต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป นอกจากนี้ยังประกอบไปด้วยชนกลุ่มน้อย ชาวไทยที่นับถือศาสนา อิสลามและคริสต์ในภาคใต้ เป็นต้น กลุ่มสังคมที่กล่าวมานี้แม้ว่าจะมีวัฒนธรรมย่อยในการดำเนินชีวิตในกลุ่มของตน แต่ก็ยึดถือวัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมหลัก และร่วมสร้างความเจริญแก่สังคมไทยมาโดยตลอด

#### สถาบันสำคัญของสังคมไทย

สถาบันครอบครัว ครอบครัวของชาวไทยปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วยสามี ภรรยา บุตรและอาจมีคนรับใช้อาศัยอยู่ด้วย แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่เป็นครอบครัวใหญ่ คือ ครอบครัวที่มีสามี-ภรรยาอยู่หลายคู่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน การแต่งงานของคนไทยจะเป็นแบบสามีเดียว ภรรยาเดียว ห้ามแต่งงานระหว่างผู้สืบสายโลหิต การสืบสกุลถือผู้ชายเป็นหลัก บิดาหรือฝ่ายชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ครอบครัวเป็นทั้งหน่วยผลิตและหน่วยบริโภค

สถาบันทางศาสนาและการศึกษา คนไทยส่วนใหญ่ นับถือพระพุทธศาสนา 96.4% นับถือศาสนาอิสลาม 3.7% ศาสนาคริสต์ 0.6% ศาสนาฮินดู 0.01% และไม่ทราบว่ามีศาสนาใด 0.2% ร่วมทำบุญกันที่วัด รวมกลุ่มเพื่อพึ่งพิงเทศน์ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เคารพ สักการะพระภิกษุเจ้าถิ่น เช่น “เจ้าอาวาส” และ “พระลูกวัด” พระซึ่งเป็นตัวแทนของวัด มีบทบาทเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนในท้องถิ่น พระจึงเป็นหลักแห่งความยึดเหนี่ยว พระมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการ

พัฒนาท้องถิ่นใจชนบท เช่น การสร้างโรงเรียน สร้างบ่อน้ำสาธารณะ สร้างถนน เป็นต้น วัดเป็นสถาบันสำคัญของหมู่บ้าน เป็นศูนย์รวมของชาวชนบท โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่เด็ก ๆ ในชนบทไปเรียนหนังสือ บางโรงเรียนก็ขาดเครื่องมืออุปกรณ์การสอน ขาดครู ขาดอาคารเรียน ฯลฯ โดยเฉพาะโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก ทำให้เด็ก ๆ ชนบทได้รับการศึกษาไม่ทั่วถึง การศึกษาของเด็กชนบทต่ำ อีกอย่างหนึ่งเพราะพ่อแม่ของเด็กชนบทส่วนใหญ่ มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน ไม่สามารถที่จะส่งบุตรหลานได้ศึกษาต่อชั้นสูงการเงินเป็นอุปสรรคอย่างใหญ่หลวงในการศึกษาเล่าเรียนของเด็กชนบทไทย

สถาบันทางเศรษฐกิจ ชาวชนบทไทยร้อยละ 80 เป็นเกษตรกร เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น สินค้าออกที่ช่วยผดุงเศรษฐกิจของประเทศประมาณร้อยละ 90 เป็นผลผลิตทางเกษตรกรรม ได้แก่ ข้าว ยางพารา ข้าวโพด ไม้สัก ปอ มันสำปะหลัง

สถาบันพระมหากษัตริย์ จากประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศไทยได้จารึกให้เป็นที่ประจักษ์ว่า ประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์ปกครองประเทศมาตั้งแต่สมัยเริ่มแรกมีลักษณะเป็นแบบพ่อปกครองลูกการเรียกพระมหากษัตริย์จึงมีคำขึ้นต้นว่า “พ่อขุน” ตลอดระยะเวลาที่ประเทศไทยสามารถรวบรวมแคว้นต่าง ๆ เข้ามาอยู่รวมกันเป็นประเทศได้นั้น ประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์ปกครองสืบต่อกันเรื่อยมา บรรดาพสกนิกรชาวไทย ต่างก็ได้ตระหนักเป็นอย่างดีว่า สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเสมือนหลักชัยของประเทศ และจะเกิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ให้คงอยู่คู่ชาติไทยไปชั่วกาลนาน

### ค่านิยมทางสังคมไทย

ค่านิยม (Value) หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า น่ายกย่อง เป็นรูปแบบของความคิดที่ติดอยู่ในจิตใจของคนในสังคม และเป็นแนวทางที่คนยึดถือไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติ ค่านิยมแบ่งเป็น 2 ประเภท

ค่านิยมของบุคคล ซึ่งบุคคลจะแสดงออกให้เห็นได้จากการตัดสินใจของตนเองทั้งนี้ย่อมจะแตกต่างกันไปตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล

ค่านิยมของกลุ่มหรือค่านิยมของสังคม ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการเลือกสรร การยกย่อง และสิ่งที่บุคคลทั่วไปในสังคมปรารถนาว่ามีอะไรบ้าง สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นแนวทางให้บุคคลอื่น ๆ ในสังคมทราบว่าควรปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด

### ลักษณะของค่านิยม ดังนี้

ค่านิยมมีทั้งค่านิยมที่ดี และค่านิยมที่ไม่ดี เป็นสิ่งที่สามารถปลูกฝังถ่ายทอดได้

สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ แต่ก็ไม้อาจจะทำได้โดยง่ายนัก อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงค่านิยม อาจจะทำให้ดีขึ้น เมื่อบุคคลได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เพิ่มขึ้น เป็นมาตรฐานอย่างหนึ่งในการ ประเมินความประพฤติของบุคคล

### ความสำคัญของค่านิยม

ค่านิยมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ค่านิยมเป็นสิ่งที่ควบคุม พฤติกรรมของคนในสังคม ค่านิยมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ และอุปนิสัยใจคอของคนส่วนมาก เพราะบุคคลในสังคมย่อมได้ รับอิทธิพลจากค่านิยมของสังคม ค่านิยมจะช่วยให้คนในสังคมมี จุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน ทำให้มีความเชื่อในเรื่องต่างๆ อย่างเดียวกัน ดังนั้นค่านิยมของสังคมจึงจัด ว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยให้แก่สังคม

### ที่มาของค่านิยมของสังคมไทย

ได้จากการศาสนาพุทธ ปะปนกับศาสนาพราหมณ์ ได้จากสังคมดั้งเดิม คือระบบศักดินา เช่น ค่านิยมการนับถือเจ้านาย ยศถาบรรดาศักดิ์ เป็นต้น ได้จากระบบสังคมเกษตรกรรม เช่น ความเฉื่อย ขาดความกระตือรือร้น ยึดตัวบุคคล ได้จากความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ โชคกลาง

ค่านิยมของชนสังคมชนบทในสังคมไทย ยอมรับเรื่องบุญวาสนา กรรมเก่า โดยไม่ได้แย้ง เชื่อถือโชคกลาง เพราะมีวิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ นิยมเครื่องประดับประเภท ทอง เพชรนิล จินดา ชอบเสียงโชค เชิดชวยกย่องผู้คุณความดี นิยมทำบุญเกินกำลังและพิธีการต่างๆ ไม่นิยมโต้แย้ง ขี้เกรงใจคน เชื่อผู้สั่ง เห็นแก่หน้า ฟุ้งพาวาศัยกัน ร่วมมือกัน ช่วยเหลือจนเจือกัน สันโดษ เรื่อง ที่เกี่ยวกับส่วนรวมไม่ค่อยกระตือรือร้น หัวใจเฉพาะหน้า เช่น สนใจเฉพาะผลผลิตปีนี้ โดยไม่ค่อย สนใจอนาคต

ค่านิยมของสังคมเมืองในสังคมไทย มีเหตุผล จะไม่เชื่อเรื่องที่พิสูจน์ไม่ได้ มีกำหนดเวลาแต่ละวันชัดเจน เช่น ตื่นนอน ไปทำงาน มีการแข่งขันสูง ต้องดิ้นรนเพื่อความ อยู่รอด นิยมตะวันตก เช่น การใช้เทคโนโลยี การแต่งกาย การนันทนาการ มีความรับผิดชอบต่อ สังคม ชอบงานฟุ่มเฟือยหรูหรา เช่น ตกแต่งบ้านหรูหรา การเลี้ยงรุ่น เลื่อนยศ วันเกิด ฯลฯ เห็นแก่ตัว ไม่ค่อยไวใจใคร เนื่องจากต้องแข่งขัน และมีสมาชิกในสังคมมาก ค่านิยมที่ควรปลูกฝัง ในสังคมไทย

ค่านิยมที่ต้งามควรปลูกฝังในสังคมไทยมีดังนี้ การจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันขันแข็งมีมานะอดทน การยกย่องผู้ทำความดี ความกตัญญูกตเวทิตี การเคารพผู้อาวุโส การไม่ผูกพยาบาท การนิยมของไทย การเห็นแก่ประโยชน์ ของส่วนรวม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ค่านิยมที่ควรแก้ไขในสังคมไทยค่านิยมในทางที่ไม่ถูกต้องจะเป็นอุปสรรคในการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย ค่านิยมที่ควรแก้ไขมีดังนี้ การเห็นคุณค่าของเงินตรามากเกินไป การชอบเสี่ยงโชคและถือโชคกลาง การขาดระเบียบวินัย การนิยมใช้ของที่มาจากต่างประเทศ การไม่รู้จักประมาณในการใช้จ่าย การไม่ชอบเห็นใครดีเด่นกว่าตนเอง

## ปัญหาสังคมไทย

ปัญหาสังคม (Social Problem) หมายถึง สถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก ซึ่งมากพอควรและเกิดความรู้สึกว่าควรมาร่วมกันแก้ปัญหาให้ดีขึ้น

**ลักษณะของปัญหาสังคม** ปัญหาสังคมโดยทั่วไปมีลักษณะดังนี้คือ

เป็นสถานการณ์ที่กระทบกระเทือนบุคคลเป็นจำนวนมาก เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องชอบธรรม รู้สึกว่าสามารถจัดการได้อย่างใดอย่างหนึ่งได้ การแก้ไขมีลักษณะที่จะร่วมมือร่วมใจกัน สาเหตุของปัญหาสังคม มีปัจจัยหลายอย่าง เช่น

*เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้แก่*

สมาชิกในสังคมสร้างระบบสังคมและค่านิยมใหม่ ๆ ทำให้ระเบียบกฎเกณฑ์เดิมไม่อาจนำมาใช้ได้ การเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมือง ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น แหล่งเสื่อมโทรม ความยากจน ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การอพยพเข้าสู่ตัวเมืองเพื่อหางานทำ

*เกิดจากสมาชิกในสังคมบางคนหรือบางกลุ่ม ไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมวางไว้ ทำให้เกิดการขาดระเบียบและก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้น โดยมีสาเหตุเกิดจากความขัดแย้งระหว่างกฎเกณฑ์กับความมุ่งหมาย เช่น นักเรียนขยันท่องหนังสือ แต่สอบตกจึงต้องทุจริตในการสอบ ความล้มเหลวของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม สมาชิกในสังคมบางคนหรือบางกลุ่ม มีบุคลิกภาพที่เป็นปัญหาสร้างความเดือดร้อนให้สังคม เช่น ชอบก่อการวิวาท เป็นต้น* *เกิดจากการที่กลุ่มสังคมต่าง ๆ มีความคิดเห็นความต้องการและผลประโยชน์ขัดกัน ไม่ยอมร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของสังคม เช่น นายจ้างเอาใจเอาเปรียบลูกจ้าง เป็นต้น*

*การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ก่อให้เกิดปัญหา 2 ประการ คือ ปัญหาการว่างงาน เพราะมีการนำเครื่องจักร เครื่องทุ่นแรงมาใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เนื่องจากผลกระทบของเทคโนโลยีนั้น*

*การเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานของสังคม* เช่น หากมีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองเป็นประชาธิปไตย อาจก่อให้เกิดการต่อต้านหรือการผูกขาดอำนาจทางการเมือง

*ความล้าหลังทางวัฒนธรรม* ทั้งนี้เพราะความเจริญทางวัตถุกับจิตใจยังไม่มีความสัมพันธ์กัน แนวทางแก้ปัญหาสังคมไทย



แก้ปัญหาแบบระยะสั้น หรือแบบย่อย เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่ไม่ได้มีการวางแผน มาก่อน เช่น ปี 2538 น้ำท่วมกรุงเทพมหานครฉับพลัน กรุงเทพมหานครวางแผนรับมือ โดยการ สร้างคันดินกั้นน้ำเป็นการด่วน

แก้ปัญหาแบบระยะยาว หรือแบบรวม เพื่อหามาตรการมิให้เกิดปัญหานั้นอีก เช่น หลังจากสร้างคันดินแล้ว กรุงเทพมหานครได้วางโครงการป้องกันน้ำท่วมระยะยาว เพื่อป้องกันการ เกิดน้ำท่วมตลอดไป

### ปัญหาที่สำคัญของสังคมไทย

ปัญหาความยากจน มีสาเหตุมาจาก การเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว การขาดการศึกษา ทำให้ต้องประกอบอาชีพที่มีรายได้ต่ำ ขาดความชำนาญหรือทักษะในการประกอบอาชีพ จึงหางาน ทำยาก ครอบครัวแตกแยก เช่น หัวหน้าครอบครัวเล่นการพนัน ดื่มสุรา ทำให้เกิดความยากจน ได้รับบาดเจ็บหรือทุพพลภาพจากเครื่องจักรในโรงงาน ทำให้ทำงานไม่ได้ หรือได้น้อยลง ลักษณะ อาชีพมีรายได้สม่ำเสมอ จะเห็นจากพวกเกษตรกร และกรรมกรรับจ้าง ภัยจากธรรมชาติ หรือโรค ระบาด เห็นได้ชัดเจนจากการเกษตร ทำให้ผลผลิตเสียหาย ขายไม่ได้ราคา การมีบุตรมากเกินไป รายได้ไม่พอกับรายจ่าย มีนิสัยเฉื่อยชาและเกียจคร้าน เช่น ไม่กระตือรือร้นที่จะพัฒนาอาชีพของ ตน ไม่ชอบทำงาน เป็นต้น

#### แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา

พัฒนาเศรษฐกิจ เช่น ปฏิรูปที่ดิน ขยายการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

พัฒนาสังคม เช่น บริหารฝึกอาชีพให้ประชาชน พัฒนาโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

พัฒนาคุณภาพชีวิตประชากร เช่น ขยายโรงพยาบาล เสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน

#### ปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมในสังคมไทย

สาเหตุหลักของปัญหาสิ่งแวดล้อมมี 2 ประการคือ

สภาวะทางธรรมชาติ เช่น ความร้อน แสงแดด ฝนลม ทำให้สภาพภูมิประเทศถูกทำลาย ได้เอง ยากที่จะบรรเทารักษา แต่การทำลายโดยวิธีนี้ใช้เวลานานมาก

การกระทำของมนุษย์ ทำลายได้รวดเร็วและรุนแรงยิ่งกว่าธรรมชาติมากนัก สาเหตุหลักมา จากการเพิ่มประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยี

#### แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา

แก้พฤติกรรมของคนอันเป็นสาเหตุของปัญหา ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อย เช่น ไม่ทิ้งขยะลงใน แม่น้ำไปถึงเรื่องใหญ่โตกว้างขวางโดยการสร้างจิตสำนึกให้รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ สภาพแวดล้อม โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พัฒนาสภาพแวดล้อมที่มี อยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิม และสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ดีขึ้นมาเพิ่มเติม

ปัญหาสิ่งเสพติดยาเสพติด มีหลายชนิด ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน กระท่อม แอมเฟตามีน บาร์บิทเรต แอล.เอส.ดี. และสารระเหย ปัญหาสิ่งเสพติดส่วนใหญ่มักพบในกรุงเทพมหานคร และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้น นับเป็นปัญหาแก่สังคมไทยอย่างร้ายแรง

#### แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ครู ผู้ปกครอง โรงเรียน สื่อมวลชน ต้องประชาสัมพันธ์ให้สังคมรับรู้อันตรายจากสิ่งเสพติด รัฐบาลจะต้องกำหนดมาตรฐานการลงโทษแก่ผู้ค้ายาเสพติด และจัดบริการบำบัดแก่ผู้ติดยาเสพติดอย่างเพียงพอ สมาชิกในสังคมไทยโดยเฉพาะเยาวชน และผู้ใช้แรงงาน ต้องมีความรับผิดชอบตนเอง มีเหตุผล ไม่หลงเชื่อคำชักจูงของผู้อื่น ครอบครัวจะต้องให้การอบรมบุตร ให้ความรักและความอบอุ่นทางด้านจิตใจ แก่สมาชิกในครอบครัว

#### ปัญหาโรคเอดส์

เกิดจากเชื้อไวรัสเอดส์ ชื่อภาษาอังกฤษว่า Human immunodeficiency Virus หรือ เอชไอวี (H.I.V.) กลุ่มที่ติดเชื้อส่วนใหญ่มาจากผู้ที่มีพฤติกรรมสำส่อนทางเพศ และติดยาเสพติด ในปัจจุบันปัญหานี้เป็นภัยอย่างร้ายแรงของสังคมไทยและนับวันจะทวีมากขึ้นหากไม่มีการวางแผนป้องกันที่ดี

#### แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา

หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข จะต้องวางแผนและโครงการป้องกันการแพร่ของโรคเอดส์ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว รัฐจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ สร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้สังคมไทย เช่น ผู้ชายไม่ควรเที่ยวหญิงบริการ เพราะจะทำให้ภรรยาติดเชื้อได้ แก้ปัญหาอื่น ๆ อันเป็นสาเหตุเกี่ยวข้องกับโรคเอดส์ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี ฯลฯ

ปัญหาอาชญากรรม เป็นปัญหาที่คุกคามต่อความสงบเรียบร้อยและความผาสุกของประชาชนในสังคม สาเหตุของปัญหาอาชญากรรมมีหลายประการดังต่อไปนี้ เกิดความบกพร่องทางร่างกาย เกิดจากความบกพร่องทางจิตใจ เกิดจากสิ่งแวดล้อม เกิดจากการไร้ระเบียบในสังคม

#### แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา

การลงโทษผู้กระทำผิด การเข้าค่ายฝึกอบรมให้กลับประพฤติตนเป็นคนดี ให้คำแนะนำ

ปรึกษาให้ประพฤติตนอย่างถูกต้อง การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้ประชากรมีคุณภาพที่ดี

ปัญหาสุขภาพอนามัย เป็นปัญหาเกี่ยวกับความเจ็บป่วยอันเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย โภชนาการ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ฯลฯ สาเหตุของปัญหาสุขภาพอนามัยมีดังนี้

ขาดความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ขาดแคลนหมอและอุปกรณ์การแพทย์ ข้อผิดพลาดและปัญหาด้านการบริการ ปัญหาด้านการกระจายแพทย์ไปยังโรงพยาบาลต่างๆ

ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกสังคมรวมทั้งประเทศไทย ก่อให้เกิดปัญหาที่บั่นทอนความก้าวหน้าของสังคมไทยมาโดยตลอด ก่อให้เกิดผลเสียดังต่อไปนี้ ทำให้ชาติเสื่อมเสียชื่อเสียง เกิดความแตกแยกและความไม่ยุติธรรมในสังคม เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ประชาชนขาดความศรัทธาในข้าราชการและรัฐบาล เป็นข้ออ้างของฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล

สาเหตุของปัญหาฉ้อราษฎร์บังหลวง คือ แรงจูงใจและโอกาสอำนวย ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ กฎหมายมีข้อบกพร่อง

การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ ค่านิยมในทางที่ไม่ถูกต้อง

ปัญหาโสเภณี นับเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญปัญหาหนึ่ง แสดงให้เห็นถึงความเสื่อมทางศีลธรรมและส่งผลไปยังปัญหาโรคร้ายต่าง ๆ รวมทั้งโรคเอดส์

สาเหตุที่สำคัญของปัญหาโสเภณี คือ ค่านิยมในด้านเงินตราและวัตถุ รวมทั้งการแสวงหาผลประโยชน์จากสถานบริการและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว

แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมไทย

การแก้ไขปัญหานั้นต้องแก้ตามปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะแต่ละปัญหามีสาเหตุแตกต่างกันออกไป แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหานั้น อาจสรุปได้ ดังนี้

รัฐบาลจะต้องวางระเบียบและออกกฎหมาย เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดอย่างรัดกุม เช่น ออกกฎหมายลงโทษผู้ที่ค้ายาเสพติด หรือล่อลวงหญิงมาเป็นโสเภณี เป็นต้น วางแผนและนโยบายแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น ประสานการทำงานระหว่างรัฐกับเอกชน เพื่อแก้ปัญหานั้น ๆ เช่น จัดโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โครงการรณรงค์โรคเอดส์ เป็นต้น ให้การศึกษาแก่ประชาชนเพราะการศึกษาเป็นบ่อเกิดของเหตุผลและการมีความคิดที่ดี ปรับปรุงระบบสังคมให้มีประสิทธิภาพ เช่น ระบบการให้สวัสดิการแก่ผู้ยากไร้ การประกันสังคม การวางแผนครอบครัว เป็นต้น พัฒนาเศรษฐกิจทั้งทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เช่น การประกันราคาพืชผล ส่งเสริมการลงทุน พยายามให้บุคคลในท้องถิ่นมีงานทำตลอดปี พัฒนาสังคม เช่น สื่อมวลชนช่วยกันเผยแพร่สร้างค่านิยมที่ดีแก่สังคม ครอบครัว พยายามสร้างค่านิยมที่ดีให้แก่บุตร รณรงค์ให้ประชาชนร่วมมือในการแก้ปัญหานั้นที่เกิดขึ้น

ที่มา

1. วัชรวิภา คลายนาทรและคณะ, ส.401 สังคมศึกษา- สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช(2533)
2. วิทย์ วิศทเวทย์และคณะ, หนังสือเรียนสังคมศึกษารายวิชา ส.401 สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์(2533)
3. สุพัตรา สุภาพและคณะ, หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส.401 สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช(2533)
4. คู่มือครูและแผนการสอนสังคมศึกษา รายวิชา ส.401 ฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์



## ใบงานที่ 1

### เรื่อง สังคมไทย

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

**คำสั่ง :** ให้นักเรียนตอบคำถามสั้น ๆ

1. สิ่งใดเป็นตัวกำหนดแบบแผนในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย

.....

2. ลักษณะทางวัฒนธรรมของชาติใดที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยอย่างเด่นชัด

1..... 2.....

3. การสร้างบ้านทรงไทยนั้นได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมใด

.....

4. ในปัจจุบันสังคมไทยได้รับเทคโนโลยีสมัยใหม่จากสังคมใด

.....

5. บทบาทใดของพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏเด่นชัดในปัจจุบัน

.....

6. โครงสร้างของสังคมไทยคืออะไร

.....

7. วิธีการพัฒนาและแก้ไขปัญหาความยากจนของชาวบ้านในชนบทที่ดีที่สุดคือสิ่งใด

.....

8. ปัญหาสังคมด้านใดที่จะพบเด่นชัดในชุมชนเมือง

.....

9. ชนกลุ่มน้อยในสังคมไทยที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านยาเสพติดคือกลุ่มใด

.....

10. ในสังคมชนบทไทยบรรทัดฐานทางสังคมแบบใดช่วยรักษาสังคมให้เร่ร่อนได้ดีที่สุด

.....

ใบงาน 2

เรื่อง ปัญหาสังคมไทย

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....



บอกหน่อยได้ไหม

ปัญหาสังคมหมายถึง.....  
.....  
.....

การว่างงานเป็นปัญหาของสังคม  
ด้านใด.....  
.....

3) แนวทางแก้ปัญหาความยากจน  
คือ 1.....  
2.....  
3.....

4) ปัญหาของสังคมไทยที่มีสาเหตุจาก  
การเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือ  
1.....  
2.....  
3.....  
4.....

5) ความอยากทดลอง อยากรู้ อยากเห็น  
เป็นสาเหตุหนึ่งของการติดยาเสพติด  
ใช่หรือไม่.....

การย้ายถิ่นทำให้เกิดปัญหาด้านใด  
มากที่สุด.....  
.....  
.....

6) ปัญหาโสเภณีแสดงให้เห็นถึงความ  
เสื่อมทางศีลธรรมและยังส่งผล  
ให้เกิดโรคร้ายได้อย่างไร.....

10) แนวทางการแก้ปัญหาประชากร  
สังคมไทย.....  
.....



## เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมที่พึงประสงค์

รายการประเมิน	3	2	1
มีวินัย	นักเรียนสามารถทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด	นักเรียนทำงานเสร็จแต่ช้ากว่าเวลาที่กำหนดไม่เกิน 5 นาที	นักเรียนทำงานเสร็จแต่ช้ากว่าเวลาที่กำหนดมากกว่า 5 นาที
ใฝ่เรียนรู้	นักเรียนตั้งใจและสนใจในการเรียนรู้ดีมาก	นักเรียนตั้งใจและสนใจในการเรียนรู้พอใช้	นักเรียนตั้งใจและสนใจในการเรียนรู้น้อยมาก
มุ่งมั่นในการทำงาน	นักเรียนตั้งใจทำงาน ผลงานมีคุณภาพดีมาก	นักเรียนตั้งใจ ผลงานพอใช้	นักเรียนไม่ตั้งใจทำงาน ผลงานต้องปรับปรุง

เกณฑ์การให้คะแนนการประเมินพฤติกรรม กำหนดไว้ดังนี้

- |   |         |          |
|---|---------|----------|
| 3 | หมายถึง | ดีมาก    |
| 2 | หมายถึง | ดี       |
| 1 | หมายถึง | ปรับปรุง |

ผ่านเกณฑ์ระดับ ดี ขึ้นไป หรือได้คะแนน 7 คะแนนขึ้นไป







## เกณฑ์การประเมินคุณภาพผลงานนักเรียน

รายการประเมิน	3	2	1
เนื้อหาครบถ้วน	มีเนื้อหาครบถ้วนตามที่ได้รับมอบหมายดีมาก	มีเนื้อหาครบถ้วนตามที่ได้รับมอบหมายบางส่วน	มีเนื้อหาไม่ครบถ้วนตามที่ได้รับมอบหมาย
เรียงลำดับเนื้อหาชัดเจน	เรียงลำดับได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องตรงประเด็นมีสารประโยชน์	เรียงลำดับได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องตรงประเด็นมีสารประโยชน์บางส่วน	เรียงลำดับได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องแต่ไม่ตรงตรงประเด็นและไม่มีสารประโยชน์
การใช้ภาษาเหมาะสม	ใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมตรงตามอักขรวิธี เข้าใจง่าย	ใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมตรงตามอักขรวิธีบางส่วน	ใช้ภาษาไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี แต่พอเข้าใจได้
มีความคิดสร้างสรรค์	แสดงความคิดสร้างสรรค์ และตกแต่งผลงานได้สวยงามดีมาก	แสดงความคิดสร้างสรรค์พอใช้และตกแต่งผลงานสวยงาม	ไม่แสดงความคิดสร้างสรรค์ในผลงานเลย แต่ตกแต่งผลงาน
มีสะอาดเป็นระเบียบ	ผลงานสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยดีมาก	ผลงานสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย	ผลงานไม่สะอาดและไม่เป็นระเบียบ

เกณฑ์การให้คะแนนการประเมินผลงาน กำหนดไว้ดังนี้

- |   |         |               |
|---|---------|---------------|
| 3 | หมายถึง | มีคุณภาพดีมาก |
| 2 | หมายถึง | มีคุณภาพดี    |
| 1 | หมายถึง | ควรปรับปรุง   |

ผ่านเกณฑ์ระดับ ดี ขึ้นไป หรือได้คะแนน 10 คะแนนขึ้นไป



ความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

.....  
.....  
.....  
.....  
.....

ลงชื่อ

(นางพิรารรณ นَابัณฑิต)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ

.....  
.....  
.....  
.....  
.....

ลงชื่อ

(นายอดุลย์ แสงคำ)

รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ

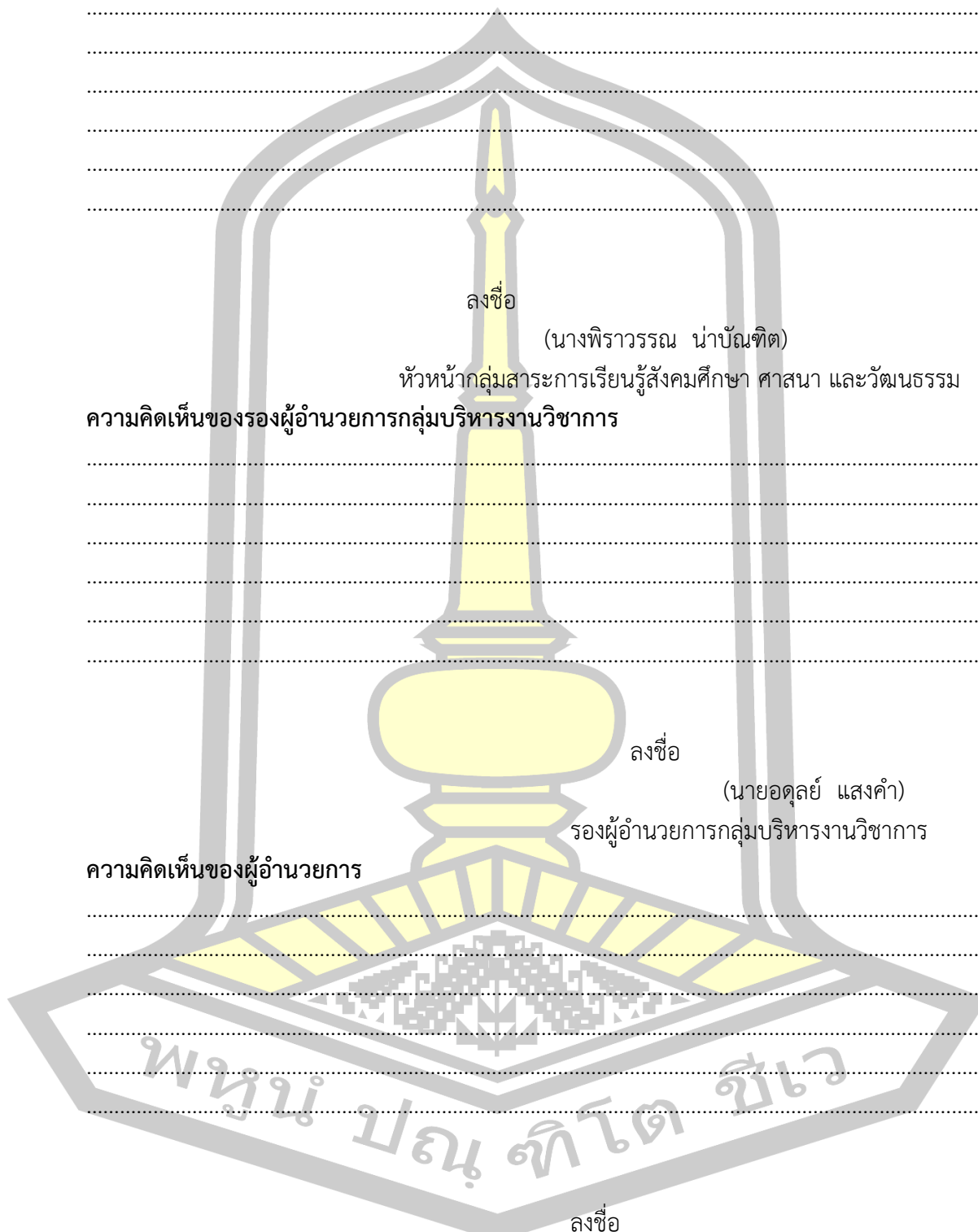
ความคิดเห็นของผู้บริหาร

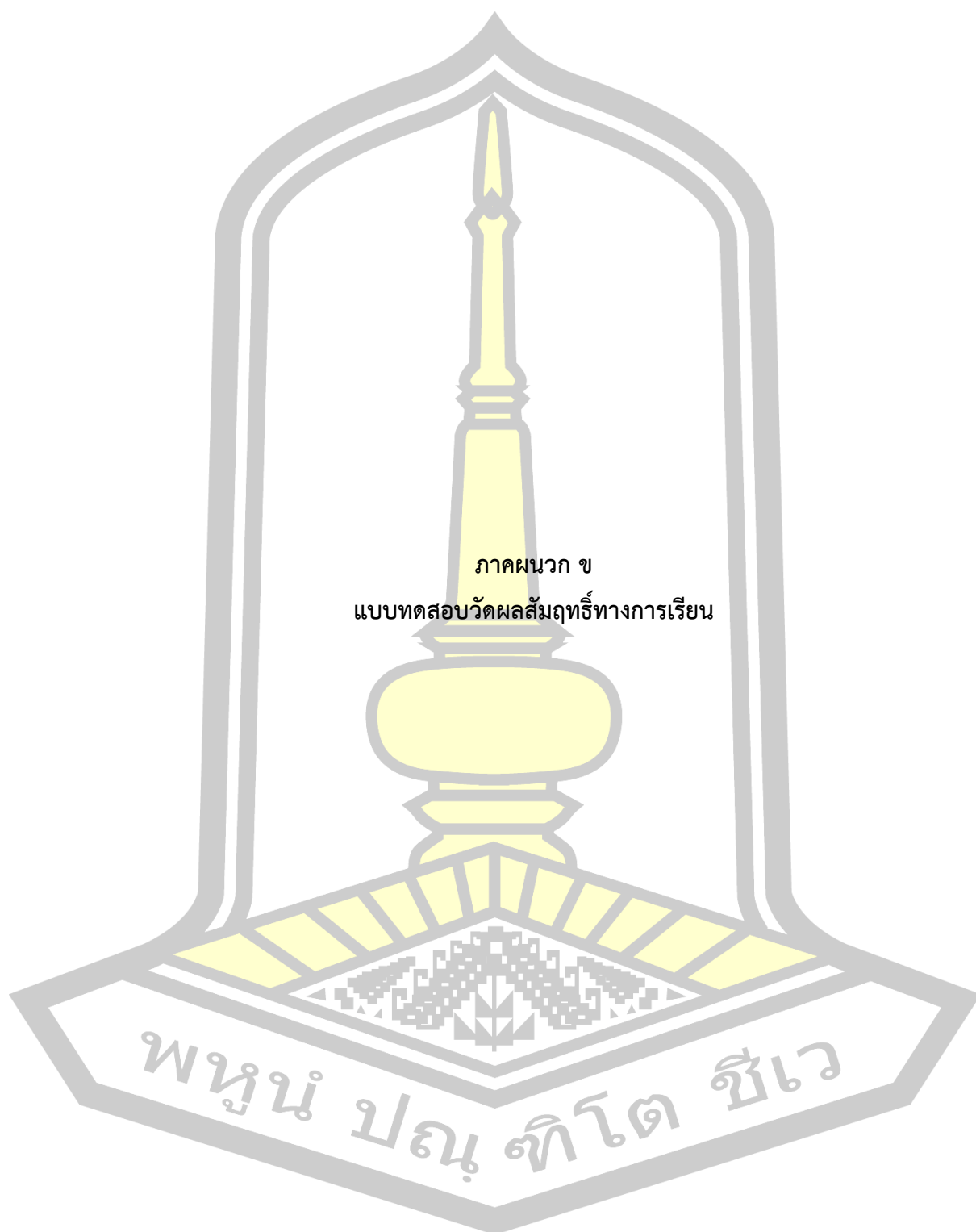
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

ลงชื่อ

(นายไพฑูรย์ มนตรี)

ผู้อำนวยการโรงเรียน





ภาคผนวก ข  
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พหุ ประถมศึกษา

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับที่ 1

วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว X ลงในกระดาษคำตอบ

<p>1. ข้อใดให้ความหมายของคำว่ากฎหมาย ได้ถูกต้องมากที่สุด</p> <p>ก. กฎระเบียบที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม</p> <p>ข. จารีตหรือประเพณีของคนในสังคม</p> <p>ค. บรรทัดฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม</p> <p>ง. กฎที่ควรปฏิบัติตามไม่มีบทลงโทษที่แน่นอน</p> <p>2. เพราะเหตุใดจึงต้องมีกฎหมายกำกับพฤติกรรมของคนในสังคม</p> <p>ก. เพื่อควบคุมคนในสังคม</p> <p>ข. เพื่อใช้ลงโทษผู้กระทำความผิด</p> <p>ค. เพื่อความสงบสุขของสังคม</p> <p>ง. เพื่อกำหนดรูปแบบของสังคม</p> <p>3. ข้อใดเป็นประโยชน์ของการรู้กฎหมาย</p> <p>ก. ป้องกันไม่ให้ผู้อื่นเอาเปรียบ</p> <p>ข. ได้เปรียบผู้อื่นด้านการศึกษา</p> <p>ค. สามารถประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม</p> <p>ง. สามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกฎหมาย</p> <p>4. กฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิหน้าที่และทรัพย์สินของบุคคลทั่วไปคือกฎหมายใด</p> <p>ก. กฎหมายแพ่ง</p> <p>ข. กฎหมายอาญา</p> <p>ค. กฎหมายการปกครอง</p> <p>ง. กฎหมายรัฐธรรมนูญ</p> <p>5. ลักษณะความสัมพันธ์ทางกฎหมายในข้อใดถูกต้อง</p> <p>ก. กฎหมายแพ่ง = รัฐ+รัฐ</p> <p>ข. กฎหมายอาญา = รัฐ+รัฐ</p> <p>ค. กฎหมายแพ่ง = เอกชน+รัฐ</p> <p>ง. กฎหมายอาญา = เอกชน+เอกชน</p>	<p>6. ข้อใดเป็นลักษณะกฎหมายแพ่ง</p> <p>ก. สามารถยอมความหรือโอนอ่อนผ่อนปรนกันได้</p> <p>ข. ผู้กระทำความผิดรับโทษตามระดับของการกระทำความผิด</p> <p>ค. เป็นการกระทำความผิดที่เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม</p> <p>ง. การพิจารณาคดีต้องเปิดเผยต่อหน้าคู่ความและสาธารณชน</p> <p>7. การกระทำในข้อใดจัดเป็นการกระทำความผิดทางแพ่ง</p> <p>ก. โต้แย้งรถจักรยานยนต์ของต่อ แล้วนำไปทิ้งน้ำ</p> <p>ข. ขาดิเสพยาบ้า แล้วไม่ยอมทำงานให้แก่ นายจ้าง</p> <p>ค. แก้วเช่าบ้านของก้านแล้วค้างค่าเช่าเป็นเวลานานถึง 2 ปี</p> <p>ง. สวยตบหน้าสาว เพราะสาวไปมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับสามีของเธอ</p> <p>8. เด็กชายโต้งแอบหยิบรองเท้าคู่มือใหม่ของเด็กชายเตี้ยที่วางไว้หน้าห้องสมุดไป แล้วเอารองเท้าคู่มือเก่าของตนมาวางไว้แทน เด็กชายโต้งมีความผิดฐานใด</p> <p>ก. ลักทรัพย์</p> <p>ข. ชิงทรัพย์</p> <p>ค. วิ่งราวทรัพย์</p> <p>ง. ยักยอกทรัพย์</p>
--	--

<p>9. การกระทำในข้อใดจัดเป็นการกระทำผิดทางอาญา</p> <p>ก. โต้แย้งรถจักรยานยนต์ของต่อ แล้วนำไปทิ้งน้ำ</p> <p>ข. ขาดชื่อของออนไลน์ แล้วไม่ยอมจ่ายเงินค่าสินค้า</p> <p>ค. แก้วเข้าบ้านของกันแล้วค้างค่าเช่าเป็นเงิน 5,000 บาท</p> <p>ง. สวดยืมเงินจากสาว 10,000 บาท แล้วไม่ใช้หนี้ สาวจึงฟ้องศาลเพื่อเรียกร้องเงินคืน</p> <p>10. นายศยงปีนเข้าไปในรถโดยสารประจำทาง กระสุนปืนไปถูกนางน้อย ถึงแก่ความตาย นายศยงมีความผิดฐานใด</p> <p>ก. ฆ่าคนตายโดยเจตนา</p> <p>ข. ฆ่าคนตายโดยประมาท</p> <p>ค. ฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา</p> <p>ง. ฆ่าคนตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน</p> <p>11. นิภาพ้าสัญญาเช่าห้องแถวของกล้าหาญ 1 ห้องเป็นเวลา 3 ปี โดยทำสัญญาเช่ากันเอง มีนวลและฟ้าเป็นพยาน เมื่อเวลาผ่านไป 2 ปี นิภาพ้าไม่ชำระค่าเช่าห้องให้กล้าหาญอีกเลย กล้าหาญบอกเลิกสัญญาได้หรือไม่</p> <p>ก. ไม่ได้ เพราะเช่าไม่ครบ 3 ปี</p> <p>ข. ได้ เพราะนิภาพ้าผิดสัญญาเช่า</p> <p>ค. ได้ เพราะไม่ได้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่</p> <p>ง. ได้ เพราะเป็นสิทธิของกล้าหาญ ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สิน</p> <p>12. ข้อใดเป็นความผิดทางอาญา</p> <p>ก. เบสขโมยเงินเพื่อน</p> <p>ข. หมิวไม่จ่ายค่าเช่าห้อง</p> <p>ค. ปอนด์ไม่จ่ายค่าวงวดรถ</p> <p>ง. ศรีส่งมอบทรัพย์สินให้ลูกค้า</p>	<p>13. การที่ประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชนนั้น เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสำคัญอย่างไร</p> <p>ก. เพื่อลดช่องว่างระหว่างฐานะความเป็นอยู่ของมนุษย์</p> <p>ข. เพื่อให้มนุษย์ทุกคนมีสภาพความเป็นอยู่เท่าเทียมกัน</p> <p>ค. เพื่อให้ประเทศสมาชิกออกกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน</p> <p>ง. เพื่อให้มนุษย์ได้รับการปกป้องและคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน</p> <p>14. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีบทบาทหน้าที่ตามข้อใด</p> <p>ก. ตรวจสอบการทุจริตของนักการเมือง</p> <p>ข. ฟ้องคดีต่อศาลแทนผู้เสียหายที่ถูกละเมิด</p> <p>ค. จับกุมผู้ต้องหาที่กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน</p> <p>ง. ตรวจสอบการกระทำหรือการละเลยการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน</p> <p>15. ข้อใดไม่ใช่หลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชน</p> <p>ก. แบ่งแยกไม่ได้</p> <p>ข. การไม่เลือกปฏิบัติ</p> <p>ค. มีความเป็นเอกลักษณ์</p> <p>ง. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>16. การที่ชาวไทยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพทางความคิด การนับถือศาสนา การเลือกถิ่นที่อยู่ นั้นสอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนในข้อใด</p> <p>ก. มนุษย์ได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม</p> <p>ข. มนุษย์ทุกคนได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน</p> <p>ค. มนุษย์มีอิสระ เสรีภาพในการดำเนินชีวิต</p> <p>ง. มนุษย์ได้รับการปฏิบัติด้วยความเสมอภาค</p>
---	--

<p>17. การแก้ไขปัญหาและพัฒนาสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยทำได้อย่างไร</p> <p>ก. พัฒนากฎหมายให้เอื้อต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน</p> <p>ข. ผสมผสานเรื่องสิทธิมนุษยชนไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ</p> <p>ค. ปรับปรุงการสร้างองค์กรและกลไกของรัฐให้ใช้ อำนาจในการปกครองอย่างมีศีลธรรม</p> <p>ง. ถูกทุกข้อ</p> <p>18. ชาวบ้านต่อต้านการสร้างโรงงานในชุมชน เป็นสิทธิด้านใด</p> <p>ก. สิทธิชุมชน</p> <p>ข. สิทธิในการบริการ</p> <p>ค. สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล</p> <p>ง. สิทธิเสรีภาพในการศึกษา</p> <p>19. ใครมีส่วนร่วมด้านมนุษยชนมากที่สุด</p> <p>ก. หญิงคัดลอกผลงานเพื่อน</p> <p>ข. แอนให้เพื่อนลอกงานศิลปะ</p> <p>ค. แพมสร้างโรงงานในชุมชน</p> <p>ง. เพยประท้วงนายทุนนายทุนที่สร้างโรงงานในชุมชน</p> <p>20. “ชาวบ้านในแต่ละชุมชนจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น” ข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับสิทธิ เสรีภาพของชาว ไทยตามหลักสิทธิมนุษยชนในข้อใด</p> <p>ก. สิทธิชุมชน</p> <p>ข. สิทธิในการบริการ</p> <p>ค. สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล</p> <p>ง. สิทธิเสรีภาพในการศึกษา</p>	<p>21. การไปหาอาหารธรรมชาติในพื้นที่ดินของเพื่อนบ้านเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่</p> <p>ก. ละเมิด เพราะอาหารนั้นเป็นทรัพย์สินเจ้าของที่ดินนั้น</p> <p>ข. ไม่ละเมิด เพราะอาหารที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติใครๆก็เก็บได้</p> <p>ค. ไม่ละเมิด เพราะเจ้าของพื้นที่ดินนั้นไม่สนใจเก็บไปเป็นอาหาร</p> <p>ง. ละเมิด เพราะคนไม่ใช่เจ้าของพื้นที่ดินนั้นไม่แบ่งปันอาหารที่ได้มาให้รับประทาน</p> <p>22. การกระทำใดละเมิดสิทธิสตรี</p> <p>ก. อันตะฟุตบอลถูกหน้อยโดยไม่ตั้งใจ</p> <p>ข. ต่อไม่พอใจภรรยาจึงเข้าทุบตีภรรยา</p> <p>ค. ชิดต่อว่านิตที่ไม่นำเงินมาคืนตามกำหนดเวลา</p> <p>ง. โชคขับรถชนน้อยซึ่งกำลังข้ามถนนบนทางม้าลาย</p> <p>23. วัฒนธรรม หมายถึงข้อใด</p> <p>ก. ความเจริญของสังคม</p> <p>ข. กฎเกณฑ์ของสังคมในอดีต</p> <p>ค. แบบแผนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่ดำรง</p> <p>ง. สิ่งที่ทุกคนยอมรับปฏิบัติด้วยความสมัครใจ</p> <p>24. ภูมิปัญญากับวัฒนธรรมต่างหรือเหมือนกันอย่างไร</p> <p>ก. ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิต</p> <p>ข. ภูมิปัญญาเป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรมเป็นองค์ความรู้วิถีชีวิต</p> <p>ค. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเป็นองค์ความรู้</p> <p>ง. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิต</p>
---	--



<p>25. เพราะเหตุใดประเพณีและวัฒนธรรมในภูมิภาคต่างๆ ของไทยจึงมีความแตกต่างกัน</p> <p>ก. มีการรับวัฒนธรรมสากลเข้ามาใช้</p> <p>ข. มีอาณาเขตติดต่อกันหลายประเทศ</p> <p>ค. ประชากรไทยพูดภาษาถิ่นแตกต่างกัน</p> <p>ง. มีชนหลายเผ่าพันธุ์ สภาพนิเวศและสิ่งแวดล้อมต่างกัน</p> <p>26. เพราะเหตุใดประเพณีและวัฒนธรรมในภูมิภาคต่างๆ ของไทยจึงมีความแตกต่างกัน</p> <p>ก. มีการรับวัฒนธรรมสากลเข้ามาใช้</p> <p>ข. มีอาณาเขตติดต่อกันหลายประเทศ</p> <p>ค. ประชากรไทยพูดภาษาถิ่นแตกต่างกัน</p> <p>ง. มีชนหลายเผ่าพันธุ์ สภาพนิเวศและสิ่งแวดล้อมต่างกัน</p> <p>27. นักเรียนจะอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยอย่างเหมาะสมได้หลายประการ ยกเว้นข้อใด</p> <p>ก. ใช้แก้วนํ้าลายไทย</p> <p>ข. ยกย่องปราชญ์ท้องถิ่น</p> <p>ค. ใช้ภาชนะเครื่องปั้นดินเผาใส่อาหาร</p> <p>ง. ร้องเพลงไทยผสมกับเพลงตะวันตก</p>	<p>28. ใครปฏิบัติตนเหมาะสมที่สุด</p> <p>ก. ปลื้มขับรถเล่นน้ำสงกรานต์</p> <p>ข. ปลาใส่สายเดี่ยวตักบาตรอยู่หน้าบ้าน</p> <p>ค. ปลิงใช้ภาษาไทยกับภาษาวัยรุ่นขณะคุยกับครู</p> <p>ง. ป้อมแต่งกายด้วยชุดผ้าไทยไปร่วมงานบวชในหมู่บ้าน</p> <p>29. ข้อใด <b>ไม่ใช่</b> แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย</p> <p>ก. สร้างความเข้าใจด้านกิจกรรมทางวัฒนธรรม</p> <p>ข. ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศ</p> <p>ค. ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น</p> <p>ง. แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทั้งภายในและระหว่างประเทศ</p> <p>30. ข้อใดคือการเลือกรับวัฒนธรรมสากลได้ถูกต้อง</p> <p>ก. ต้องรับจากประเทศที่เจริญแล้วเท่านั้น</p> <p>ข. ต้องตอบสนองความต้องการของชาวไทย</p> <p>ค. ต้องอยู่ร่วมหรือเคียงคู่ไปกับวัฒนธรรมไทยได้</p> <p>ง. ต้องทำให้วัฒนธรรมไทยได้รับผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ</p>
---	---

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับที่ 2

วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน

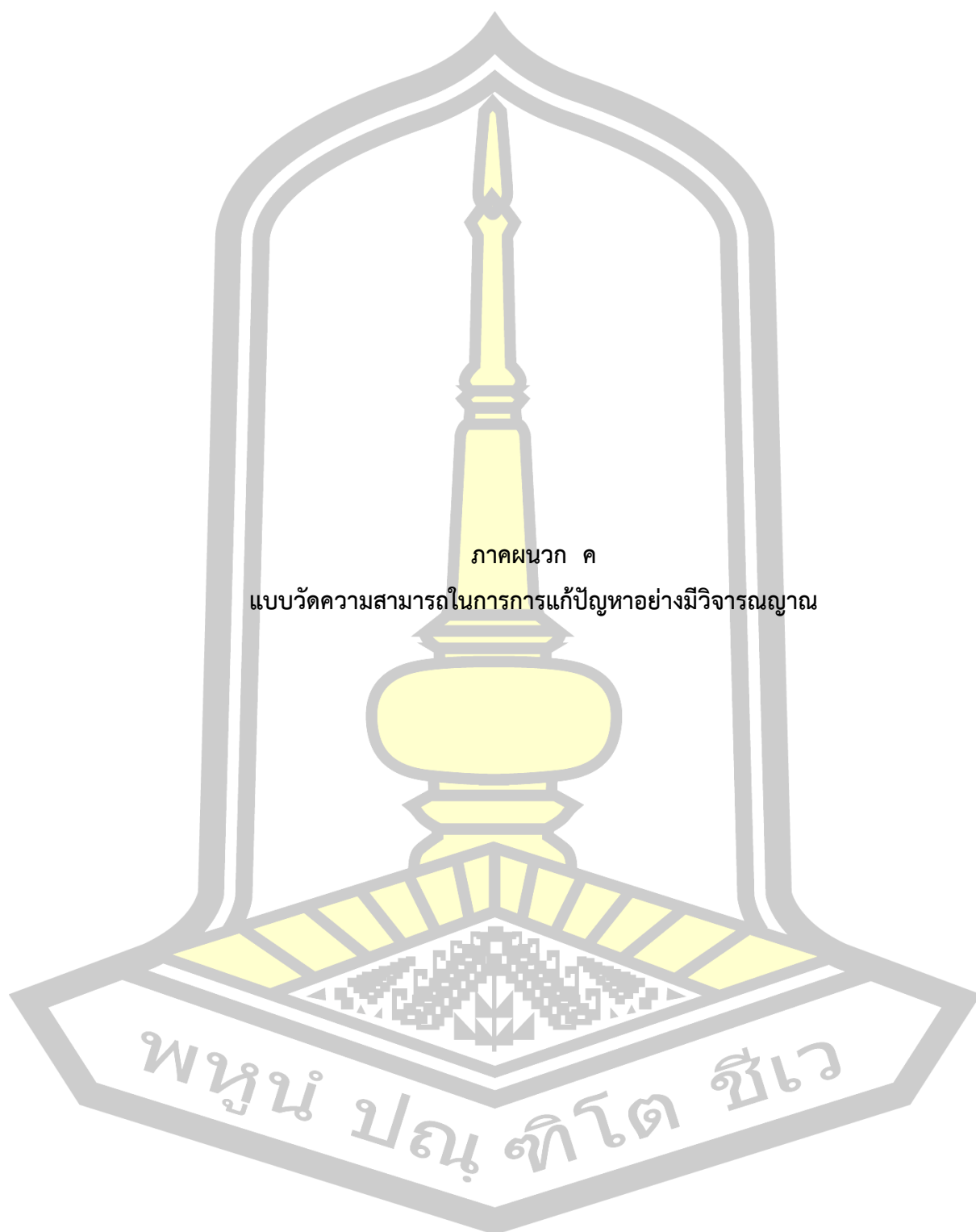
คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว X ลงในกระดาษคำตอบ

<p>1. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย คืออะไร</p> <p>ก. ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน</p> <p>ข. ความแตกต่างกันทางการศึกษา</p> <p>ค. ระบบเศรษฐกิจแบบนายทุนมีอำนาจมาก</p> <p>ง. สภาพความเป็นอยู่ของคนไทยในสังคมไทยไม่เท่าเทียมกัน</p> <p>2. ปัญหาใดที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชากร</p> <p>ก. ปัญหาสังคม</p> <p>ข. ปัญหาการเมือง</p> <p>ค. ปัญหาเศรษฐกิจ</p> <p>ง. ปัญหายาเสพติด</p> <p>3. การที่ประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้นมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร</p> <p>ก. ประชาชนนำทรัพยากรมาใช้ในการดำเนินชีวิตมากขึ้น</p> <p>ข. ที่อยู่อาศัยไม่เพียงพอ อยู่กันอย่างแออัด มีการตัดไม้ทำลายป่าทำให้เกิดน้ำท่วม</p> <p>ค. ประชาชนมีจำนวนมากต้องไปอาศัยอยู่ในป่า ต้องตัดไม้มาสร้างบ้าน</p> <p>ง. มีการสร้างโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อเป็นที่ยearsรายได้ของประชาชน</p> <p>4. ข้อใดไม่ใช่การปกครองในยุคปัจจุบัน</p> <p>ก. สังคมนิยม    ข. สาธารณรัฐ</p> <p>ค. คอมมิวนิสต์    ง. ประชาธิปไตย</p>	<p>5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตต่อราชฎ์บงหลวงได้อย่างไร</p> <p>ก. ห้ามมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิด</p> <p>ข. ประกาศให้คนทั่วไปรู้ถึงการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่คดโกงประชาชน</p> <p>ค. แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อสงสัยการกระทำของผู้ที่ขาดความซื่อสัตย์</p> <p>ง. ร่วมกันสร้างค่านิยมและปลูกจิตสำนึกในการปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต</p> <p>6. การปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาประกอบด้วยหลักการใช้อำนาจในข้อใด</p> <p>ก. หลักการแยกอำนาจ หลักดุลแห่งอำนาจ</p> <p>ข. หลักการรวมอำนาจหลักการถ่วงดุลอำนาจ</p> <p>ค. หลักการเชื่อมโยงอำนาจหลักดุลแห่งอำนาจ</p> <p>ง. หลักการเชื่อมโยงอำนาจหลักการกระจายอำนาจ</p> <p>7. การกระทำในข้อใดสอดคล้องกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย</p> <p>ก. กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงรัฐบาลปิดถนนสายเอเชีย</p> <p>ข. พรรคฝ่ายค้านเดินขบวนต่อต้านนโยบายของรัฐบาล</p> <p>ค. หนังสือพิมพ์รักไทยลงข่าววิจารณ์การทำงานของรัฐบาลอย่างตรงไปตรงมา</p> <p>ง. รัฐบาลอาศัยเสียงข้างมากในการอนุมัติ</p>
---	--

<p>8. ข้อใดสอดคล้องกับระบอบเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จ</p> <p>ก. มีพรรคการเมืองพรรคเดียว เน้นหลักกำลังอำนาจ</p> <p>ข. มีการแยกอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ</p> <p>ค. รัฐสภามีบทบาทที่สุดในการควบคุมอำนาจฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติ</p> <p>ง. ผู้นำประเทศมีอำนาจในการกำหนดนโยบายทางการเมืองในส่วนที่สำคัญ</p> <p>9. พระมหากษัตริย์ไทยทรงใช้อำนาจอธิปไตยผ่านองค์กรในข้อใด</p> <p>ก. อำนาจบริหารทางรัฐสภา</p> <p>ข. อำนาจนิติบัญญัติทางศาล</p> <p>ค. อำนาจตุลาการทางรัฐสภา</p> <p>ง. อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา</p> <p>10. การกระทำของประชาชนในข้อใดมีผลดีต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยมากที่สุด</p> <p>ก. อ่านข่าวหนังสือพิมพ์และวิเคราะห์การกระทำของบุคคลต่างๆ</p> <p>ข. แจ้งตำรวจจับผู้ร้ายที่กระทำความผิดในโอกาสที่เหมาะสม</p> <p>ค. ศึกษาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย</p> <p>ง. มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยและประพฤติตนอยู่ในกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด</p>	<p>11. ประเทศใดมีรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาเช่นเดียวกับประเทศไทย</p> <p>ก. พม่า ลาว</p> <p>ข. ฟิลิปปินส์ ลาว</p> <p>ค. มาเลเซีย อินเดีย</p> <p>ง. เวียดนาม ฟิลิปปินส์</p> <p>12. ข้อใดจัดเป็นบทบาทสำคัญในการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)</p> <p>ก. ตรวจสอบและช่วยประชาสัมพันธ์การเลือกคนดีของพรรคการเมืองต่างๆ</p> <p>ข. กำหนดให้ตัวแทนประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง</p> <p>ค. ดำเนินการคัดสรรผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อประกาศรายชื่อ</p> <p>ง. ตรวจสอบการเลือกตั้งให้ดำเนินไปอย่างสุจริตและมีอำนาจในการระงับการเลือกตั้งที่มีการทุจริต</p> <p>13. ข้อใดเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับแนวทางของประชาธิปไตย</p> <p>ก. การชุมนุมประท้วง</p> <p>ข. การทำรัฐประหาร</p> <p>ค. การวิจารณ์การทำงานของรัฐบาล</p> <p>ง. การยื่นข้อถกเถียงนักการเมือง</p> <p>14. กิจกรรมใดช่วยปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยให้เยาวชน</p> <p>ก. การจัดงานกีฬา</p> <p>ข. การออกค่ายอาสาปลูกป่า</p> <p>ค. การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด</p> <p>ง. การเลือกตั้งประธานนักเรียน</p>
--	--

<p>15. ข้อใดเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ</p> <p>ก. ราคาข้าวสูงกว่าปกติ</p> <p>ข. ภาวะเงินเฟ้อต่อเนื่อง</p> <p>ค. ยาพาราราคาสูงกว่าขั้นต่ำ</p> <p>ง. รัฐบาลส่งออกทุเรียนมากขึ้น</p> <p>16. องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นองค์กรที่มีอิสระในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย สอดคล้องกับข้อใด</p> <p>ก. รัฐบาลกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>ข. การเชื่อมโยงอำนาจระหว่างส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น</p> <p>ค. การพัฒนาระบบงานภาครัฐ ด้วยวิธีการปรับปรุงองค์กร</p> <p>ง. การบริหารราชการแผ่นดินแบบกระจายอำนาจส่วนภูมิภาค</p> <p>17. ปัญหาในข้อใดที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยมากที่สุด</p> <p>ก. การซื้อสิทธิขายเสียง</p> <p>ข. ขาดการประชาสัมพันธ์</p> <p>ค. การศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกัน</p> <p>ง. ประชาชนว่างงานจำนวนมาก</p> <p>18. ข้อใดต่อไปนี้เป็นลักษณะเด่นของสังคมไทย</p> <p>ก. เป็นสังคมแห่งนวัตกรรม</p> <p>ข. ผู้คนประกอบอาชีพพาณิชย์กรรม</p> <p>ค. ประกอบด้วยผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ</p> <p>ง. เศรษฐกิจอยู่ในสถาบันพระมหากษัตริย์</p> <p>19. ประเทศไทยใช้การปกครองแบบใด</p> <p>ก. สังคมนิยม                      ข. เผด็จการ</p> <p>ค. คอมมิวนิสต์                      ง. ประชาธิปไตย</p>	<p>20. บทบาทสำคัญที่สุดของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญคือข้อใด</p> <p>ก. จัดตั้งพรรคการเมือง</p> <p>ข. แสดงความคิดเห็นของตนเองในที่สาธารณะ</p> <p>ค. ไปใช้สิทธิทางการเมืองทุกครั้งเมื่อมีการเลือกตั้ง</p> <p>ง. ลงสมัครเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล</p> <p>21. หลักการข้อใดเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการดำรงชีวิตให้มีความสุข</p> <p>ก. ทฤษฎีความขัดแย้ง</p> <p>ข. แนวคิดแบบสุขนิยม</p> <p>ค. แนวคิดแบบวัตถุนิยม</p> <p>ง. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>22. การกระทำในข้อใดแสดงว่าเป็นผู้ที่สามารถสร้างทักษะทางอารมณ์ได้</p> <p>ก. มีสติกับความคิด เข้าใจความคิดของตนเอง</p> <p>ข. มีความเชื่อมั่นในการกระทำของตนเองว่าถูกต้อง</p> <p>ค. ยอมเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตไปตามสภาพแวดล้อม</p> <p>ง. สามารถเปรียบเทียบการกระทำของตนเองกับผู้อื่นได้</p> <p>23. ลักษณะสังคมแบบใดเป็นสังคมชนบท</p> <p>ก. ครอบครัวเดี่ยว</p> <p>ข. มีการแข่งขันสูง</p> <p>ค. ครอบครัวขยาย</p> <p>ง. พื้นที่อยู่อาศัยแออัด</p>
---	---

<p>24. ระบอบการปกครองแบบสังคมนิยมกับเผด็จการเหมือนกันอย่างไร</p> <p>ก. ประชาชนมีสิทธิเหมือนกัน</p> <p>ข. รับฟังเสียงปรนเหมือนกัน</p> <p>ค. รัฐบาลเป็นเจ้าของปัจจัยพื้นฐานเหมือนกัน</p> <p>ง. ถูกทุกข้อ</p> <p>25. เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อทะเลาะวิวาท จะทำอย่างไร</p> <p>ก. เข้าข้างฝ่ายชนะ</p> <p>ข. เข้าไปห้ามและตำหนิรุนแรง</p> <p>ค. เข้าไปปรุมติช่วยเพื่อนสนิทตัวเอง</p> <p>ง. พยายามห้ามและรีบบอกผู้ใหญ่มาช่วยห้าม</p> <p>26. หากเพื่อนชวนหนีเรียน ควรทำอย่างไร</p> <p>ก. หนีเรียนเพราะเกรงใจเพื่อน</p> <p>ข. ชวนเพื่อนคนอื่นหนีเรียนด้วย</p> <p>ค. ปฏิเสธด้วยกิริยาท่าทางที่สุภาพ</p> <p>ง. ปฏิเสธและด่าทอด้วยคำที่หยาบคาย</p> <p>27. ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองแบบสังคมนิยม</p> <p>ก. รัฐบาลควบคุมทุกอย่าง</p> <p>ข. ประชาชนสามารถครอบครองทุนขนาดใหญ่ของประเทศได้</p> <p>ค. รัฐบาลควบคุมปัจจัยพื้นฐานของประเทศ ประชาชนมีสิทธิในการดำรงชีวิต</p> <p>ง. ประชาชนมีเสรีภาพทุกอย่างในการดำรงชีวิต แต่ทุนขนาดใหญ่สามารถใช้ทรัพยากรของประเทศได้เต็มที่</p>	<p>28. ข้อใดเป็นการปฏิบัติตามหลักการสร้างทักษะทางอารมณ์ที่ช่วยลดความขัดแย้งในสังคม</p> <p>1. มีความคิดในเชิงบวก</p> <p>2. มีความคิดแบบสุดโต่ง</p> <p>3. มีความคิดแบบอนุรักษนิยม</p> <p>4. มีความคิดในเชิงการแข่งขัน</p> <p>29. การกระทำข้อใดส่งเสริมประชาธิปไตย</p> <p>ก. นกเลือกประธานนักเรียนคนที่ให้ขนม</p> <p>ข. ดำจ้างเพื่อนให้เลือกเป็นหัวหน้าห้อง</p> <p>ค. แฉยกมือคัดค้านนโยบายของห้อง</p> <p>ง. ปลาตัดสินใจทุกอย่างแทนเพื่อน</p> <p>30. การกระทำในข้อใดส่งผลเสียต่อประชาธิปไตยมากที่สุด</p> <p>ก. ชิงไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง</p> <p>ข. ขำจ้างเพื่อนให้เลือกพ่อตัวเองเป็น ส.ส</p> <p>ค. ขมื่นฉีกบัตรเลือกตั้งประธานนักเรียน</p> <p>ง. มะกรูดไม่ประสงค์ลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส</p>
---	---



ภาคผนวก ค

แบบวัดความสามารถในการการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

พหุ ประทีป ชัยเว

### แบบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ฉบับที่ 1

**คำชี้แจง** แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 34 ข้อ 50 คะแนน ใช้เวลาทำ 60 นาที

แบบทดสอบฉบับนี้มี 2 ตอน

**ตอนที่ 1** แบบปรนัย 4 ตัวเลือก 30 ข้อ 30 คะแนน

**ตอนที่ 2** แบบอัตนัย 4 ข้อ 20 คะแนน

**ตอนที่ 1** ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วกาลงในกระดาษคำตอบ

**อ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม ข้อ 1-3**

“สายฟ้า มีปัญหาเรื่องหน้าตา คือ มีสิ่วขึ้นที่บริเวณใบหน้าจำนวนมาก ทำให้ใจยอมรับไม่ได้ คิดว่าสิ่วที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการกระทำในชาติที่แล้ว จึงไปปรึกษาหมอดูชื่อดังว่าจะแก้ไขอย่างไร สายฟ้าได้เดินทางแก้กรรมรอบประเทศตามที่หมอดูแนะนำ โดยละเอียดเรื่องความสะอาดของร่างกาย”

1. จากข้อความดังกล่าว ข้อใดน่าจะเป็นข้อสรุป
  - ก. หมอดูรักษาสิ่ว
  - ข. ทำบุญรักษาสิ่ว
  - ค. สิ่วเกิดจากเวรกรรม
  - ง. ความเข้าใจผิดทำให้สิ่วไม่หาย
2. ข้อใดมีความเป็นไปได้มากที่สุด
  - ก. สายฟ้าต้องนั่งสมาธิเพื่อให้สิ่วหาย
  - ข. สายฟ้าต้องถวายปัจจัยแก่หมอดูเพิ่มขึ้น
  - ค. สายฟ้าควรปรึกษาแพทย์ดูแลผิวร่วมกับทำบุญ
  - ง. สายฟ้าต้องทำบุญด้วยเครื่องหอมที่สะอาดเพื่อเป็นอาณิสต์
3. จากสถานการณ์ที่กำหนดน่าจะสรุปได้ตามข้อใด
  - ก. สายฟ้าเข้าใจผิดเรื่องการเกิดสิ่ว
  - ข. หมอดูมีส่วนช่วยในการรักษาสิ่ว
  - ค. การทำบุญนั่งสมาธิทำให้ผิวพรรณดี
  - ง. สายฟ้ารักสวยรักงามเหมือนกับผู้หญิง

**อ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม ข้อ 4-6**

สมร สาวสวยวัย 15 ปี กำลังมีปัญหา สับสนกับความคิดของตัวเอง ขณะที่สมรกำลังนอนอยู่ในห้องนอนก็เหลือบไปเห็นเบอร์โทรแปลกของผู้ชายหน้าตาดีคนหนึ่ง ที่รู้จักผ่านต้องตาเพื่อนของเขา สมรหยิบเบอร์นั้นมาดูอยู่นาน จึงนึกถึงคำชักชวนของต้องตาที่ว่า อยากมีเงินใช้เยอะๆไหม งานสบายๆเงินดี ลองทำดูสิเราก็ออยู่ สมรกำลังคิดว่า จะโทรหาเจ้าของเบอร์นั้นดีไหม แต่ทำสองสามครั้งไม่น่าจะเป็นอะไร สมรจ้องมองที่เบอร์นั้นพร้อมกับทำสีหน้าครุ่นคิด

4. จากสถานการณ์ที่กำหนดให้เกี่ยวข้องกับข้อใดมากที่สุด
  - ก. ความสงสัย
  - ข. ความลึกลับ
  - ค. ความรู้สึกผิด
  - ง. ความครุ่นคิด
5. ข้อมูลต่อไปนี้ข้อใดน่าเชื่อถือและชักจูงมากที่สุด
  - ก. ต้องตาบอดกว่างานสบายเงินดี
  - ข. สมรอยากได้เงินมาซื้อของราคาแพง
  - ค. เจ้าของเบอร์โทรศัพท์หน้าตาดีน่าเชื่อถือ
  - ง. สมรกลัวพลาดแล้วถูกแม่จับได้และติดโรค
6. ข้อใดเป็นเหตุผลสนับสนุนการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณของสมร
  - ก. งานสบายเงินดีควรทำ
  - ข. เสี่ยงต่อการท้องและติดโรค
  - ค. ยังเป็นนักเรียนควรตั้งใจเรียน
  - ง. อยากได้ของราคาแพงต้องเก็บเงินซื้อ

**อ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม ข้อ 7-10**

มีคนกล่าวไว้ว่า “ที่ใดมีรักที่นั่นมีทุกข์” มนุษย์ทุกคนต้องเจอกับความผิดหวัง ฉันเชื่อว่าหลายคนเคยอกหักมาแล้วหลายครั้ง ฉันเป็นอีกคนหนึ่งที่เคยอกหักมาแล้วหลายครั้ง ไม่เคยสมหวังในเรื่องของความรักเลย จนเคยคิดว่าความรักมันไม่มีอยู่จริง เคยรักใครคนหนึ่งจนคิดว่าไม่สามารถรักใครได้อีก แต่พอเวลาผ่านไป ฉันก็พบความจริงว่า สุดท้ายแล้วคนเรายังต้องการความรักอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเคยเจ็บมาแล้วกี่ครั้ง หากเราเจอใครสักคนที่ทำให้หัวใจเต้นแรงได้อีกครั้ง เราก็พร้อมที่จะเริ่มต้นใหม่ได้เสมอ และยังหวังเสมอว่าความรักครั้งนี้มันจะเป็นรักที่ดี เป็นรักครั้งสุดท้าย หากฉันมีความรักอีกครั้ง ฉันจะให้ความรักเป็นแรงผลักดัน เป็นกำลังใจ เป็นสิ่งดีๆให้กัน เพื่อก้าวไปสวันข้างหน้าอย่างงดงาม

7. สาระสำคัญของข้อความข้างต้นตรงกับข้อใด
  - ก. ที่ใดมีรักที่นั่นมีทุกข์
  - ข. ทุกคนต้องเคยอกหัก
  - ค. รักแท้หาได้ยากในปัจจุบัน
  - ง. ผิดหวังในความรักเป็นเรื่องธรรมดา



8. ข้อมูลใด สามารถใช้แก้ปัญหาจากสถานการณ์ข้างต้นได้
  - ก. ต้องรักให้หมดใจ
  - ข. ความรักต้องทุ่มเท
  - ค. รักตัวเอง ให้ความรักเป็นกำลังใจ
  - ง. รักคนที่เขารักเรา ทุ่มเททั้งกายและใจ
9. จากสถานการณ์ดังกล่าวข้อใดเป็นข้อเท็จจริง
  - ก. ทุกคนเคยอกหัก
  - ข. ทุกคนต้องการความรัก
  - ค. ทุกคนเคยแอบรักคนอื่น
  - ง. ความรักเป็นสิ่งที่สวยงามเสมอ
10. ข้อใดต่อไปนี้ เป็นไปได้มากที่สุด
  - ก. ความสุขจากความรักคือให้รักเป็นกำลังใจให้กัน
  - ข. ความสุขจากความรักคือการได้คนรักมาครอบครอง
  - ค. ความสุขจากความรักคือการรักตัวเองโดยมองคนอื่น
  - ง. ความสุขจากความรักคือการไม่เคยผิดหวังในความรักเลย

**อ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม ข้อ 11-15**

ครูผกาวัลย์ เป็นครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังเกตพบว่ามีนักเรียนชายคนหนึ่ง ชื่อ สมะ สมะ หนีเรียนเป็นประจำ จึงได้สอบถามสมาชิกในห้องว่าสมะมีปัญหาอะไรหรือเปล่า เมื่อสอบถามได้ข้อมูล มาว่า สมะชอบแกล้งเพื่อนอยู่เสมอ สมาชิกในห้องจึงไม่มีใครคุยด้วยเลย ไม่มีเพื่อนนั่งกินข้าว ไม่มีใครคบ ไม่มีใครอยากเข้าใกล้ทำงานด้วย เป็นเหตุทำให้สมะไม่อยากมาเรียน จึงหนีเรียนไปเล่นเกมทุกวัน ทำให้ผลการเรียนติด 0 ร มส หลายตัว ครูผกาวัลย์จึงคิดหาวิธีช่วยเหลือนักเรียนคนดังกล่าว

11. ข้อมูลใดต่อไปนี้ ที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือของครูผกาวัลย์
  - ก. สมะมีปัญหาครอบครัว
  - ข. สมะคบเพื่อนในหมู่บ้านที่ชอบทะเลาะวิวาท
  - ค. เพื่อนไม่คุยกับสมะเพราะไม่รู้จะคุยเรื่องอะไร
  - ง. สมะชอบเล่นกีฬาบาสเกตบอลแต่ไม่ชอบเรียนหนังสือ
12. ข้อความในข้อใดมีความเป็นไปได้มากที่สุด
  - ก. ครูหากิจกรรมสัมพันธ์ให้ทุกคนทำร่วมกันมากขึ้น
  - ข. ครูสั่งให้นักเรียนทุกคนยอมสมะเพราะอยากให้เข้าเรียน
  - ค. ครูบอกให้สมะย้ายไปเรียนที่โรงเรียนอื่นจะได้หมดปัญหา
  - ง. ครูไม่สนใจสมะอีกต่อไป เพราะคนคนเดียวไม่สำคัญเท่าสมาชิกที่เหลือ

13. ครูผกาวัลย์ควรแก้ปัญหาอย่างไรมากที่สุด
- ตามไปต่อว่าครอบครัวสมะ
  - ต่อว่าสมะด้วยถ้อยคำหยาบคาย
  - เรียกสมะมาคุยและสังเกตพฤติกรรม
  - ต่อว่าเพื่อนร่วมห้องที่ไม่มีความอดทนต่อสมะ
14. หากนักเรียนเป็นเพื่อนของสมะ นักเรียนจะอย่างไร
- ไม่คบกับสมะ
  - พยายามเตือนสมะ
  - แกล้งสมะคืนเมื่อโดนแกล้ง
  - ทำพฤติกรรมให้กลมกลืนกับสมะ
15. หากครูผกาวัลย์แก้ปัญหาสำเร็จ ข้อใดเป็นไปได้มากที่สุด
- เพื่อนๆยังระแวงสมะ
  - สมะจะไปเล่นบาสเกตบอล
  - สมะมีพฤติกรรมดีขึ้น มีเพื่อนคบ
  - สมะจะไม่กล้าคุยกับเพื่อนเพราะแกล้งไว้เยอะ

อ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม ข้อ 16-20

ขณะรับประทานอาหารเย็นปอนด์นั่งคุยกับพี่สาวถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตที่ทำให้ปอนด์คิดมาก ปอนด์เล่าว่าเพื่อนๆมีทำที่รังเกียจเขา อย่างเช่นวันนี้ปอนด์เดินขึ้นไปเรียนที่ชั้น 8 แล้วลิ้มชื่อน้ำขึ้นไปที่ปอนด์เหนื่อยมาก ในขณะที่เดินหลบไปเห็นเพื่อนในกลุ่มมีขวดน้ำดื่มวางอยู่ข้างๆ จึงพูดกับเพื่อนว่า “เราเหนื่อยมากเลยเราขอดื่มน้ำหน่อยสิ” เพื่อนตอบกลับมาว่า “เราไม่มีน้ำ” คำตอบของเพื่อนทำให้ปอนด์อึ้งไปเลย ทั้งๆที่ปอนด์เห็นเพื่อนมีน้ำอยู่ ต่อมาอีกประมาณ 10 นาที มีเพื่อนอีกคนมาขอดื่มน้ำจากเพื่อนคนเดิม และเพื่อนได้หยิบขวดน้ำให้อีกคนดื่ม เหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นหลายครั้ง จึงทำให้ปอนด์รู้สึกเสียใจมาก เพราะที่ผ่านมามีปอนด์ทุ่มเทให้กับเพื่อนตลอด มีอะไรก็แบ่งปัน ช่วยเหลือ ปอนด์สงสัยว่าสิ่งที่เขาทำไปทั้งหมดไม่มีความหมายเลยหรือ ทำให้ปอนด์คิดว่าหรือเพราะว่าเขาเป็นเพศที่สาวแต่เพื่อนถึงรังเกียจ

16. จากข้อความข้างต้นเกี่ยวข้องกับเรื่องใด
- ปัญหาทางร่างกายของปอนด์
  - ปัญหาการเหนื่อยง่ายของปอนด์
  - ปัญหาการขาดน้ำดื่มของปอนด์และเพื่อน
  - ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างปอนด์กับเพื่อน

17. จากข้อความข้างต้นสาเหตุน่าจะมาจากเรื่องใด
- ปอนด์เป็นเพศที่สาม
  - เพื่อนปอนด์เห็นแก่ตัว
  - เพื่อนชอบเอาเปรียบปอนด์
  - ปอนด์ทำดีกับเพื่อนเพื่อหวังผล
18. จากข้อความข้างต้นปอนด์ควรทำอย่างไร
- โกรธเพื่อน
  - เลิกมีน้ำใจต่อเพื่อน
  - บอกเพื่อนว่าไม่เป็นไร
  - พูดกับเพื่อนว่า เห็นว่าเพื่อนมีน้ำอยู่
19. ถ้านักเรียนมีน้ำและอยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าว นักเรียนจะอย่างไร
- เฉยๆเพราะกลัวปอนด์ขโมยน้ำ
  - บอกปอนด์ว่าเรามีน้ำ ตีกับเราก็ได้
  - เอาน้ำของตัวเองไปซ่อน เก็บไว้ดื่มเวลาหิว
  - หันไปนิทาปอนด์กับเพื่อนคนนั้น กับคนอื่น
20. จากข้อความ พฤติกรรมของเพื่อนปอนด์เหมาะสมหรือไม่
- เหมาะสม เพราะมีสิทธิ์จะให้ใครดื่มก็ได้
  - เหมาะสม เพราะที่แรกจะเก็บน้ำไว้ดื่มเอง
  - ไม่เหมาะสม เพราะเป็นเป็นการกระทำที่ไม่มีน้ำใจ
  - ไม่เหมาะสม เพราะเป็นการกระทำที่น่ารังเกียจและแยกเพศ

อ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม ข้อ 21-23

จอยเป็นเด็กที่ไม่กล้าแสดงออก เวลาทำงานกลุ่มจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าออกมาพูดหน้าห้อง ไม่กล้าตอบคำถาม เพราะคิดว่าตัวเองไม่เก่ง ไม่มีความสามารถ กลัวพูดอะไรออกไปแล้วผิด จึงเลือกที่จะเงียบ เวลาเดินไปไหนมาไหนจะชอบเดินก้มหน้าเสมอ

21. จากข้อความสาเหตุของปัญหาน่าจะมาจากสาเหตุใด
- จอยไม่มีเพื่อน
  - จอยเรียนไม่เก่ง
  - จอยพูดไม่ค่อยเก่ง
  - จอยขาดความมั่นใจ

22. จากข้อความ ข้อมูลใดสนับสนุนการแก้ปัญหา
- ให้จอยพูดตลอดเวลา
  - พูดคุยเริ่มสร้างความมั่นใจให้จอย
  - ครูให้จอยออกมาพูดเรื่องยากๆหน้าห้องทุกวัน
  - ครูสั่งทุกคนห้ามขัดจอยแม้จะพูดผิดเพื่อสร้างความมั่นใจ
23. จากข้อความ จอยควรแก้ปัญหาอย่างไร
- ไม่มาเรียนเพราะกลัวครูถาม
  - โกรธเพื่อนเมื่อโดนเพื่อนตำหนิ
  - สร้างความมั่นใจให้ตนเองด้วยการเรียนร้องความสนใจ
  - มั่นใจในตัวเองด้วยการหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

**อ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม ข้อ 24-26**

เบสมึปัญหาเรื่องการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ เพราะเป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจ และรู้สึกที่ไม่ใช่ภาษาบ้านเกิด ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ เมื่อถึงเวลาเรียนภาษาอังกฤษเบสไม่ยอมเข้าเรียน และเคยหนีเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เวลาครูถามก็ไม่เคยตอบ ไม่เคยออกไปพูดหน้าชั้น แต่เบสไม่เคยบอกใครว่าตัวเองอ่อนภาษาอังกฤษเพราะอายและกลัวโดนล้อ

24. ข้อมูลใดสนับสนุนการแก้ปัญหาดังกล่าวมากที่สุด
- ครูผู้สอนคอยสังเกตปัญหาและให้ความช่วยเหลือ
  - เพื่อนร่วมชั้นต้องให้เบสลอกงานวิชาภาษาอังกฤษ
  - ครูผู้สอนต้องให้ความสนใจในเบสเป็นพิเศษเวลาสอน
  - ครอบครัวต้องให้ความรักละเอาใจเบสให้มากกว่านี้
25. ข้อความต่อไปนี้ข้อใดเป็นไปได้มากที่สุด
- เบสจะอ่อนภาษาอังกฤษไปตลอด
  - เบสต้องมีผู้คอยช่วยเหลือเรื่องภาษาตลอด
  - เบสต้องสร้างแรงจูงใจให้ตนเองในการเรียนภาษาอังกฤษ
  - เบสจะเรียนภาษาอังกฤษได้ตัวเอง เมื่อโตและเรียนในระดับที่สูงขึ้น
26. ข้อความข้างต้น เบสควรแก้ปัญหายังไร
- พยายามบังคับความรู้สึกให้ชอบภาษาอังกฤษ
  - หาเพื่อนเป็นชาวต่างชาติเพื่อฝึกการใช้ภาษาอังกฤษ
  - เปิดใจคุยกับเพื่อนและครอบครัว สร้างแรงจูงใจในการเรียน
  - พยายามปิดบังความรู้สึกตนเอง จะได้ไม่โดนมองว่าเป็นปัญหา

อ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม ข้อ 27-30

ปัญหาของแบม คือ อยากได้โทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่ล่าสุด มาอวดเพื่อนที่โรงเรียน แต่แบมไม่มีเงินมากพอที่จะซื้อ จึงเลือกวิธีอดอาหารเพื่อเก็บเงินค่าข้าวที่แม่ให้ในแต่ละวันไว้ไปซื้อโทรศัพท์ตามที่ต้องการ จึงทำให้แบมมีอาการปวดท้องอยู่บ่อยๆ นั้นเพื่อนของแบมจึงเป็นห่วงแบมมากกลัวจะเสียสุขภาพ แบมและนั่นจึงร่วมกันหาวิธีที่เหมาะสมกว่านี้

27. ข้อใดเป็นทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาดังกล่าว
  - ก. เก็บเงินค่าอาหารที่แม่ให้ทั้งหมด
  - ข. กินข้าววันละหนึ่งมื้อเพื่อเก็บเงิน
  - ค. ทำงานพิเศษทำเพื่อหารายได้เสริม
  - ง. ขอเงินแม่เพิ่มขึ้นเพื่อเก็บให้ได้เร็วกว่าเดิม
28. ข้อความใดมีความเหมาะสมที่สุด
  - ก. อยากได้อะไรต้องซื้อเพื่อความสุขของชีวิต
  - ข. วัตถุนิยมเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกให้ชีวิต
  - ค. ตอบสนองความต้องการของตนเองด้วยการขอพ่อแม่
  - ง. ควรซื้อของที่เหมาะสมกับวัยและไม่เกินกำลังซื้อของตนเอง
29. ข้อใดเป็นทางเลือกที่ไม่เหมาะสม
  - ก. ซื้อของที่มึ่ราคาทันสมัย
  - ข. ทำงานพิเศษหารายได้เสริม
  - ค. ซื้อของที่เหมาะสมกับฐานะ
  - ง. ทุกข้อที่กล่าวมาไม่เหมาะสม
30. จากข้อความที่กำหนดให้ปัญหาสำคัญของเรื่องตรงกับข้อใด
  - ก. ปัญหาสุขภาพ
  - ข. ปัญหาวัตถุนิยม
  - ค. ปัญหาเศรษฐกิจ
  - ง. ปัญหาการทำงานพิเศษ

ตอนที่ 2 จงตอบคำถามต่อไปนี้ โดยให้ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีแก้ไขปัญหา และตรวจสอบผลลัพธ์

1. หากนักเรียนติดอยู่บนเกาะ นักเรียนจะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. จากข่าวทอมทำร้ายร่างกายแฟนสาว ถ้านักเรียนเป็นผู้เห็นเหตุการณ์ นักเรียนจะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. ถ้าเพื่อนในห้องทะเลาะกัน นักเรียนจะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

4. อะไรที่กำลังเป็นปัญหากับตัวนักเรียน และจะมีวิธีแก้ไขอย่างไร

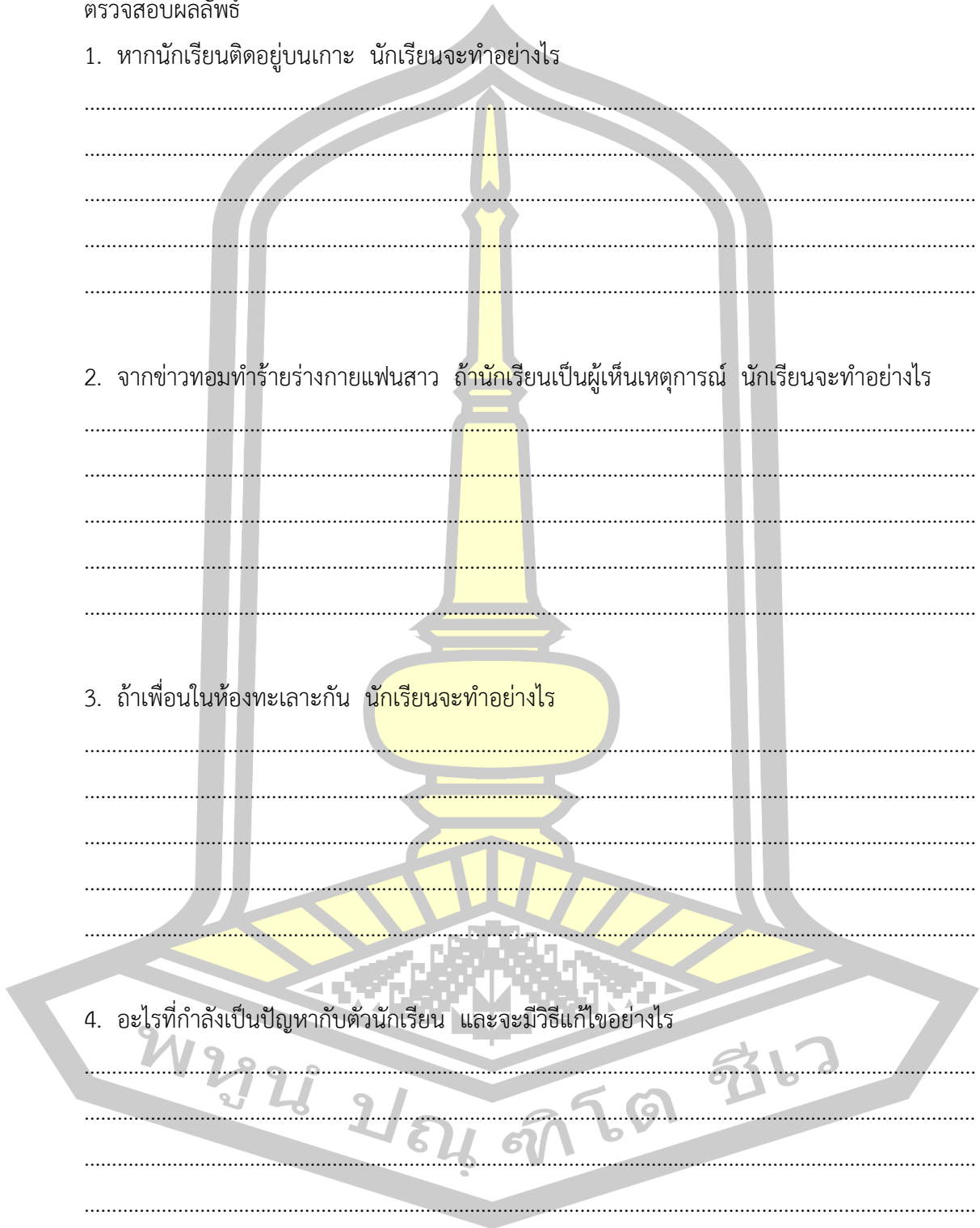
.....

.....

.....

.....

.....



## เกณฑ์การประเมิน ตอนที่ 2

รายการประเมิน	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
1. หากนักเรียนติดอยู่บนเกาะ นักเรียนจะทำอย่างไร	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา และ ตรวจสอบ ผลลัพธ์ได้	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีแก้ไข ปัญหาได้ แต่ ตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ได้ แต่เสนอ วิธีแก้ไขปัญหา และตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้	ระบุปัญหาได้ แต่วิเคราะห์ ปัญหา เสนอ วิธีแก้ไขปัญหา และตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา และ ตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้
2. จากข่าวทอมทำร้ายร่างกายแฟนสาว ถ้า นักเรียนเป็นผู้เห็นเหตุการณ์ นักเรียนจะทำอย่างไร	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา และ ตรวจสอบ ผลลัพธ์ได้	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีแก้ไข ปัญหาได้ แต่ ตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ได้ แต่เสนอ วิธีแก้ไขปัญหา และตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้	ระบุปัญหาได้ แต่วิเคราะห์ ปัญหา เสนอ วิธีแก้ไขปัญหา และตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา และ ตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้
3. ถ้าเพื่อนในห้องทะเลาะกัน ชั้นรุนแรง นักเรียนจะทำอย่างไร	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา และ ตรวจสอบ ผลลัพธ์ได้	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีแก้ไข ปัญหาได้ แต่ ตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ได้ แต่เสนอ วิธีแก้ไขปัญหา และตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้	ระบุปัญหาได้ แต่วิเคราะห์ ปัญหา เสนอ วิธีแก้ไขปัญหา และตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา และ ตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้
4. อะไรที่กำลังเป็นปัญหากับตัวนักเรียน และจะมีวิธีแก้ไขอย่างไร	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา และ ตรวจสอบ ผลลัพธ์ได้	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีแก้ไข ปัญหาได้ แต่ ตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ได้ แต่เสนอ วิธีแก้ไขปัญหา และตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้	ระบุปัญหาได้ แต่วิเคราะห์ ปัญหา เสนอ วิธีแก้ไขปัญหา และตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้	ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เสนอวิธีแก้ไข ปัญหา และ ตรวจสอบ ผลลัพธ์ไม่ได้

### แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....

วันที่สังเกต.....

ผู้สังเกต.....

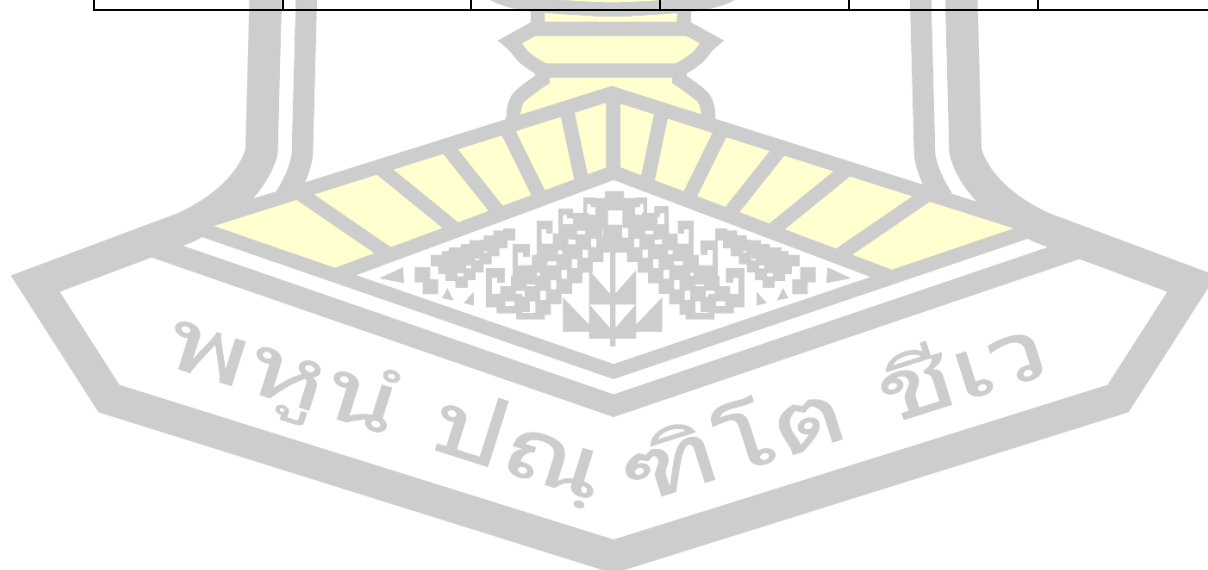
รายการประเมิน	พฤติกรรม	ผลการประเมิน
การระบุปัญหา		
การวิเคราะห์ปัญหา		
การดำเนินการแก้ปัญหา		
การตรวจสอบผลลัพธ์		

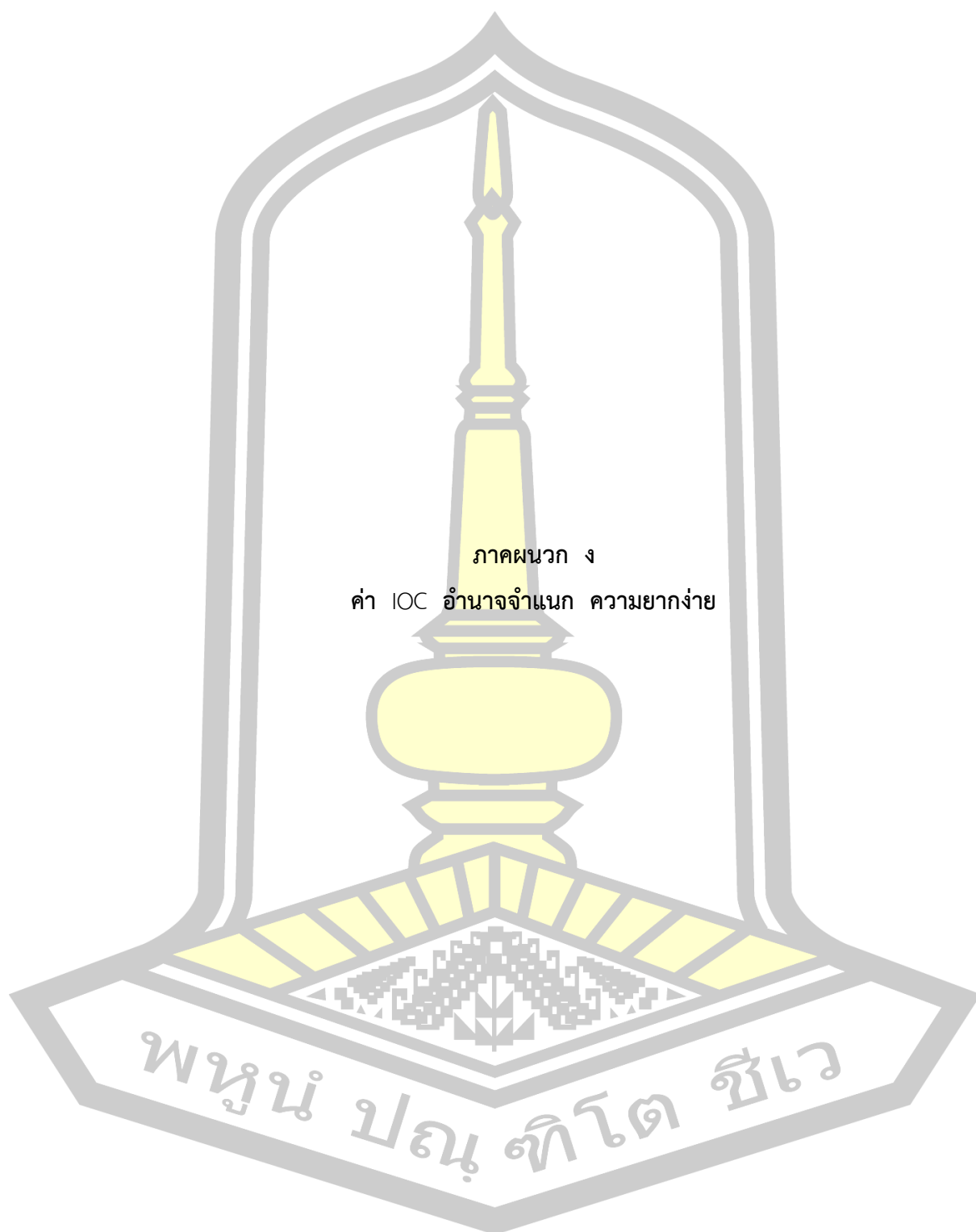
พหุ ประถมศึกษา ชีวะ



## เกณฑ์การประเมิน

รายการ	5	4	3	2	1
การระบุปัญหา	ระบุปัญหาได้ชัดเจน และตรงประเด็น	ระบุปัญหาได้แต่ไม่ชัดเจน	ระบุปัญหาได้เป็นบางครั้ง	ระบุปัญหาได้เล็กน้อย	ระบุปัญหาไม่ได้เลย
การวิเคราะห์ปัญหา	บอกสาเหตุของการเกิดปัญหาได้ชัดเจน	บอกสาเหตุได้ไม่ชัดเจน	บอกสาเหตุได้บางครั้ง	บอกสาเหตุได้เล็กน้อย	บอกสาเหตุไม่ได้
การเสนอแนวทางแก้ปัญหา	เสนอแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม	เสนอแนวทางได้ แต่ไม่เหมาะสมมาก	เสนอแนวทางได้บางครั้ง	เสนอแนวทางได้เล็กน้อย	เสนอแนวทางไม่ได้เลย
การตรวจสอบผลลัพธ์	บอกผลที่จะเกิดหลังจากแก้ปัญหาได้ชัดเจนเหมาะสม	บอกผลที่จะเกิดหลังจากแก้ปัญหาได้แต่ไม่เหมาะสมที่สุด	บอกผลที่จะเกิดหลังจากแก้ปัญหาได้บางครั้ง	บอกผลที่จะเกิดหลังจากแก้ปัญหาได้เล็กน้อย	บอกผลที่จะเกิดหลังจากแก้ปัญหาไม่ได้เลย





ตาราง 16 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อความของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญ ฉบับที่ 1

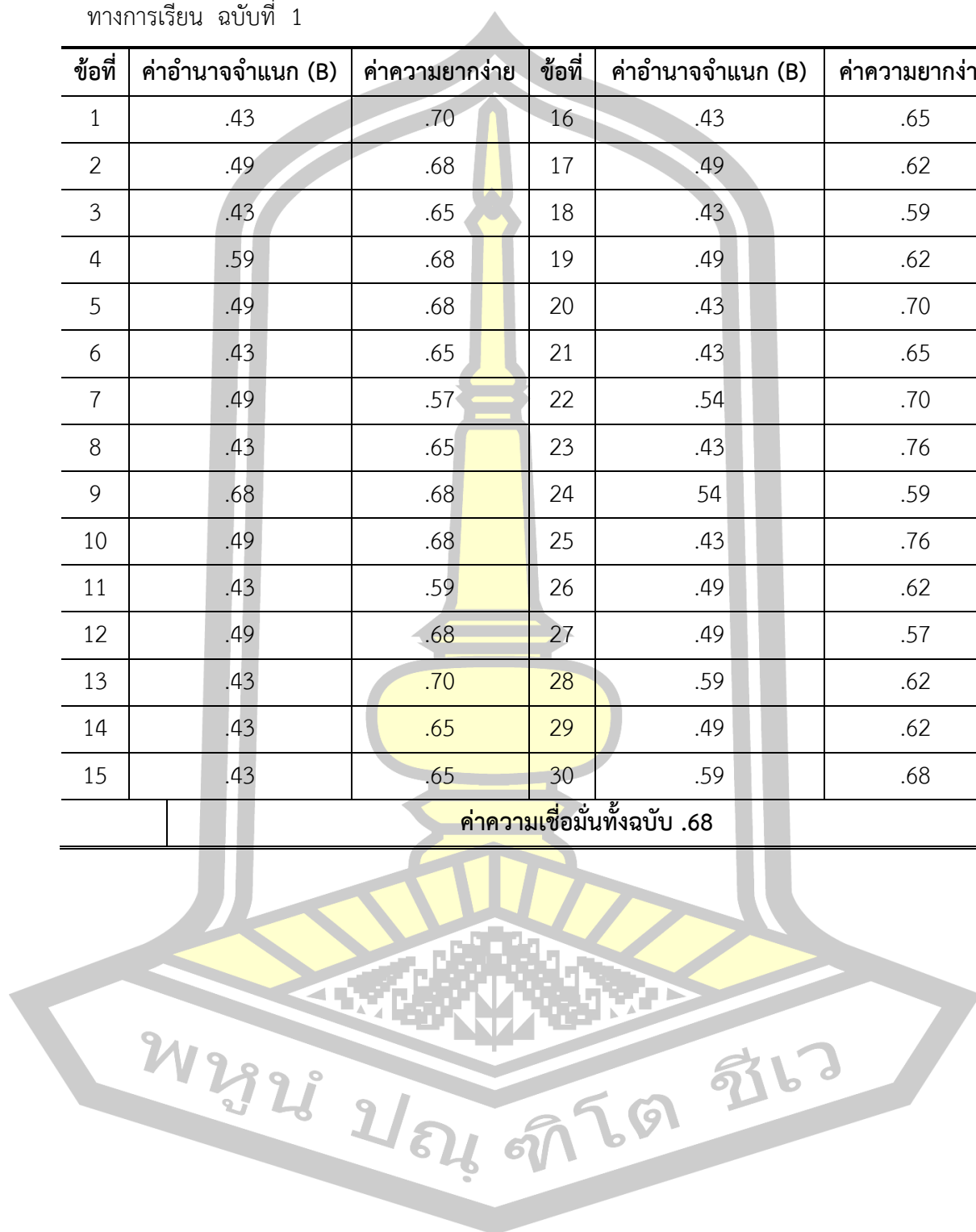
ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			$\Sigma R$	IOC	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
22	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
รวม					27.61	
เฉลี่ย					0.92	ใช้ได้

ตาราง 17 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อความของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญ ฉบับที่ 2

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			$\Sigma R$	IOC	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	0	3	0.66	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
22	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
รวม					26.73	
เฉลี่ย					0.89	ใช้ได้

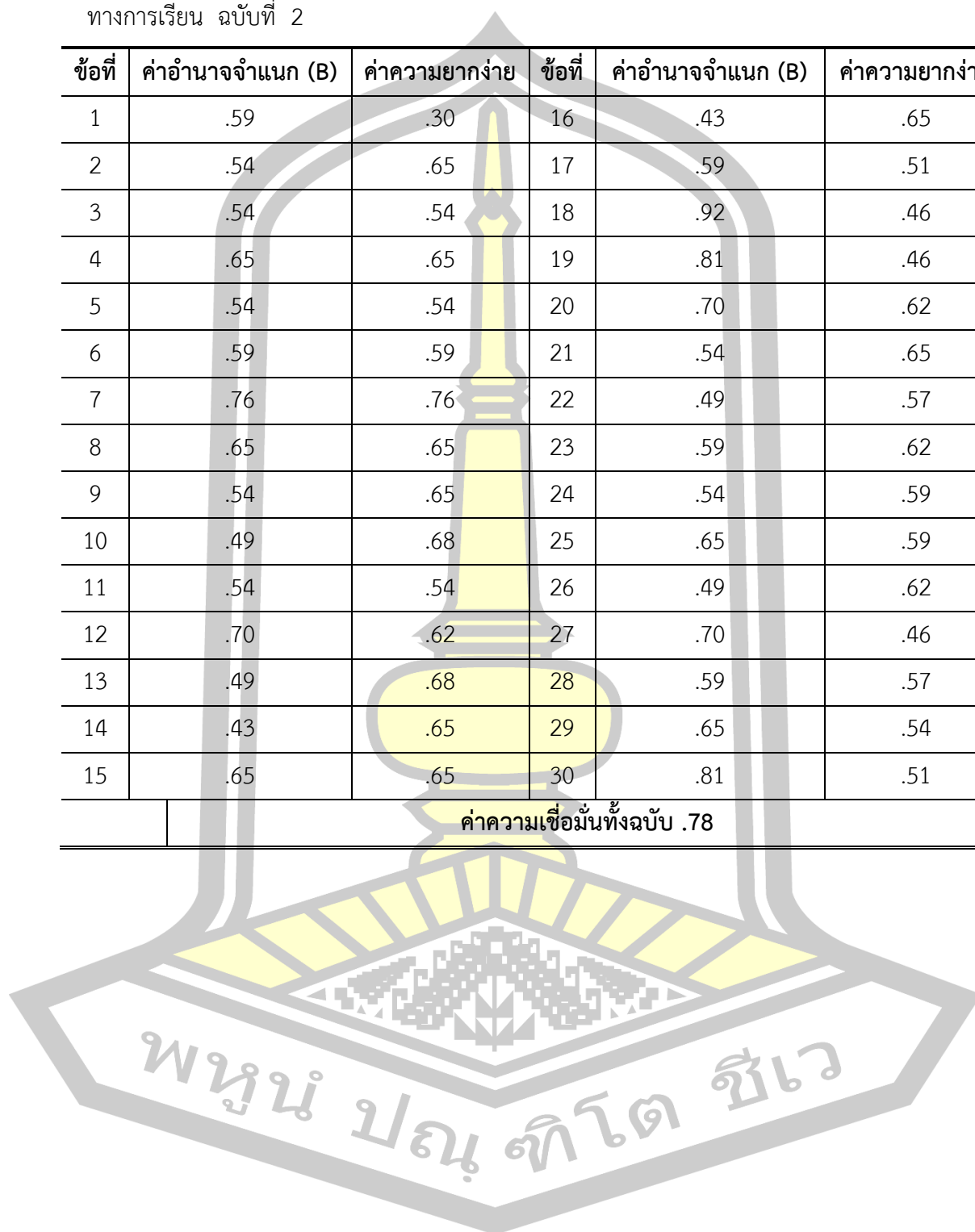
ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก(B) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับที่ 1

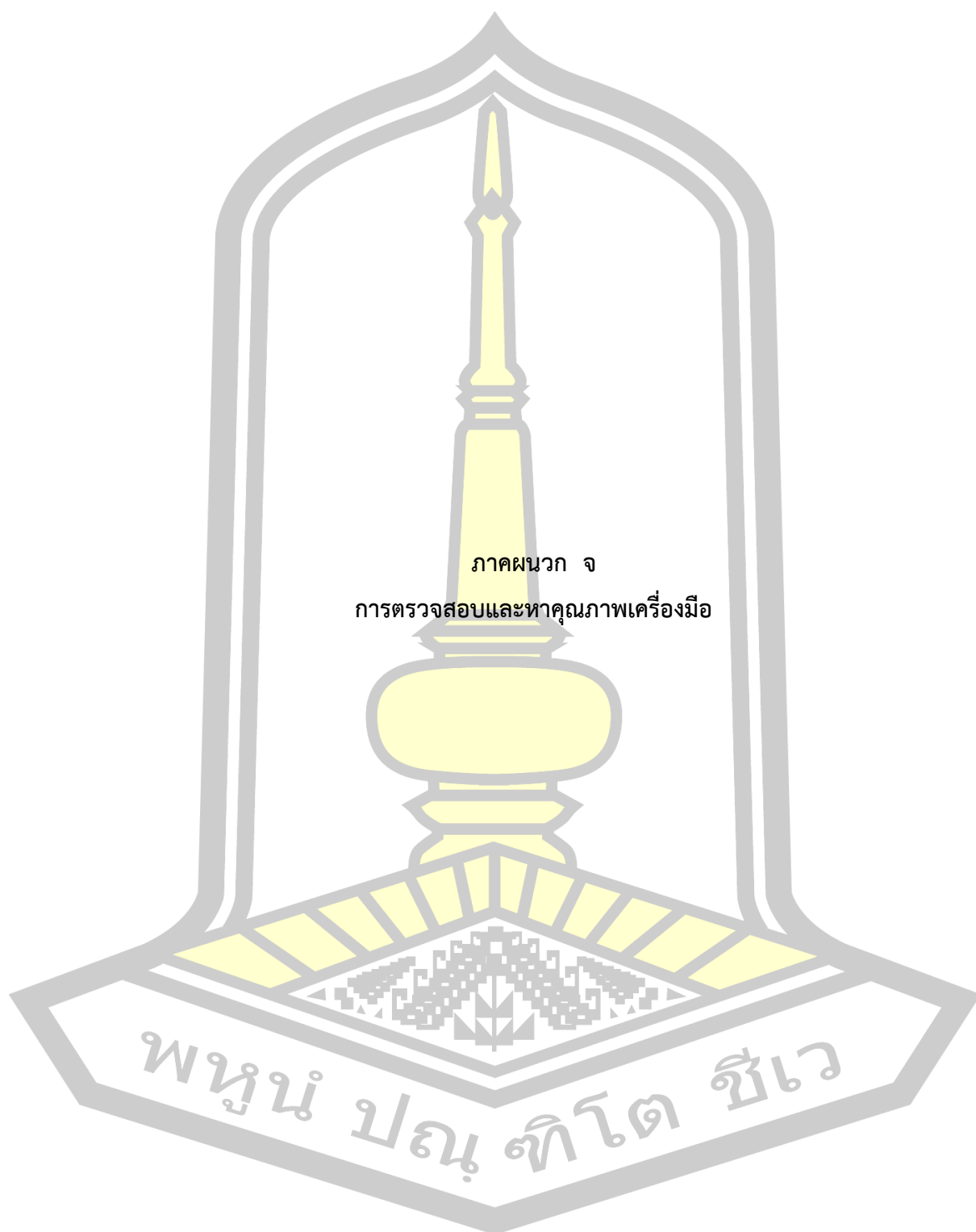
ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (B)	ค่าความยากง่าย	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (B)	ค่าความยากง่าย
1	.43	.70	16	.43	.65
2	.49	.68	17	.49	.62
3	.43	.65	18	.43	.59
4	.59	.68	19	.49	.62
5	.49	.68	20	.43	.70
6	.43	.65	21	.43	.65
7	.49	.57	22	.54	.70
8	.43	.65	23	.43	.76
9	.68	.68	24	.54	.59
10	.49	.68	25	.43	.76
11	.43	.59	26	.49	.62
12	.49	.68	27	.49	.57
13	.43	.70	28	.59	.62
14	.43	.65	29	.49	.62
15	.43	.65	30	.59	.68
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .68					



ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก(B) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับที่ 2

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (B)	ค่าความยากง่าย	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (B)	ค่าความยากง่าย
1	.59	.30	16	.43	.65
2	.54	.65	17	.59	.51
3	.54	.54	18	.92	.46
4	.65	.65	19	.81	.46
5	.54	.54	20	.70	.62
6	.59	.59	21	.54	.65
7	.76	.76	22	.49	.57
8	.65	.65	23	.59	.62
9	.54	.65	24	.54	.59
10	.49	.68	25	.65	.59
11	.54	.54	26	.49	.62
12	.70	.62	27	.70	.46
13	.49	.68	28	.59	.57
14	.43	.65	29	.65	.54
15	.65	.65	30	.81	.51
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .78					





ภาคผนวก จ  
การตรวจสอบและหาคุณภาพเครื่องมือ

พหุ ประจักษ์ ชัยเว

ตาราง 20 (ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของเนื้อหา)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น		
				+1	0	-1
1. กฎหมายแพ่งและอาญา	1. กฎหมายแพ่งและอาญา	1. บอกความหมายและความสำคัญของกฎหมายได้	1. กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับข้อใด ก. บทลงโทษและการแก้ไข ข. บทลงโทษและการป้องกัน ค. การกระทำผิดและบทลงโทษ ง. การกระทำผิดและการป้องกัน			
			2. เพราะเหตุใดจึงต้องมีกฎหมายกำกับพฤติกรรมของคนในสังคม ก. เพื่อควบคุมคนในสังคม ข. เพื่อใช้ลงโทษผู้กระทำผิด ค. เพื่อความสงบสุขของสังคม ง. เพื่อกำหนดรูปแบบของสังคม			
			3. เพราะเหตุใดจึงต้องมีกฎหมายกำกับพฤติกรรมของคนในสังคม ก. เพื่อควบคุมคนในสังคม ข. เพื่อใช้ลงโทษผู้กระทำผิด ค. เพื่อความสงบสุขของสังคม ง. เพื่อกำหนดรูปแบบของสังคม			

พหุ ประถมศึกษา



ตาราง 20 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์ การเรียนรู้	ข้อความถาม	ระดับ ความคิดเห็น		
				+1	0	-1
1. กฎหมาย แพ่งและอาญา	1. กฎหมาย แพ่งและ อาญา	1. บอกความหมาย ความสำคัญของ กฎหมายได้	4. ข้อใดเป็นประโยชน์ของการรู้ กฎหมาย ก. ป้องกันไม่ให้ผู้อื่นเอาเปรียบ ข. ได้เปรียบผู้อื่นด้านการศึกษา ค. สามารถประกอบอาชีพได้อย่าง เหมาะสม ง. สามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตาม กฎหมาย			
			5. ข้อใดให้ความหมายของคำว่า กฎหมาย ได้ถูกต้องมากที่สุด ก. จารีตของคนในสังคม ข. กฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติตาม ค. บรรทัดฐานของการอยู่ร่วมกัน ง. กฎที่ควรปฏิบัติตามไม่มี บทลงโทษที่แน่นอน			
	2. ความ แตกต่างทาง แพ่งและ อาญา	2. อธิบายความ แตกต่างของ กฎหมายแพ่งและ กฎหมายอาญาได้	6. ข้อใดเป็นลักษณะกฎหมายแพ่ง ก. สามารถยอมความหรือโอนอ่อน ผ่อนปรนกันได้ ข. ผู้กระทำผิดรับโทษตามระดับของ การกระทำความผิด ค. เป็นการกระทำความผิดที่เกิด ความเสียหายต่อส่วนรวม ง. การพิจารณาคดีต้องเปิดเผยต่อ หน้าคู่ความและสาธารณชน			

ตาราง 20 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อความถาม	ระดับความคิดเห็น		
				+1	0	-1
1. กฎหมายแพ่งและอาญา	2. ความแตกต่างทางแพ่งและอาญา	2. อธิบายความแตกต่างของกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาได้	7. ข้อใดเป็นลักษณะกฎหมายอาญา ก. สามารถยอมความหรือโอนอ่อนผ่อนปรนกันได้ ข. กฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิหน้าที่และทรัพย์สินของบุคคลทั่วไป ค. ศาลพิจารณาพิพากษาตัดสินคดีสามารถใช้หลักจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นมาบังคับใช้ได้ ง. บทลงโทษการกระทำผิดมี 5 ระดับ ได้แก่ ริบทรัพย์สิน ปรับ กักขัง จำคุกและประหารชีวิต			
			8. ลักษณะความสัมพันธ์ทางกฎหมายในข้อใดถูกต้อง ก. กฎหมายแพ่ง = รัฐ+รัฐ ข. กฎหมายอาญา = รัฐ+รัฐ ค. กฎหมายแพ่ง = เอกชน+รัฐ ง. กฎหมายอาญา = เอกชน+เอกชน			
			9. กฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิหน้าที่และทรัพย์สินของบุคคลทั่วไปคือกฎหมายใด ก. กฎหมายแพ่ง ข. กฎหมายอาญา ค. กฎหมายการปกครอง ง. กฎหมายรัฐธรรมนูญ			

ตาราง 20 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อความคำถาม	ระดับความคิดเห็น		
				+1	0	-1
1. กฎหมายแพ่งและอาญา	2. ความแตกต่างทางแพ่งและอาญา	2. อธิบายความแตกต่างของกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาได้	10. บุคคลในข้อใด ไม่จัด อยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ก. ตำรวจ ข. คู่ความ ค. ผู้พิพากษา ง. ทนายความ			
	3. การกระทำความผิด	3. อธิบายลักษณะการกระทำผิดทางกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาได้	11. การกระทำในข้อใดจัดเป็นการกระทำความผิดทางแพ่ง ก. โต้แย้งรถจักรยานยนต์ของต่อแล้วนำไปทิ้งน้ำ ข. ซาติเสพยาบ้า แล้วไม่ยอมทำงานให้แก่นายจ้าง ค. แก้วเช่าบ้านของก้านแล้วค้างค่าเช่าเป็น เวลานานถึง 2 ปี ง. สวยตบหน้าสาว เพราะสาวไปมีความสัมพันธ์ฉันคู่สาวกับสามีของเธอ			
			12. กฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิหน้าที่และทรัพย์สินของบุคคลทั่วไปคือกฎหมายใด ก. กฎหมายแพ่ง ข. กฎหมายอาญา ค. กฎหมายรัฐธรรมนูญ ง. กฎหมายการปกครอง			

ตาราง 20 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์ การเรียนรู้	ข้อคำถาม	ระดับ ความคิดเห็น		
				+1	0	-1
1. กฎหมาย แพ่งและ อาญา	3. การกระทำ ความผิด	3. อธิบายลักษณะ การกระทำผิดทาง กฎหมายแพ่งและ กฎหมายอาญาได้	13. ข้อใดเป็นความผิดทางอาญา ก. สัญญา ข. นิติกรรม ค. ลักทรัพย์ ง. เช่าทรัพย์			
			14. การกระทำในข้อใดจัดเป็นการ กระทำความผิดทางอาญา ก. โด่งลักรถจักรยานยนต์ของต่อ แล้วนำไปทิ้งน้ำ ข. ซาดิซื้อของออนไลน์ แล้วไม่ยอม จ่ายเงินค่าสินค้า ค. แก้วเช่าบ้านของก้านแล้วค้างค่า เช่าเป็นเงิน 5,000 บาท ง. สวยยืมเงินจากสาว 10,000 บาท แล้วไม่ใช้หนี้ สาวจึงฟ้องศาลเพื่อ เรียกร้องเงินคืน			
			15. เด็กชายได้ตั้งแอบหยิบรองเท้าคูใหม่ ของเด็กชายเตี้ยที่วางไว้หน้าห้องสมุดไป แล้วเอารองเท้าคู่เก่าของตนมาวางไว้ แทน เด็กชายได้มีความผิดฐานใด ก. ลักทรัพย์ ข. ชิงทรัพย์ ค. วิ่งราวทรัพย์ ง. ยักยอกทรัพย์			

ตาราง 20 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์ การเรียนรู้	ข้อความถาม	ระดับ ความคิดเห็น		
				+1	0	-1
1. กฎหมาย แพ่งและ อาญา	4. กฎหมาย แพ่งและ อาญากับ สังคมปัจจุบัน	4. ยกตัวอย่าง ความผิดทางแพ่งและ อาญาในสังคมปัจจุบัน ได้	16. นายยศอิงปืนเข้าไปในรถโดยสาร ประจำทาง กระสุนปืนไปถูกนางน้อย ถึง แก่ความตาย นายยศมีความผิดฐานใด ก. ฆ่าคนตายโดยเจตนา ข. ฆ่าคนตายโดยประมาท ค. ฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ง. ฆ่าคนตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน			
			17. ข้อใดเป็นความผิดทางอาญา ก. เบสขโมยเงินเพื่อน ข. หมิวไม่จ่ายค่าเช่าห้อง ค. ปอนด์ไม่จ่ายค่างวดรถ ง. ศรีส่งมอบทรัพย์สินให้ลูกค้า			
			18. นิภาพ้าสัญญาเช่าห้องแถวของกล้า หาญ 1 ห้อง เป็นเวลา 3 ปี โดยทำ สัญญาเช่ากันเอง มีนวลและฟ้าเป็น พยาน เมื่อเวลาผ่านไป 2 ปี นิภาพ้าชำระ ค่าเช่าห้องให้กล้าหาญอีกเลย กล้าหาญ บอกเลิกสัญญาได้หรือไม่ ก. ไม่ได้ เพราะเช่าไม่ครบ 3 ปี ข. ได้ เพราะนิภาพ้าผิดสัญญาเช่า ค. ได้ เพราะไม่ได้จดทะเบียนต่อ พนักงานเจ้าหน้าที่ ง. ได้ เพราะเป็นสิทธิของกล้าหาญ ซึ่ง เป็น เจ้าของทรัพย์			

ตาราง 20 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์ การเรียนรู้	ข้อคำถาม	ระดับ ความคิดเห็น		
				+1	0	-1
1. กฎหมาย แพ่งและ อาญา	4. กฎหมาย แพ่งและ อาญากับ สังคมปัจจุบัน	4. ยกตัวอย่าง ความผิดทางแพ่งและ อาญาในสังคมปัจจุบัน ได้	19. ข้อใดเป็นความผิดทางแพ่ง ก. ตาลตบหน้าผู้ยเพราะหมั่นไส้ ข. ตีตขั้บรรณคนคนแก่เสียชีวิตขณะ มีนเมา ค. นหายอกล้อกับเพื่อน ทำให้เพื่อน ตกบันไดได้รับบาดเจ็บ ง. มดไม่จ่ายฆ่าสินค้าที่สั่งซื้อทาง อินเทอร์เน็ตจนทำให้เจ้าของสินค้า เดือดร้อน			
			20. ข้อใดเป็นความผิดทางอาญา ก. นิดาสั่งจ่ายเช็คโดยไม่รู้ว่ามีเงิน บัญชีเงินฝาก ข. นิตี ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ คนอื่นถึงแก่ความตาย ค. มุนิน ถูกแม่ลฟ้องศาลขออย่าขาด จากความเป็นสามี-ภรรยา ง. วนา ถูกตำรวจจราจรออกไปสั่ง โทษฐานจอดรถในที่ห้ามจอด			
2. สิทธิ มนุษยชน	5. สิทธิ มนุษยชน	5. บอกความสำคัญ และบทบัญญัติเกี่ยวกับ สิทธิมนุษยชนได้	21. สิทธิมนุษยชนคืออะไร ก. สิทธิทางกฎหมาย 2. สิทธิของเด็กและสตรี 3. การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 4. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ			

ตาราง 20 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์ การเรียนรู้	ข้อคำถาม	ระดับ ความคิดเห็น		
				+1	0	-1
2. สิทธิ มนุษยชน	5. สิทธิ มนุษยชน	5. บอกความสำคัญ และบทบัญญัติเกี่ยวกับ สิทธิมนุษยชนได้	22. การที่ประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญ ต่อสิทธิมนุษยชนนั้น เพื่อนำไปสู่ เป้าหมายสำคัญอย่างไร ก. เพื่อลดช่องว่างระหว่างฐานะความ เป็นอยู่ของมนุษย์ ข. เพื่อให้มนุษย์ทุกคนมีสภาพความ เป็นอยู่เท่าเทียมกัน ค. เพื่อให้ประเทศสมาชิกออก กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ง. เพื่อให้มนุษย์ได้รับการปกป้องและ คุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน			
			23. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีบทบาทหน้าที่ตามข้อใด ก. ตรวจสอบการทุจริตของ นักการเมือง ข. ฟ้องคดีต่อศาลแทนผู้เสียหายที่ถูก ละเมิดสิทธิ ค. จับกุมผู้ต้องหาที่กระทำการละเมิด สิทธิมนุษยชน ง. ตรวจสอบการกระทำหรือการ ละเลยการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน			

ตาราง 20 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อคำถาม	ระดับ ความคิดเห็น		
				+1	0	-1
2. สิทธิมนุษยชน	5. สิทธิมนุษยชน	5. บอกความสำคัญและบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนได้	24. ข้อใด <b>ไม่ใช่</b> บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ก. ห้ามเล่นกีฬาเสียงอันตราย ข. ห้ามปฏิบัติต่อคนทุกรูปแบบ ค. การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ง. การห้ามเซ็นเซอร์หรือปิดโรงพิมพ์สถานวิทย์และสถานโทรทัศน์			
			25. ข้อใดไม่ใช่หลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชน ก. แบ่งแยกไม่ได้ ข. การไม่เลือกปฏิบัติ ค. ความเป็นเอกลักษณ์ ง. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์			
	6. สิทธิตามรัฐธรรมนูญ	6. อธิบายการมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน	26. การที่ชาวไทยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพทางความคิด การนับถือศาสนา การเลือกถิ่นที่อยู่ สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนในข้อใด ก. มนุษย์ได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม ข. มนุษย์ได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน ค. มนุษย์มีอิสระในการดำเนินชีวิต ง. มนุษย์ทุกคนได้รับการปฏิบัติด้วยความเสมอภาค			



ตาราง 20 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น		
				+1	0	-1
2. สิทธิมนุษยชน	6. สิทธิตามรัฐธรรมนูญ	6. อธิบายการมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน	27. องค์กรหรือหน่วยงานในข้อใด ที่ไม่มีบทบาทหน้าที่สิทธิมนุษยชน ก. มูลนิธิเด็ก ข. มูลนิธิกระจกเงา ค. มูลนิธิพระดาบส ง. มูลนิธิเพื่อเด็กและสตรี			
			28. การแก้ไขปัญหาและพัฒนาสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยทำได้อย่างไร ก. พัฒนากฎหมายให้เอื้อต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ข. ผสมผสานเรื่องสิทธิมนุษยชนไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ค. ปรับปรุงการสร้างองค์กรและกลไกของรัฐให้ใช้อำนาจในการปกครองอย่างมีศีลธรรม ง. ถูกทุกข้อ			
			29. ชาวบ้านต่อต้านการสร้างโรงงานในชุมชน เป็นสิทธิด้านใด ก. สิทธิชุมชน ข. สิทธิในการบริการ ค. สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ง. สิทธิเสรีภาพในการศึกษา			

ตาราง 20 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์ การเรียนรู้	ข้อคำถาม	ระดับ ความคิดเห็น		
				+1	0	-1
2. สิทธิ มนุษยชน	6. สิทธิตาม รัฐธรรมนูญ	6. อธิบายการมีส่วน ร่วมในการปกป้อง คุ้มครองผู้อื่นตามหลัก สิทธิมนุษยชน	30. การที่ชาวไทยปฏิบัติต่อ ชาวต่างชาติที่ลี้ภัยจากประเทศเพื่อน บ้านเข้ามาพักพิงในประเทศไทย การ กระทำนี้จัดอยู่ในข้อใด ก. หลักยุติธรรม ข. หลักเสมอภาค ค. หลักมนุษยธรรม ง. หลักสิทธิเสรีภาพ			
	7. สิทธิกับ การดำเนิน ชีวิต	7. ยกตัวอย่างการมี ส่วนร่วมในการปกป้อง คุ้มครองผู้อื่นตามหลัก สิทธิมนุษยชนได้	31. ใครมีส่วนร่วมด้านมนุษยชนมาก ที่สุด ก. หญิงคัดลอกผลงานเพื่อน ข. แอนให้เพื่อนลอกงานศิลปะ ค. แพมสร้างโรงงานในชุมชน ง. เพยประท้วงนายทุนนายทุนที่ สร้างโรงงานในชุมชน			
			32. “ชาวบ้านในแต่ละชุมชนจะมีส่วน ร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีภูมิปัญญา ท้องถิ่น” ข้อความดังกล่าว สอดคล้อง กับสิทธิ เสรีภาพของชาว ไทยตามหลัก สิทธิมนุษยชนในข้อใด ก. สิทธิชุมชน ข. สิทธิในการบริการ ค. สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ง. สิทธิเสรีภาพในการศึกษา			

ตาราง 20 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์ การเรียนรู้	ข้อความถาม	ระดับ ความคิดเห็น		
				+1	0	-1
2. สิทธิ มนุษยชน	7. สิทธิกับ การดำเนิน ชีวิต	7. ยกตัวอย่างการมี ส่วนร่วมในการปกป้อง คุ้มครองผู้อื่นตามหลัก สิทธิมนุษยชนได้	33. การไปหาอาหารธรรมชาติในพื้นที่ ที่ดินของเพื่อนบ้านเป็นการละเมิดสิทธิ มนุษยชนหรือไม่ ก. ละเมิด เพราะอาหารนั้นเป็น ทรัพย์สินเจ้าของที่ดินนั้น ข. ไม่ละเมิด เพราะอาหารที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติใครๆก็เก็บได้ ค. ไม่ละเมิด เพราะเจ้าของพื้นที่ดิน นั้นไม่สนใจเก็บไปเป็นอาหาร ง. ละเมิด เพราะคนไม่ใช่เจ้าของ พื้นที่ไม่แบ่งปันอาหารที่ได้มาให้เจ้าของ			
			34. การกระทำใดละเมิดสิทธิสตรี ก. อันตะพุดบอลถูกตู่โดยไม่ตั้งใจ ข. ต่อไม่พอใจภรรยาจึงทุบตีภรรยา ค. ชิดต่อว่านิตที่ไม่นำเงินมาคืนตาม กำหนดเวลา ง. โศกข์บรรณน้อยซึ่งกำลังข้ามถนน บนทางม้าลาย			
			35. อุปสรรคสำคัญในการพัฒนาด้าน สิทธิมนุษยชนคืออะไร ก. ขาดงบประมาณ ข. กฎหมายไม่มีความเข้มงวด ค. การประชาสัมพันธ์ไม่มากพอ ง. ขาดความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน			

ตาราง 20 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์ การเรียนรู้	ข้อคำถาม	ระดับ ความคิดเห็น		
				+1	0	-1
3. วัฒนธรรม กับการ ดำเนินชีวิต	8. วัฒนธรรม และภูมิปัญญา ไทย	8. อธิบายความหมาย และความสำคัญของ วัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาไทยได้	36. วัฒนธรรม หมายถึงข้อใด ก. ความเจริญของสังคม ข. กฎเกณฑ์ของสังคมในอดีต ค. แบบแผนการดำเนินชีวิตของ มนุษย์ที่ดำรง ง. สิ่งที่ทุกคนยอมรับปฏิบัติด้วยความ สมัครใจ			
			37. ข้อใดกล่าวถึงสาระสำคัญของ วัฒนธรรมได้ครอบคลุมมากที่สุด ก. ความงดงามของธรรมชาติ ข. ความเจริญของงานของวิถีชีวิต ค. ความงดงามของงานศิลปะที่ศิลปิน บรรจงสร้างขึ้น ง. สิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อ อำนวยความสะดวก			
			38. ภูมิปัญญากับวัฒนธรรมต่างหรือ เหมือนกันอย่างไร ก. ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิต ข. ภูมิปัญญาเป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรม เป็นองค์ความรู้วิถีชีวิต ค. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเป็นองค์ ความรู้ ง. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเป็นวิถี ชีวิต			

ตาราง 20 (ต่อ)

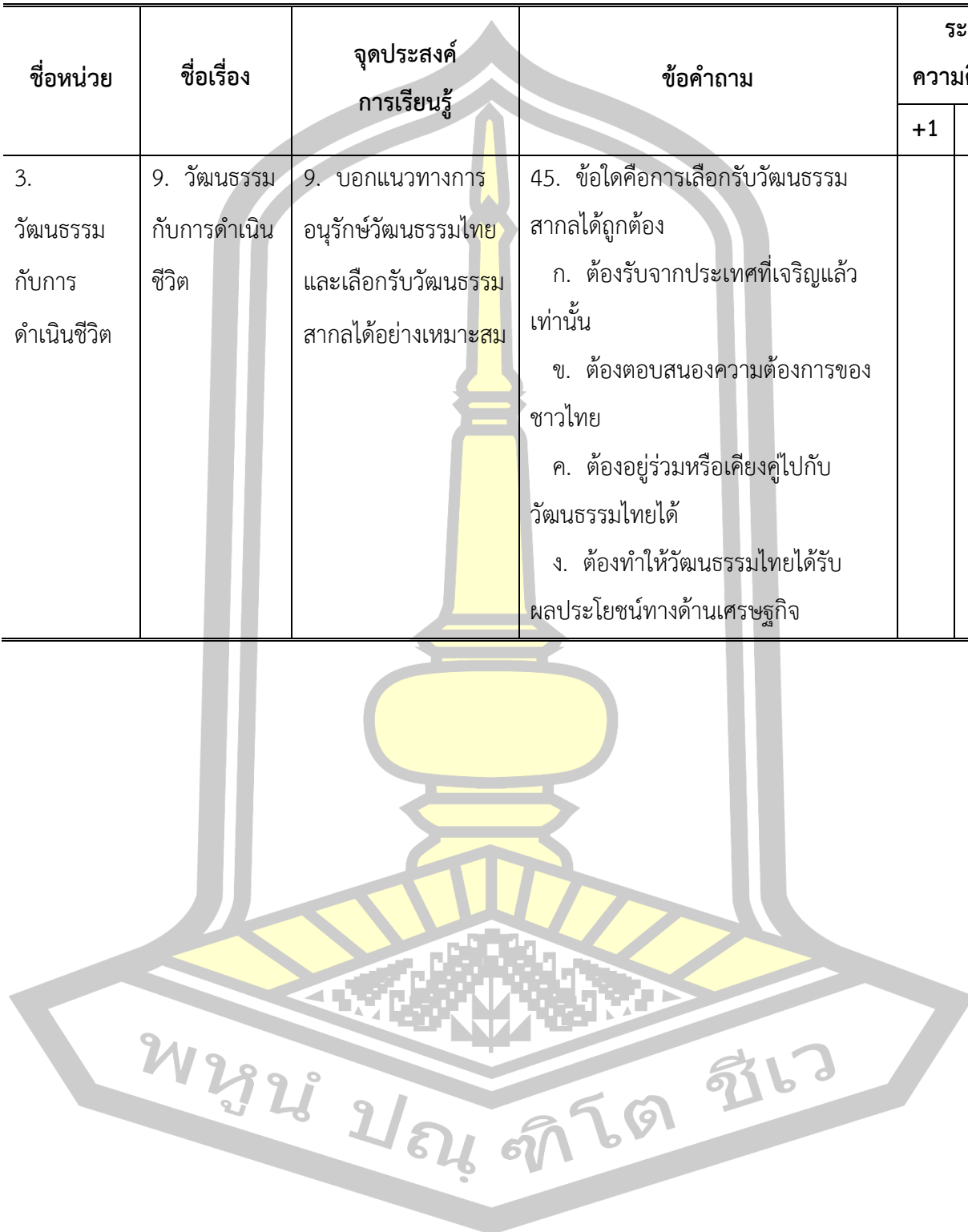
ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น		
				+1	0	-1
3. วัฒนธรรมกับการดำเนินชีวิต	8. วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย	8. อธิบายความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยได้	39. เพราะเหตุใดประเพณีและวัฒนธรรมในภูมิภาคต่างๆ ของไทยจึงมีความแตกต่างกัน ก. มีการรับวัฒนธรรมสากลเข้ามาใช้ ข. มีอาณาเขตติดต่อกันหลายประเทศ ค. ประชากรไทยพูดภาษาถิ่นแตกต่างกัน ง. มีชนหลายเผ่าพันธุ์ สภาพนิเวศและสิ่งแวดล้อมต่างกัน			
			40. ข้อใดต่อไปนี้ เป็นภูมิปัญญา ก. การแห่บั้งไฟ ข. กินข้าวปั้นบุญแพวด ค. ย้อมผ้าจากสีแก่นขนุน ง. ก่อเจดีย์ทรายเทศกาลสงกรานต์			
	9. วัฒนธรรมกับการดำเนินชีวิต	9. บอกแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากลได้อย่างเหมาะสม	41. นักเรียนจะอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยอย่างเหมาะสมได้หลายประการ ยกเว้นข้อใด ก. ใช้แก้วน้ำลายไทย ข. ยกย่องปราชญ์ท้องถิ่น ค. ใช้ภาชนะเครื่องปั้นดินเผาใส่อาหาร ง. ร้องเพลงไทยผสมกับเพลงตะวันตก			

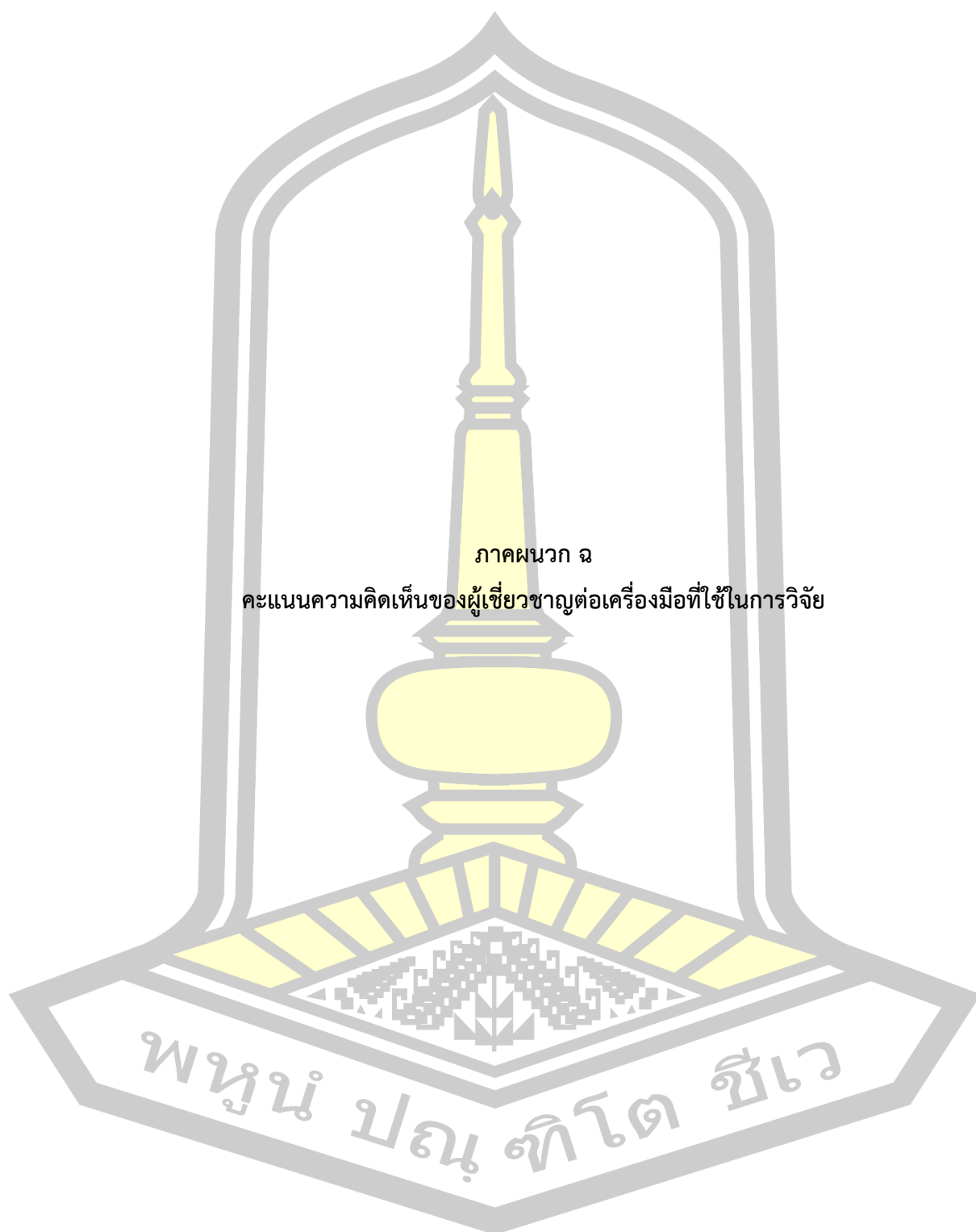
ตาราง 20 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น		
				+1	0	-1
3. วัฒนธรรมกับการดำเนินชีวิต	9. วัฒนธรรมกับการดำเนินชีวิต	9. บอกแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากลได้อย่างเหมาะสม	42. ใครปฏิบัติตนเหมาะสมที่สุด ก. ปลื้มขับรถเล่นน้ำสงกรานต์ ข. ปลาใส่สายเดี่ยวตัดกบตรหน้าบ้าน ค. ปลิงใช้ภาษาไทยกับภาษาวัยรุ่น ขณะคุยกับครู ง. ป้อมแต่งกายด้วยชุดผ้าไทยไปร่วมงานบวชในหมู่บ้าน			
			43. นักเรียนจะอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยอย่างเหมาะสมได้หลายประการ ยกเว้นข้อใด ก. ใช้แก้วน้ำลายไทย ข. ยกย่องปราชญ์ท้องถิ่น ค. ใช้เครื่องปั้นดินเผาใส่อาหาร ง. ร้องเพลงไทยผสมกับเพลงตะวันตก			
			44. ข้อใด ไม่ใช่ แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ก. สร้างความเข้าใจด้านกิจกรรมทางวัฒนธรรม ข. ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศ ค. ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น ง. แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทั้งภายในและระหว่างประเทศ			

ตาราง 20 (ต่อ)

ชื่อหน่วย	ชื่อเรื่อง	จุดประสงค์ การเรียนรู้	ข้อความถาม	ระดับ ความคิดเห็น		
				+1	0	-1
3. วัฒนธรรม วัฒนธรรม กับการ ดำเนินชีวิต	9. วัฒนธรรม กับการดำเนิน ชีวิต	9. บอกแนวทางการ อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และเลือกรับวัฒนธรรม สากลได้อย่างเหมาะสม	45. ข้อใดคือการเลือกรับวัฒนธรรม สากลได้ถูกต้อง ก. ต้องรับจากประเทศที่เจริญแล้ว เท่านั้น ข. ต้องตอบสนองความต้องการของ ชาวไทย ค. ต้องอยู่ร่วมหรือเคียงคู่ไปกับ วัฒนธรรมไทยได้ ง. ต้องทำให้วัฒนธรรมไทยได้รับ ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ			





ภาคผนวก ฉ

คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พหุบัณฑิตวิทยาลัย



ตาราง 21 ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	$\bar{x}$	ระดับ ความเหมาะสม
	1	2	3			
1. สารระสำคัญ	-	-	-	-	-	-
1.1 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	5	4	5	14	4.67	มากที่สุด
1.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ในหลักสูตร	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
1.3 มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
1.4 เหมาะสมกับวัยของนักเรียน	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้	-	-	-	-	-	-
2.1 สอดคล้องกับเนื้อหา	5	5	5	15	4.67	มากที่สุด
2.2 ข้อความชัดเจนเข้าใจง่าย	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
2.3 เหมาะสมกับวัยของนักเรียน	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
3. เนื้อหา	-	-	-	-	-	-
3.1 มีความชัดเจน เข้าใจง่าย น่าสนใจ	5	4	5	14	4.67	มากที่สุด
3.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
3.3 เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
3.4 เหมาะสมกับเวลาที่สอน	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
4. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	-	-	-	-	-	-
4.1 ได้รับความสนใจ	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
4.2 สอดคล้องกับเนื้อหา	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
4.3 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
4.4 เหมาะสมกับเวลาที่สอน	5	5	4	14	4.67	มากที่สุด
4.5 เหมาะสมกับวัยของนักเรียน	5	5	4	14	4.67	มากที่สุด
4.6 ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	5	5	4	14	4.67	มากที่สุด

ตาราง 21 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	$\bar{x}$	ระดับ ความเหมาะสม
	1	2	3			
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	-	-	-	-	-	-
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
5.2 สอดคล้องกับเนื้อหา	5	5	4	14	4.67	มากที่สุด
5.3 ได้รับความสนใจของผู้เรียน	5	5	4	14	4.67	มากที่สุด
5.4 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
5.5 ประหยัดเวลาในการสอน	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
5.6 เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียน	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
6. ด้านการวัดและประเมินผล	-	-	-	-	-	-
6.1 สอดคล้องกับเนื้อหา	5	4	4	13	4.33	มาก
6.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
6.3 ส่งเสริมการวัดพุทธิพิสัย	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
6.4 ส่งเสริมการวัดทักษะพิสัย	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
6.5 ส่งเสริมการวัดจิตพิสัย	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
6.6 วัดและประเมินสิ่งที่ระบุไว้ได้	5	5	4	14	4.67	มาก
6.7 ใช้เครื่องมือวัดได้อย่างเหมาะสม	5	5	5	15	5.00	มากที่สุด
รวม	150	147	143	440	146. 66	
เฉลี่ย	5	4.9	4.77	14.67	4.89	มากที่สุด

ชื่อ นางสาวผกาวัลย์ นามนัย  
วันเกิด วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2535  
สถานที่เกิด อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด  
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 34 หมู่ 15 ตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด  
รหัสไปรษณีย์ 45180  
ตำแหน่งหน้าที่การงาน ครู  
สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม ตำบลขวัญเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด  
รหัสไปรษณีย์ 45120  
ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2553 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก  
พ.ศ. 2559 ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาวิชาสังคมศึกษา  
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม  
พ.ศ. 2562 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาหลักสูตรและ  
การสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูนุ ปณู ทิโต ชีเว